VADERLANDSCHE
HISTORIE.
TWEEDE DEEL.

VADERLANDSCHE
HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigste Schryvers en egte Gedenkstukken zamengesteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

TWEEDE DEEL.

Wagenaar Jan

Te AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCLXXXVII.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

DERDE BOEK.

INHOUD.

III. BOEK.

Het Twee-honderdjaarig Jubelfeest der Unie in Utrecht gevierd. Drukke Zeevaard. Dubbel Last en Veilgeld ingevoerd. Bezwaar des Konings van Pruissen daar op ingebragt, en beantwoord. Nader vertoog van Frankryk, vergezeld van het Nieuwe Reglement. Amsterdam bewerkt de uitstelling van het volvoeren. Het opschorten des Convoys buiten werking gesteld. Rondgaande Brief van zyne Hoogheid aan de Zes Gewesten. Een Antwoord aan Frankryk gegeeven, 't welk Haarlem, zo wel als Amsterdam, wraakt. Het Nieuwe Reglement in Frankryk afgekondigd. Haarlem en Amsterdam 'er van uitgezonderd. De Tweedragt neemt toe. Friesland beklaagt zich over dat Reglement. Dordrechts en Rotterdams klagten des wegen. De Rotterdamsche Kooplieden vervoegen zich daar over by zyne Hoogheid. Aanspraak en

III. BOEK.

Voorstel van den Stadhouder in de Vergadering van Holland. Plan door de Gelastigden ter Admiraliteit ingeleverd. Staaten van Holland keuren dit Plan goed, en dringen op een Onbepaald Convoy. De Ridderschap doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy. Amsterdam en eenige Steeden behouden aan zich eene Tegen-aantekening, terwyl andere Steden met de Ridderschap stemmen. Gelderlands gevoelen over het Plan. Frieslands gevoelen. Zeelands Raadslag. Raadslag van Holland op den Voorslag van zyne Hoogheid. Vertoog van den Ridder YORKE *op den negenden van Grasmaand. Besluit tot eene aanmerkelyke Vermeerdering der Zeemagt. Sterke vaard op de West-Indien, en hoe men in Engeland van het versterken onzer Vloot sprak. Nieuw Fransch Tarif. Klagten der Friezen over de belemmerde Scheepvaard. De Kooplieden van Rotterdam klaagen by hunne Regenten, by Staaten van Holland en de Algemene Staaten. Zy vervoegen zich weder by zyne Hoogheid. Amsterdam dringt by de Algemeene Staaten op Onbepaald Convoy aan. Voorgeslaagen middelweg der Admiraliteits Collegien. Aanmerking daar over. Staaten van Holland volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy. Besluit deswegen met de meerderheid. Zy zoeken het tot een Algemeen Staatsbesluit te maaken. Staaten van Holland vaardigen Brieven af aan de andere Gewesten. Frankryk ontheft Holland van de drukkende Belastingen voor een tyd. Oordeelvelling der Engelschgezinden over dit gedrag van Frankryk.*

De

III. BOEK.

De Rotterdamsche en Dordrechtsche Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid. Gelderlands nader besluit, ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen. R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH, *verklaart 'er zich, met anderen, tegen. Inhoud zyner Tegenverklaaringe. Utrechts Besluit, wegens de Onbepaalde Convoyen. Frieslands verdeelde gevoelens, Zevenwouden en Westergo, stemmen voor het Onbepaalde Convoy. De Steden willen het uitgesteld hebben. Elk tragt Oostergo op zyn zyde te trekken. De Steden zoeken de beslissende Stem des Stadhouders in 't spel te brengen. Zevenwouden beweert, dat dezelve, in het tegenwoordige geval, niet te passe komt. Westergo wederlegt de bezwaaren der Steden. De Steden zoeken uitstel. De Friesche Kooplieden en Reeders dringen aan, op een Onbepaald Convoy. Eindelyk Besluit van Friesland, om het als nog niet te verleenen. Aantekeningen daar tegen. Zeelands weigerend Besluit. Eenige Koopsteden in Holland, willen te vergeefsch de zaak van het Onbepaalde Convoy nader aangebonden hebben, en worden deswegen door Frankryk bevoorregt. Voorslag van Holland om in de vermeerdering der Landmagt te bewilligen, als men het Onbepaalde Convoy toestemde. Amsterdam verklaart zich tot den voorslag van de vermeerdering der Landmagt niet te hebben ingelaaten. Klagten van Dordrecht, Amsterdam en Rotterdam over het niet verleenen van Convoy. Verschillende gevoelens der onderscheidene Partyen in 't Vaderland. Beantwoording van de Verzoekschriften der*

III. BOEK.

Kooplieden. Beoordeeling en uitslag hier van by Holland. Frankryk en Spanje verklaaren den Oorlog aan Engeland. YORKE *verzoekt by den Staat om Hulpbenden. In Friesland verschillen de Kwartieren over dit verzoek des Ridders.* YORKE *herhaalt, naa vier maanden, zyn Aanzoek om Hulpbenden. Holland neemt een nader Besluit, om met de Zes Gewesten, 't Besluit op de klagten der Kooplieden en de daar by gemaakte schikkingen aan te zien. Zes Steden verklaaren 'er zich ten sterksten tegen, en inzonderheid Rotterdam. De Ridderschap met de overige Steden, dryven het door. Onlusten onder het Scheepsvolk in Texel. Muitery op het Fregat de Venus, met de gevolgen daar aan vast.* PAUL JONES *neemt twee Engelsche Fregatten, en valt 'er mede in Texel binnen. Of dit met toeleg geschied is.* YORKE *beklaagt zich hier over by de Algemeene Staaten en eischt de twee Engelsche Schepen te rug. Schikkingen omtrent deeze binnen gevallene Schepen gemaakt.* PAUL JONES *verwekt veel gerugts. Voorslag der Admiraliteiten omtrent deeze Schepen. Goedgekeurd door de Staaten.* YORKE, *daar mede niet te vrede, levert een nader Vertoog in. Nader Antwoord der Staaten van Holland, en Schikkingen om het uitloopen van* PAUL JONES *te verhaasten. Oneenigheid der Staatsleden over dit Besluit. Aantekening van Amsterdam daar tegen, en eisch wegens de Besluiten met Meerderheid genomen. Dordrecht, Rotterdam en Schiedam leveren te gader eene Aantekening daar tegen in. 't*

Ge-

Gedrag van PAUL JONES *en de Fransche Capitein* DE COSGELIN, *op de Texelsche Reede. Voorzorgen van Zyne Hoogheid in dit geval.* PAUL JONES *zeilt uit Texel. Voorzorg gedraagen om geen Schepen met zwaar Hout gelaaden onder Convoy te neemen. Ontmoeting van* BYLANDT *en* FIELDING. *De Engelsche Vlootvoogd onderstaat het onderzoek der Koopvaarderen.* BYLANDT *strykt. Twee Oorlogschepen, met de Koopvaardyvloot in Engeland opgebragt. Gesteldheid deezer Gewesten ten opzigte van Spanje. Schikkingen daar op de Vaard, voor de onzen belemmerend; waar aan ze moesten toegeschreeven worden. Veel Koopvaardyschepen in Spanje opgebragt. Klagten en Vertoogen deswegen gedaan, door 't Spaansche Hof op een strengen toon beantwoord. Dit Hof doet klagten in den Haage. Verzoekschriften der Kooplieden, wegens dit opbrengen der Schepen in Spanje ingeleverd, byzonder dat der Rotterdamsche. Plakaat het vaaren op Gibraltar verbiedende, en verdere voorslagen aan het Spaansche Hof.* CAPELLEN TOT DE POL, *levert een Vertoog in by Zyne Hoogheid. Strydige gevoelens ter Staatsvergadering van Overysfel, wanneer Zyne Hoogheid dit Verzoekschrift met de Bylaagen daar mededeelde.* CAPELLEN *dringt zyne zaak met de dugtigste bewyzen aan. Verschillende raadslagen over 't geen in dit geval te doen stondt, en wat men Zyne Hoogheid zou antwoorden. Een Voorslag van een minnelyk verdrag, kan tot geen Besluit gebragt worden.* CAPELLEN *biedt*

III. BOEK.

 aan

III. BOEK.

aan alles tot een minzaam verdrag te willen aanwenden. Door de Meerderheid der Ridderschappe afgeslaagen. Alle Stukken aan zyne Hoogheid gezonden. CAPELLEN *zendt een Brief, met een vollediger Stuk aan den Stadhouder. Antwoord van Zyne Hoogheid op* CAPELLENS *voorgaand Verzoekschrift. Door* CAPELLEN *gewraakt. Zyn nader Verzoekschrift, wordt van de hand geweezen, en* CAPELLEN *tot de Staaten van Overyssel verzonden, die hy nogmaals met een Verzoekschrift en om een minnelyk vergelyk aanging. Verschillen ter Staatsvergadering deswegen. Drie Steden betoonen zich gunstig voor* CAPELLEN. *Verregaand misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen. De drie Steden beantwoordden de Meerderheid der Ridderschappe.* CAPELLEN *dringt het stuk der Drostendiensten nader aan; als mede het vervorderen zyner zaake. Hoe door de Ridderschap opgenomen.* CAPELLENS, *verdere vergeefsche poogingen op dien Landdag. Het Oost-Indiesch Schip Woestduin verzeild. De Gebroeders Narrebout redden de Schipbreukelingen, en worden beloond. De Loots om pligts verzuim gestraft. Zonderlinge Eere 't Lyk van een Engelsch Heer, by die Schipbreuk omgekomen, aangedaan. De Opperheelmeester van het Schip vrygesproken van de aangetygde berooving diens verongelukten. Waarneemingen van de zonderlinge Weersgesteldheid in den Jaare 1779. Vreeslyk Onweer op den 31. Dec. 1778. Uitgestrektheid daar van. Zagte Winter. Vroegtydig Voorjaar. Drooge*

Ze-

Zomer. Hette in den Naazomer en Stilte. Groeizaam- en Vrugtbaarheid van dit Jaar. Zwaare Ziektens en Sterfte in den Herfst. In Gelderland. In Holland. In Zeeland. In Utrecht. In Friesland. In Overysfel. In Groningen en Ommelanden. In Drente en elders. Natuur- en Geneeskundige Correspondentie in 's Hage opgerricht. De Teken-Academie aldaar voor allen opengezet, en Eerpryzen uitgeloofd. Het Begraven in de Kerken elders wedersproken en verboden. Men schryft 'er hier tegen. Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden, by het oude gebruik. A. Perrenot, legt eene Begraafplaats in de open lugt aan. Krygsbedryven deezes Jaars in America. Vergelyking van onze en der Americaanen worstelingen om de Vryheid.

III. BOEK.

1779.

Het Tweehonderd jaarig Jubelfeest der *Unie van Utrecht* gevierd.

Nimmer bleef de uit den aart Godsdienstige en Dankbaare *Nederlander* in gebreeke om groote Gebeurtenissen, de Grondvestiging, den Opbouw en de Voltooying van den Vryen Staat betreffende, op plegtig daar toe ingestelde Dagen, te gedenken; de Wysheid, Vryheidsmin, en onbezweeken Heldenmoed der Voorvaderen met schuldpligtige erkentenisse, te vereeren, hierdoor het hart der Naneeven te prikkelen tot eenen edelen naayver, en het drukken dier waardige voetstappen. In dit alles bewaarden zy een van de uitmuntende Charactertrekken der oude *Batavieren*, by welke de Liederen en Heldenzan-

 gen

gen der *Barden* of Dichters, den roem der Voorouderen, in den Oorlog behaald, opheffende, het heldenvuur, in jeugdige gemoederen, ontstaaken. (*)

Op den negen-en twintigsten van Louwmaand des Jaars MDCCLXXIX, welks Tafereel wy nu gaan schetzen, was het twee Eeuwen geleden, dat, naa zo veel overlegs en beraads eener wikkende Staatkunde de *Unie* of de *Vereeniging tusschen de Zeven Vrye Gewesten*, de grondslag der Staatkundige, Burgerlyke, Godsdienstige Vryheid van dit Onafhangelyk Bondgenootschappelyk Gemeenebest, te *Utrecht* plegtig werd afgekondigd. (†) Geen wonder dat men dien Dag, in de Hoofdstad van het *Sticht*, staatlyk gedagt, en de Twee-honderste Verjaaring van dit heuchlyk Tydstip der Geboorte van onzen Vryen Staat, volvrolyk vierde, hoe zeer anders 's Lands netelige omstandigheden, de vreugde schéenen te verbannen; doch die omstandigheden zelve gaven allen grond, om die Vereenigingsband, zo dikmaal, en ook nu, in gevaar om door de handen der scheurzieke Tweedragt

(*) *Charakterkunde der Vaderlandsche Geschiedenis.* Iste Deel bl. 65. ENGELBERTS *Aloude Staat en Geschiedenis der Vereenigde Nederlanden*, II Deel. bl. 196.

(†) In het *Tafereel der Algemeene Geschiedenisse van de Vereenigde Nederlanden, gevolgd naa het Fransch van den Heere* M. A. CERISIER vindt men, alles wat daar toe behoort, keurlyk vermeld, en den Inhoud dier Verbintenisse woord en letterlyk, naar 't oorspronglyk stuk, opgegeeven. III Deel. bl. 454.

dragt van een gereten te worden, als hoogst dierbaar voor te stellen, en den Landzaat te herinneren, het zeggen aan Vader WILLEM, die zo veel deels hadt in het beraamen en tot stand brengen van dit Staatkundig Plan, toegeschreeven: *Onderhoudt uwe* Unie *wel; doch ziet naarstig toe, myne Heeren, dat gy niet alleen by woorden, of by geschrift; maar ook met de daad ter uitvoer brengt, 't geene dat het Bundelken Pylen, met een Band zamengeknoopt en verbonden, welk gy in uw Zegel voert, medebrengt en beduidt.* (*)

III. BOEK.

1779.

De Hoogleeraar PIETER BONDAM, vierde deezen Gedenkdag met eene Latynsche Redevoering *over de Unie van Utrecht* (†) in de Gehoorzaal der Hooge Schoole, ten aanhooren van een luisterryke kring aanzienlyke Mannen, derwaards gevloeid om dit Vryheids Feest by te woonen. —— Den eigen avond van dien dag behandelde de Kerkleeraar J. HINLOPEN, dat zelfde onderwerp, by het verrigten van den

(*) *Leven van* WILLEM DEN I. bl. 264.

(†) Deeze *Redevoering* ziet, door Mr. RUTGER BONDAM in 't *Nederduitsch* vertaald, het licht, en behelst een schat van byzonderheden tot dit voorval betrekkelyk, die men elders vergeefsch zoekt; onuitgegeevene stukken, door den Hoogleeraar geraadpleegd, stelden hem hier toe meer dan alle zyne voorgangers in staat. Ook heeft die Hoogleeraar, by het naspooren van de tot nog onuitgegeeve stukken, gelegenheid gekregen om onze Vaderlandsche Geschiedenis te verryken met eene *Verzameling van Onuitgegeeve Stukken* van welke vyf Deelen zyn uitgekomen.

III. BOEK. 1779.

den Godsdienst in de *Domkerk*; dermaate was deeze opgepropt met Toehoorders van allerleien rang, dat 'er nauwlyks iemand uit of in kon komen. —— De Studenten in de Regtsgeleerdheid gaven 's avonds een' kostbaaren Maaltyd in een Herberg, welker voorgevel fraay verlicht was, en de nieuwsgierigheid by hoopen uitlokte; het afschieten van Vuurpylen en andere Vuurwerken, diende tot vreugdetekenen over die den Lande zo gewigtige Gebeurtenis; zy hadden hunnen Hoogleeraar BONDAM op dien Maaltyd genoodigd en met voorafgaand Muzyk afgehaald. —— De in onze Vaderlandsche Geschiedenissen zo uitmuntend bedreevene *Middelburgsche* Leeraar A. V. GRAVEZANDE, die voorheen de *Tweede Eeuwgedagtenis der Middelburgsche Vryheid* gevierd hadt, herdagt in eene Kerkreden de *Unie van Utrecht* (*). —— 's Lands Vaderen wekten de Ingezetenen op, om, by de onderhouding van den Algemeenen *Dank- en Bededag*, in Sprokkelmaand uitgeschreeven, die Gebeurtenis niet onbedagt te laaten. 't Vermelden daar van verschafte dee-

(*) Wy zouden dit niet vermelden, verdiende deeze Leerreden, met eenige Geschiedkundige Byvoegzelen, ten grooten deele uit egte ongedrukte stukken zamengebragt, geene byzondere aandagt voor de Liefhebbers en Beoeffenaars der Vaderlandsche Geschiedenisse, ten wier dienste hy dezelve gemeen maakte, om gevoegd te worden by zyne *Tweede Eeuwgedagtenis der Middelburgsche Vryheid*.

deeze gepaste Inleiding. „ Twee Eeuwen „ zyn thans verloopen, zedert dat de Zeven Provincien, waar uit deeze Republiek is zamengesteld, zich onder den anderen hebben verbonden, en zich op „ eene zekere wyze tot één Lichaam hebben geformeerd, door de merkwaardige „ *Unie van Utrecht*, die de grondslag is „ geweest van haar Vryheid, en, onder „ den Zegen van den Hemel, zedert altyd geweest is een van de voornaamste „ Oorzaaken van haar Welvaard. Ieder „ van de Provincien in 't byzonder, tegen „ den gemeenen Vyand te zwak zynde, „ vonden dezelve in haare Vereeniging „ en in haaren brandenden Yver voor 't „ gemeene Welzyn kragten en middelen, „ om zich te redden uit het Juk der Slaavernye, waar onder zy waren zugtende. „ Dit gelukkig Tydstip, waar van eigenlyk gezegd het bestaan van deeze Republiek zyn aanvang neemt, brengt ons te „ binnen een van de uitmuntendste Weldaaden van de Voorzienigheid, en den „ Oorsprong van alle Zegeningen, die „ dezelve zedert met zo veel Overvloeds „ op deeze Natie heeft uitgestort. En, „ in de daad, het is alleen aan de Goedertierenheden des ALLERHOOGSTEN, „ dat dezelve eeniglyk alle de voordeelen, „ welke zy by aanhoudenheid geniet, „ verschuldigd is. Menigmaalen van buiten door ontzaglyke Vyanden aangetast, „ of van binnen door schadelyke verdeeldheden ontrust, is dezelve de gevaaren,

„ die

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779. Drukke Zeevaard.

„ die haar dreigden, niet ontweeken dan „ door GODS zigtbaare bescherming. (*)

De voorheen, by herhaaling, uitgestorte klagten der Kooplieden, en Zeehandelaaren en dringende verzoeken om beveiliging der Scheepvaard, hadden eenigzins een verwakkering, omtrent 's Lands Zeeweezen, veroorzaakt, schoon de daadlyke bescherming van een aller bloeyendsten Handel-tak, besnoeid en geknot door nydige Nabuuren, nog agter wege bleef. De Zeevaard, ondanks deeze nadeelen, voor byzondere Persoonen, over 't algemeen, voor spoedig gaande, door de sterke vraag na *Nederlandsche* Schepen, tot Vragtvaard, voornaamlyk op de *West-Indien*: want deskundigen hebben berekend, dat ruim *Vierduizend* zo groote als kleindere Koopvaarders van dit Gemeenebest, dit Jaar de Zee bouwden (†) deedt dit den prys der Schepen hier te Lande verbaazend stygeren, en men kon, hoe druk dezelve te *Amsterdam*, *Rotterdam*, *Dordrecht* en *Zaandam*, als mede in *Friesland*, aanbouwende de behoefte naauwlyks vervullen. Op de woelige Scheepstimmerwerven ontbrak het veel al aan Werkvolk, met hooge loonen moest het gehouden, en door verdubbeld geld en goede woorden tot het werken op Zon- en Feestdagen aangezet worden.

De

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 24.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 219.

De Algemeene Staaten het nodig keurende een buitengewoon middel van Belasting in te voeren, tot goedmaaking der kosten van de meer dan gewoone Toerustingen ter Zee, die, tot kragtdaadiger beveiliging en bescherming van de Koopvaardy Schepen deezer Landen, zouden moeten gedaan worden, stelden vast dat alle Schepen, welken het enkel *Lastgeld* verschuldigd waren, van den eersten deezes Jaars af, *Dubbel - Lastgeld* zouden betaalen. Ook zou het *Veilgeld*, geduurende dit Jaar, met één ten Honderd op de inkomende en met een half ten Honderd op de uitgaande Goederen bezwaard worden. (*) Den Zeehandel beveiligd en beschermd te zien was de hartgrondige wensch aller rechtschaape Landzaaten, en boven al der geenen wier zelfbelang met het algemeene onmiddelyk gepaard of 't zelve voorging. Bereidwillig onderwierpen zich de Zeehandelaaren aan een verzwaaring van Belastingen, van welker wel aanleggen zy eenen duurzaamen voorspoed mogten verhoopen.

III. BOEK.

1779.

Dubbel Last- en Veil-geld ingevoerd.

Maar dewyl het Dubbel-lastgeld zo wel van de Schepen der Buitenlanderen als der Ingezetenen geheven werd, leverde, wanneer dit in trein gebragt was, de Baron van THULEMEYER, Afgezant des Konings van *Pruissen* by den Staat, een Vertoog in, van wegen dien Vorst, te ken-

Bezwaar door den Koning van *Pruissen* daar op ingebragt.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb*, 1779. bl. 89.

III. BOEK. 1779.

kennen geevende, dat Hoogstdezelve niet wel zou kunnen lyden, dat dit *Lastgeld*, door zyne Onderdaanen betaald wierd, of dat anders zyn Majesteit, by wyze van schaavergoeding, dezelve Lasten ook van de Schepen des Gemeenebests zou vorderen.

Hunne Hoog Mogenden, antwoordden, eerlang, onder veele betuigingen van vriendschap, dat deeze Last geheeven wierdt, om dat de tyden zulks eischten, en zy hier in geene verandering konden maaken: dat, egter, de Turf, die uit *Oost-Friesland* kwam, daar van zou bevryd blyven, mits de Schepen, dezelve aanbrengende, ongelaaden te rug keerden, of dat zy anders van de medegenomene goederen uit de Havens van den Staat, mede het verhoogde Last- en Veilgeld moesten betaalen. (*)

Nader Vertoog van *Frankryk*. vergezeld, van het Nieuwe Reglement.

In welk een belemmerden toestand zich deeze Staat bevondt, met den afloop des voorleden Jaars, door het dringen van twee magtige Oorlogende Mogendheden, die ieder, op haare wyze, wilden, dat dezelve de *Onzydigheid* en *Onafhanglykheid* zou bewaaren; hebben wy hier boven geschetst. (†) 't Was 'er wel verre af, dat, in die Staatkundige duisternis, met den aanvang deezes Jaars, eenig licht opdaagde

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 786. en 1780. bl. 282.

(†) Zie *Onze Vaderl. Hist.* I Deel. bl. 265.

de; veel eer ſcheen dezelve te verdikken. III. BOEK. 1779.
Op de weigering van het aanneemen des Antwoords van 't Gemeenebest op het Vertoog des Hofs van *Verſailles* volgde het weder inleveren eens Vertoogs, van dat Hof by den Staat, door den Hertog DE LA VAUGUYON, waar in hy klaagde, „ dat het Antwoord, geſchikt om over- „ geleverd te worden, in ſtede van de „ klaarſte kenmerken eener volſlaage On- „ zydigheid te draagen, niet anders opgaf „ dan algemeene Toezeggingen, en zelfs „ de geneigdheid liet doorſtraalen om te „ volharden in de maatregelen, welke, ten „ voordeele van de Vyanden van *Frank-* „ *ryk*, de Regten bepaalden, die den On- „ derdaanen van hunne Hoog Mogenden „ zo regtvaardig toekwamen." —— Voorts gaf hy te kennen, „ dat, indien Hunne „ Hoog Mogenden volhardeden in den „ Kooplieden niet alle beſcherming te ver- „ gunnen, dewelke zy verzogten, en voort- „ voeren met, ten voordeele van de Vyan- „ den zyner Majeſteit, de uitoefening van „ hunne Regten te bepaalen, de Koning „ bereid was, om, zonder uitſtel, een „ Nieuw Reglement te doen afkondigen, „ betrekkelyk tot den Koophandel en „ Scheepvaard der Onderdaanen van het „ Gemeenebest." —— Hy verzekerde hun, „ dat zyne Majeſteit, niet dan met „ een hartelyk leedweezen, tot het nee- „ men van zulk een Beſluit gekomen was. „ De onderſcheidingen, ten behoeve der „ Inwoonderen van *Amſterdam*, zouden

„ een

III. BOEK. 1779.

„ een blyk opleveren van de genegenheid „ en goedwilligheid, in welke hy gaarne „ gewild hadt alle de Leden van het Ge„ meenebest te hebben kunnen doen dee„ len." (*). Niet onduidelyk, was uit dit Vertoog, af te neemen, dat zyne Allerchristelykste Majesteit onzen Voortgang, in het neemen van gepaste en rustige maatregelen, tot voorstand onzer wettige Handel-vryheid, zich niet min aantrok dan de Opschorting der Onbepaalde Convoyen.

Nevens dit Vertoog overhandigde de Afgezant een Afschrift van het Nieuwe Reglement aangaande den Koophandel en Zeevaard der *Hollandsche* Scheepen. 't Zelve verdient, van zo veel gevolgs geweest zynde, hier grootendeels geplaatst te worden. „ De Koning, in zyn Regle„ ment van den zes- en- twintigsten July „ laastleden, betreffende de Vaard der „ Scheepen van Onzydige Mogenheden, „ aangekondigd hebbende, *dat hy voor* „ *zich behieldt, de Vryheid in het eerste* „ *Artykel beloofd, te herroepen, in gevalle* „ *de Vyandelyke Mogenheden niet wederzyds* „ *dezelfde Vryheid gaven, geduurende zes* „ *maanden uitstels*, oordeelde het voeg„ zaam zyn oogmerk te openbaaren, ten „ aanziene der Schepen toebehoorende „ aan de Inwoonderen der *Vereenigde Ne*„ *derlanden*. —— Het Gemeenebest der

„ *Ver-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 164.

„ *Vereenigde Nederlanden* van het Hof van „ *London* niet verkreegen hebbende eene „ Vryheid van Vaard, die gelyk staat met „ de geene, welke de Koning aan des- „ zelfs Vlag *voorwaardelyk* beloofd hadt, „ en welke dezelve uit hoofde zyner *Ver-* „ *dragen* met *Engeland* toekomt; zo her- „ roept zyne Majesteit, ten aanzien der „ Onderdaanen van 't gemelde Gemeene- „ best, de voorregten toegestaan by het „ eerste Artikel van het Reglement, „ aangaande de Koophandel en Vaard „ der Schepen van Onzydige Mogenheden; „ willende diensvolgens zyne Majesteit, „ dat de vyf eerste Artykelen van het „ Reglement van één- en- twintig Octo- „ ber MDCCXLIV, by voorraad, zullen „ worden uitgevoerd ten aanzien van de „ Schepen diens Gemeenebests.". — Zyne Majesteit begreep, daarenboven, dat, te rekenen van den zes- en twintigsten January MDCCLXXIX, de Schepen, „ aan de „ Onderdaanen des gemelden Gemene- „ bests toebehoorende zullen betaalen het „ regt van Vragtloon, bepaald den vier- „ en- twintigsten November MDCCL. en „ zestien July MDCCLVII. het aan „ zich voorbehoudende, een nieuwe „ Tollyst te doen uitgeeven, betrekkelyk „ tot de eigen Koopmanschappen der *Ver-* „ *eenigde Gewesten* en tot de Voorbreng- „ zelen van derzelver Fabrieken. — „ Zyne Majesteit, nogthans, in aanmer- „ king neemende dat de Stad *Amsterdam* „ heeft uitgemunt in *Patriottische pogingen* „ om by het Gemeenebest te wege te bren-

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

„ gen, dat hetzelve zich door het Hof
„ van *London*, liet verzekeren van de
„ onbepaalde Vryheid, welke zyne Vlag
„ toekomt, als voortvloeyende uit des-
„ zelfs Onafhanglykheid, van de on-
„ schendbaarheid van deszelfs Koophan-
„ del, welke het Regt der Volken mede-
„ brengt en de Verdraagen bevestigen, en
„ deeze Stad eene uitsteekende blyk zy-
„ ner goedgunstigheid willende geeven,
„ laat aan de Schepen, die door haare In-
„ woonders bevragt zyn, en uit haare
„ haven vertrekken, de Vryheid behou-
„ den, in het eerste Artykel van het Re-
„ glement van zes- en- twintig July laatst-
„ leden beloofd, als mede de ontheffing
„ van het Regt op het Vragtloon; uitge-
„ zonderd de Schepen ter Kustvaard
„ in de *Fransche* Havens gebruikt ten
„ aanzien van welken het Arrest des
„ Raads van zestien July MDCCLVII: in
„ bewerking zal blyven. Zyne Majesteit
„ laat daarenboven, de Inwoonders van
„ gemelde Stad in het bezit van de voor-
„ regten, welken de goederen van hun ei-
„ gendom en de voortbrengzels hunner
„ Fabrieken genieten, gelykerwys zulks
„ thans in gebruik is." —— Voorts behels-
de dit Reglement de noodige schikkingen
op den uitvoer van 't zelve, en het voor-
komen van allen bedrog-genot der voor-
regten aan de Inwoonderen van *Amsterdam*
verleend (*) —— Met hoe haatlyke kleu-
ren

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 169.

ren men dit Arrest ook afschilderde, en LODEWYK DEN XVI. zogt te doen voorkomen als vorderende de alleronregtvaardigste en schreeuwendste zaak; hielden veelen het daar voor, dat 'er geen geweld, geen berooving, geen mishandeling, geen verkragting van Verbintenissen, mede gepaard ging; ja dat zyne Majesteit alleen gebruik maakte van het onbetwistbaar Regt, 't welk ieder Mogenheid bezit, om in haare Staaten, ten aanziene der Inkomsten, en den Handel op de Havenen des Ryks, zodanige schikkingen te maaken, als haar goed dunkt, en met geene uitstaande Verbintenissen stryden, en waarvan zy aan niemand anders Rekenschap verschuldigd is.

Amsterdam bewerkt de uitstelling van het volvoeren.

Hadt de Hertog DE LA VAUGUYON, op den zestienden van Louwmaand, dit Vertoog en Reglement, beide overgeleverd, 'er volgde geene verandering altoos op: waarom hy, de dagtekening wanneer het laatste eenen aanvang zou neemen, vast naderende, zich by de Staatsdienaaren vervoegde, en mondeling hun deeze nadering herinnerde. —— *Amsterdam*, zo zeer bevoorregt, gaf blyk niet gesteld te weezen op deeze uitzondering ten haaren voordeele, die niet dan haatlyk kon weezen by de andere Leden. De Afgevaardigden deezer Stad begaven zich, den twintigsten dier maand, by den *Franschen* Afgezant, hem verzoekende, dat hy zyn voorspraak by den Koning wilde aanwenden, ten beste der andere Steden en Landschappen; hun verzoek

 gron-

III. BOEK. 1779. grondende op de hoop, dat de begonne raadpleegingen, tot genoegen van zyne Majesteit, zouden afloopen. De Hertog toonde zich gereed en genegen om hier zyne bemiddeling aan te wenden, en hadt deeze ten gevolge, dat de uitvoering van het Reglement opgeschort zou blyven tot den achtsten van Sprokkelmaand. Hier van gaf hy hunne Hoog Mogenden kennis; doch ging die kennisgeeving vergezeld van deeze dringende verklaaring, „ dat hoe langzaamer zyne Majesteit te werk ging in de uitvoering te bepaalen van een Plan, niet dan met het grootste leedweezen beraamd, hy des te vaster en onwankelbaarder by zyn besluit zou blyven. Wanneer de bestemde dag des laatsten uitstels, acht February, voorby was, zouden geene Vertoogen hem kunnen beweegen tot het herroepen van dat Reglement; maar 't zelve terstond afgekondigd en uitgevoerd worden, by aldien hy tusschen nu en dan, geen egt en duidelyk berigt ontfing, dat alle Schepen, met eenigerhande soort van Zeebehoeften, en by naame met Timmerhout gelaaden, toegelaaten zouden worden, voortaan de bescherming te genieten van de Convoyen, den Koopvaardy Schepen verleend; en dat het Besluit, strekkende om de ten behoeve van dezelve verzogte bescherming, by voorraad, op te schorten niet meer van kragt zou zyn, en dat hunne Hoog Mogenden besloten geene de minste bepaaling te

„ stel-

„ ſtellen aan de volmaaktſte Onzydigheid, welke zy voorneemens waren te „ houden, ſtaande de Oneenigheden tusſchen *Frankryk* en *Engeland*" (*).

III. BOEK. 1779. Het opſchorten des Convoys buiten werking geſteld.

Lang marren duldde het nauwgezette tydperk niet. 't Was, daarom, dat Staaten van *Holland*, op den zes- en twintigſten van Louwmaand, en de Algemeene Staaten twee dagen laater, beſlooten, de Opſchorting van Convoy, aan Schepen met Scheepstimmerhout na *Franſche* Havens beſtemd, den negentienden van Slachtmaand des verloopen Jaars bepaald, *buiten werking te ſtellen*. Dit was wel iets gevorderd, om *Frankryks* misnoegen te ontgaan; doch 'er werd verder niets daadlyk bepaald, omtrent het verleenen van Convoyen: en de groote zwaarigheid, om een voldoend en uitmaakend antwoord aan den *Franſchen* Gezant te geeven, bleef over.

Rondgaande Brief van zyn Hoogheid aan Zes Gewesten.

Eer *Holland* bepaald hadt het bovengemelde Beſluit buiten werking te ſtellen, vaardigde Zyne Hoogheid eenen rondgaanden Brief af aan de Zes overige Gewesten, betreffende de Handelingen met den *Franſchen Gezant*, en den tegenwoordigen toedragt der zaaken: dezelve was dèn vier- en twintigſten van Louwmaand gedagtekend. In deezen vinden wy de gevoelens van Zyne Hoogheid, op dit onderwerp nadruklyk voorgedraagen; daar hy het van zy-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 172.

III. BOEK. 1779. zynen Pligt agtte hun Edel Mogenden „ den toestand der zaake onder 't oog te „ brengen, als mede de gevolgen, welke „ uit een verhaast Besluit zouden kunnen „ ontstaan." Hy erkent de bevoegdheid van de Ingezetenen deezer Landen, om vrylyk met hunne Schepen alle Goederen, de *Contrabande* Waaren uitgezonderd, na en van de *Fransche* Havenen, en van de eene Haven naar de andere, over te brengen, volgens het Tractaat van MDCLXXIV. „ Men kon, verklaarde hy" niet ontveinzen, dat de Kroon van *Groot-Brittanje* „ geenzins aan dit Gemeenebest, zo in „ deeze, als in voorige oorlogen, gestand „ gedaan hadt, 't geen zy, volgens het „ voorschreeve Tractaat verpligt was." Met deeze bewoordingen het gehouden gedrag der *Engelschen* aangestipt hebbende, gewaagt zyne Hoogheid van het Besluit op den negentienden van Slachtmaand jongstleden genomen, om, by voorraad, en tot nader order, geen Schepen met Scheepstimmerhout gelaaden, onder Convoy te neemen, en erkent tevens, „ dat men niet kon ontveinzen, „ dat de Vertoogen, voorts by 't Hof „ van *Londen* gedaan, die uitwerking niet „ gehad hadden, welke zy met grond „ hadden mogen verwagten, en dat men „ dus bevoegd was, om het Besluit van „ den negentienden van Slachtmaand, in- „ dien zulks raadzaam werdt geoordeeld, „ buiten werking te stellen, en zich te „ houden aan de Letter van het Trac-

„ taal, wanneer men zich geliefde te ge-
„ troosten de gevolgen, die daar uit zou-
„ den kunnen en moeten ontstaan."

Dus, aan den eenen kant, genoegzaam aangeduid hebbende hoe zeer hy voor eene Vredebreuk met *Engeland* vreesde, stelt hy, aan den anderen kant, zeer breedvoerig, voor het gehouden gedrag van 't *Fransche* Hof, wel bepaaldlyk spreekende van het laatste Verzoeg, en het daar nevens gaande Reglement, beraamd op den Koophandel en Scheepvaard der *Nederlanderen.* Des Stadhouders eigene woorden, welke wy hier moeten afschryven, ten opzigte van het Bevelschrift luiden; „ Wy denken, dat geen exempel
„ in de Historien te vinden is, waarby
„ aan de Ingezetenen der Stad *Amsterdam*
„ alleen, als een Recompens van derzelver
„ *Patriotique Sentimenten*, word geconfer-
„ veert, voor dezelver Schepen de Privile-
„ gien by het Kaap-Reglement van den
„ zes-en-twintigsten July jongstleden aan al-
„ le Neuteraale Vlaggen gegeeven, als
„ mede de exemptie van vyftig sols per
„ Vat, zo op de Vaard, als op de Cabo-
„ tage, welke aan alle de Schepen der
„ overige Ingezetenen deezer Landen wor-
„ den afgenomen; als of de Souverainen van
„ alle de Zeven Provincien getoond had-
„ den, geene *Patriotique Sentimenten* te
„ hebben, en dat dezelve nergens te vin-
„ den waren dan by de *Regeering der Stad*
„ *Amsterdam.* —— Wy houden ons ver-
„ zekerd, dat Uwe Edele Mogenden

 „ dee-

III. BOEK. 1779. „ deeze *odieuse distinctie* niet zonder be„ vreemding hebben vernomen, en dat „ dezelve zullen begrypen, dat het aan „ geene vreemde Mogenheid, hoe groot, „ hoe aanzienelyk, en hoe formidabel, zy „ ook moge zyn, vryſtaat, om die te ma„ ken ten aanziene van eenen Indepen„ denten en Vryen Staat, die niet anders „ gedaan heeft, dan 't geen aan haar vol„ komen vryſtaat, naamlyk, om voor „ een tyd, en maar by provisie, te ſuspen„ deeren, de Protectie van een Tak van „ haar Negotie, die zy door geen Trac„ taat of Verbintenisſe met die Mogenheid „ verpligt is te protegeeren. En dit is „ de waaragtige ſtaat der Questie. De „ Republiek is door geen Tractaat, „ hoe genaamd, verpligt, om goederen, „ aan *Fransche* Ingezetenen toebehooren„ de onder haare Protectie te neemen; „ maar zy heeft een Tractaat met *Enge„ land*, waarby geſtipuleerd is, over en „ weder, dat, in cas van Oorlog van eene „ der Contracteerende Mogenheden met „ een derde, de andere Contracteerende „ Mogenheid met haare Schepen zal mogen „ transporteeren Vyandlyke Goederen, „ en dat de Regel *Vry Schip Vry Goed* „ plaatze zal hebben, except omtrent de „ by het Tractaat geſpecifiſeerde Contra„ bande Goederen. — Welk Regt geeft „ dit Tractaat aan *Frankryk* om de Repu„ bliek te dwingen, om al het Regt, het „ welk zy, door dat Tractaat, verkregen „ heeft in den volſten en uitgeſtrekſten zin

„ te

„ te maintineeren, en om niet het minste „ daar van voor een tyd, vrywillig niet te „ gebruiken, en het overige rustig en vree- „ dig te bezitten? Zulks kan *Frankryk* nim- „ mer met regt pretendeeren, en Wy laa- „ ten het aan uwe Eedele Mog. oor- „ deel over, of het is de Independentie „ van de Republiek maintineeren, als op „ de met een dreigement voorziene Instan- „ tien van *Frankryk* goedgevonden wordt „ daar aan te defereeren, en nu voor als „ dan te resolveeren, om de Resolutie „ van den negentienden November buiten „ effect te stellen, en, zo ras als de daar- „ toe noodige Schepen in gereedheid zul- „ len zyn, de Schepen met Masten, Bal- „ ken, Krommers, Knien, en dergelyk „ zwaar Hout, onder Convoy te nee- „ men.

„ De gevolgen uit eene dergelyke Reso- „ lutie te verwagten zyn, dat *Frankryk*, „ ziende dat zy op die wyze deeze Repu- „ bliek kan dwingen, om haaren wil en „ intentien te volgen, daar van, in „ meer gevallen gebruik zal maaken, als „ zy het raadzaam oordeelt, en dat de Re- „ publiek daar door zal gebragt worden, „ om van pas tot pas, verder te gaan, „ en als een van die Kroon dependeerend „ Gewest te handelen, niet volgens des- „ zelfs belangen; maar volgens die van „ gemelde Kroon, en waardoor de Re- „ publiek haars ondanks, misschien „ vroeg of laat, genootzaakt zal worden „ aan deezen Oorlog deel te neemen, en

III. BOEK. 1779.

„ van deszelfs wyze en welberaade Plan „ van Neuteraliteit aftegaan. —— Aan „ den anderen kant is het te vreezen, dat „ *Engeland*, verneemende, dat de Repu„ bliek gezind is om de Houtschepen te Con„ voyeeren, wanneer zy daartoe in staat „ zal zyn, en zulks nu voor als dan heeft „ geresolveerd, dien tyd niet zal afwagten „ en een Esquader op de kusten deezer „ Landen zal zenden om te observeeren, „ al het geen dat in en uit gaat, en zich, „ by tyds, in gereedheid zal houden om „ het Convoy met de Houtschepen te in„ tercepteeren en te attaqueeren, en dat „ daar uit eene onvermydelyke rupture „ te wagten is, waar door de belangen „ van de Staat, en byzonder de Colonien, „ zo in de *Oost* als in de *West-Indien*, in „ de waagschaal worden gesteld, en aan „ het uiterste gevaar geëxponneerd.

„ De ongewapende situatie van de Re„ publiek, zo te Lande als ter Zee, dis„ suadeert om in deezen ietwes te pre„ cipiteeren, en om niet, dan naa dat „ men dezelve in een staat van defensie, „ zo te Lande als ter Zee, zal gebragt „ hebben, te resolveeren omtrent het „ verleenen der voorschreeve Convoyen; „ zo als uwe Edele Mog. als dan zullen „ oordeelen dat met de waare belangen „ dit Gemeenebest in 't generaal en van de „ Provincie van *Friesland* en van derzel„ ver goede Ingezetenen in 't byzonder, „ overeenkomstig is, en ten meesten dienst

„ te

„ te van den Lande zal bevonden worden „ te behooren." (*).

1779.

Een antwoord aan *Frankryk* gegeeven, 't welk *Haarlem* zo wel als *Amsterdam* wraakt.

Ondanks deezen Brief van zyne Doorluchtige Hoogheid, door veelen als een meesterstuk van Staatsbeleid beschouwd; ondanks de menigvuldige handelingen strekkende om overeenkomstig met den inhoud daar van te werk te gaan, kreeg het buiten werking stellen van het besluit om de gedagte Convoyen op te schorten zyn beslag. Doch de sterke invloed der denkbeelden in opgemelden Brieve voorgesteld, bragt te wege, dat men by *Holland*, met meerderheid, een Antwoord op de Vertoogen des *Franschen* Afgezants ontwierp en beraamde, waarin men genoegen wilde geeven aan het *Fransche* Hof, zonder zich in moeilykheden met het *Engelsche* in te wikkelen. *Amsterdam* agtte het dubbelzinnig, en geschikt om de opschorting der Convoyen sleepende te houden: en verklaarde zich nadruklyk daar tegen. Zo lang alleen gestaan hebbende viel *Haarlem*, haar toe, en weigerde te stemmen in dit Antwoord. De Algemeene Staaten besloten 't zelve den Hertog DE LA VAUGUYON ter hand te stellen; maar het ontmoette, om dezelfde reden, dezelfde weigering, als het voorgaande.

(*) *Nieuwe Neerl. Jaarb.* 1779. bl. 175.

III. BOEK.

1779.

Het Nieuw Reglement afgekondigt. *Haarlem* en *Amsterdam* daar van uitgezonderd.

De Koning van *Frankryk*, oordeelende dat de Meerderheid het Handelbelang des Gemeenebests liever aan *Engeland* wilde opofferen, dan aan zyne eischen een voldoenend gehoor geeven, deedt kort daar op het Nieuwe Reglement afkondigen. En bevreemde het veelen niet dat hy de Steden, die zich tegen de Meerderheid verzet hadden, om, volgens haar inzien, den Handel voor te staan, met uitzondering behandelde, en *Haarlem* met *Amsterdam* gelyk stelde, in de ontheffing der bezwaaren van het Nieuwe Reglement.

De Tweedragt neemt toe.

De tyding van het afkondigen deezes Reglements in de *Fransche* Havens, en de uitzondering dier twee Steden, werd hier niet verspreid of de heillooze gevolgen, daar uit te dugten zag men ten breedste uitmeeten. (*) De Heer LINGUET, drukt zich, over de toen heerschenden Tweedragt, in deeze partydige taal uit; „ dat de *Vereënigde Gewesten* verdeeld „ waren in twee Partyen; de een de „ *Hof-Party*, welker verbintenissen, „ neigingen, tegenwoordige en misschien „ toekomende belangen, dezelve tot de „ zyde van *Engeland* deeden overhellen; „ de andere van *waare Patriotten*, verlichte Kooplieden, die aan de Vriendschap met *Frankryk* de voorkeuze gaven, of ten minsten aan eene Onparty- „ dig-

(*) *Onpartydige Raadgeeving van Batavus* bl. 27.

„ digheid, welke voegt aan een Handel- „ dryvend Volk, 't welk geen ander oog- „ merk moet hebben, dan om den Han- „ del voor te ſtaan (*)".

1779. *Friesland* beklaagt zich over dat Reglement.

De Kooplieden en by de Zeevaard belang hebbende Perſoonen in *Friesland*, hadden, op den Gewoonen Landsdag, in Sprokkelmaand gehouden, hunne klagten ingeleverd, over het Reglement door den Koning van *Frankryk* beraamd, 't geen de Schepen onder *Nederlandſche* Vlag vaarende, die van *Amſterdam* uitgezonderd, bloot ſtelde aan het aanhouden, opzenden, en wegneemen door de Oorlogſchepen en Kaapers van *Frankryk*; zo dat geene Kooplieden ergens hunne Waaren aan Scheepen onder dezelve vaarende zouden vertrouwen, als gevaar loopende, om door een en ander der Oorlogende Mogenheden genomen te worden: weshalven men zich, onder het ſchynſchoon genot van Vrede, in erger ſtaat bevondt, dan of het Gemeenebest het ongeluk hadt om zelve in deezen Oorlog te deelen. Greep dit Reglement ſtand, dan was het gedaan met de Zeevaard: dewyl de belastingen van alle kanten, zo van dubbele Last- en Veilgelden als van bezwaarenisſen op de *Franſche* Havens, te groot waren, om, by mogelykheid, hoe zeer ook de Vragten ſteigerden, gedraagen en goed gemaakt te kunnen worden. —— Naa een tafereel geſchetst te

(*) LINGUET *Annales Politiques* vol. VI. p. 55.

III. BOEK. 1779.

te hebben, van alle de deerlyke gevolgen voor *Friesland* in 't byzonder, en voor de geheele Unie, ontstaande, uit de vermindering van het Regt aan de Ingezetenen deezer Landen toekomende, van wegen de klaare en duidelyke Letter des Verdrags tusschen *Groot-Brittanje* en dit Gemeenebest, verzogten zy om bescherming van de vrye Zeevaard en Handel; vooral om het beraamen der kragtdaadigste maatregelen, door de gezaamenlyke Bondgenooten, om de uitvoering van het nieuwe Reglement van zyne Majesteit den Koning van *Frankryk* voor te komen, en zo mogelyk, het afkondigen van 't zelve af te wenden (*).

Dordrecht en Rotterdam klaagen over dit Reglement.

Het Nieuwe Reglement was in *Frankryk* niet afgekondigd, of twee naast *Amsterdam* aanzienlykste Koopsteden *Rotterdam* en *Dordrecht*, leverden hunne bezwaaren deswegen in, zo ter Staatsvergaderinge van *Holland*, als van de Algemeene Staaten. Die van *Rotterdam* gaven te kennen, met de uiterste aandoening, zulks vernomen, en hunne vrees voor deeze gebeurtenis, in voorgaande Verzoekschriften geuit (†), bewaarheid gevonden te hebben, en nog verzwaard, door eene omstandigheid, die dezelve te treffender maakte, de uitzondering naamlyk, ten voordeele der Steden *Haarlem* en *Amsterdam*. De standgryping van

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 182. enz.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1381.

van 't gemelde Bevelschrift, kon geene andere uitwerking hebben, dan den geheelen ondergang van hun Handel en Zeevaard, op *Engeland*, *Ierland* en *Frankryk*: die in ons Land alleen, in de bevoorregte Steden *Haarlem* en *Amsterdam*, met voordeel, zouden kunnen gedreeven worden. Zy wilden zich niet in laaten, tot het onderzoek, om welke redenen zyne Majesteit van *Frankryk* hadt goedgevonden, die Steden deeze voordeelen te laaten genieten; noch ook wat dien Vorst bewoogen hadt tot zodanig een Besluit, en het invoeren eener onderscheidinge, zo gunstig voor het eene en zo verderflyk voor het andere gedeelte der Ingezeetenen van één en denzelfden Staat. 't Waren de beweegredenen niet, maar het *Edict* zelve, en de gevolgen van dien, welke hun drukten (*). —— De bezwaaren der Kooplieden van *Dordrecht* waren bykans eensluidend, en zy beriepen zich op het voor weinig dagen breeder ingeleverd Klaagschrift der *Rotterdammeren* (†).

III. BOEK. 1779.

Beide deeze Klaagvertoogen geen gevolg hebbende, vervoegden zich de *Rotterdamsche* Kooplieden nader by zyne Hoogheid den Prins Erfstadhouder, met eene Schets van de daadlyke gesteldheid des Handels en Zeevaards in hunne eertyds bloeijende Stad, op *Frankryk*, *Engeland* en Ier-

De *Rotterdamsche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid, deswegen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 415.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 420.

III. BOEK. 1779

Ierland, reeds in een deerlyk verloop, dewyl hun geheele Handel, voor meer dan drie vierde gedeeltens, daar van afhing; en nu naar *Amsterdam* of elders werd verplaatst. —— Boven dit reeds zo veel nadeel aanbrengend Edict, verklaarden zy, in 't zekere, onderrigt te zyn van een in *Frankryk*, ontworpen nog drukkender Tarif, 't geen den Handel en Scheepvaard dier Stad welhaast geheel zou doen verloopen, en door 't vertrek en onherstelbaar bederf of de verarming der Kooplieden, volstrekt in den grond helpen. Zy waren gereed alles te waagen en op te zetten, wat tot afwending van de ontmisbaare uitwerkzelen des Edicts en van het gedreigde Tarif, noodig of dienstig zou worden geoordeeld. —— Zy meenden, met alle regt, te mogen verwagten, dat dan voor hun, die gelykerhand met 's Lands Ingezetenen, ten allen tyde, 's Lands Lasten gedraagen en zich, huns weetens, nooit tegen hunnen Souverain of zyne Doorlugtige Hoogheid, misgreepen hadden, zouden worden bezorgd even die zelfde voorregten, welke andere Steden van dit Gewest genooten, en dat dus ook de ongehoorde Ongelykheid, die daar omtrent, thans plaats hadt, zou weggenomen, en niet geduld worden, dat andere Steden, in dezelfde Souverainiteit gelegen, hunne welvaard vergrooten ten koste en ruïne van derzelver Mede-Ingezetenen. — „ De bekende „ edelmoedige denkwyze, zyner Doorlug- „ tige Hoogheid, zeggen zy onder ande-

„ re,"

„ re," „ zou nimmer toelaaten, dat III.
„ zulk een aanzienlyk gedeelte van 's Lands BOEK.
„ Ingezetenen, zodanige harde gevolgen
„ zou moeten ondervinden van het ver- 1779.
„ trouwen, 't welke zy, ten allen tyden
„ hadden gesteld op de Vaderlyke zorgen
„ van hunne Wettige Overheden, en
„ Zyne Doorlugtige Hoogheid, en uit
„ welke Principes alleen, zy dan ook had-
„ den gedificulteerd zich eenigzins te men-
„ gen in de Deliberatien van den Staat,
„ even als zommige anderen, dewelke
„ thans, uit dien hoofde, boven hun zo
„ bevoorregt scheenen te worden (*)." — In deezer voege waren de heillooze zaaden van Afgunst en Tweedragt gezaaijd onder de Leden van den Staat, en zy stonden tot de verderflykste hoogte op te groeijen. *Haarlem*, doch inzonderheid *Amsterdam*, werd van flinksche oogmerken en heulen met *Frankryk* verdagt gehouden.

Aanspraak en Voorstel van den Stadhouder in de Vergadering van *Holland*.

De zelfde begrippen, wegens 's Lands toestand, en de middelen tot handhaaving van deszelfs belangen, welke de Erfstadhouder hadt voorgedraagen in zynen Brief aan de Zes Gewesten, hieldt hy de Vergadering van *Holland* voor, op den tienden van Lentemaand, in eene Aanspraak, gepaard met een Voorstel. „ Verre was hy
„ van te oordeelen, dat dit Gemeenebest,
„ om geen Oorlog te waagen, behoorde
„ afstand te doen van de wettige Regten
aan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 502.

III. BOEK. 1779.

„ van oordeel, dat men, by nader en
„ raadslag, zou dienen te besluiten, *tot*
„ *zo lang* geene Schepen met Houtwaa-
„ ren, tot den aanbouw van Oorlogsche-
„ pen benoodigd, onder het Convoy te
„ neemen: en inmiddels het zelve te ver-
„ leenen aan alle verdere Schepen, met
„ geene Contrabande Waaren belaaden;
„ ten einde alle Takken van den Handel
„ niet onbeschermd bleeven, terwyl men
„ raadpleegde over de bescherming van
„ één enkelen Tak (*)." —— Zyne Hoog-
heid werd, door Staaten van *Holland* be-
dankt voor zyn betoonden yver, zy ver-
zogten Afschriften van den Voorslag, en
stelden het Besluit daar op tot nadere over-
weeging uit. De Erfstadhouder deelde
dien zelfden Voorslag mede by eenen Brie-
ve aan de Staatsvergaderingen der overige
Gewesten.

Zommigen, die dit Tweevoudig Voorstel
wilden bedillen, gaven voor het van dien
aart te weezen, dat de Geschilvoeringen
over de Land- en Zeemagt, daar door eer
stonden vermeerderd dan weg genomen te
worden; dat het den Oorlog van *Engeland* tegen *Frankryk* begunstigde, ten
nadeele van 's Lands Regten, en van een
zeer voornaamen Tak onzes Handels
strekte; als mede dat de bepaalde groote
Zeemagt, en teffens geëischte Landmacht

el-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 431-434.

elkander moesten tegenwerken en vernietigen (*).

Ten dien zelfden dage gaven de Gelastigden van de gezamenlyke Collegien ter Admiraliteit, in den *Haage* beschreeven om hunne gedagten op te geeven, omtrent de mogelyke en meestkragtige middelen, welke aangewend zouden kunnen worden, ten einde de Zeemagt van dit Gemeenebest op zulk een aanzienlyken voet te brengen als vereischt zou worden, om het Regt van den Staat, op de duidelyke Letter der Verbonden gegrond, met allen nadruk, en teffens met afwending, zo veel mogelyk, van alle gedugte onheilen, door te zetten en te handhaaven, ter Vergadering der Algemeene Staaten, een omstandig verslag van de middelen tot verbetering van 's Lands Zeemagt, en de wyze op welke dezelve ten meesten voordeele behoorde aangewend te worden; zy hadden over dit stuk de gedagten der Vlagofficieren, der Admiraliteiten op de *Maaze*, te *Amsterdam*, en in *Zeeland* ingenomen, by die van *Westfriesland* en *Friesland* hadt men thans geene Vlagofficieren.

III. BOEK. 1779. Plan door de Gelastigden van de Admiraliteit ingeleverd.

Volgens hun begrip zou de geheele Zeemagt op negen- en tachtig Schepen, (†) be-

(*) *Schets van een Groot Tafereel.* I. Deel bl. 45.

(†) Te weeten 12 Schepen van 70 Stukken 550 Koppen.

30	60	450
12	50	300
6	40	270

20

III. BOEK. 1779. bepaald, en in drie behoorlyke Smaldelen kunnen verdeeld worden. Inmiddels en by voorraad diende men bezorgd te zyn voor het bezetten der Zeegaten, daar toe alle de voorhanden zynde Schepen in gereedheid te brengen, en derwaards te zenden.

By het toerusten dier Schepen, moesten die uit de *Middelandsche Zee* en uit de *West-Indien*, op vier na, t'huis geroepen in dienst behouden, terstond eenige Wagtschepen vervaardigd, en van de t'huis komende Schepen één in ieder der Zeegaten gelaaten worden. —— Zo ras 'er een genoegzaam getal Schepen in 's Lands Zeegaten zou ingevallen weezen, hadt men daar uit een Convoy van ten minsten twee of drie Schepen, en drie of vier Fregatten, na de *Engelsche*, *Fransche* en *Iersche* Havens te verleenen; en de verdere noodige Convoyen, zo veel mogelyk. —— Aan de Zeegaten dienden Batteryen aangelegd, om dezelve en de Reên te bestryken: van de oudste Schepen moesten Wagtschepen gemaakt, Hospitaalschepen vervaardigd, en aan de Wal vaste Hospitaalen beschikt worden tot het bergen der Zieken. —— Het Volk, thans onvoorbeeld-

12 Schepen van 36 Stukken	230 Koppen.		
12 —— —— 20 ——	150 ——		
4 Branders met ——	40 ——		
6 Advis Jagten ——	60 ——		
2 Hospit. Schepen ——	70 ——		
3 Bomb. Schepen ——	50 ——		

beeldlyk ſchaars zynde, zou men, op 't ſpoor der Vooroudereh, de Maand- de Hand- en Aanrits-gelden kunnen verhoogen; ook de proeve van Werving buiten 's Lands neemen: eén algemeen pardon voor die 's Lands dienst te water verlaaten, of zich in vreemde Zeediensten begeeven hadden, en binnen een Jaar weder keerden, verleenen; of waren deeze middelen niet genoegzaam en het gevaar daadlyk, dan was de uiterſte toevlugt alle Vaart te verbieden, tot dat 's Lands Schepen zouden bemand zyn; ook zou men 's Lands Voetvolk tot Soldaaten op de Schepen kunnen gebruiken. —— 't Was op voorſlag van 's Lands-Vlagofficieren, dat zy de aangeduidde vermeerdering van Manſchap op elk Schip van Oorlog aanpreezen: dezelve werden grooter dan voorheen gebouwd, en het zwaarder Geſchut, als mede de vlugger Krygsverrigtingen van onzen tyd, vorderden meer handen. Behalven deeze vergrooting des aantals kwam nog dat men thans in plaats van zes- en- dertig, vier- en- dertig Guldens voor ieder Man 's maands moest rekenen.

III. BOEK. 1779.

Staaten van *Holland*, vonden, op 't einde van Lentemaand, geene zwarigheid om in de voorgeſlagene Middelen toe te ſtemmen, en wilden gaarne met de Bondgenooten zamen werken, om ze te doen ter hand neemen. „Zy meenden," dit zyn de eigene woorden, „dat de tegen „woordige Situatie van zaaken, en het „gevaar, waar in de Commercie en Na-

Staaten van *Holland* keuren dit Plan goed, en dringen op Onbepaald Convoy.

 „vi-

III. BOEK. 1779.

„ vigatie van de Republiek aan wederzy-
„ den tusschen Oorlogende Mogenheden
„ was, indisputabel vorderen, dat hoe
„ eer zo beter, zonder langer uitstel, tot
„ bescherming der Vrye Vaart en Com-
„ mercie van de Republiek aan dezelve
„ Convoy werde verleend, *indistinctlyk*
„ voor alle Waaren by de Tractaaten niet
„ voor Contrabande Waaren erkend, en
„ als zodanig gedesigneerd; mitsgaders
„ zonder onderscheid, of dezelve voor
„ eigen, dan voor *Engelsche* of *Fransche*
„ of *Neutraale Rekening* gelaaden, en na
„ *Frankryk*, *Groot Brittanje*, of Neutraale
„ Landen gedestineerd of van daar geko-
„ men waren. Om de Commercie-Sche-
„ pen van de Republiek, volgens de dui-
„ delyke Letter van de Tractaaten en het
„ Regt der Volken, tegen allen geweld en
„ overlast te beschermen." —— Voorts gaven zy in dit hun Besluit, wegens 's Lands Zeemagt, zodanige nadere schikkingen op, overeenkomstig met den gedaanen voorslag, als zy oordeelden, dat de tegenwoordige toestand der zaaken ten meesten oorbaar vorderden; met beschikking wegens de kosten. —— Wyders bragten zy in, „ dat, voor zo verre over
„ de verdere voorgeslagen Equipagie en
„ Aanbouw van Schepen by de Provincien
„ eenige hesitatie zou mogen vallen, en
„ beter geoordeeld zou mogen worden,
„ om de Resolutie daartoe voor eerst, en
„ tot dat gedugte onheilen meer van naby
„ zouden dreigen, nog uit te stellen, tot

„ se-

„ fecuriteit van de Havenen deezer Landen, ten einde daar toe geen Schepen van de vastgestelde Equipagien uit Zee gehouden zouden behoeven te worden, ten minsten zou behooren te worden vastgesteld, dat aanstonds in Equipagie zouden worden gebragt by het Collegie ter Admiraliteit op de *Maaze* één Wagtschip met drie honderd Man, by het Collegie ter Admiraliteit te *Amsterdam*, vier Wagtschepen, ieder met twee honderd vyftig Man; en by de Collegien ter Admiraliteit op de *Maaze*, in *Zeeland* en *Westfriesland* ieder een Advisjagt met zestig Man, in de Zeegaten van *Zierikzee*, de *Maaze*, 't Schuur by *Maasfluis* en *Ameland*, alle voor zes Maanden."

De Ridderschap doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy.

De Heeren van de Ridderschap en Edelen, met zyne Hoogheid van één gevoelen, verklaarden, tot het neemen van het uitgebragt Besluit, wegens 's Lands Zeemagt, „ voor zo veel het verleenen van Onbepaalde Convoyen na de Havenen van *Frankryk* en *Groot-Brittannie* aanging, niet te hebben mede gestemd; doch, daar en tegen, wel uitdruklyk te blyven by hun voorgaand Advis, willende, in geenen deele verantwoordelyk zyn voor de gevolgen, welke uit het ontydig verleenen van dusdanige Convoyen, ten nadeele van den Lande zouden kunnen voortkomen, het aan zich voorbehoudende deswegen zodanige Aan-

III. BOEK.

1779.

Amsterdam en eenige Steden, behouden aan zich eene Tegenaantekening; terwyl andere Steden met de Ridderschap instemmen.

„ tekening te doen als zy zouden te raade „ worden."

De Afgevaardigden van *Amsterdam* betuigden, zich niet te kunnen voegen by het Besluit van *Holland*, voor zo verre daar in voorkwam eene Aantekening der Heeren van de Ridderschap tegen het Besluit, waar by, op het Verslag ten zelven dage uitgebragt, over het Herstel van 's Lands Zeemagt, en het verleenen van Onbepaald Convoy, was besloten geworden: zynde op het Verslag beslooten zo als het was liggende, zonder dat, toen ten tyde, daar tegen eenige Aantekening door de Heeren van de Ridderschap, of eenig ander Lid van de Vergadering, gedaan of aan zich voorbehouden was. —— Zy hielden het aan zich eene Aantekening tegen de voorschreeve Aantekening zelve, zodanig als hunne Lastgeevers zouden oordeelen te behooren. —— Wel verre dat *Amsterdam* hier alleen stondt, spraaken die van *Dordrecht*, *Haarlem*, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Rotterdam*, *Gorinchem*, *Schiedam* en *Alkmaar*, op dezelfde wyze over dit bestaan der *Ridderschappe*, die egter steun vondt by de Afgevaardigden der Steden *Schoonhoven*, *Briel*, *Hoorn*, *Enkhuizen*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende* (*).

Gelderlands gevoelen over het Plan.

Staaten van *Gelderland* het Verslag door de Collegien ter Admiraliteit ingebragt, waar mede *Hollands* Besluit instemde, overwoo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 438.

woogen hebbende, bragten, als hun gevoelen, uit, dat men zich moest bevlytigen op eene goede Verstandhouding met de Oorlogvoerende Mogenheden; op eene Wapening ter Zee en te Land, en dat men, dit gedaan hebbende, dan verder zou raadpleegen op het al of niet convoyeeren der Goederen volgens het Regt der Tractaaten; „ als nog oordeelden zy het te voorbaarig, „ in een onderzoek te treeden of het den „ Staat oorbaar zou zyn, door een Be„ sluit, dat een Vredebreuk met *Engeland* „ ten gevolge zou kunnen hebben, den „ ophef der *Fransche* Edicten misschien te „ wege te brengen; te meer daar zy, met „ veel vertrouwen, meenden te mogen „ vastſtellen, dat de kragt der werking „ dier Edicten, voornaamlyk, zo niet ge„ heel, op de daar by bevatte uitzonde„ ring berust, welke aanzagen als het ge„ heele Gemeenebest met een gansche ont„ binding dreigende, indien daar tegen, „ in tyds, door alle de Bondgenooten, niet „ werd gewaakt." Naa hunne betuigde en betoonde bereidwilligheid door het inwilligen der gedaane Petitien, om de zaaken der Zee te helpen schraagen, en sterken aandrang by de Bondgenooten om niet langer te aarzelen in het toestemmen tot het vermeerderen der Landmagt, tot dekking der Grenzen, zeggen zy ten slot, „ niet „ te kunnen verbergen, dat, in gevalle „ aan deeze hunne verzoeken de Landmagt „ betreffende, niet mogt worden tegemoet „ gekomen, zy als dan, hoe wel ongaarne, „ ge-

III. BOEK. „ genoodzaakt zouden worden, insgelyks „ de zaaken van de Zee *met dezelfde onverschilligheid* te behartigen (*)."

1779. *Friesland* kwam met *Holland* overéén, en wilde dat het daar voorgeslaagene, wat de Toerusting, de Wapening ter Zee, en de beveiliging der Zeegaten betrof, met allen yver, en den uitersten spoed, mogt worden voortgezet en volvoerd; ten einde het Gemeenebest in staat kwame om zyn Handel en Zeevaard, volgens den inhoud der Tractaaten, te handhaaven, en de Vlag van den Staat behoorelyk te doen eerbiedigen (†).

Frieslands gevoelen.

Zeelands Raadslag.

Staaten van *Zeeland* wilden, volgens hun ingeleverd Besluit, over het breedvoerig verslag der Admiraliteiten, nu het op de zekerheid der Zeevaard en des Handels van 't Gemeenebest, mitsgaders de veiligheid van 't Gemeenebest aankwam, ondanks den welbekenden bekrompen staat der Geldmiddelen van hun Gewest, meer dan gewoone poogingen doen, en hunne Finantien boven vermogen zelfs bezwaaren. Zy stemden, diensvolgens met Staaten van *Holland* in, omtrent de versterking der Zeemagt, en andere schikkingen noodig om den Staat in een weerbaaren stand te stellen. — Dech, ten aanzien van het geeven van Convoyen aan de Zeevaard en Handel deezer Landen met 's Lands Schepen van Oorlog, waren zy van oordeel, „ dat zyne Doorlugtige „ Hoog-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 512.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 519.

,, Hoogheid behoorde verzogt te worden, dezelve zodanig te willen inrigten, dat de *Middelandsche Zee* niet onvoorzien wierd gelaaten, en de Colonien van den Staat, inzonderheid ook die, tot welke *Zeeland* de naauwste betrekking hadt, niet van Beschutting ontbloot bleeven. Voorts dat, ten einde op nieuws een doorslaande blyk te geeven van de stipste waarneeming eener volmaakte Onzydigheid, by voorraad, behoorde opgeschort te blyven het Convoyeeren van Schepen met Scheepsmaterialen, en byzonder met zwaare Houtwaaren tot den Aanbouw van Schepen benoodigd, gelaaden en bestemd na een der Havenen van *Frankryk* of *Groot-Brittanje*, als thans Oorlogvoerende Mogenheden. ——— Het *Fransche Hof* hadt een Reglement vastgesteld, waarby *alle* Zeevaard uit deeze Landen in de *Fransche* Havenen werd onderworpen aan zodanige zwaare Lasten, die aan een Verbod bykans gelyk waren, waardoor van zelve de reden verminderde om te bepaalen, dat 'er Convoy zou verleend worden aan Schepen na *Frankryk* met Houtwaaren belaaden. Dat Hunne Hoog Mogenden de Vlag van den Staat niet behoorden bloot te stellen aan een hoon, en de Staat zelve aan eenen Oorlog, om thans het *Tractaat van Marine* met *Engeland* in den Jaare MDCLXXIV. gemaakt, te doen werken in een punt, 't geen, wegens

III. BOEK. 1779.

,, de

III. BOEK. 1779. „ de bezwaaren in *Frankryk* op de Vaard „ en Handel des Gemeenebests gelegd, „ alleen van belang kon weezen voor de „ Ingezetenen van *Twee Steden*, die, ten „ nadeele van den Handel van de andere, „ eene uitzondering, ten hunnen voordee- „ le, hadden verkreegen. —— Dat dit „ Gemeenebest, thans geen Tractaat van „ Koophandel met *Frankryk* hebbende, „ dat Ryk volkomen bevoegd was tot het „ vastlellen der bezwaaren in het laatste „ Reglement bepaald, en het derhalven „ niet raadzaam zou weezen in misverstand „ met *Engeland* te komen om den ophef „ van hetzelve te krygen; daar de her- „ roeping van 't zelve niet langer zou be- „ hoeven te duuren, dan het *Fransche* Hof „ zulks goedvondt, of besluiten mogt het „ Gemeenebest met dergelyke maatrege- „ len te dreigen, als wanneer zulks „ ten gevolge zou hebben, dat het zelve „ Hof eene zeer uitgestrekte toegeeven- „ heid van onze zyde zou verwagten. —— „ Dat door het convoyeeren van Scheeps- „ materiaalen en Houtwaaren na de *Fran-* „ *sche* Havenen, de Handel deezer Lan- „ den, (wegens de belastingen daar op in „ *Holland* gelegd) weinig nadeel lydt; en „ te gelyk met betrekking tot *Engeland* „ bevorderd werd de veiligheid van den „ Staat in 't algemeen, en van den Handel „ in 't byzonder, daar tog, in allen geval- „ len het eerste deezer voorwerpen voor „ het tweede behoort te gaan. — Einde- „ lyk hadden zy niet zonder bevreemdinge „ verstaan de Uitzonderingen aan de Ste-

„ den

„ den *Haarlem en Amsterdam* verleend, „ boven de verdere Leden van het Bondgenootschap; welke zy vertrouwden, „ dat aan Hunne Hoog Mog. mede zouden voorkomen van zodanige gevaarlyke „ gevolgen voor de *Unie* der Bondgenooten, te weezen, dat nimmer een dergelyke magt aan een Gewest, veel min „ aan eenige Steden in dezelve, kon of „ behoorde te worden toegekend. Staaten „ van *Holland* en *Westfriesland* moest de „ zonderlingheid van deezen Handel der „ bewuste *Twee Steden*, onder 't ooge „ gebragt, en verzogt worden in ernstige „ overlegging te willen neemen, en „ tegen te gaan het uitwerkzel van „ het bevoorregten van de Ingezetenen „ der voorgemelde *Twee Steden* boven die „ der verdere Leden van het Bondgenootschap, ten einde alle gevaarlyke gevolgen voor de gesteltenisse van den geheelen Staat, zo dra mogelyk, mogten „ worden voorgekomen (*). — De drie overige Landschappen zich op dit stuk nog niet verklaard hebbende, kon dien zaak haar volkomen beslag niet krygen.

III. BOEK.

1779.

Raadslag en Besluit van *Holland* op den Voorslag van zyne Hoogheid.

Inmiddels werd het Voorstel van zyne Hoogheid by Staaten van *Holland* ingeleverd, om de Zeemagt tot vyftig of zestig Schepen en daar onder ten minsten twintig van Linie, en de Landmagt tot vyftig of zestig duizend Man, te brengen (†) door de-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 522-528.

(†) Zie hier boven bl. 35.

III. BOEK.

1779.

dezelve in overweeging genomen. Eenige Leden der Vergaderinge gaven hunne onbepaalde goedkeuring aan dien Voorſlag. *Amſterdam* en andere Steden, geen gevaar van Oorlog aan de Landzyde altoos ziende, en dus geen dringenden nood, om, met zo zwaare kosten, de Landmagt te vermeerderen, op een tyd, dat het gevaar ter Zee daadlyk dreigde, weezen dit gedeelte des Voorſtels af. Hoe nuttig zy het ook keurden, dat de Zeemagt tot zulk eene hoogte mogt worden opgevoerd, vereischte zulks veel tyds en gelds; waarom zy het beter oordeelden, tot den tyd toe, dat de andere Gewesten, hunne aandeelen in de kosten der Uitrustinge van twee- en dertig Schepen, tot welke, op het einde des afgeloopen Jaars beſlooten was, daadlyk opgebragt hadden, zich aan die bepaaling te houden, en den Koophandel en Zeevaard te beſchermen overeenkomſtig met de Beſluiten, in Louwmaand by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten genomen. Met *tien* tegen *negen* ſtemmen ging dit gevoelen door. De Leden van de Ridderſchap, (welke onder de negentien Leden maar ééne Stem heeft,) waren in twee gelyke deelen verdeeld, het een keurde den Voorſlag goed het ander denzelven af: weshalven het Beſluit, om voor als nog geen Convoy aan de Schepen met Scheepstimmerhout bevragt, herroepen, en de Uitrusting van twee- en- dertig Oorlogſchepen bepaald bleef. *Frankryk* hadt nog geen volſlagen Antwoord bekomen,

men het Nieuw Reglement van dat Hof wegens de *Hollandsche* Schepen, bleef in werking met de uitzondering van *Haarlem* en *Amsterdam*, zo euvel opgenomen door de andere Leden van *Holland*, en waar over de andere Gewesten klagtig vielen (*).

III. BOEK. 1779.

Vertoog van den Ridder YORKE den 9 April.

Hadt het *Fransche* Hof, op zyne wyze, den Staat tot Onzydigheid en het handhaaven zyner Onafhanglykheid, zoeken te dringen, het *Engelsche* bleef niet in gebreke om het, op zynen trant, te doen. Een deels vleiend, deels steekend, deels dreigend Vertoog des *Engelschen* Afgezants, op den negenden van Grasmaand, den Algemeenen Staaten voorgedraagen, behelsde hier van de onbetwistbaarste blyken. „ Tot heden toe hadt zyn „ Koning zich onthouden van zich te bemoeijen met de Onderhandelingen, welke het Hof van *Frankryk* met Hunne „ Hoog Mogenden hadt aangevangen, „ wegens het verleenen van bescherming „ aan allerhande soorten van Scheepsbouwstoffen, geduurende den tegenwoordigen Oorlog. Maar de laatste „ stappen des *Franschen* Gezants lieten „ hem niet toe langer stil te zitten. De „ oude banden van Vriendschap tusschen „ de *Engelsche* Kroon en dit Gemeenebest, konden niet dulden, dat de eerstgemelde 't zelve geene onderrigting gave van 't gevaar, aan 't welke de Staat „ zich

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 446.

III. BOEK. 1779.

„ zich zou bloot ſtellen met het oor te
„ leenen aan Voorſlagen, die het ver-
„ breeken der voorheen betuigde Onzydig-
„ heid noodzaaklyk naa zich zouden ſlee-
„ pen. Voorſlagen niet alleen ſtrydig met
„ de Onafhangelykheid; maar zelfs ſtrek-
„ kende tot ondermyning van den grond-
„ ſlag der Regeeringsvorm, en op niets
„ minder uitloopende dan om derzelver
„ Vereeniging te ſcheuren. —— Dat eene
„ vreemde Mogenheid zich het regt aan-
„ maatigde om één der Leden van den
„ Staat ten nadeele van andere, te begun-
„ ſtigen, kon met geene mogelykheid ee-
„ nig ander oogmerk hebben, dan twee-
„ dragt te zaaijen tusſchen die Leden.
„ Volgden andere Mogenheden dit voor-
„ beeld, welhaast zou het Gemeenebest
„ in ligte laaije vlam ſtaan, en eene vol-
„ ſlaage Regeeringloosheid, de plaats in-
„ neemen der vastgeſtelde goede Orde. —
„ Daarenboven hadden alle die kunſtenaa-
„ ryen handtastlyk, geen ander doelwit
„ dan om het Gemeenebest in onmin te
„ brengen met zynen Koning, en 't zelve
„ in te wikkelen in eenen Oorlog met
„ *Groot-Brittanje*, onder het ſchoonſchy-
„ nend voorwendzel eener volkomen On-
„ zydigheid en het belang van den Koop-
„ handel. —— Wat regt heeft *Frankryk* om
„ Hunne Hoog Mogenden voor te ſchry-
„ ven de maatregelen die zy moeten nee-
„ men met *Engeland*? Hoe en wanneer
„ heeft het dat regt verkreegen? Het Ver-
„ bond waar op Hunne Hoog Mogenden

„ zich

III. BOEK. 1779.

„ zich beriepen, en die myn Koning van „ gelyken geregtigd zou weezen in te „ roepen, behelzen niets dergelyks. Ge„ volglyk moest dat gezogt worden in de „ Heerschzugtige inzigten der *Fransche* „ Kroone, welke een Verbond hadt aan„ gegaan met de *Americaansche* Weerspan„ nelingen, en thans werkt en woelt om „ 'er andere Staaten in te sleepen." —— Naa zich over de vrugtloosheid der poogingen, zints Wynmaand des voorleden Jaars, van de zyde van *Engeland* aangewend, beklaagd, en aangedrongen te hebben, dat eene erkende Bescherming des toevoers van Scheepsbouwstoffen na *Frankryk* niet overeen te brengen was, met de dikwyls vernieuwde Verbintenissen tusschen de beide Volken en de gedaane Vriendschapsbetuigingen, geeft hy den last zyner *Groot-Brittannische* Majesteit te kennen; „ dat deeze niet kon afzien van „ de Uitsluiting, welke de noodzaaklyk„ heid van eigene Verdeediging, haar ge„ dwongen hadt te geeven aan het ver„ voer van Scheepsbehoeften na de *Fran*„ *sche* Havenen, en met naame van Hout „ tot Scheepsbouwing, *zelfs in het geval* „ *dat men dezelve zou willen doen geleiden* „ *door Schepen van Oorlog.* —— Het voor„ beeld door *Frankryk* gegeeven, van ee„ nige Leden des Staats te begunstigen, „ ten nadeele der andere, was," gelyk de Ridder voorts aanmerkte, „ zo regel„ regt een inbreuk op de *Unie* en Onaf-

III. BOEK. 1779.

„ hanglykheid, dat de Koning zich vleid-
„ de van nooit in het geval te zullen ko-
„ men om 't zelve te volgen, ten zy eene
„ verkeerde inschiklykheid voor de inzig-
„ ten van *Frankryk* 'er hem toe dwong,
„ om langs dien weg, voor zo veel het
„ van hem zou afhangen, schadeloos te
„ stellen, de Leden van de Republiek,
„ die schade leden door de partydigheid
„ zyner Vyanden. Zyne Majesteit hadt
„ het altoos beneden de waardigheid van
„ eene Souverain gehouden om Tweedragt
„ te zaaijen in de Staaten der Nabuuren. —
„ Het onlangs afgekondigd Edict des
„ *Franschen* Hofs, ontheffende de Steden
„ *Amsterdam* en *Haarlem*, van zekere
„ Regten, opgelegd aan het overige gedeel-
„ te des Gemeenebests, om dat gedeelte
„ te straffen, wegens het gebruik van het
„ regt van Souverainiteit hun toekomen-
„ de, kon niet anders dan geheel *Europa*
„ herinneren, de voorafgegaane Verklaa-
„ ring der beweegredenen, die den Koning
„ van *Frankryk* overgehaald hadden tot
„ het sluiten van een Verbond met de
„ Weerspannelingen in *America* (*)."

De overeenkomst tusschen den inhoud van dit *Vertoog* des *Engelschen* Afgezants, en de *Aanspraak* van zyne Hoogheid, die de schadelyke gevolgen eener Vredebreuk met *Engeland* voorzag, ter Vergadering van *Holland* (†), liep veelen in 't oog, gaf ge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 493.
(†) Zie hier boven bl. 23.

III. BOEK.

1779.

gelegenheid tot ongunstige aanmerkingen, en haatlyke veronderstellingen (*). Waar over wy, als de kenmerken van Partyschap draagende, en, op geenen grond van zekerheid rustende, ons niet zullen uitlaaten.

Besluit tot een aanmerkelyke vermeerdering der Zeemagt.

De nadruklyke en zo veelvuldig herhaalde klagten der Kooplieden, zo in *Holland* als in *Friesland*, over het neemen en opbrengen van Schepen in *Engeland*, schoon niet belaaden met eenige Contrabande Goederen, bragten het in dienst stellen van verscheide Schepen en het verlengen des diensts van andere te wege; ook besloten de Algemeene Staaten, uit dien hoofde, tot eene aanmerkelyke vermeerdering der Zeemagt, en wel van twee-en-dertig Schepen en Fregatten (†) verdeeld onder 's Lands Admiraliteiten, die men zou aanschryven te bezorgen, dat de Werving ten spoedigsten geopend en de Schepen zelve klaar gemaakt moesten worden om gereed te weezen, wanneer men dezelve zou moeten gebruiken om te doen *de bedoelde Convoyen*, tot kragtdaadige bescherming van Handel en Zee-

(*) *Schets van een Groot Tafereel.* I. Deel bl. 43.

(†) Te weeten

4	Schepen van	60	Stukk. met	350 Kop.
1	—	—	—	340 —
1	—	—	—	290 —
8	—	50	—	300 —
2	Fregatten	40	—	250 —
8	—	36	—	220 —
7	—	20	—	150 —
1	Snaauw	12	—	100 —

III. BOEK. 1779. Zeevaard. —— Ook zou men hier van zyne Hoogheid kennis geeven, met verzoek om daar aan de hand te houden, en order te ſtellen, dat, zo veel doenlyk, alle maanden een Convoy verleend wierd na de *Engelſche* en *Franſche* Havenen, voorts, zo dikmaal het vereischt werd, na *Lisſabon* en de *Middelandſche Zee*, en ten minſten tweemaal in 't jaar na de Volkplantingen van den Staat in de *West-Indien* (*). Dit voorzigtig en heilzaam Staatsbeſluit van's Lands Vaderen bleef onuitgevoerd. —— Zyne Hoogheid verklaarde daar aan niet zo ſpoedig en prompt te hebben kunnen beantwoorden, uit hoofde van de op nieuw opkomende zwaarigheden, over het verleenen van Convoy aan Schepen met Hout gelaaden, en de daar uit voortkomende Staatsoverleggingen; deeze hadden het verhinderd (†).

Sterke Vaard op de *West Indien*. Hoe men in *Engeland* van de verſterking onzer Vloot ſprak.

De Vaard op de West-Indien was dit Jaar ſterk; op het kleine Eiland *St. Euſtatius* voeren van hier, ruim honderd Schepen; de veelvuldige Meelmolens konden nauwlyks, hoe druk ook maalende, het Meel om na de *West-Indien* te verzenden in gereedheid brengen: de Lastgeevingen uit alle Gewesten om van hier Goederen te zenden, namen toe, en 't werd, over zulks, van

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 508.
(†) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 18.

van 't hoogste belang die bron van welvaard open en vloeiende te houden, tegen alle poogingen van onzen Erfvyanden in Scheepvaard en Handel. Die, op het verneemen der bedoelde versterking van onze Zeemagt, in hunne Nieuwspapieren schreeven „ de *Hollanders* vermeerderen „ hunne Zeemagt, met allen vlyt, zy „ schynen besloten te hebben, hoe 't „ ook gaa, den voordeeligen Handel met „ de *Americaanen* in de *West-Indien*, te „ willen doorzetten, niet heimlyk; maar „ openbaar. De Bevelhebbers hunner Oor„ logschepen hebben last gekreegen om ge„ weld met geweld te keeren, en los te „ branden op de Schepen van welk een „ Volk het ook moge weezen, die het „ voortaan zullen bestaan hunne Koop„ vaardyschepen in die Zeeën te belem„ meren (*)". III. BOEK. 1779.

Het nieuw *Tarif* op de Koopwaaren, welke de Ingezetenen van dit Gemeenebest, in alle Havens van *Frankryk* zouden invoeren, te vooren aangeduid, werd, met het afloopen van Grasmaand, vastgesteld, en behelsde; „ Dat de Koopman„ schappen en Voortbrengzels van het Ge„ was, de Visschery, de Fabrieken, en „ Handel der Onderdaanen van de *Ver„ éénigde Nederlanden*, by derzelver in„ voer in alle Havens van *Frankryk*, bo„ ven en behalven de tegenwoordig in „ ge- Nieuw *Fransch Tarif.*

(*) *Univers. Magaz. April* 1779. bl. 221.

III. BOEK. 1779.

„ gebruik zynde belastingen, vyftien ten
„ honderd van derzelver waarde zouden
„ betaalen. —— De gemelde thans in
„ gebruik zynde Belastingen, en de vyf-
„ tien ten honderd van de waarde der
„ Goederen en Koopmanschappen, daar-
„ enboven zouden zelfs, ten tyde van
„ Jaarmarkten en by hunnen invoer in de
„ Havens van Steden, die eertyds voor
„ vreemden vry werden gehouden, ont-
„ vangen worden. —— Nogthans waren
„ van de tegenwoordige verordeningen,
„ uitgezonderd: Verfstoffen, Meekrap,
„ ruwe Hennip, ongesponne Wol, Smeer,
„ Wiedasch, Harst, Teer, Pik, Masten
„ en Timmerhout, deeze Waaren zouden
„ op den voorigen voet behandeld wor-
„ den. —— De Inwoonders der Steden
„ *Amsterdam* en *Haarlem* bleeven ook de
„ uitzonderingen en gunsten, tot hier toe
„ genooten, behouden (*)".

Klagten der *Friesen*.

Niet vreemd, dat de op nieuw gedrukte Zeevaard de klaagende stem weder verhief, en, met veel nadruks, door Schippers, binnen *Friesland* woonagtig, voor zich zelven, en van wegen een groot aantal hunner Landgenooten, die zich met hunne Schepen in *Frankryk* en elders buiten het Gemeenebest bevonden, by de Afgevaardigde Staaten van *Friesland*, sprak. Zy herhaalden, in hun Smeekschrift, den vierden van Bloeimaand ingeleverd, de regt-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 529.

regtmaatige klagten en verzoeken voorheen door Kooplieden, Boekhouders en Reeders, gedaan, wegens de onherstelbaare schade, door de *Engelsche* Zeerooveryen aan 's Lands Scheepvaard toegebragt, door het weigeren van Convoy aan Schepen met Masten en Hout gelaaden; zy haalden op het gevreesde gerugt, of de Kroon van *Frankryk* maatregelen scheen te beraamen, waar door de Handel op dat Ryk, voor de *Nederlanden* onmogelyk gemaakt, en die gewigtige Bron van Welvaard voor *Frieslands* Schepen en Reederyen, zou gestopt worden; waar op zy vervolgen: „ Dan, helaas! wy bevonden, dat de „ rustige voortzetting van onze Scheepvaard en Handel, meer en meer werd „ afgebrooken en tegengegaan, zonder „ dat menigvuldige toegeevenheid, aan „ het overheerschend gezag van andere „ Mogenheden, iets baatte: aangezien zy „ zich willekeurig ontslaan van de verpligting aan heilige Tractaaten, wanneer „ het slegts overeen te brengen is, met „ een eigendunkelyk inzien van meerder „ voordeel voor hunne Onderdaanen, gelyk de Ridder YORKE dit zeer zoetvloeijende voordraagt, als een voldoende beweegreden (*); doch waar op, (het „ zy met eerbied gezegd,) met allen grond „ zou kunnen worden ingebragt, dat dit „ zelf-

III. BOEK.

1779.

(*) De Memorie van YORKE den 9 April 1779. overgeleverd, hier boven bl. 51.

III. BOEK. 1779. „ zelfde Regt van Volkszekerheid, of „ zodanig voordeel voor de Ingezetenen „ van een Staat, veel gepaster drangre- „ den was, by dusdanige Hooge Magten, „ die als Onzydige Mogenheden, vermo- „ gende maatregelen beraamen, om den „ Handel en Zeevaard hunner Ingezetenen, „ naar het Regt der Tractaaten, te hand- „ haaven: zo als wy, op gelyke gronden, „ werklyk voorbeeldig zien, in het gedrag „ der *Zweedsche* Kroon, wier Houtsche- „ pen tot de *Fransche* Havens veilig worden „ geconvoyeerd. —— Zal het inzien van „ Volksvoordeel, een voldoende uitzon- „ dering zyn, tegen de kragtigste Ver- „ bintenissen, dan zullen de denkbeelden „ en gedraagingen van Voorzigtigheid en „ goede Trouw, welhaast, als zonder „ invloed en gezag zynde, verlaaten wor- „ den. Te meer, wanneer zodanig eene „ kwaalyk gegronde Staatkunde, beneden „ alle betaamelykheid van een Souverain, „ onder betuiging van handhaaving der „ goede Verstandhouding tusschen twee „ anderzins welmeenende en nauw ver- „ bondene Mogenheden, wordt inge- „ voerd, om de verschillen tusschen „ een van deeze, met eene andere Kroon „ ontstaan. De kragt der Verbintenisse „ hier in los te laaten, zou zyn de deur „ openen voor de hoogste ellende. En, „ in de daad, zodanig een Regel te er- „ kennen, met gehoorzaaming aan dezel- „ ve, is ontegenzeggelyk, een gereede „ *Onderwerping*, aan de willekeurige

„ Voor-

„ Voorschriften van eene *vreemde Magt*,
„ en van den kant van deeze, eene daad-
„ lyke *Overheersching*, van veel erger na-
„ tuur, dan dat de Kroon van *Frankryk*,
„ buiten verpligting van verbintenis,
„ zyne vrye verleende Voorregten, over
„ 't algemeen, in trekt, en aan byzondere
„ Leden schenkt. Te meer nog, wan-
„ neer men, tot staaving van diergelyke
„ overweldigende bepaalingen, zich in
„ de mogelykheid stelt, om voorbeelden, die
„ men gelooft de Onafhangelykheid des
„ Gemeenebests te ondermynen, op te
„ volgen, gelyk de Heer Ridder YORKE,
„ met zo veele woorden, van zyne
„ *Groot-Brittannische* Majesteit verklaart. —
„ Met den diepsten eerbied betuigden zy
„ deswegen, dat, door het Edict van 't
„ Hof van *Frankryk*, waar by de Steden
„ *Amsterdam* en *Haarlem* ontheeven
„ werden van zekere Regten, opgelegd
„ aan dit Gewest, en de overige gedeel-
„ tens van de Republiek, en het niet
„ verleenen van een Onbepaald Convoy,
„ hunne Schepen ten eenemaal onbevragt
„ bleeven leggen: dat zy, daar door ont-
„ bloot van het vermogen, van eenig
„ ander bestaan, met hunne Huisgezinnen
„ in eenen erbarmlyken staat geraakten,
„ aangemerkt 'er, zonder eene spoedige
„ en gunstige verandering in deezen, geen
„ andere uitweg was, dan, dat zy hunne
„ Schepen aan de *Amsterdammers* en *Haar-
„ lemmers* verkogten: 't welk het geheel
„ verval van *Friesland*, in veele opzigten,
„ naa

III. BOEK. 1779.

„ naa zich zou ſleepen. —— Zy dringen „ deswegen aan, om, by de Algemeene „ Staaten, met alle verhaasting, het Be„ ſluit te bewerken, tot het verleenen „ van een *Onbepaald Convoy*, voor alle „ Schepen van deeze Republiek, bevragt „ met Goederen aangeweezen in het Trac„ taat van MDCLXXIV, als de eenige „ grond tot voorkoming van de deernis„ waardige gevolgen, die *Friesland* dreig„ den; als mede dat 'er aan onzen Afge„ zant by het Hof van *Frankryk* order „ werd afgevaardigd, om by den Koning „ uit te werken, dat de Schippers en „ Kooplieden van *Friesland* met dezelfde „ vrydommen, als die van *Amſterdam* en „ *Haarlem*, hun Vaard en Handel mogten „ voortzetten (*)."

De Kooplieden van *Rotterdam* klaagen by hunne Regenten, by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten.

De Kooplieden van *Rotterdam*, deerlyk geprangd door het nadeel, ontſtaande uit het Edict en Tarif van 't *Franſche* Hof, vervoegden zich by hunne Regenten, met den ſterkſten aandrang om middelen te beraamen tot opheffing dier Bezwaaren, tot voorkoming van den geheelen ondergang hunner Stad, of wel tot herſtel der gelykheid onder de Leden van den Staat. —— De Afgevaardigden ter Vergaderinge van *Holland*, droegen dit leed der Burgeren voor. Voorts boezemden de *Rotterdammers*, hunne hoog gaande klagten by de Algemeene Staaten uit, met aantooning, dat

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 564.

dat de voorheen gevreesde onheilen, thans daadlyk de Vaard en Handel op *Engeland*, *Schotland*, *Ierland* en *Frankryk* drukten; zodanig dat het geſchaapen ſtondt, dat die beide *Rotterdam*, daar door groot geworden en bloeijende, geheel zouden verlaaten. —— Van het Beſluit der Staaten van *Holland*, en den voorſlag aan hunne Hoog Mogenden, om alle Handelſchepen deezer Republiek, *zonder eenige uitzondering*, volgens de daadelyke Letter der Tractaaten en het Regt der Volken, tegen allen overlast en geweld te doen beſchermen, was tot nog niets gekomen: en inmiddels hadt de Koning van *Frankryk* een *Tarif* vastgeſteld; 't welk de daar by niet uitgezonderde Goederen der Handelaaren, buiten de Steden *Amſterdam* en *Haarlem*, met één- en twintig ten honderd bezwaarde, en dus den Handel ondryfbaar maakte. „ Door het Beſluit der Staaten van *Holland*, hunne wettige Souverainen voorgelicht, konden zy niet twyfelen; maar „ moesten zich verzekerd houden, dat „ het geſchikſte, ja het éénigſte middel „ om de gelykheid der Voorregten, tusſchen alle Leden van den Staat herſteld, en de bekende verongelyking hun „ aangedaan vergoed te zien, beſtondt „ in den oorſprong van het ongenoegen „ van zyne Majeſteit den Koning van „ *Frankryk* weg te neemen, en aan hun, „ te gelyk met de overige Ingezetenen „ der Republiek, eene vaardige, kragt-

„ daa-

III. BOEK. 1779.

„ daadige en *Onbepaalde* Bescherming te
„ verleenen (*)."

Dit Verzoekschrift ging gepaard met een ander aan Staaten van *Holland* om derzelver ondersteuning in het aandringen der bygebragte Bezwaaren te verzoeken, en by hunne Hoog Mogenden op een allerspoedigst en bepaald Besluit aan te houden; of, indien het, onverhoopt, uit hoofde der Regeeringsgesteltenisse, zo spoedig niet kon geschieden, dat zy dan, als Souverainen van dit Gewest, zodanige buitengewoone voorzieningen geliefden te doen, als zy overeenkomstig met hunne Wysheid zouden oordeelen te behooren (†).

Zy vervoegen zich weder by zyne Hoogheid.

Meermaalen hoorden wy de *Rotterdamsche* Kooplieden by zyne Hoogheid hunne klagten voordraagen: zy vervoegden zich weder by dien Vorst, niet meer om aan hem open te leggen gevaaren en onheilen, die zich van verre opdeeden, niet alleen om hem te verwittigen van het daadlyk aanweezen dier rampen; niet om hem te doen hooren de jammerklagten van eenige weinige Ingezetenen; maar hem kennis te geeven, dat het allerdrukkendst *Tarif* in *Frankryk* uitgegeeven, de Beurs der Stad zo geweldig trof, dat, zonder spoedige hulp, het voortyds gelukkig *Rotterdam*, de tweede Handelstad deezes Gemee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 569.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 572.

meeftebests, ten gronde gaan moest. — Naa eene korte ophaaling van *Rotterdams* opkomst, bloei, en belang voor den Staat, vervolgen zy. „ Maar, die gelukkige „ tyden zyn niet meer, de Navigatie en „ Commercie van onze Stad is vervallen, „ de bron van Welvaard is gestopt, de „ vexatien der *Engelschen*, de belastingen „ der *Franschen* sluiten de Zee voor onze „ Schepen, dwingen ons, in een tydstip „ zo favorabel door *Neerlands* Koophan- „ del, bykans alle Negotie naa te laaten, „ doemen ons tot eene verdrietige en „ verderflyke ledigheid, terwyl anderen, „ schoon Leden van denzelfden Staat, „ om dat zy *stoutmoediger hebben gesproken*, „ met uitsluitende Voorregten beschon- „ ken, eenen drievoudigen Oogst kunnen „ genieten. Het zy verre van ons, dat „ eene laage en veragtelyke jalousy ons, „ aan onze Mede-Ingezetenen, de vrug- „ ten van hunne yver en arbeid zoude „ doen misgunnen. —— Het zy verre „ van ons, dat wy ons, over het gedrag „ van onze Regeering, zouden beklaagen, „ het is buiten het departement van Koop- „ lieden om te bepaalen of de *Voorzigtig-* „ *heid* der eene, of de meerdere *Geresol-* „ *veerdheid* der anderen, moest worden „ naagevolgd, wy hebben ons nimmer „ verstout zulks te beslissen. —— Maar, „ naa dat hun Edele Groot Mogenden, „ onze Wettige Overheid, derzelver wel „ overdagt gevoelen heeft geuit, nu *Hol-* „ *land* tot een *Onbepaald Convoy* beslooten

„ heeft,

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779. „ heeft, nu *Holland* de fource van het „ ongenoegen van haaren magtigen Na„ buur, waar van wy de ongelukkige „ Slachtoffers zyn, wil wegneemen, heb„ ben wy vryheid om aan te dringen, dat „ dit middel, door onzen Souverain over„ woogen, goedgekeurd, en ter Genera„ liteit voorgeflagen, ten fpoedigfte ef„ fect forteere, en door geen lang duu„ rende deliberatien agter blyve, of „ vrugtloos worde. Lange deliberatien „ deeden wel eens het getrouw *Saguntum* „ verlooren gaan; laat dit een Spiegel, „ geen Voorbeeld zyn van het ongelukkig „ *Rotterdam!*" — Hier van een akelig Tafereel gemaald hebbende, fmeekten zy om de veel vermogende onderfteuning zyner Hoogheid van hun aanzoek, om een fpoedig en kragtdaadig redmiddel daar te ftellen, de oorzaak van de kwaal weg te neemen, en de gevolgen daar van te geneezen. „ Uw Voorbeeld, uw Intercesfie", dus drukten zy zich uit, „ zal veel ver„ mogen; één woord van uwe Doorlug„ tige Hoogheid kan misfchien ver„ fchillende denkbeelden vereenigen; één „ woord van uwe Doorlugtige Hoogheid „ kan misfchien Deliberatien in Refolutien „ veranderen; één woord van uwe Door„ lugtige Hoogheid kan misfchien de „ Bondgenooten overtuigen, dat *Hol*„ *lands* Intrest, hun waare en eigen In„ trest is; één woord van uwe Doorlug„ tige Hoogheid kan den bedeesden moed „ geeven. Door Geld kan men zich in

„ ftaat

III. BOEK. 1779.

„ ſtaat ſtellen om gevreesde gevaaren af te
„ wenden: het Geld ontbreekt ons niet;
„ een bloeijende Koophandel brengt nieu-
„ we Schatten aan: en, ſchoon wy daar
„ van thans verſtooken zyn, is ons goed
„ en bloed ten dienste van ons Vaderland,
„ zo daar door de Navigatie en Commer-
„ cie kan worden gemaintineerd, en dus
„ onze Stad, het voorwerp onzer bekom-
„ meringe; ja, wy mogen 'er by voegen,
„ deeze ganſche Provincie, en zelfs deeze
„ geheele Republiek, behouden, en voor
„ eene totaale ruïne gepreſerveerd kan
„ blyven (*)".

Amſterdam dringt by de Algemeene Staaten op Onbepaald Convoy aan.

Ten zelfden dage, dat de *Rotterdamſche* Kooplieden deeze hulpſmeekende taal voerden, droegen de Steunpylaaren van *Hollands* grootſte Koopſtad, ondanks de Bevoorregting welke zy van de *Franſche* Kroon genooten, een Verzoekſchrift voor by de Algemeene Staaten, over het niet bekomen van Convoy, naa de *Franſche* en *Engelſche* Havens, hun by een Staatsbeſluit toegezegd. Grootlyks verwonderde het hun, dat zy, zich by het Collegie ter Admiraliteit te *Amſterdam* vervoegd hebbende, om de voldoening aan dit Beſluit, geen ander antwoord dan dit mondlyk beſcheid gekreegen hadden, „ dat het
„ hun Ed. Mogenden leed deedt, geen
„ berigt te kunnen geeven, wanneer de
„ Convoyen, zouden verleend worden:
„ de-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 580-584.

III. BOEK. 1779. „ dewyl het Collegie de noodige orders „ nog niet hadt ontvangen." — Een antwoord waar uit zy niets anders konden opmaaken, dan dat men van verstand bleef, dat de *Opschorting van eenige Convoyen*, in den voorleden Jaare, vastgesteld, niet zou toelaaten *Onbepaalde Convoyen* aan den Handel te verleenen; doch deeze Aanschryving was geheel van kragt beroofd, door een laater Besluit deezes Jaars, uitdruklyk inhoudende, dat *die Opschorting, in de tegenwoordige omstandigheden, niet meer kon werken*: weshalven dezelve niet meer kon worden aangevoerd, om, onder dat voorgeeven, de Convoyen te weigeren, die *zonder eenige de minste bepaalingen*, waren toegezegd; te minder om dat zy, op deeze toezegging afgaande, zich daar na geschikt hadden in hun Handelbedryf en Bevragtingen, die, tot groot nadeel zouden uitvallen, indien de beloofde Bescherming niet volgde: de daadlyke betaaling van het verdubbelde Last- en Veilgeld leverde hun een beweegreden te meer op, om te verwagten eene *Onbepaalde Bescherming* hunner Vrye Vaard, tot goedmaaking der kosten, om dewelke tot deeze verhooging van Lasten beslooten was. — Zy verzogten deswegen, aan het Collegie ter Admitaliteit te *Amsterdam*, en waar het verder vereischt mogt worden, de noodige Aanschryvingen te doen, ten einde men van de buiten werking gestelde Opschorting niet wederom gebruik maakte, om regtstreeks, of

van

van ter zyde, hun te weigeren, 't geen het jongste Besluit medebragt, en te vertraagen de Convoyen op de *Fransche* en *Engelsche* Zeehavens, zonder eenige bepaaling of agterhoudinge daar by toegezegd, en zulks van zodanige Goederen, welker uitvoer niet streedt met de Tractaaten, tusschen andere Mogenheden en den Staat gesloоten: maar dat daar en tegen de Lyst der Convoyen, en derzelver bepaalde Zeildagen, met den eersten, mogten worden bekend gemaakt (*).

Voorgeslagen Middelweg der Admiraliteits-Collegien.

Kort, ter zaak, en klemmend was dit Verzoekschrift; doch verre van de bedoelde uitwerking te wege te brengen, men vondt goed de gedagten der Admiraliteits-Collegien in *Holland* gevestigd, voor af in te neemen. Deeze wilden een middelweg inslaan. 't Was hun voorgekomen, dat de bezwaaren der Stad *Rotterdam*, en andere Leden van 't Gemeenebest, tegen welken de Aresten van het *Fransche* Hof werkten, voeglykst zouden kunnen uit den weg geruimd worden, door op den Koophandel deezer Landen zodanige schikkingen te maaken, die *Engeland* en *Frankryk* beiden genoegen moesten geeven; de begeerte van het eene Hof te voldoen, en daar omtrent toegeevenheid te gebruiken, was zich het ongenoegen van het ander op den halze laaden. De zaaken waren, huns bedunkens, tot dat uiterste gekomen, dat de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 584.

III. BOEK. 1779. de vraag niet meer was, of het aan 't Gemeenebest gelegen zou komen, in zyne tegenwoordige omſtandigheden, om alles voor den Koophandel van het zwaar Scheepstimmerhout, en de handhaaving van het Regt, aan 't zelve, volgens 't Verbond van MDCLXXIV. daadlyk op te zetten: of zulks tydig dan ontydig zou weezen? Maar de Republiek werd, te dier oorzaake, van wederzyden gedreigd, of aangevallen.

Frankryk drong zyn eisch, dat de Staat het Tractaat met *Engeland* gewapenderhand moest ſtaande houden, en het zwaar Scheepstimmerhout met Oorlogſchepen doen geleiden, zo ſterk aan, dat het beſtondt de Republiek, wel niet in haar grondgebied aan te vallen; doch den Koophandel en Scheepvaard van dezelve aan te randen, door Belastingen, ſtrydig tegen het by het zelve Hof voor gansch *Europa* aangenomen Regt der Volkeren, of de vastgeſtelde wyze van handelen met Onzydige Mogenheden; ja zelfs Leden van deeze Republiek op een ongelyken voet te behandelen. —— *Groot-Brittanje*, daar en tegen, hadt rondlyk laaten aanzeggen, dat het de Scheepsbouwſtoffen, en met naame het zwaar Scheepstimmerhout, zou doen aanhouden, ſchoon de Staat de Schepen daar mede beladen, door Oorlogſchepen liet geleiden.

Blykbaar waren de gevoelens, in het kiezen van Party verdeeld: deezen oordeelden het Ongenoegen van *Frankryk*, gee-

geenen de Bedreigingen van *Groot-Brittanje* als het meest voor den Staat te dugten. Tydverlies dreigde de bezwaarde Leden des Gemeenebests met eenen geheelen ondergang. Allen waren zy het hier in ééns, dat het voor de *Vereenigde Gewesten* hoogst ongeraaden was van het voorgenomen Stelzel der ſtipte Onzydigheid af te wyken, en tusſchen de Oorlogvoerende Mogenheden party te kiezen: de Ongehoudenheid der Republiek, daar toe door verbindende en wederkeerige Verbonden; alle de voordeelen des Vredes boven den Oorlog, en de Ongewapende Staat, waar in zich het Gemeenebest, zo te Lande als ter Zee bevondt, pleitten hier voor.

III. BOEK. 1779.

Niets bleef, derhalven, over dan zodanige maatregelen te neemen, waar door die beide uiterſtens konden vermyd, en geen dier twée Mogenheden ſtoffe tot ongenoegen zou gegeeven worden. Men hadt het *Engelſche* Hof niet kunnen beduiden, dat het, volgens de Letter des Tractaats, het vervoeren van Scheepshout na *Frankryk* moest toelaaten: hier in kon deswegen niet voorzien worden dan door middelen van Geweld, tot welker te werkſtelling men in ſtaat diende te zyn; of door zodanige Schikkingen, welke, het Regt onverkort laatende, de herhaalde gelegenheid tot geſchil zouden voorkomen, en aantoonen, dat het niet te doen was om een klein voordeel, ten koste van *Engelands* noodzaaklyke verdeediging, veel min

 om

III. BOEK. 1779.

om *Engelands* verdoediging onmogelyk te maaken, door het gestadig aanvoeren van de voornaamste middelen en stoffen tot eenen Zee-Oorlog aan deszelfs Vyand. Dat men van dusdanige Schikkingen mogt verwagten, dat *Engeland* van de Republiek niet zou vergen, langer, ten zynen gevalle, aan *Frankryk* te onthouden het Hout, vóór het begin der oneenigheden in de Schepen van 't Gemeenebest, ter goeder trouwe, gelaaden, en zich deswegen met *Frankryk* in eenige oneenigheden in te wikkelen.

Frankryk hadt, desgelyks, geen regt het Gemeenebest, op eenigerlei wyze, te vergen, om, daar het aan 't zelve *niet gelegen komt*, met *Engeland* in ongenoegen te geraaken, het Scheepstimmerhout, in de tegenwoordige gesteldheid van zaaken, gestadig na *Frankryk* te voeren. Het ongenoegen van het Hof van *Versailles* scheen voornaamlyk daar uit gesprooten, dat men de weigering van het Geleide der Houtschepen aanzag als een *Embargo* op het *Fransche* Hout daar in gelaaden: dewyl de last om geen Convoy te verleenen aan de Houtschepen, zou te wege gebragt hebben, dat het Scheepstimmerhout, 't welk in de *Nederlandsche Schepen* was gelaaden, en waarlyk *Fransch* Hout was, door de Schippers hier te Lande ingebragt, om voor hunne Schepen Convoy te zoeken, en door de Schippers, naa dat het Convoy hun ontzegd was, weigerende zonder Convoy in Zee te steeken, niet

vervoerd heeft kunnen worden, en nog werd opgehouden, en zou moeten blyven liggen, zo lang 'er geen Convoy verleend was: dewyl niemand, onbeschermd, het durfde over voeren. Dat, over zulks, wanneer dat Hout met Convoy kon werden overgebragt, en *Frankryk* het zelfde onmiddelyk belang niet hadt by de Convoyen van 't Gemeenebest, deszelfs ongenoegen misschien zou kunnen worden gestild, en *Frankryk* zich misschien niet verder zou mengen in 't geen de Republiek noodig oordeelde, ten meesten belange van haaren Koophandel, te moeten doen.

Naardemaal het dan ongeraaden was middelen van Geweld tegen *Frankryk* te gebruiken, en zich daar door in eene volslagene oneenigheid met dat Ryk in te wikkelen, en even ongeraaden een Oorlog met *Engeland* aan te vangen, zou de proeve, huns oordeels, behooren genomen te worden, dat de Leden van het Bondgenootschap eenpaarig, tot het inslaan van deezen Middelweg verstonden, dat men, by voorraad, zou tragten het Scheepstimmerhout, in 't Naajaar des Jaars MDCCLXXVIII, om Convoy in *Texel* ingevallen, met een genoegzaam Geleide na *Frankryk* over te voeren; waar over het Hof van *Engeland* geen ongenoegen tegen den Staat zou kunnen opvatten; dewyl, als 'er tusschen *Engeland* en de Republiek al geen Tractaat bestondt, 't geen het vervoeren van Scheepstimmerhout na *Frankryk* wettigde, het Hof van *Londen* het dan nog niet kwa-

 lyk

III. BOEK. 1779. lyk zou kunnen neemen, dat de Koopvaardyſchepen deezes Lands, vóór de Oorlogsverklaaring, vóór het uitbreeken der Vyandlykheden, en vóór het Tydperk door het *Engelſche* Hof bepaald, om dergelyk een toevoer niet meer te gedoogen, daar toe gebruikt, en door Convoyen gedekt wierden tegen allen overlast op Zee: Dat het Hout, 't welk men dan voor eerst zou doen geleiden, geen ander was, dan 't geen men reeds voor 't begin der Oneenigheden gelaaden hadt. —— Dat dit Hout, waar op *Frankryk* natuurlyk het meest moest oogen, en waar van *Engeland* het vervoeren, met geen ſchyn van Regt ſcheen te kunnen beletten, overgebragt zynde, men de verdere Convoyen van Scheepstimmerhout zou kunnen ſtaaken, tot men in ſtaat zou weezen, daar omtrent zodanige Beſluiten te neemen en te doen gelden, als men van een Onafhangelyken Staat, die de magt in handen hadt, zou kunnen verwagten.

De gelegenheid om, over dergelyke Convoyen, in nieuwe zwaarigheden te geraaken, zou men inmiddels kunnen afſnyden, door een Verbod van uitvoer van alle zwaare Masten en verder zwaar Scheepstimmerhout; 't geen de Staat zelve noodig hadt tot het bouwen van Oorlogſchepen, welks voorraad maar maatig in het Land was; en wanneer de uitvoer open bleef, onder Geleide van 's Lands Convoyen, na nog hoogere markten zou gebragt, en de Staat van dat noodige ontzet worden.

Het

Het gereedste middel om den Staat uit de tegenwoordige ongelegenheid te redden, was, huns oordeels, de zaak by de Algemeene Staaten derwaards heen te stuuren, dat de Uitvoer van zwaare Masten en zwaar Scheepstimmerhout verbooden wierd; dat de Admiraliteiten geene Paspoorten zouden mogen verleenen, dan alleen aan het Hout vóór het einde van 't Jaar MDCCLXXVIII, ingebragt om Convoy te zoeken, niet om te blyven; zo dat voortaan als Byleggers, niet zouden worden toegelaaten Schepen, hier te Lande t'huis hoorende, met meergemelde Scheepsbouwstoffen belaaden, die naderhand, om Convoy te zoeken, in 's Lands Zeegaten zouden mogen inkomen: maar dat dezelve zouden moeten ontlaaden, zynde hunne Laadingen onder het Verbod van Uitvoer begreepen.

Voorts diende zyne Hoogheid verzogt te worden een Convoy, zo haast mogelyk, en zo sterk als het vallen kon, te verleenen aan bovengemelde Houtschepen, en verder aan den Koophandel, van tyd tot tyd. De Convoyen, by het Besluit der Algemeene Staaten zes- en- twintig April vastgesteld, voor allerhande Waaren, waar onder dan Masten en zwaar Scheepstimmerhont, konden 'er niet onder begreepen zyn, als welks uitvoer dan verbooden zou weezen.

De Gezant der Staaten by 't Hof van *Frankryk* zou 't zelve onder 't oog brengen, hoe zeer de Ingezetenen alhier door

III. BOEK. 1779.

de Edicten den Handel en Scheepvaard betreffende, bezwaard, en hunne Hoog Mogenden des niet ongevoelig waren; niet meenende zulks verdiend te hebben; hoe van hun niet gevergd kon worden zich in eenen Oorlog in te wikkelen, en die Onzydigheid te niet te doen, welke deeze Staat, met goedvinden van zyne Majesteit, hadt aangenomen, en zal blyven in agt neemen; dat hunne Hoog Mogenden om geene andere reden ooit aan hunnen Koophandel en de Bescherming van denzelven bepaaling hebbende gesteld, gemeend hadden niets anders te doen dan 't geen ieder Onafhangelyke Mogenheid vry stondt en vry moest blyven, om daar in nu en in 't vervolg te handelen, zo als hunne belangens mede brengen; dat het ongeluk wel hadt gewild, dat het Besluit van hunne Hoog Mogenden, om, by voorraad, geen zwaar Scheepstimmerhout te doen convoyeeren, voorleden Jaar genomen, en zedert ingetrokken, juist was gevallen op een tyd, in welken eenige Schepen, met zulk Hout bevragt, om Convoy waren binnen geloopen, en by gebrek van Assuradeurs om zonder Convoy in Zee te steeken, opgehouden; dat deeze toevalligheid eene *gedaante van Eenzydigheid* aan derzelver Besluit hadt gegeeven, welke hunne Hoog Mogenden niet hadden kunnen voorzien; dat zy daarom, voor dat Hout het noodige Convoy van 's Lands Schepen hadden beraamd. Dat, wat het verder vervoer van Scheepstimmer-

merhout betrof men 't zelve, uit hoofde van de benoodigdheid hier te Lande, den Onderdaanen hadt moeten verbieden. Dat hunne Hoog Mogenden vertrouwende dat zyne Majesteit hier mede zou voldaan zyn, het opgevat ongenoegen ter zyde stellen, en de bezwaarende Edicten intrekken. Men zou van dit Plan van Voldoening den Afgezant DE LA VAUGUYON kennis geeven, en hem verzoeken 't zelve by zyn Hof te ondersteunen.

Desgelyks zou der Staaten Afgezant te *Londen* dit Besluit vertoonen, en aanwyzen, dat den grooten steen des aanstoots weg genomen zynde, hunne Hoog Mogenden zich vleiden, dat zyne *Groot-Brittannische Majesteit* zou gelieven aan te merken, dat het Hout, tot welks Convoy zy bevel hadden moeten stellen, gelaaden en afgescheept was vóór het Tydperk by zyne Majesteit zelve bepaald; doch, by geval, in de reize was opgehouden, en dus, al stelde men het Tractaat ter zyde, dit Hout althans, naar billykheid, het Geleide na *Frankryk* niet zou hebben kunnen ontzegd worden. Dat het zyne Majesteit verders wel zou gelieven de noodige beveelen te geeven, ten einde 't zelve ongemoeid mogt vervoerd worden, en daar over geene moeilykheden tusschen zyne Majesteits-Officieren en die van de Republiek ontstaan, op dat de goede harmonie en vriendschap tusschen zyne Majesteit en hunne Hoog Mogenden bewaard bleeve, waar toe zy altyd bereid zouden zyn:

ter-

III. BOEK. 1779.

terwyl zy niets meer wenschten dan dat 'er een Voorſtel kon worden gedaan, waar op men, met hoope van een gelukkigen uitſlag, zou kunnen onderneemen eene Onderhandeling, die een goed einde zou maaken aan de verſchillen over het uitvoeren van het Tractaat des Jaars MDCLXXIV. Hier van zou men den Ridder YORKE berigt geeven, met verzoek om het by zyn Hof ingang te doen krygen.

Wanneer men van deeze poogingen, binnen het verloop van vier of zes weeken, geen vrugt zag, behoorde, huns agtens, alle Vaart uit deeze Landen verbooden te worden, tot dat alle Schepen van Oorlog gereed, bemand en in ſtaat waren om Zee te kiezen en de meer en meer dreigende onheilen van den Staat af te weeren. Teffens zou men dan daadlyk in 't werk behooren te ſtellen zodanige middelen als de Republiek in zich zelven hadt, om, haare Scheepvaard beſchermende, de verderflyke *Belastingen*, op dezelve en op den Handel tegen te gaan, en de Koophandel met *Frankryk*, mitsgaders van alle ingezetenen deezer Landen op gelyken voet te ſtellen. (*)

Aanmerking over deeze Voorſlag.

Hoe zeer deeze Staatsdienaars, dit voor een Middelweg aanzagen, en veelen 'er hoog mede liepen als een zeer geſchikt middel om uit die netelige omſtandigheden gered te worden; kwam het anderen voor, dat de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 587.

de gedaane voorslagen te veel op een enkel *misschien* steunden, als mede dat de zo genaamde Middelweg zo veel mogelyk na *Engeland* liep en van *Frankryk* zich verwyderde; dat uitstel en vertraaging het eenigste zou zyn wat men kon verwagten door denzelven te bewandelen; de meerderheid in Staaten van *Holland* was dit marren, waartoe alles zo blykbaar strekte, moede.

Staaten van *Holland* volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy. Besluit deswegen met de meerderheid.

Deezen, op den vierden van Zomermaand vergaderd, in aanmerking genomen hebbende dat het *Fransche Edict* en *Tarif*, waar over zo veel klagten vielen, alleen waren toe te schryven aan de Schikkingen en Bepaalingen, in Slachtmaand des voorleden Jaars, omtrent de Convoyen na de Havens, der Oorlogvoerende Mogenheden, was het ook te wagten, dat het nadere en bepaalende Besluit tot het verleenen van *Onbepaalde Convoyen* na de voorzegde Havens, by hun Ed. Groot Mogenden genomen, en vervolgens ter Algemeene Staatsvergadering ingebragt, ten vollen uitgevoerd wordende, het opheffen van het zo veel zwaarigheids maakend *Edict* en *Tarif* zou te wege brengen, en de gevolgen daar van desgelyks doen ophouden: waarom zy goedvonden, by dit Besluit te volharden; en dat men de kragtigste middelen zou aanwenden om dit Besluit tot een Algemeen Staatsbesluit te maaken, en bedagt te weezen om 't zelve nog, geduurende dit loopende Jaar, te kunnen in 't werk stellen. —— De Meerderheid

hier

III. BOEK. 1779. hier voor was *elf* tegen *acht* Leden; de Ridderschap bleef, met de Steden *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam* en *Medemblik*, by de gedaane Aantekening op den dertigsten van Lentemaand, tegen de *Onbepaalde Convoyen* volharden. Deeze zelfde Steden, met de Ridderschap, namen geen genoegen in een Breeder Besluit by *Holland* op dit stuk vastgesteld, waar in dat Gewest op het veranderen van 't zelve in een Generalits Besluit door zyn Gelastigden by de Algemeene Staaten aandrong (*).

Zoeken het tot een Algemeen Staatsbesluit te maaken.

„ De gesteldheid der zaaken, en 't gevaar," merkten zy op, „ waar in de „ Handel en Zeevaard aan wederzyden „ tusschen Oorlogvoerende Mogenheden „ zich bevindt, vorderden onvermydelyk „ dat, hoe eer hoe beter, en zonder langer uitstel, tot bescherming der Vrye „ Vaard en des Handels van 't Gemeenebest Convoy werdt verleend, zonder „ onderscheid voor alle Waaren, by de „ Tractaaten niet voor Contrabanden erkend. —— Zy hadden mogen verwagten, dat, in eene zaak van zo veel aanbelangs, ten spoedigsten by hunne Hoog „ Mogenden zou weezen besllooten; dan „ reeds twee volle maanden waren 'er, „ zonder dat, verloopen. —— Wat 'er „ ook, ten opzigte van het Zeeweezen, „ gedaan mogt zyn, dit stuk der Onbe-

„ paal-

(*) Nieuwe Nederl. Jaarb. 1779. bl. 597.

„ paalde Bescherming van Zeevaard en
„ Handel bleef agter, schoon het geen
„ uitstel kon veelen. Blykens de aan-
„ houdende en veelvuldige klagten van
„ rondsomme, wel inzonderheid over het
„ bezwaarend *Fransche Edict en Tarif*:
„ welker opheffing alleen, en ontwyfel-
„ baar te wagten was uit het toestaan,
„ en verleenen eener Onbepaalde Bescher-
„ ming, als enkel oorspronglyk uit de
„ gestelde en nu ingetrokke bevelen tot
„ een Bepaald Convoy (*). — De Hee-
„ ren Afgevaardigden der Gewesten, die
„ nog geen Besluit hadden ingebragt, ver-
„ zogten zy, op 't ernstigste, by hunne
„ Lastgeeveren een spoedig Besluit uit te
„ werken, en wel zodanig een, waar van
„ te verwagten was, dat het bekende
„ *Edict* en *Tarif* van *Frankryk* zou kun-
„ nen opgeheeven worden. — Hadt
„ *Gelderland* reeds zyn Besluit ingebragt (†)
„ daar heen strekkende, dat de goede
„ verstandhouding met de beide in Oorlog
„ zynde Mogenheden voor den Staat van
„ een allerweezenlykst belang was, en
„ dat,

(*) Hoe blykbaar dit reeds was werd het nog blykbaarder, door de verandering, welke de Koning van *Frankryk* den vyfden van Zomermaand, in het Arest van den zeven- en twintigsten van Grasmaand maakte, by welke hy de voorheen nieuwe uitzonderingen op Scheepsbehoeftens, Pik, Teer, Masten, Timmerhout en Houtwerk alleen bepaald, om dus volstrekt te beantwoorden aan de oogmerken, die de verhooging van Lasten hadden te wege gebragt. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 599-600.

(†) Zie hier boven bl. 19.

III. BOEK. 1779.

„ dat, met meer gerustheids, over de uit„ gestrektheid der Convoyen zou kunnen
„ worden geraadpleegd, als het Gemeene„ best in een behoorlyken Staat van te„ genweer was gesteld; dit mogt, in 't
„ afgetrokkene beschouwd, waarheid
„ weezen; doch de Regtvaardigheid van
„ een Besluit, om alleen te behouden en
„ te beschermen het Regt van den Staat
„ en der Ingezetenen, op de duidelyke
„ Letter der Tractaaten gegrond, en niet
„ verder gaande, behoorde de goede
„ Verstandhouding met het Hof van *En*„ *geland* niet te verbreeken: en dewyl het
„ Besluit, om daar in eenige bepaaling toe
„ te staan, op dergelyke beginzels van
„ *Voorzigtigheid* gegrond, behoudens de
„ goede Verstandhouding met het Hof
„ van *Frankryk* niet hadt kunnen gehand„ haafd worden; daar het dit Gemeene„ best als partydig aanzag, ongenoegen
„ tegen 't zelve opvatte, het bekende
„ *Edict* en *Tarif* te dier oorzaake uitgaf;
„ en noch door het intrekken van dit Be„ sluit, noch door de kennisgeeving hier„ van, zonder een daadlyk Besluit tot
„ een Onbepaald Convoy, te vrede ge„ steld hadt kunnen worden, zou het *On*„ *voorzigtig* weezen langer daar by te bly„ ven. Huns agtens moest men, in stede
„ van den Zomer te besteeden, tot het
„ doen van de noodige Uitrustingen ter
„ Zee en dan te besluiten, terstond tot
„ het Besluit komen om de Convoyen
„ Onbepaald te verleenen, zo wel voor

„ Sche-

„ Schepen met Scheepstimmerhout als „ andere niet verbodene Waaren, en „ voortgaan met zich in staat te stellen; „ doch met den uitvoer zo lang te wag- „ ten, tot dat de Schepen van Oorlog, „ daartoe vereischt, gereed zouden wee- „ zen, al moest de Zomer, of een groot „ gedeelte van denzelven, nog verloo- „ pen; mits egter, dat het binnen „ het loopende Jaar geschiede; zy be- „ geerden niet dat het met verhaasting „ gedaan wierd, eer een genoegzaam „ getal Oorlogschepen, tot verdeediging „ der Koopvaarderen, en tot dekking der „ Havenen, gereed was."— *Zeelands* inge- bragte redenen om het begeleiden der Houtschepen op te schorten (*), in 't breede wederlegd en ontzenuwd hebbende, verzogten zy de Staaten van dat Gewest, deeze tegenbedenkingen te wikken en te weegen, en met hun tot het Besluit van een Onbepaald Convoy te treeden. „ Zy „ erkenden geen voorneemen te hebben, „ om met *Engeland* in misverstand te ko- „ men; maar dat het zeker te veel ge- „ vergd zou weezen, met *Frankryk* in een „ ruineus misverstand te blyven, tot „ vermyding van een misverstand met „ *Engeland*, daar over dat het Gemeene- „ best deedt, 't geen de Tractaaten let- „ terlyk en uitdruklyk veroorloofden."— Eindelyk stelden Staaten van *Holland* voor de

III. BOEK. 1779.

(*) Zie boven bl. 45.

III. BOEK. 1779. de geschikste en kragtdaadigste middelen om gemelde Convoyen, zo ras doenlyk, en nog geduurende dit loopende Jaar, gereed te maaken; als daar was het ten besluit brengen der Petitien deezen Voorjaare, by den Raad van Staaten gedaan, tot het toerusten van Wagtschepen, het aanbouwen of koopen van Advysjagten, het herstellen der oude Schepen, en het aanvullen der Admiraliteits Magazynen. „ De vraag was in deezen niet, „ of de Collegien ter Admiraliteit haare „ Finantien naar behooren bestuurd had„ den, of niet, en of derzelver Magazy„ nen zo ledig behoorden te weezen als ze „ zyn, of niet; maar, of de dienst van de „ Republiek vordert, dat in de Magazynen „ bezorgd wierd het eerst noodige, waar me„ de het Gemeenebest kon gediend wor„ den.” - Wyders het, met allen yver, voortzetten der onderhanden zynde Equipagien, het herstellen der Schepen, die by de Admiraliteiten gevonden werden, zonder onderscheid of ze in de bevolene Equipagien begreepen waren, dan niet. —— Voorts om het Volksgebrek aan te vullen, oordeelden zy het dienstig ten spoedigsten, aan de Ministers van den Staat te *Stokholm*, *Koppenhagen* en *Hamburg* te schryven, om onder de hand te verneemen, en aan hunne Hoog Mogenden te berigten, of by de Hoven en de Plaats huns verblyfs genegenheid zou kunnen gevonden worden, om eenige Manschap, boven al Matroozen, in dienst van den Staat, over te

doen,

doen, of vryheid te verleenen tot het werven van Bootsvolk voor 's Lands Schepen: ook gaven zy in bedenking het vernieuwen des Plakaats van MDCCXLVII. met verandering van den derden in den vyfden Man, en de proef te neemen wat het uitwerkzel daar van zou weezen tot bemanning van 's Lands Schepen (*).

III. BOEK. 1779.

By deezen breedvoerigen voordragt ter Algemeene Staatsvergaderinge, lieten Staaten van *Holland* het niet berusten, zy vaardigden Brieven af aan de overige Gewesten, tot geleide eens Afschrifts van hun omstandig beweerd en van tegenbedenkingen ontheeven Besluit, tot een Onbepaald Convoy, zich vleiende „ dat de „ Bondgenooten met hun daar in zou„ den overeenstemmen, dat de billyke „ voldoening van het zo duidelyk verklaard „ verlangen van 's Lands eigene handel„ dryvende Onderzaaten, op de duidelyke „ Letter der Tractaaten gegrond, het „ eenig middel was, 't geen 't Gemeene„ best, in den tegenwoordigen toestand „ der zaaken, aan de hand hadt, om met „ bewaaring eener volmaakte Onzydig„ heid, en met behoud niet alleen; maar „ zelfs met het voortzetten van haar On„ afhangelyk Gezag, de zo drukkende be„ zwaaren voor deszelfs Handel en Zee„ vaard uit het *Fransche Edict* en *Tarif* „ ontstaande, te doen ophouden. —

Staaten van *Holland* vaardigen Brieven af aan de andere Gewesten.

Zy

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 601.

III. BOEK. 1779.

„ Zy Souverainen eens Gewests, 't welk „ de eenige bronnen van zyn bestaan en „ van dat vermogen, 't geen t zelve in „ staat hieldt om het overweegend aan„ deel in de Lasten van de *Unie* te draa„ gen, moest vinden in de algemeene „ voordeelen van een vrye Vaard en „ Handel, waren alzins verpligt deeze „ zaak op het ernstigste ter harte te nee„ men, en vertrouwden, dat de Bondgé„ nooten hun niet langer zouden onthou„ den dat geene, 't welk zy, volgens de „ onwrikbaare gronden van het Bondge„ nootschap geregtigd waren te vorderen; „ waar toe zy de spoedige en toereikende „ medewerking van ieder der hooge „ Bondgenooten, op het nadruklykst, „ verzogten (*)."

Frankryk ontheft *Holland* van de drukkende Belastingen voor een tyd.

Het by *Holland*, schoon met eene kleine meerderheid genomene Besluit der Onbepaalde Convoyen, welks algemeenheid zy zo volyverig zogten te bewerken, door de betamelykste middelen van overreedig, hadt ten gevolge dat de Hertog DE LA VAUGUYON, met den aanvang van Hooimaand, aan den Raadpensionaris van *Holland* een Geschrift ter hand stelde, waar uit bleek, dat de Koning zyn Meester, „ op 't ontvangen berigt van dit Besluit, „ ten voordeele van *Holland*, by uitslui„ ting, tot den eersten van Oogstmaand, „ de uitwerkzels van het *Edict* en *Tarif* „ op-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 612.

„ opschortte; dat, derhalven, alle Inge-
„ zetenen van dat Gewest, tot den be-
„ stemden tyd toe, de uitzonderingen en
„ voordeelen konden genieten tot dus
„ lange aan de Steden *Amsterdam* en *Haar-
„ lem* alleen toegestaan. — Als mede
„ dat zyne Majesteit, zo ras de Onbepaal-
„ de Convoyen waren uitgevoerd, voor-
„ neemens was aan de Inwoonderen van
„ *Holland* te doen uitkeeren de Gelden,
„ uit kragte der onlangs gegeevene Raads-
„ besluiten, door zyne Bediendens, gehee-
„ ven. Hy hieldt zich verzekerd, dat
„ dit nieuw bewys van zyne toegenegen-
„ heid, meer en meer zou kenbaar maa-
„ ken de billykheid zyner maatregelen,
„ die niets anders beoogden dan het hand-
„ haaven van den voorspoed der Alge-
„ meene Staaten, mits zy niet ter zyde
„ traden het spoor eener volstrekte Onzy-
„ digheid, by welker naarkoming zy zo
„ veel belangs hadden." — Wyders
gaf hy te verstaan, op bevel van zyne Ma-
jesteit, „ dat, wanneer, met den eer-
„ sten van Oogstmaand, de uitwerkzels
„ der Onzydigheid van 't Gemeenebest
„ niet verzekerd mogten weezen, door de
„ kragtdaadige bescherming der Onbepaal-
„ de Convoyen; overeenkomstig met de
„ Wetten der openbaare Billykheid, en
„ met de bedingen der Verbonden, de
„ Raadsbesluiten, nu opgeschort, weder-
„ om zouden aanvangen uitgevoerd te
„ worden, zonder dat des wegen eene

III. BOEK.

1779.

III. BOEK.

1779.

Oordeelvelling der *Engelschgezinden* over dit gedrag van *Frankryk*.

„ nadere Verklaaring zou noodig wee-
„ zen (*).

De Afkondiging van dit Raadsbesluit des Konings geschiedde in *Frankryk*. 't Kon niet missen of deeze handelingen, zo geschikt om *Holland* aan de belangen van *Frankryk* te hegten, baarden groot misnoegen by het gedeelte van 's Lands Ingezetenen aan de belangen van *Engeland* verknogt. Zy dagten en spraaken, gelyk naderhand een hunner Voorstanderen schreef,
„ het éénig oogmerk van het *Fransche*
„ *Hof* was, om, door middel van deeze
„ Edicten, invloed te hebben op de Be-
„ sluiten van de onderscheide Raadsver-
„ gaderingen hier te Lande. Dienvol-
„ gens werden zy ook dan eens opge-
„ schort, dan weder ten uitvoer gelegd,
„ kort daar op weder ingetrokken en al-
„ toos gewyzigd ten nadeele niet alleen
„ van alle zulke Gewesten, maar ook van
„ byzondere Steden, die niet naar den
„ zin van *Frankryk* stemden; ja wat
„ meer was, om onze Natie tot een trap
„ van vernedering te brengen, waar van
„ zeker geen voorbeeld in de Geschiede-
„ nis van eenige Natie te vinden ware.
„ Werd de vryheid van het maaken deezer
„ bepaalingen eindelyk door den Koning
„ geheel overgelaaten, aan de willekeur en
„ het goedvinden van zyn Gezant, die
„ maar aan den *Franschen Commissaris* van

„ Mee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 734.

III. BOEK. 1779.

„ *Zeezaaken* schreef, welke Steden moesten bevoorregt worden, welke niet. Zo dat, daar men, in 't Jaar MDCLXXII. Boekjes schreef, die ten tytel voerden *Holland aan de voeten des Konings*, thans, ter eeuwige eer van ons Vaderland en van de *Patriottische Sentimenten*, waar aan wy voortaan zommigen van hunne Regenten zullen kunnen kennen, een Boek mag geschreeven worden, onder den Tytel *Holland aan de voeten van den Gezant des Konings!*" (*)

De *Rotterdamsche* en *Dordrechtsche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid.

Meermaalen zagen wy de Kooplieden van *Rotterdam* zich by zyne Hoogheid vervoegen, thans verzogten zy weder gehoor, te gader met die van *Dordrecht*, en stelden de belangen hunner Steden en des Lands, met veel nadruks, voor. Met hoe veel gronds „ zy meenden aan zyne „ Hoogheid *verpligt te zyn*, het Besluit „ van hunnen Souverain, 't welk het be„ gin

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 113. 114. Wy brengen dit by, ter aanwyzinge hoe een gedeelte der Ingezetenen, over dit beloop der zaaken, dagt, oordeelde en sprak. Niet vreemd was het soortgelyke aanmerkingen in 't midden te hooren brengen; en even min vreemd, dat zommigen zich bevlytigden om het, huns oordeels, ongegronde daar van te doen opmerken, die het stuk omkeerden, en op *Engeland* en den Afgezant diens Ryks toepasten, 't geen anderen van *Frankryk* en deszelfs Gezant beweerden. Dan ons hier over uit te laaten loopt geheel buiten ons bestek. —— Genoeg is het dat wy, door deeze en dergelyke trekken, den Naazaat onderrigten welk eene taal de Partyschap voerde, en tot welke uitersten men voortholde.

III. BOEK. 1779.

„ gin opleverde van het herstel, 't geen „ zy zo billyk verwagten," laaten wy aan 't oordeel van allen, die den rondgaanden Brief van dien Vorst aan de zes Gewesten, ten deezen Jaare geschreeven, zich herinneren (*) — „ Het Geschrift," vervolgden zy, op zekerder grondslag, „ door den *Franschen* Afgezant den twee- „ den deezer Maand overgegeeven, ver- „ mindert eenigzins onzen angst en kom- „ mer, schynt onzen Handel op te beu- „ ren, en geeft aan de Steden onzer In- „ wooninge eenig vooruitzigt van in het „ handeldryvend *Nederland* haare plaatzen „ nog te zullen kunnen behouden. — „ Het zou vrugtloos zyn, Doorlugtigste „ Vorst! voor u te verbergen, hoe zeer dit „ gunstig begin ons, voor het tegenwoor- „ dige, met vreugde vervult; doch on- „ verantwoordelyk zo wy ontveinsden, „ dat het zelve ons, voor 't vervolg, „ niet gerust stelt; en waarlyk, wat zou „ die korte flikkering baaten, indien de- „ zelve de voorboode was eener op handen „ zynde duisternis zonder einde? Men „ houde het ons ten goede; maar dit is „ juist de vreeze, die ons kwelt, de „ *Fransche Edicten* zyn niet opgeheeven; „ maar slegts, tot den eersten der vol- „ gende Maand, opgeschort. De Duur- „ zaamheid van onzen Handel en Scheep- „ vaard, hangt af van een Besluit tot een

„ On-

(*) Hier boven bl. 21.

„ Onbepaald Convoy; wordt het zelve „ niet genomen voor den eersten Augus- „ tus, dan verdwynt oogenbliklyk al onze „ hoop, dan vervallen wy daadlyk tot „ onze voorige elende, zonder het min- „ ste uitzigt op herstel. — Zullen dan „ de Bondgenooten, met welke *Holland* „ nu twee eeuwen is vereénigd geweest, „ welke zy met goed en bloed heeft by- „ gestaan, de Regters zyn over het be- „ lang van *Hollands* Koophandel, en het „ toekomende Geluk, of den onvermy- „ delyken Ondergang, van onze Steden? „ Staat het dan aan hun om te beslissen, „ of de Koophandel en Zeevaard, voor „ zo verre dezelve al of niet tot vreemde „ Volkeren mogt overgaan, zich voortaan „ beperkt zal zien binnen de muuren van „ genoegzaam ééne enkele Stad, dan of „ dezelve door eene vaardige, onbepaal- „ de en daadlyke Bescherming, nog in „ tyds, zal worden teruggeroepen, en „ in ons Vaderland haare zetels behou- „ den? Wat kommerlyk Tydstip is dan „ voor ons niet voor handen!" — Naa eene klemmende herinnering van oude en welbevestigde Staatsgrondregelen, de vrye Zeevaard betreffende, als de bron van 't welvaaren des ganschen Lands, merkten zy op; „ De Posten, die uwe Hoogheid „ bekleedt, maaken u bevoegd by de „ Bondgenooten ten sterkste aan te drin- „ gen, hoe eene te groote en te langduu- „ rende toegeevenheid, aan de willekeu- „ rige eischen en bedreigingen van ande-

 „ ren,

III. Boek. 1779.

,, ten ons eigen bederf onmisbaar na
,, zich zouden sleepen, en hoe dus even
,, dat zelfde, het welk te vooren *Voorzig-*
,, *tigheid* mogt worden genoemd, thans,
,, door de veranderde omstandigheden,
,, het zy met eerbied gezegd, ten hoog-
,, sten *Onvoorzigtig* zou worden. —— De
,, Vereenigde Staat kent de betrekking
,, van uwe Doorlugtige Hoogheid, zo tot
,, ieder der Gewesten in 't byzonder, als
,, tot het algemeene Lichaam; deeze is
,, het waar door uwe Hoogheid, buiten
,, twyfel, geregtigd is de Bondgenooten
,, hunne onvermydelyke verpligting te her-
,, inneren, om hunnen Mede-Bondge-
,, noot, die alleen meerder dan zy allen
,, zamen tot de kosten der gemeene Be-
,, scherming toebrengt, en nogthans geen
,, hunner immer verlegen heeft gelaaten,
,, in zynen wettigen Handel, volgens de
,, Tractaaten, te handhaaven en gewillig
,, hunne toestemming te geeven tot de
,, Bescherming van dien zelfden Handel,
,, dewelke, even daartoe, tegenwoordig
,, nog met buitengewoone Lasten is be-
,, zwaard. —— Maar weinig dagen zyn
,, er nog overig (*): mogten die besteed
,, worden om de verschillende Bondgenoo-
,, ten te vereenigen, de banden der heili-
,, ge *Unie*, het ontzaglyk werk uws Voor-
,, vaders, nader toe te haalen, onzen al-

,, ge-

(*) Het was den dertienden van Hooimaand, dat de Kooplieden deeze Aanspraak deeden.

III. BOEK. 1779.

„ gemeenen, onzen op de Tractaaten gegronden onbelemmerden Handel, in zynen voorigen bloei te herstellen, en onze Zeemagt en Vlag in derzelver Onafhangelykheid te handhaaven! — Eén middel alleen is 'er tot ons behoud nog overig; wy, zo wel als onze Mede-Ingezetenen, vermeenen Regt daar toe te hebben; niemand zeker geschiedt daar door het minste ongelyk. — Het is die Maxime, die door geen Staats-Resolutie wordt belet, die in tegendeel, door onzen Souverain zelve wordt voorgedraagen en ten sterksten aangedrongen, en die teffens strekt tot welzyn van *Holland* en van den ganschen Staat! (*)"

Gelderlands nader Besluit ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen.

Hoogst billyk Vertoog! rechtmaatige Aandrang! doch van even weinig vrugts als zo veele voorgaande. Het Besluit van *Holland*, rondgezonden by de Bondgenooten, om in een Algemeen Staatsbesluit veranderd te worden, ontmoette by eenigen, juist die koele bejegening als men uit de gesteltenis zommiger Gewesten mogt verwagten. — *Gelderland* beschreef een buitengewoonen Landdag tegen den vyftienden van Hooimaand, en bragt op den zelven een Besluit, ten aanziene van de Onbepaalde Convoyen, ook voor Houtschepen, te voorschyn, 't welk éénstemmig was met dat in 't Voorjaar gegeeven, en

(*) Nieuwe Nederl. Jaarb. 1779. bl. 737.

III. BOEK. 1779.

en de daar in aangeduide *onverschilligheid omtrent de zaaken van de Zee* (*), volkomen met de daad staafde, schoon de bewoordingen eene gereedheid te kennen gaven; doch onder een beding, 't geen onvolbrengbaar was, in de tegenwoordige omstandigheden. Nog, daar de nood ter Zee zo hoog klom, nog ,, moest men ,, zich, zo wel te Land als ter Zee, in een ,, behoorelyken Staat van tegenweer stel- ,, len, ten einde men zich, met eenige ,, gerustheid, op het stuk van Convoy, ,, zonder onderscheid voor alle Waaren, ,, by de Tractaaten niet voor Contraban- ,, de erkend, kon uiten." —— De mishandelingen der *Engelsche Roveren*, die men niet kon lochenen, werden, als veel *zeldzaamer* dan voorheen, op het gunstigste, voorgedraagen (*). ,, Het kon van ,, hun Ed. Mog. niet gevergd worden," dit zyn de eigen woorden, ,, om zich op ,, eene zo delicaat geworde zaak als het ,, Subject van het Ongelimiteerd Convoy, ,, ook voor Houtschepen, rondelyk te ,, verklaaren, zo lang de Heeren *Staaten* ,, van *Holland* en *Westfriesland* singulier ,, blyven om de Frontieren van den Staat ,, van de Landzyde, waar van deeze ,, Provincie een notabel gedeelte uit- ,, maakt, van eene weezenlyke Pro- ,, tectie ontbloot te willen laaten, en daar [illegible] ,, door

(*) Hier boven bl. 44.
(†) Wat daar van was zullen wy vervolgens zien.

„ door de Republiek buiten ſtaat te hou- III. BOEK.
„ den, om haare aangenomene Neutrali-
„ teit, zo te Land als ter Zee beide te
„ kunnen handhaaven, en verzekeren. — 1779.
„ Het kwam hun allerzekerst voor, dat,
„ zo ooit, het tegenwoordige tydſtip vor-
„ derde, dat deeze beide zaaken niet ge-
„ heel van den anderen wierden geſchei-
„ den; maar dat, door een heilzaam en
„ éénpaarig Beſluit, het een en ander
„ werd werkſtellig gemaakt, als wanneer
„ zy zich flatteerden, dat alle verdere
„ zwaarigheden veel al zouden weggeno-
„ men en ontruimd worden (*)."

R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH verklaart 'er zich met anderen tegen.

Schoon by ieder Kwartier, dit Beſluit, met meerderheid van ſtemmen, genomen was, verklaarden twee Jonkheeren, wegens het Kwartier van *Nymwegen*, en twee, wegens het Kwartier van de *Veluwe*, zich tegen 't zelve. Jonkheer R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH EN LATHMER, betradt in *Gelderland* het ſpoor zyns *Overyſelſchen* Bloedverwants, door niet alleen zyn weigerende ſtem in te brengen, welke in geene aanmerking was genomen; maar zyne gedagten rondborſtig te uiten, en, te zyner ontlastinge, te laaten aantekenen, over den aandrang van *Holland* tot een ſpoedig medewerken in 't verleenen van een Onbepaald Convoy; en de hachlyke gevolgen, welke een langer uitſtel, om aan deeze begeerte van *Holland* te voldoen, zo voor den Staat in 't al-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 742-752.

III. BOEK. 1779. 't algemeen, als voor de Leden van dien in 't byzonder, stondt naa zich te sleepen. Wy zouden aan de Waarheid der Geschiedenisse te kort doen, en eene van veelen bewonderde, schoon van anderen gelaakte taal, agter wege laaten, indien wy dien Ridder in ons Werk niet lieten spreeken, en uit zynen ingeleverden Raadslag niet eenige trekken overnamen, die ons aanwyzen, uit welke inzigten men, zyns agtens, in *Gelderland*, dusdanig een Besluit dwarsboomde; trekken, die tevens toonen, hoe zeer ten onregte alle Edelen met een zelfde merk getekend worden, als Lieden, die zich op den naam van *Geboren Regenten* verhovaardigen, een smaadlyk en veragtend oog op den *Koopman* nederslaan: een trots, in dit Tydsgewrichte des gedrukten Handels, veelen te ondraaglyker.

Inhoud zyns Vertoogs. „ Gun my," is zyne taal, naa eenige voorbereidende aanmerkingen, „ onbe-
„ wimpeld te spreeken, de aangelegenheid
„ der zaake vordert het. — Wie van
„ UEd. Mog. wordt niet aangedaan over
„ het akelig vooruitzigt van eene om-
„ keering van onze welvaard? Wie be-
„ zeft niet, dat, offschoon wy in dit Ge-
„ west de eerste voordeelen van de be-
„ schermde Zeevaard en Handel niet on-
„ dervinden, wy, egter, by gevolge,
„ ons voornaamste bestaan aan dezelven
„ schuldig zyn. Zo Neering en Welvaard
„ *Holland* verlaaten, hoe zal dan het groo-
„ te aandeel in de Lasten der *Unie*, ten
„ algemeenen nutte, gedraagen worden?
„ Wat zal 'er van onze Producten wor-
„ den?

„ den? Welk een uitweg zal 'er dan voor „ handen zyn, om ons Koorn, Hout, „ enz. te slyten? Waar door zal 's Lands „ Schatkist gevoed worden? Welke mid- „ delen van bestaan zullen 'er voor het „ grootste gedeelte der Ingezetenen, en „ vooral voor den Arbeidsman in onze „ Provincie overig zyn? Op wat wyze zal „ men de schamele Gemeente, die thans „ naauwlyks kan bestaan, verder brood „ bezorgen? Zal de geringe bevolking in „ ons Gewest, daar in tegendeel de uit- „ breiding van dezelve het waare kenmerk „ van magt en welvaard is, daar door niet „ geweldig lyden? — En hier by zal „ het niet blyven. Edele Mogende Hee- „ ren! Grooter rampen, zwaarder onhei- „ len, dreigen ons, en staan ons onver- „ mydelyk over te komen, zo UEd. „ Mog. (en waarom zou ik het, in deeze „ vrye Staatsvergadering, niet durven „ zeggen?) niet kunnen besluiten om „ daadlyk met andere Bondgenooten mede „ te werken, tot het verleenen van het „ begeerde Onbepaalde Convoy."

III. BOEK. 1779.

„ Men oordeele onpartydig. Vorderen „ de belangen van onze Republiek geene „ volmaakte Onzydigheid in den tegen- „ woordigen Oorlog tusschen *Engeland* „ en *Frankryk*? Beide die Mogenheden „ zyn bevoegd om dezelve, overeenkom- „ stig met de wederzydsche Tractaaten, „ van ons te eischen. — Wat begeert „ de eerste? Vorderingen ten nadeele der „ andere, en tot ons eigen bederf, tegen

„ den

III. BOEK. 1779.

„ den waaren zin der Tractaaten. En
„ om ons daar toe te beweegen, of lie-
„ ver te dwingen, vergenoegd die fiere
„ Mogenheid zich niet met dreigementen,
„ maar alle violente daadlykheden, wor-
„ den reeds, op eene onmenschlyke wyze,
„ naar ouder gewoonte, tegen onze Inge-
„ zetenen uitgeoefend. —— Wat be-
„ geert *Frankryk*? de volmaakfte Onzy-
„ digheid, overeenkomftig die zelfde
„ Tractaaten, en met regt, onder verze-
„ kering van het welweezen van deezen
„ Staat te zullen helpen bevorderen, zo
„ wy ons flegts naar den inhoud dier
„ Tractaaten willen gedraagen. Hier van
„ afgaande moest het natuurlyk volgen,
„ dat die Mogenheid deezen Staat, door de
„ bewuste Raadsbefluiten deezes Jaars,
„ blyken van derzelver misnoegen deedt
„ ondervinden; egter op eene wyze, dat
„ men klaar kon bemerken, wat moeite
„ het aan de vriendhoudende en welmee-
„ nende gevoelens van den *Franſchen* Ko-
„ ning voor den Staat gekost heeft, om
„ tot dien ftap te komen; hebbende, ten
„ dien einde, onlangs door zynen Afge-
„ zant getoond, hoe hy, op het moedig
„ Befluit van *Holland*, geneegen is de be-
„ wuste voor den Koophandel drukkende
„ Belastingen in te trekken, in verwag-
„ ting, dat het Gemeenebest zich maar niet
„ verwydere van die Onzydigheid, by
„ welker in agtneeming zy zo veel belangs
„ heeft."

„ De Vriendſchap met *Frankryk* is on-

„ zen

„ onzen Staat onontbeerlyk, die Kroon
„ biedt ze ons aan. Onze belangen noo-
„ pen ons om ze aan te neemen. De te-
„ genwoordige toeſtand van het Gemee-
„ nebest moet ons, meer dan ooit, aan-
„ zetten om eene goede verſtandhouding
„ met dat Ryk te onderhouden. —— Van
„ de Landzyde, ſchoon onze Armée nog
„ eens zo ſterk ware als tegenwoordig,
„ kunnen wy ons zelven niet beſchermen.
„ Moet het Gemeenebest dan niet na zul-
„ ke Bondgenooten uitzien, die in ſtaat
„ zyn 't zelve, in tyd van nood, van
„ dien kant, te beveiligen? Wie zal kun-
„ nen tegenſpreeken, dat zo wy *Frankryk*
„ ten Vriend houden, wy, volgens de
„ tegenwoordige geſteldheid van *Europa*,
„ voor geenen verderflyken Oorlog te
„ Land hebben te dugten. Als dan kun-
„ nen wy alle onze vermogens beſteeden
„ om onzen Koophandel te doen bloei-
„ jen, door ons, als voor deezen, ont-
„ zaglyk op Zee te vertoonen: het ee-
„ nigst middel om onzen Staat den ouden
„ luister te doen weder krygen."

Aangetoond hebbende hoe zeer onze Staat belang hadt in een aanhoudenden Vrede; en hoe *Gelderland* by eenen Oorlog te Lande aan den eerſten aanval bloot lag, vaart hy voort. „ Dat geene kwa-
„ lyk gepaste bekommering ons doe wag-
„ gelen! Het is waar, dat misſchien zeven
„ agſte der gegoede Ingezetenen van dee-
„ zen Staat een groot gedeelte hunner
„ Bezittingen aan *Engeland* hebben toebe-

III. BOEK. 1779.

„ trouwd; men vreest voor de jammerlykste gevolgen, indien men dat Ryk niet toegeeft, in deszelfs onredelyke eischen; ook is men bedugt, zo men aan dezelve niet voldoet, dat onze Bezittingen in de *Oost-* en *West*, veelligt door de *Engelschen* zouden kunnen overmeesterd worden. —— Vreeslyke vooruitzigten in den eersten opslag! Doch dezelve met bedaardheid gade slaande, is het zeker, dat eene aanhoudende laffe toegeevenheid onze schatten in geenen deele kan verzekeren, en dat het van ons afhangt, om onze Bezittingen in andere Wereldddeelen voor aanvallen te beschermen; of, ten minsten, indien *Engeland* de Republiek op zulk eene vyandige wyze behandelde, zyn wy in staat om ons op eene eclatante en voor hun gevoelige wyze te wreeken. — Eene volmaakte Onzydigheid, gesterkt door eene ontzaglyke Zeemagt, kan ons behouden. Ook zie ik niet dat wy thans genoodzaakt kunnen worden Party te kiezen. *Engeland* heeft ons niet behandeld, dat wy, wat 'er ook mag gebeuren, verpligt zouden zyn hun by te staan, zulks kan dat Ryk billyker wyze niet verwagten. Het hangt dus alleen van het voorzigtig gedrag van deezen Staat af, om met voorigen luister te herleeven, om onzen Koophandel uit te breiden, ja zelfs om, by tyds, voordeelen voor denzelven te bedingen, by eene roemrugtige Natie, die, binnen

„ kort,

„ kort, de volmaakste Vryheid staat te „ genieten, en gereed is ons, voor ande„ ren, te begunstigen. — In allen op„ zigte, zo de *Hollandsche* Vlag maar me„ nigvuldig in alle Zeeën gezien wordt, „ moet het ons, onder 's Hemelsch zegen, „ wel gaan! Daar op betrouwende en te „ gelyk gebruik maakende van de Magt, „ die GOD ons geeft ten nutte onzer In„ gezetenen, zyn wy in staat om onze „ vrye Zeevaard en Handel, de eenige „ bronnen van onze Welvaard, tegen alle „ aanvallen ter Zee te beschermen en ons „ over de zulken, die ons zouden willen „ beledigen, manmoedig te wreeken."

„ *Holland* zou," merkt hy ten slot aan, „ niet in gebreeke blyven om de beide „ Landgewesten begeerde gemaatigde ver„ meerdering van Krygsvolk in te willigen, „ als men zich in dezelve maar genegen „ toonde tot het handhaaven der Zeemagt! „ en zou het toetreeden tot het Besluit „ om een Onbepaald Convoy te verlee„ nen, dus dienen om den band der *Unie* „ meer en meer toe te haalen (*)."

Dusdanige een onbewimpelde en vryheidminnende taal eens *Gelderschen* Staatsmans, welke aangemerkt mogt worden grob-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 753. Dit *Advis* kwam welhaast afzonderlyk in 't licht, en vondt, gelyk gereed te denken is, Tegenschryvers: deezen zo *Engelschgezind* als het Advis *Franschgezind* genaamd was; anderen van gemaatigder stempel.

III. BOEK. 1779.

grootendeels de gevoelens te behelzen, der andere Edellieden, DEELEN *van Druten*, NYVENHEIM *van de Wiel*, NYVENHEIM *van Dort*, HAERSOLTE *van Yerst*, en REEDE *van de Perk*, die tegen het Besluit ten *Gelderschen* Landdage genomen, zich verklaard hadden, klonk den welmeenenden *Hollanderen* aangenaam in de ooren, diende te hunner opbeuringe; doch de van elders langzaam inkomende Besluiten, vonden zy maar al te zeer op de leest van het *Geldersche* geschoeid om vrugt te mogen wagten van hun yverig poogen. Het gif der verwyling, veroorzaakende tegenstreeving, zo heilloos ingeschonken, en met groote teugen gebruikt, werkte met alle kragt.

Utrechts Besluit, wegens de Onbepaalde Convoyen.

Utrecht marde tot den vierden van Oogstmaand eer het den Brief der Staaten van *Holland*, wegens de Onbepaalde Convoyen, beantwoordde, en het Besluit van dat Gewest mededeelde, 't geen verre was van eene vlotte toestemming. „ Zy wenschten „ niets hartlyker dan de bereiking van het „ zo regtmaatig en heilzaam oogmerk om „ 's Lands Zeemagt tot dien trap hersteld „ en vermeerderd te zien, dat dezelve de „ Eer van de Vlag van den Staat, en de „ vrye Handelvaard der Ingezetenen, „ overeenkomstig met de Tractaaten kon „ handhaaven en beveiligen, en wel zo „ spoedig, als zulks met de noodige Voor„ zigtigheid, en zonder zich aan andere, „ voor de geheele Republiek niet min

„ zorg-

„ zorglyke gevaaren, bloot te ſtellen,
„ kon worden uitgevoerd. —— Dan
„ de bekommering des aangaande bleef,
„ wanneer de Landmagt, naar 't verlan-
„ gen van verſcheide Leden des Bond-
„ genootſchaps, geene verſterking ont-
„ ving, als die in 't verzoek der Staa-
„ ten van *Holland* niet konden bewilligen,
„ zolang hun daar in geen genoegen was ge-
„ geeven. Zy verlangden, op nadere en
„ zekerder gronden, gerust geſteld te
„ worden, dat de Zeemagt van den Staat,
„ zo ſpoedig als Staaten van *Holland*
„ ſcheenen vast te ſtellen, genoegzaam
„ zou weezen, om, zonder vreeze van
„ hoon voor de Vlag, eene algemeene
„ Beſcherming aan den Handel te ver-
„ ſchaffen; en dat het verleenen van On-
„ bepaalde Convoyen, byzonder aan
„ Schepen met Scheepstimmerhout belaa-
„ den, het Gemeenebest, voor het te-
„ genwoordige, in geen grooter gevaar
„ zou kunnen brengen, dan het geen by
„ hun Ed. Groot Mogenden uit het langer
„ aanhouden der raadpleegingen over ee-
„ ne zaak van zo groot gewigt en gevolg,
„ gevreesd en voorzien werdt. —— De
„ voorgeſtelde verandering des Plakaats
„ van MDCCXLVII., om den vyfden
„ Man in ſtede van den derden te nee-
„ men, en te beproeven van welk eene
„ uitwerking zulks, ter bemanning der
„ Vloote, zou weezen, keurden zy goed;
„ doch maakten zwaarigheid in de gedaane

III. BOEK. 1779.

„ Petitien (*) ter aanvullige van 's Lands
„ Zeemagazynen, als zynde een gansch
„ ongewoone zaak, en die met geene bil-
„ lykheid van het *Sticht*, aangezien den
„ bekrompen staat der Finantien, buiten
„ hoogdringenden nood, kon gevergd wor-
„ den; voor al niet, zo lang aan de veel-
„ vuldige verzoeken, om nadere opening
„ van den Staat en huishouding der Ad-
„ miraliteits Collegien, geene voldoening
„ werd gegeeven (†)."

Frieslands verdeelde gevoelens.

Met weinig bevreemding zeker ontving men deeze draalende en den langen weg zoekende Besluiten van *Gelderland* en *Utrecht*; grooter hoop op een vlot toestemmend antwoord wagtten Staaten van *Holland* uit *Friesland*, een Gewest, naast *Holland*, het meest onmiddelyke belang hebbende by de Vrye Zeevaard, op welke door Kooplieden, Zeehandelaars en Schippers, niet min dan in *Holland*, was aangedrongen, en gaf het voorheen ingebragte Besluit (§) grond om hier geene te leurstelling te ontmoeten; dan men scheen ook middelen van tegenstreeving by de anders *Vrye Friezen*, met vrugt, te werk gesteld te hebben. —— Veel viel 'er in *Friesland* voor, over den Brief der Staaten van *Holland*, 'er werd een buitengewoonen Landdag, tegen

(*) De eerste deezer Petitien, was van Achttien honderd duizend, en de tweede van Vyftien honderd duizend Guldens.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 759 765.

(§) Hier boven bl. 44.

tegen den vyf en twintigſten van Hooimaand, uitgeſchreeven, om op den zelven, en wel gezet, over het Onbepaald Geleide der Koopvaardyſchepen met Hout gelaaden, te raadpleegen en te beſluiten.

III. BOEK. 1779.

Zevenwouden en Westergo ſtemmen voor het Onbepaald Convoy.

Het Kwartier van *Zevenwouden* volhardde in de voormaals gegeeven Stem tot de Onbepaalde Convoyen, en veréénigde zich ten vollen met het Beſluit van *Holland*. —— Het Kwartier van *Westergo* deedt het zelfde, en ſtaafde dit gevoelen met een beredeneerd Vertoog, ſtrekkende om aan te toonen; hoe Koophandel en Zeevaard de eerſte grondſlagen waren van ons Beſtaan, van onze Vryheid, van onzen Luister; hoe de bewaaring, de beſcherming en uitbreiding dier panden, de eenige ſteun was van ons Finantie-weezen. Hoe derhalven de kragt der waarheid en de overtuiging van het weezenlyk belang der Ingezetenen, by Staaten van *Holland* gewerkt hadden, als zy geene zwaarigheid meer maakten, om het zo gewigtig aandeel diens Gewests in 's Lands algemeene Lasten, voornaamlyk en kragtdaadig te beſteeden tot herſtel van 's Lands Zeemagt, tot beſcherming des Handels en tot handhaaving der heiligſte en klaarſte Tractaaten. —— Het was zeker dat, zo wel in het belang der Zeevaard, als in het draagen der Lasten van de *Unie*, *Friesland* onmiddelyk na *Holland* de eerſte plaats bekleedde, en dat zy niet minder aan hunne Ingezetenen verſchuldigd waren dan de Staaten van *Holland* aan de Inwoonders

III. BOEK. 1779. van hun Gewest; „ daar zy" (hoe welgepast en welgeplaatst een denkbeeld!) deeze „ Stoelen der Eere niet bezaaten, „ dan tot goedmaaking van het vertrouwen der Stemgeregtigden, wanneer „ derzelver ſtemmen hun alhier plaatſten „ ter bewaaring hunner Regten en ter be„ veiliging van de middelen van hun be„ ſtaan." Zy ſtelden het Gemeenebest, voor als, in dit hachlyk oogenblik, aan den eenen kant, te dugten hebbende de veréénde magt van *Frankryk* en *Spanje*, die den Handel en Bezittingen van verre dreigden, en de Grenzen te na waren, om aan de Landzyde geene bekommering te veroorzaaken; en, aan den anderen kant, als worſtelende tegen de onbillyke verging eener Mogenheid, mede in volle wapenen; doch nu zodanig beſprongen door de Vyanden, welke zy zich in de Oude en Nieuwe Werelddeelen, op den halze gehaald hadt, dat het, noch met de regelen van Staatkunde, noch met die der waarſchynlykheid over een te brengen was, dat zy zich nog meer Vyanden zou maaken. Het oogenbliklyk ongenoegen der *Britſche* Kroone zou tot geen Oorlog uitbarſten, voor al in de omſtandigheden van volhandigheid, waar in dat Ryk zich thans bevondt, en daar wy, volkomen gedekt door de Tractaaten, hun geen wettige reden van mishandeling gaven; maar wederkeerig handelden op dezelfde wyze als die Kroon ons behandelde in vroegere tyden, op de gronden der zelfde Tractaa-

ten,

ten, thans door ons gevorderd: op derzelver trouw moesten wy ons vestigen als het eenigst behoedmiddel onzer zwakheid. —— *Frankryk* en *Spanje* zogten de welvaard onzer Ingezetenen; *Engeland* derzelver schaade. Uitheemsche Vorsten zouden zich niet ligt in deezen stryd mengen. —— Men behoorde, derhalven, niet alleen zich in allen deele te veréénigen met het Besluit der Staaten van *Holland*; doch hun ook een Brief van Dankzegginge te schryven, voor de welmeenende mededeeling van dat Besluit, en voor de *Patriottique Gevoelens* daar in vervat.

De *Steden* wilden het uitgesteld hebben.

Een geheel andere geest bezielde het Kwartier der *Steden*: men zou zich ligt in een ander Gewest overgevoerd oordeelen, als men 't zelve hoort spreeken, „ van eene vrees, dat uit het verhaaste „ verleenen van Onbepaalde Convoyen, „ zeer veele ongelegenheden konden „ voortkomen; en dat het daarom on„ geraaden vondt daar in, voor als nog, „ toe te stemmen; maar dat uit te stellen „ ten tyde en zo lange als de Republiek, „ zo te Water als te Lande, in een behoor„ lyken staat van Verdeediging zou zyn „ gesteld, en dus in staat gebragt om haa„ re Onafhangelykheid, Eer en Vlag, „ met gegronde hoop van een gelukkigen „ uitslag, te verdeedigen." — Hoe éénstemmig met *Gelderlands* Staatsbesluit in dezen (*), klonk de Raadslag van het Kwar-

(*) Zie hier boven, bl. 91.

III. BOEK. —— 1779.

Kwartier der Steden in *Friesland!* Eene éénstemmigheid, die veeler aandagt trok, veeler verwondering gaande maakte.

In *Oostergo* steeken de stemmen. De Steden zoeken de beslissende stem van zyne Hoogheid tusschen beide te brengen.

Veel hing nu af van de Stem des Kwartiers van *Oostergo:* elk hoopte het op zyne zyde te krygen. *Zevenwouden* en *Westergo* om dus de meerderheid te bekomen; de *Steden* om, by het steeken der Stemmen, de beslissende stem zyner Hoogheid (*), in te roepen. Doch de Leden van dat Kwartier waren het niet ééns, of de stemmen in 't zelve staaken; weshalven 'er geen stem werd uitgebragt. —— Dit bewoog het Kwartier der *Steden* zich nader te verklaaren, en het geval te beschouwen als van dien aart, dat men, ter afdoening van zaaken, de beslissing van het *Eminent Hoofd der Republiek* moest vraagen; deeze gelegenheid waarneemende om het uitgewerkte antwoord van *Westergo*, tegen te gaan met eenige bedenkingen over de gevaaren, waaraan het Gemeenebest, hunns bedunkens, zich bloot stelde, als het zich in vyandelykheden met *Engeland* inwikkelde. Onze Volkplantingen zouden niet min dan de *Fransche*, door de *Engelschen*, overweldigd worden; en door deezen stap, zo wel als door het weigeren van

(*) Volgens een Besluit van 19 Aug. 1748. was aan den Heere Prinse Erfstadhouder het regt gegeeven, „ om te decideeren, zo wanneer in de Staats- „ deliberatien, twee Kwartieren staan tegen twee; „ of in gevalle twee Kwartieren weigeren of delay- „ eeren hunne Kamer Advysen in te brengen."

van *Seçours*, verwyderde zich de Staat van eene Natie, waar aan dezelve, door banden van denzelfden Godsdienst, weezenlyke belangens van eigen verdeediging, en zelfsbehoudenis, zedert ruim eene Eeuw verbonden was geweest; terwyl de invloed van *Frankryk* op de Republiek, door deeze verwyderinge, meer dan te veel zou vermeerderen: het kwam zeer bedenkelyk voor, op de Letter des Tractaats van MDCLXXIV. ten sterkste te dringen, als men niet gezind was aan dezelfde Letter der Tractaaten van MDCLXXVIII en MDCCXVI, te voldoen. By een Vredebreuk met de *Engelsche Kroon* was, 'er geen reden om van de Landzyde zo geheel gerust te weezen. „ Zy wenschten „ dat de yver en algemeene geneigdheid „ tot geweldige maatregelen tegen *Groot-* „ *Brittanje* nimmer wrange vrugten moggen „ ten voorbrengen, of stoffe tot nabeklag „ geeven." — Het Kwartier der *Steden* wel bevroedende, dat het inroepen der beslissende Stem zyner Hoogheid zo gemaklyk niet zou doorgaan, deedt, vervolgens, alle moeite om te betoogen, dat dit regt zyner Hoogheid, in het tegenwoordige geval toekwam, en verklaarde niet te zullen dulden, dat 'er eenige inbreuk op de voorregten aan het Stadhouderschap verleend, gemaakt wierde.

III. BOEK. 1779.

Het Kwartier van *Zevenwouden* oordeelde geheel anders, en bewees, dat, in het thans hangende geval, de beslissende stem zyner Hoogheid niet te passe kwam: dewyl

't Kwartier van *Zevenwouden* wraakt zulks.

III. BOEK. 1779. wyl geen der twee gemelde byzondere toedragten der Staatsoverleggingen plaats greep. Met de *Steden* stemde dit Kwartier in, dat, in eene zaak van zo veel gewigts als de tegenwoordige een Besluit vereischt wierd; doch beweerde teffens, dat in deezen, zo als de Advisen lagen, kon en behoorde beslooten te worden; naardemaal 'er eene baarblykelyke Meerderheid plaats hadt. Immers de Kwartieren van *Westergo* en *Zevenwouden* stemden overeen, het Kwartier der *Steden* alleen was van tegenovergestelde gedagten, in welk geval het Kwartier van *Oostergo*, dat niet weigerde; maar buiten staat was een Advis uit te brengen, een byvallende Stem by de Meerderheid moest gerekend worden, gelyk zulks, in andere Staatsoverleggingen, der Kwartieren, plaats greep.

Westergo wederlegt de zwarigheden der Steden. De ingebragte zwaarigheden der *Steden* op het voorstel van *Westergo*, poogde dit Kwartier, by eene nadere opgave zyner gevoelens uit den weg te ruimen, en dus sterkte by te zetten aan het voor heen gezegde, wegens de ongegrondheid der vreeze om een Vredebreuk met *Engeland* te wagten; deeze zou van *Engelands* zyde met de Tractaaten stryden; onze Bezittingen in het *Oosten* liepen het gevreesde gevaar niet; het gevaar van in te stemmen met de willekeurige uitlegging der Tractaaten, welke *Engeland* zich aanmatigde, was veel grooter, als geschikt om ons andere Vyanden op den halze te haalen. Het Kwartier erkende ook geenzins den in-

Invloed van eenige hoegenaamde Mogenheid op de Republiek, het zogt alleen de Onzydigheid en de daar uit vloeijende bewaaring des Vredes, te behouden, en juist daarom aan de eene boven de andere geenen invloed op de Republiek te vergunnen.

III. BOEK. — 1779.

Geenzins vonden de *Steden* de gesteltenis zodanig als zy verwagt hadden, en zich te leurgesteld in de beroeping op de beslissende Stem zyner Hoogheid. Verwyl te bewerken was de eenige toevlugt, en dit zogten zy, door aan te merken, „ dat 'er geen zeer groote spoed als nog „ vereischt werd, om, over dit stuk, te „ raadpleegen, daar zelfs die van *Holland* „ niet aanstonds; maar slegts binnen het „ einde van dit loopende Jaar, *in effectu*, „ Ongelimiteerd Convoy vroegen." Hoe zeer dit te goeder trouwe geschiedde kan ieder beoordeelen, die naagaat in welken zin *Holland* van *het einde deezes loopenden Jaars* gesprooken hadt (*). Dit Kwartier sloeg derhalven voor, om, dewyl 'er geene afdoening van zaaken te bevorderen was, den Landdag te scheiden tot over vier weeken: voorgeevende, dat in eene zaak van zo veel belangs voor de Republiek, niet dan met de uiterste voorzigtigheid, behoorde gehandeld te worden. — *Oostergo* stemde in dit verwyl. *Zevenwouden* verklaarde 'er zich op 't sterkste te-

De *Steden* zoeken uitstel.

(*) Men slaa te rugge tot bl. 81. hier boven.

III. BOEK. 1779.

De *Friesche* Kooplieden en Reeders dringen aan op een Onbepaald Convoy.

tegen. *Westergo* stelde den tyd om weder te vergaderen op drie weeken: waar in de *Steden* met *Oostergo* genoegen namen (*).

De *Friesche* Kooplieden, Boekhouders en Reeders in Schepen, lieten deezen buitengewoonen Landdag niet voorby loopen zonder zich by hunne Landsvaderen aan te melden, en te klaagen over de Belastingen in *Frankryk* van de *Friesche* Schepen geheeven: een Last, die by geene mogelykheid voortduurende gedraagen kon worden, en hun te zwaarder viel, om dat eerst de Steden *Amsterdam* en *Haarlem*, en nu geheel *Holland* daar van ontheven waren; wegens het genomene Besluit om een Onbepaald Convoy toe te staan, een voorregt dat zy niet te wagten hadden, of *Friesland* moest in een dergelyk Convoy bewilligen; dit geweigerd zynde hadden zy voor nog zwaarder belastingen te vreezen; en mogten, op het toestaan gegronde hoope scheppen, van het weder krygen der reeds betaalde Vatgelden. Zonder zodanig een Besluit moest de geheele Vaard van *Friesland* op *Frankryk* verloopen: terwyl zy moesten zien dat hunne Schepen voor 't overige, dagelyks door de *Engelsche* Kapers beroofd, de Schippers en het Bootsvolk mishandeld, en in volle Zee genomen, in deeze en geene Havens van En-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 767 781.

Engeland, tot groot nadeel der Eigenaaren, opgebragt wierden (*). III. BOEK.

De dag tot welken het neemen van een Bepaald Besluit in *Friesland* was uitgesteld verscheen, en baarde, ondanks de te voren gedaane klagten der Kooplieden, dit Besluit. „ Dat, daar drie „ groote Zeemogenheden, in de Nabuur„ schap van den Staat, en op die Zeeën, „ die door deszelfs Ingezetenen dagelyks „ bevaaren worden, hand gemeen waren, „ Staaten van *Friesland*, zo wel als Staa„ ten van *Holland*, begreepen, dat de Be„ scherming der Zeevaard ten uitersten „ noodzaaklyk was, —— dat zy desge„ lyks toestemden, dat een Bescherming, „ naar de Letter der Tractaaten verleend, „ een blyk van volkomene Onzydigheid „ zou opleveren, —— dat, hoewel „ dit Waarheden en Voorwerpen waren „ van het uiterste aanbelang en klaarheid, „ 'er echter, ook anderzins zich opdeeden, „ van welke men het oog niet geheel moest „ afwenden, —— dat by mogelykheid „ het verleenen van een Onbepaald Con„ voy den Staat in vyandlykheden kon „ inwikkelen; dat de vrees daar voor, en „ het gevaar, waar aan de Buitenlandsche „ Bezittingen van de Republiek en de „ Frontieren der Land - Provincien, in „ zulk een geval, zouden zyn blootge„ steld, altoos zwaar by hun hadt gewoo„ gen,

1779. Eindelyk Besluit van *Friesland*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 783. Hoe weinig strookt dit met *Gelderlands* denkwyze over 't gedrag der *Engelschen* bl. 92. hier boven.

III. BOEK.

1779.

„ gen, —— dat zy ten vollen over„ reed waren, dat het Gemeenebest in „ geenerlei opzigt toegerust was, om in „ eenen Oorlog te treeden, en dat daar„ om de meerdere of mindere mogelykheid „ alleen genoegzaame reden opleverde van „ het hazard daar van, niet dan in eene „ uiterste noodzaaklykheid, te loopen — „ dat zy inzonderheid begreepen de zwak„ heid der Frontieren, en het gering getal „ van Militie, waar door de Land-Provin„ cien geduurig zouden kunnen ontrust „ worden, en wel die Provincien, die „ onophoudelyk, doch vrugtloos, had„ den aangedrongen om in een beter en „ veiliger stand gesteld te worden, dat „ het ten uitersten hard zou weezen, die „ aan roof bloot te stellen, om den Han„ del van andere wat meer te doen bloei„ jen. —— Hier over zouden zy zich „ niet breeder uitlaaten, breedvoerig en „ kragtig was dit aangedrongen, door de „ Heeren Staaten van andere Gewesten. „ Om alle deeze redenen maakten zy zwaa„ righeid om tot Onbepaalde Convoyen, „ als nog, hunne toestemming te geeven." Een Besluit, 't geen genoegzaam uitwees hoe zeer men, in die weeken uitstels, gearbeid hadt om het daartoe te brengen, dat de Meerderheid in alle Kwartieren, 't zelve omhelsde (*).

Aantekeningen daar tegen.

In 't Kwartier der *Zevenwouden* vonden zich eenige Volmagten, die tegen dit Staatsbesluit eene breedvoerige Aantekening

(*) *Post van den Neder-Rhyn* XI. Deel, bl. 568 569.

ning inleverden, zy betuigden niet te kunnen in gebreke blyven om tegen 't zelve, ook by Meerderheid van hun Kwartier genomen, op het kragtigste zich te moeten verklaaren. —— Met de uiterste bevreemding hadden zy vernomen, dat men het verleenen van de noodzaaklyk gekeurde Bescherming der Zeevaard uitstelde: *Om dat, by mogelykheid het verleenen van een Onbepaald Convoy, den Staat in Hostiliteiten kon inwikkelen;* voor deeze kon men zich, huns oordeels, niet beter hoeden dan door het inagtneemen eener stipte Onzydigheid, daar van aftegaan, zou by *Frankryk* als Eenzydigheid veelligt aangemerkt worden, en reden van groote verwydering tusschen die Kroon en de Republiek kunnen geeven. Een Land-oorlog, daar uit te dugten, was voor den Staat veel meer te vreezen, dan de Mogelyke Zee-oorlog met *Engeland;* en, in dit laatste geval, kwam hun het aandringen op eene versterking der Frontieren en der Landmagt, ter beschutting van de Land-Provincien, onbegrypelyk voor. —— Zy konden niet toestemmen, dat het behartigen van den bloei des Handels van eenige Landschappen strydig zou weezen met de welvaard van andere, en die aan roof blootstellen: veeleer dagten zy, dat de Bescherming daar aan verleend, de rust dier Landschappen niet alleen verzekerde; maar ook het vertier van derzelver voortbrengzelen merkelyk bevorderde. —— Even ongegrond oordeelen zy de vrees voor 't gevaar, 't welk onze Buiten-

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779.

tenlandsche Bezittingen, by 't neemen van dusdanig een Besluit, zouden loopen. —— Zy drongen, wyders, hunne gevoelens, meermaalen by Kwartiers Advisen opengelegd, aan, „ niet onverschillig", gelyk zy in 't slot verklaaren, „ kunnende aan„ zien, dat eene geringe Meerderheid de „ wel gegronde Kwartiers Advisen, den „ bodem hadt ingeslagen."

De Ondertekenaars van dit stuk waren F. J. J. EYSINGA, F. B. Æ. HUMALDA, J. WIELINGA, S. H. R. EYSINGA, H. BUMA en C. L. VAN BEYMA. (*) —— De Grietman over *Lemsterland* R. L. VAN ANDRINGA DE KEMPENAAR met gemelde Heeren, ten vollen instemmende, liet desgelyks zyne Tegenverklaaring boeken, niet verantwoordelyk willende zyn voor de gevolgen van het uitgebragte Staatsbesluit (†).

Zee-

(*) 't Was de sterke en veelgerugts maakende Aantekening deezer Heeren, welke aanleiding gaf tot eenen *Lierzang* ten hunnen lof; vol van zeer kragtige en van veelen scherp steekend gekeurde uitdrukkingen. De Boekhandelaar L. HERDINGH te *Leyden* gaf denzelven, in 't Jaar 1780 in 't licht, en werd deswegen in eene geldboete beslaagen. 't Geen ten gevolge hadt een zeer merkwaardig Pleitgeding tusschen den Hoofdofficier der Stad *Leyden*, en F. A. VAN DER KEMP *Leeraar der Doopsgezinden* te dier Stede, die zich voor den Maaker opgaf, en het Geding won. Men zie de in veele opzigten leezenswaardige, *Procedures in de zaak* van Mr. PIETER MARKUS, *Hoofdofficier der Stad Leyden, en Promotor van 's Lands Universiteit aldaar, op en tegen* FRANCOIS ADRIAAN VAN DER KEMP, *Geimmatriculeerd Lidmaat van dezelfde Universiteit, over het doen of laaten drukken der Lierzang* aan de bovengemelde Heeren. Te *Leyden* in den Jaare 1782 gedrukt.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1105.

III. BOEK. 1779.

Zeelands weigerend Besluit.

Zeelands antwoord op den Brief der Staaten van *Holland*, eerst den vier- en- twintigsten van Herfstmaand ingekomen, stemde geheel over een met het voorheen ingeleverde Besluit (*). Staaten van dat Gewest, verklaarden in het Besluit van *Holland* by Algemeene Staaten ingeleverd, „ zodanige gronden niet gevonden te „ hebben waar op zy oordeelden, dat, „ met de vereischte voorzigtigheid, tot „ het geeven van Onbepaalde Convoyen „ ter Zee zou kunnen worden beslooten, „ en daar door vermeerderd de Veiligheid „ en Vryheid van Handel en Zeevaard. — „ Dat zy, met de meesten hunner Bond- „ genooten, instemden, dat zo lang de „ Republiek zich in den tegenwoordigen „ zwakken staat van Verdeediging be- „ vondt, zy zich moest wagten van maat- „ regels te neemen, die eenig misverstand „ ten gevolge zouden kunnen hebben. „ En dat de verdere omstandigheden, „ waar in het Gemeenebest thans verkeer- „ de, opzigtlyk de Oorlogvoerende Mo- „ genheden, voor als nog zodanig niet „ veranderd waren, dat ze eenige andere „ maatregels vorderden: waar om zy blee- „ ven by het Besluit, om het neemen van „ Houtschepen onder Convoy uit te stel- „ len." —— Zy gingen verder en „ wilden gepaste middelen aangewend „ hebben, om tegen te gaan en weg te

„ nee-

(*) Hier boven bl. 44.

III. BOEK. 1779.

„ neemen, de ongelykheid, welke thans,
„ ten opzigte van den Koophandel, op
„ *Frankryk*, plaats hadt, tusschen de Le-
„ den van dit zo nauw vereenigd Bondge-
„ nootschap; en dat de Staaten van *Hol-*
„ *land*, door Hunne Hoog Mogenden
„ ernstig mogten worden aangemaand, om
„ af te willen zien van hun aanhouden tot
„ het, voor als nog convoyeeren van
„ Houtschepen, en zich, ten deezen aan-
„ ziene, met het éénpaarig gevoelen der
„ andere Gewesten te veréénigen (*)."

Eenige Koopsteden in *Holland* willen te vergeefsch de zaak van het Onbepaald Convoy nader aangebonden hebben. Deswegen in *Frankryk* bevoorregt.

Wanneer Staaten van *Holland*, de mislukking hunner poogingen by de andere Gewesten bemerkten, of allen grond hadden, om zulks te wagten uit het lang draalen, en de voorheen genomene Besluiten, die weinig goeds beloofden, en stonden neder te komen, op het dringen van het vermeerderen der Landmagt, en het uitstellen van het Onbepaald Convoy, tot dat men in sterker staat van tegenweer ter Zee zou weezen, droegen de Koopsteden *Dordrecht*, *Haarlem*, *Amsterdam*, *Rotterdam* en *Schiedam*, ter Staatsvergaderinge voor, of men ook eenige nadere middelen zou kunnen aanwenden, om de andere Gewesten te noopen tot het stemmen in de Onbepaalde Convoyen. —— Hier op liep het in *Holland* agterwaards; de andere Steden bewilligden niet in deezen voorslag, die dus geen gevolg altoos hadt, dan dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1101.

dat de *Fransche* Gezant, by eenen Brief den Commisſaris van Zeezaaken in *Frankryk* te kennen gaf, dat voortaan geen Steden, dan de bovengenoemde van het Edict zouden uitgeſlooten zyn.

Voorſlag by *Holland* om, in de Vermeerdering van Landmagt, te bewilligen, als men het Onbepaald Convoy toeſtemde.

Nieuwe onaangenaamheden ſtonden uit dit bepaalen van Bevoorregting te dugten. En vermids door het haaperen der toeſtemming tot het Onbepaald Convoy, de oorzaak van dit jammer grootendeels ſcheen veroorzaakt te worden, doordien *Holland* de verſterking der Landmagt tegen hieldt, werden Staaten van dat Gewest te raade, in een ernſtig onderzoek te treeden, hoe men de raadpleegingen over eene toereikende verſterking der Landmagt, en over het verleenen der Onbepaalde Convoyen tot een gewenscht einde zou kunnen brengen. De Gelastigden tot eene zaak van dat gewigt leverden een Berigt in, door de meerderheid uitgebragt, 't welk hier op nederkwam. „ Dat, ter Vergaderin„ ge van Hunne Hoog Mogenden, van „ wegen *Holland*, ten kragtigſte behoorde „ aangedrongen te worden op het ſpoe„ dig, en zonder verder uitſtel, in een „ Algemeen Staatsbeſluit veranderen, van „ het Beſluit door *Holland*, wegens de „ Onbepaalde Convoyen in Lentemaand „ genomen; dat, om de daar in zwaarig„ heid maakende Gewesten, door eene ge„ paste toegeevenheid, op het ſtuk der „ Landmagt te beweegen, Staaten van „ *Holland* geneegen en bereid waren aan „ het verlangen dier Gewesten, in zo

 „ verre

III. BOEK. 1779.

„ verre te gemoet te komen, wat de versterking der Landmagt betrof, als met „ het belang van Hoogstderzelver Gewest „ in de *Uitgestrektheid* en *Zekerheid* van „ de Toebrengingen tot de zaaken van de „ Zee, zo weezenlyk betrokken, eenig„ zins bestaanbaar kon zyn, en van hun „ kon gevergd worden; nogthans onder „ deeze nadruklyke voorwaarde, en met „ deeze volstrekte bepaalinge, dat, *simul* „ en *semel*, en gelyktydig, het verleenen „ der Onbepaalde Convoyen zou vastge„ steld, en nog voor het uiteinde van dit „ loopende Jaar, daadlyk daar aan voldaan „ zou moeten worden; of dat, by ont„ stentenisse van dien, de toestemming „ van dit Gewest, in eene vermeerdering „ van Landmagt, niet alleen zou gehouden „ worden voor vervallen en ingetrokken; „ neen maar dat men ook alle verdere wei„ gering of uitstel, omtrent het verleenen „ dier Convoyen, zou aanmerken en op„ vatten als eene daad aan de zyde der „ Bondgenooten, waar door hunne Ed. „ Groot Mogenden van hunne zyde zich „ bevoegd en geregtigd zouden oordeelen „ om tot zodanige Besluiten over te gaan, „ welke de inhouding of inkorting van „ het aandeel huns Gewests in de Lasten „ van de *Unie* terstond en onvermydelyk „ ten onderwerp zouden moeten heb„ ben (*)."

Rid.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1114.

Ridderschap en Steden namen dit Bergigt, 't geen de zaak zo na aanboondt, over; *Amsterdam* verklaarde zich in de Raadpleegingen, de versterking der Landmagt betreffende, niet te hebben ingelaaten, en zich te houden aan 't geen, dies aangaande reeds in Grasmaand des Jaars MDCCLXXIV., door hunne Afgevaardigden, ter Algemeene Staatsvergaderinge, gezegd was. III. BOEK. 1779.

Daar de bron van klagten niet gestopt wierd, moest men zich het vloeijen getroosten, en, dus ook, aan dezelve het oor leenen. *Dordrecht*, *Amsterdam* en *Rotterdam* leeverden, den negenden van Herfstmaand, afzonderlyk eenstemmige klagten in by de Algemeene Staaten, om voorzieninge smeekende. *Zy* grondden dezelve op de gedaane toezeggingen, als mede op het gereed en gewillig opgebragte verdubbeld Last en Veilgeld. — In verwagtinge dat alles tot de beloofde bescherming, dit Jaar werkstellig zou gemaakt worden, hadden zy hunne maatregelen in den Handel genomen, die wel verre van het beoogde voordeel te zullen aanbrengen, een groot nadeel dreigden, gemerkt tot hier toe, in stede dat een Onbepaald Convoy verleend was, genoegzaam alle de Oorlogschepen werkloos gehouden wierden, en het jaarsaisoen byna verloopen was, om reizen van min of meer uitgestrektheid te onderneemen. Terwyl ook de bezorgde voorraad van Koopmanschappen ter verzendinge, en die opgegeeve orders

Dordrecht, *Amsterdam* en *Rotterdam* klagen over 't uitstellen van Convoy.

III. BOEK. 1779. ders buitenlands voor rekening der Koopliedden gereed lagen, aan een merkelyk verderf onderworpen bleeven, of zy moesten hunne Schepen zonder Geleide laaten vaaren; doch dan bleeven zy blootgesteld niet alleen aan de geduurige opbrenging en ophouding in vreemde Havens; maar ook aan een dagelykschen overlast van een ontzaglyk getal Kaperschepen, die te stouter zouden worden, als het met de daad bleek, dat de Zeevaard deezer Republiek buiten alle bescherming wierd gelaaten: terwyl andere Mogenheden, die, even gelyk deeze Staat, eene volmaakte Onzydigheid in agt namen, hunne Koopvaarders, door gepaste Convoyen, voor die ophoudingen, beledigingen, en rooveryen beveiligden, en bevrydden; 't geen de regtmaatigste vrees verwekte, dat de Koophandel en Zeevaard zou overgaan tot Volken, die daar aan eene kragtdaadige bescherming verleenden (*).

Verschillende gevoelens der onderscheide Partyen in 't Vaderland. De Afgevaardigden uit Staaten van *Holland*, lieten niet af ten sterksten aan te dringen op een volkomen Besluit tot het verleenen der Onbepaalde Convoyen; met herhaalde betuigingen van voor de gevolgen eens langeren uitstels, zo hachlyk in 't vooruitzigt, niet aanspraakelyk te willen zyn. —— Doch de Afgevaardigden der andere Gewesten bleeven niet min

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1116-1124.

min volharden by 't geen zy, uit naam hunner Lastgeeveren, op dit onderwerp, ter Vergaderinge, hadden ingebragt. Geen einde was 'er aan de Schriften, hier te Lande uitkomende, waar in elk zich verbeeldde een wel versneede staatkundige pen te voeren. Volgens eenigen moesten wy het gedrag der *Engelschen*, met betrekking tot onzen Handel en Scheepvaard, billyken, ons geheel en ten nauwsten aan diens zyde houden, en in alles naar de maatregelen van dat Hof gedraagen; de Verzoekschriften de Klagten der Kooplieden, wegens de handelwyze der *Engelschen*, sprooten voort uit byzonder en persoonlyk belang en eene Onvoorzigtige Staatkunde; zy verdienden geen gehoor. — Volgens zommigen was 'er niets verderflyker dan zich tegen de oogmerken van *Frankryk* aan te kanten, de Vriendschap diens Monarchs moest gezogt, en door dezelve de onderdrukking van het overheerschend *Engeland* afgeweerd worden: de Klagten der Kooplieden steunden op billykheid, liefde voor 't Vaderland en gezonde Staatkunde spraaken door hunnen mond. ——— Anderen zogten middelwegen, van verschillenden aart in te slaan, en gaven daar over hunne bedenkingen den Landgenooten in handen. Om niet te spreeken van vuile en schimpende stukjes, die meer en meer van de eene en andere party onder den man kwamen, dienende om tweespalt en verbittering te vergrooten, terwyl ze in de zaak niets afdeeden.

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

Beantwoording van de Verzoekſchriften der Kooplieden.

De laatst ter Vergadering van Algemeene Staaten ingeleverde Verzoekſchriften der Kooplieden, waren geſteld in handen van de Heeren uit hunne Hoog Mogenden tot de zaaken van de Zee gelast, en gezonden aan de Admiraliteiten om daar over hunne gedagten, in de volgende maand, mede te deelen. Dit geſchiedde breedſpraakig genoeg; doch geenzins tot voldoening der Kooplieden, en die zich hunner zaake naar eisch aantrokken. Het verſlag kwam hier op neder. „ Dat het „ geen twyfel leedt of het was, in de om„ ſtandigheid van tyden en zaaken, dienstig „ en noodig aan den Handel en Zeevaard „ beſcherming te verleenen; hier in ſtem„ den de Heeren Staaten van alle de Ge„ westen, en alle de Leden der Regeerin„ ge volkomen overéén: 't was de zaak te „ onderzoeken, waar by het toekwam, „ dat, met eene zo algemeene neiging van „ de Hooge Regeering, de Handel onge„ holpen bleef, en hoe dezelve, in 't ver„ volg, zou kunnen geholpen worden. — „ Men kon niet ontkennen dat de Koop„ lieden redenen hadden om zich te be„ klaagen, dat zy nog geene uitwerking „ gezien hadden van de hun gegeevene „ hoop op de Beſcherming, dat de Las„ ten, waar aan zy, in die hoope, zich „ blymoedig en gewillig hadden onder„ worpen, buiten gemeen zwaar waren; „ doch dat de uitwerking daar van nog „ geheel agter bleef. De reden hier van „ zou men te vergeefsch zoeken buiten

het

„ het ongelukkige verschil, tusschen de
„ Bondgenooten over de meerdere of min-
„ dere Uitgestrektheid der Bescherminge
„ van den Handel voor als nog, in het
„ daadlyk verleenen van Convoyen voor
„ alle Waaren buiten Contrabande; of
„ het, by voorraad, stellen van bepaaling
„ daar aan, met opzigt tot het zwaar
„ Scheepstimmerhout, voor nog eenigen
„ tyd. —— De onzekerheid van het Be-
„ sluit op dit punt, bragt te wege, dat,
„ zonder nader Besluit van hunne Hoog
„ Mogenden, geen Convoyen in 't geheel
„ hadden kunnen worden verleend: aan
„ de Officieren kon men geen Orders gee-
„ ven zo lang onbepaald bleef, of de Be-
„ scherming zich tot Zwaar Hout zou
„ moeten uitstrekken, dan niet. ——
„ Dat eenigermaate door de ongereedheid
„ der Schepen van Oorlog, doch voor-
„ naamlyk door de onzekerheid des eind-
„ lyken Besluits, omtrent de uitgestrekt-
„ heid der Convoyen, te wege gebragt
„ was, dat de Zomer verloopen ware,
„ zonder aan den Handel eenige Bescher-
„ ming, hoe zeer die beloofd en welmee-
„ nend beoogd was, hadt kunnen gegee-
„ ven worden, zonder dat daar eenige
„ vertraaging, door byzondere Persoonen
„ of Collegien, was toegebragt. —— Dat
„ het werk op dien voet niet kon blyven
„ voortduuren, en dat zo zeer het ein-
„ delyk Besluit van hunne Hoog Mogen-
„ den, tot het verleenen van Onbepaal-
„ de Convoyen niet ten spoedigsten kon

„ wor-

III. BOEK. 1779.

„ worden genomen, ondertusschen middelen zouden moeten gevonden worden om de beloofde Bescherming, aan den Handel, waar over geen twyfel viel, te verleenen, en aan denzelven ten nutte te maaken de gedaane zwaare kosten der Uitrustinge; de Colonien van den Staat in de *West-Indien*, niet geheel van beschutting ontbloot te laaten, en de Vlag van den Staat in de *Middellandsche Zee* te laaten vertoonen. In de *West-Indien* was slegts één Schip van zestig stukken, en in laatstgemelde Zee, één Scheepje van twintig stukken, hier in bestondt de geheele Zeemagt van den Staat, die thans buiten Gaats was. — Voorts, schoon men den Handel en de Volkplantingen van den Staat nog langer zonder bescherming kon laaten, zouden de Schepen van Oorlog in de Zeegaten niet kunnen gehouden worden, zonder ze aan gevaar van Ysgang bloot te stellen, men moest ze opleggen in de Havenen, of na Zee zenden."

Verder gaven zy een berigt van den Staat der Schepen by de onderscheide Admiraliteiten; waar uit bleek, „ dat 'er vyf- en- twintig Schepen en Fregatten waren, die in 't Najaar zouden kunnen dienen, of opgelegd moeten worden. — Een gedeelte daar van zou bestemd kunnen worden om, ingevalle hunne Hoog Mogenden, besloten de Houtschepen te laaten begeleiden, deezen dienst te doen, en zich te vervoegen op de Ree

„ van

„ van *Rammekens* of *Vlisſingen*, ten einde
„ zy, wanneer dit bevel voor den Winter
„ niet kwam, binnen zouden kunnen loo-
„ pen, en zich in de Haaven of Dok van
„ *Vlisſingen* bergen, om orders af te wag-
„ ten. —— Een ander gedeelte zou men
„ na de *West-Indien* en de Kust van *A-*
„ *frica* kunnen zenden, en de overige ge-
„ bruiken tot Convoyen na de *Middelland-*
„ *ſche Zee* en alle plaatzen op de *Engel-*
„ *ſche* en *Franſche* Kusten onder wege;
„ doch aan welker Officieren, aangezien te
„ vooren byzondere Schepen geſchikt zyn
„ om de Houtſchepen, zo ras hunne Hoog
„ Mog. het tydig zullen oordeelen, en
„ daar toe zullen beſluiten, te convoyee-
„ ren, zou bevolen kunnen worden om
„ haar Convoy met geene Houtſchepen te
„ bezwaaren, en de Vlag van den Staat
„ aan geene beledıging, ter zaake van de
„ Houtſchepen, bloot te ſtellen, als daar
„ toe niet geſchikt, en ontbloot van de
„ noodige magt om dezelve te beſcher-
„ men (*)."

III. BOEK. 1779.

Te over wees dit Verſlag uit hoe het met 's Lands Zeemagt geſchaapen ſtondt, en welk een gebruik men van dezelve dagt te maaken. Wanneer 't zelve, door den Raadpenſionaris, ter Vergaderinge der Staaten van *Holland* en *Zeeland* was overgebragt, vonden de Heeren van de Ridderſchap het genoeg naar hunnen ſmaak om met

Beoordeeling en Uitſlag hier van by *Holland*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1128-1141.

III. BOEK. 1779.

met het algemeene Plan, daar in begreepen in te stemmen; nogthans met aankleevende volharding by hunne Verklaaring tegen het Besluit op den dertigsten van Lentemaand by Staaten van *Holland* genomen. *Dordrecht*, *Rotterdam*, *Schiedam* en *Alkmaar* hielden aan zich hunne Tegenverklaaring, terwyl de Steden *Haarlem* en *Amsterdam*, het gedaane Verslag, wat de schikking en bepaaling der Convoyen betrof, van de hand weezen; als blykbaar ingerigt om het bedoelde Geleide der Houtschepen te niet te doen loopen, *Frankryk* te tergen, en *Engeland* te believen.

Frankryk en *Spanje* verklaaren den Oorlog aan *Engeland*.

Gaarne zouden wy alles wat tot deeze zonderlinge gebeurtenis der Onbepaalde Convoyen behoort, agtervolgen en dus onafgebrooken mede deelen; doch 'er vielen, staande deeze marrende overleggingen, eenige zaaken voor, die tusschen beiden dienen vermeld te worden. Tot het midden van deezen Zomer waren de Vyandlykheden tusschen *Engeland* en *Frankryk* voorgezet, zonder dat van de zyde dier beide Kroonen eenige openbaare Oorlogsverklaaring gedaan was: dan in Zomermaand gaf de Koning van *Frankryk* eene Verklaaring in 't licht, strekkende om zyn gehouden gedrag, ten opzigte van *Engeland*, van dien tyd af, dat hy den Throon beklom tot tegenwoordig, te verdeedigen, en *Engeland* te vertoonen als den eersten Aanvaller in den dus lang gevoerden Waterkryg, die thans van zyne zyde als een volleedig verklaarde Oorlog moest

wor-

worden aangemerkt. — De Koning van *Spanje*, die veel gedaan hadt om den twist tusschen *Londen* en *Versailles* by te leggen, zondt een opontbod aan den Gezant ten *Engelschen* Hove, die eene Oorlogsverklaaring overleverde (*).

III. BOEK. 1779.

Welk een gisting dit in *Engeland* baarde.

De Oorlogsverklaaringen deezer beide ter Zee zo wel toegeruste Mogenheden tegen *Engeland*, gepaard met ongunstige tydigen uit *Noord-America*, veroorzaakten, in dat Ryk, geene geringe gisting in de gemoederen, boven al der zodanigen, die de strenge maatregelen tegen de Volkplantingen zo dikwyls gewraakt hadden. Zy betuigden openlyk, dat de verkleefdheid der Staatsdienaaren aan dit heilloos Dwangstelzel, de Staat van *Groot-Brittanje* in gevaar gebragt en bewerkt hadt, dat de Zeemagt van deszelfs veelvermogende, nayverige en natuurlyke Mededingers, onder hun oog aangroeide, zonder de minste pooging om zulks te beletten, tot dat dezelve de tegenwoordige ontzettende hoogte verkreeg, en die Magten zich vereénigden met een vyandlyk oogmerk; daar zy, in aantal van Schepen en vaardigheid van toerusting, *Engeland*, thans van alle hulp eeniger Bondgenooten, verstoken te boven gingen (†). — De toerustingen in *Frankryk* op de Kusten gemaakt, het zaamentrek-

(*) *Univers. Magaz. vol.* LXV. pag. 42. *vol.* LXIV. pag. 314.

(†) *Univers. Magaz. vol.* LXIV. pag. 108, 109.

III. BOEK. 1779.

trekken van Krygsvolk in *Bretanje* en *Normandye*, deedt veelen gelooven, dat men weezenlyk, op het doen eener Landinge in *Engeland* of in *Ierland*, bedagt was. Hoe weinig gronds deeze vreeze hadt, betoogde een hunner Staatkundige Godgeleerden (*). Doch, wanneer de veréénigde *Fransche* en *Spaansche* Vloot, in Oogstmaand, zich op de hoogte van *Plymouth* vertoonde, verwekte dit zodanig een schrik, dat alles, uitgenomen de Bezetting, die Havenstad verliet, het groot en klein vee van de kust allerwegen diep landwaards ingedreeven wierd (†).

YORKE verzoekt by den Staat om Hulpbenden.

In deeze gesteldheid van zaaken leverde de Hertog van YORKE, die ongetwyfeld, met eenen by hem zo gewenschten uitslag, het zyne gedaan hadt om de volvoering van het Onbepaald Convoy te beletten, een Vertoog by de Algemeene Staaten over, waar in hy het gedrag van *Frankryk*, als hoogst trouwloos, afmaalde, daar het zelve, gelyk hy sprak, „ naa eerst de „ oproerige Onderdaanen van *Groot-Brittanje*, onder het bedrieglyk voorgee„ ven van Vryen Handel en Onafhang„ lykheid, trouwloos!yk te hebben aan„ gehist, om hun Vaderland na 't hart te „ steeken, zich vervolgens niet ontzien „ hadt,

(*) *Dean* TUCKERS *Reflections on the present Terrors of Invasion*. Dit Leezenswaardig Stukje is vertaald te vinden in de *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. D. II. Stuk bl. 534.

(†) *Univers. Magaz.* Vol. LXV. pag. 108 - 109.

„ hadt om *Spanje* deel te doen neemen in „ zyne inzigten, daar het, niet te vrede „ met een zo vyandlyk gedrag, steeds „ voortvoer met meer en meer aan den „ dag te leggen, de gevaarlyke ontwerpen „ tegen *Groot-Brittanje* zelve, en op dien „ trotschen toon, aan deszelfs bekende „ Heerschzugt zo eigen, een Inval in de „ *Britsche Eilanden* te verkondigen. —— „ De tyding dier buitengewoone en me- „ nigvuldige toerustigen billykt de drin- „ gende en herhaalde aanhoudingen zyner „ Majesteit betrekkelyk tot de Scheeps- „ bouwstoffen, en hunne Hoog Mogen- „ den vonden zich, door het blykbaar „ gevaar, 't geen *Engeland* liep, ten vol- „ len geregtvaardigd, ten opzigte van dat „ gedeelte hunner Onderdaanen, die zich „ aankantten tegen alle Bepaalingen des „ Handels en tegen de Verzoeken van zyn „ Hof gedaan, door Regtvaardigheid en „ Vriendschap beide gebillykt. —— Die „ middelen waren niet langer toereikende; „ het gevaar was dringend, en vereisch- „ te een spoediger Hulpmiddel. De Be- „ dingen van een Verbond, gevestigd op „ 't belang des Handels alleen, moesten „ wyken voor die gegrond waren op de „ meest weezenlyke belangen der beide „ Volken. Het tydstip was gebooren, „ 't welk beslissen zou of *Groot-Brittanje*, „ 't geen zo veel bloeds en schats ver- „ spild hadt voor anderen, en om Vry- „ heid en Godsdienst te handhaaven, geen

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779. „ anderen byſtand te wagten hadt, tegen „ den nyd en kwaadaartigheid van haare „ Vyanden, dan maar eigen moed en haar „ eigen vermogen, en of zy zich, door „ haar oudſte Vrienden en Bondgenoo- „ ten zou overgelaaten zien aan de heersch- „ zugtige inzigten van het Huis van *Bour-* „ *bon*, het geen alles verpletteren wilde om „ over alles te heerſchen; en of *Europa* in „ 't algemeen, en hunne Hoog Mogenden „ in 't byzonder, met onverſchillige oogen „ een ſtelzel zouden zien invoeren, zo „ zeker onbeſtaanbaar met dat Evenwigt, „ 't geen de eenige waarborg was van de „ zekerheid huns Handels, van hunne „ Vryheid, ja van hun Beſtaan zelfs." — Naa Hunne Hoog Mogenden gevleid en zich, met zo veel valschheids als ophefs, op de Jaarboeken onzer Geſchiedenisſen, als getuigen, beroepen te hebben, wegens de gevaaren, waar toe de Heerschzugt van *Frankryk* altoos aanleiding hadt gegeeven, en hoe het Gemeenebest de ſchoonſte dagen geſleeten hadt in de allernaauwſte Verbintenisſen met *Engeland*, gaf hy te verſtaan, dat het gevaar, 't welk de *Britſche Ryken* dreigde, „ zyne Majeſteit in de noodzaaklykheid „ bragt, om, zonder tyd verzuim, te vorderen de Hulpbenden, by de Tractaaten „ van den jaare MDCLXXVIII en andere „ toegezegd, terwyl dat van den Jaare „ MDCCXVI, duidelyk bepaalde wanneer

„ het

„ het geval deezer Hulpverleening plaats „ greep (*).”

Op den Landsdag in *Friesland* was dit Vertoog des Ridders een ſtuk van overweeging; drie Kwartieren bragten hunne Stemmen uit, dat van *Westergo*, oordeelde de Republiek ongehouden, in het tegenwoordige geval, Hulpbenden aan *Engeland* toe te ſchikken, dit was ook het gevoelen van dat der *Zevenwouden*; doch dat der *Steden* meende, dat de verzogte Byſtand, op den grond van het niet beſtaan des gevals, waar in de Verbintenis moest werken, niet kon geweigerd worden; doch dat men de zaaken derwaards hadt heen te ſtuuren, dat men, by voorraad, het antwoord op 't Vertoog des *Engelſchen* Afgezants uitſtelde, of ten minſten daar in vertoonde de onmogelykheid om, voor als nog, te voldoen aan de Verbintenisſen, zonder de dierbaarſte belangen aan het grootſte gevaar bloot te ſtellen (†).

III. BOEK. 1779. In *Friesland* verſchillen de Kwartieren over dit aanzoek.

In

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 786. De *Caſus Fœderis* werdt, in 't eerst gemelde Tractaat, dus beſchreeven, „ Als een der Partyen Contractanten, in zyne Bezittingen wordt aangetast, zal „ aanſtonds het geſtipuleerde ſecours moeten gezonden en naa zulks alle magt tot verdeediging van „ den aangevogten Bondgenoot moeten gebruikt „ worden. — In het laatſte, werd bedongen, dat het „ ſecours zou kunnen gereclameerd worden, niet „ alleen in cas van werklyken inval; maar ook dan „ wanneer die aanval gedreigd en toebereidzelen „ ten dien einde gemaakt wierden.” WAGENAAR *Vaderl. Hiſt.* XVIII. D. bl. 117.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1142. 1146.

III. BOEK.

1779.

YORKE herhaalt, na vier maanden, het verzoek om Hulpbenden.

In andere Gewesten vinden wy niet dat dit Vertoog eenige oogenbliklyke werking baarde; en liet ook de Ridder het berusten by het enkel voorstellen, misschien denkende, dat het niet dringen daar op ten gevolge zou hebben, dat men ook het vry vervoeren van Scheepstimmerhout na *Frankryk* niet zou doorzetten. Althans, wanneer dit laatste geenzins volgde, vernieuwde hy zynen eisch, met de hoogste betuiging van verwondering, over het stilzwygen op zyn Vertoog, reeds vier maanden geleden overgeleverd (*), en drong het nader aan. „ De vyandlyke verklaa„ring van den Markgraaf DE NOAILLES „ te *Londen* gedaan, de Inval in het Ei„land *Jersey*, het Beleg van *Gibraltar*, „ en alle andere zo bekende onderneemin„gen; waren zo veele byzondere bewy„zen van een onbaaren en kenlyken Inval. „ Zyne Majesteit verwagtte spoedig, door „ een klaar en onmiddelyk antwoord, on„derrigt te worden omtrent een zo wee„zenlyk onderwerp, en hoopte dat het „ overeenkomstig zou zyn met de gevoe„lens van Vriendschap, met welke zyne „ Majesteit altoos jegens de Republiek was „ bezield geweest. Naar dit Besluit zou „ zyne Majesteit de verdere maatregels „ neemen, welke hy de geschikste zou „ oordeelen aan de omstandigheden, en

„ de

(*) Te weeten den 22 van Hooimaand, thands was het de 26 van Slachtmaand.

„ de gepastste voor de zekerheid van zyne „ Staaten, voor het welzyn van zyn Volk „ en de waardigheid van zyne Kroon (*).” Het beantwoorden deezes tweeden Vertoogs bleef weder agter weg, en het liep aan tot het volgend Jaar, wanneer een derde en dringender Vertoog, zo veel gerugts maakte, en de gevolgen hadt, welke ons dan staan te boeken.

III. BOEK. 1779.

Schoon het boven vermeld Verslag op de Klagten der Kooplieden (†) tot genoegen strekte van Zes Gewesten, hadden de Afgevaardigden van *Holland* en *Westfriesland* aangenomen zich des nader te verklaaren; en kreegen deezen last om ter Algemeene Staatsvergaderinge ten sterkste te blyven staan, op het eens genomene en werder aangedronge Besluit, om, vóór het afloopen van dit Jaar, Onbepaalde Convoyen, ook aan Houtschepen, te verleenen; doch teffens om, wanneer deeze nadere aandrangen vrugtloos bevonden mogten worden, als dan het Besluit op dat Verslag, ten opzigte van de daar by voorkomende schikkingen en verdeelingen der Convoyen, aan te zien.

Holland neemt een nader Besluit om met de Zes Gewesten, in 't Besluit op de klagten der Kooplieden te berusten.

Doch de Steden *Dordrecht*, *Leyden* en *Schiedam*, weezen dit Verslag, zo als het zelve, met betrekking tot de bestemming der Convoyen lag, van de hand. — *Haarlem* verklaarde zich tegen het laatste gedeelte van de

Zes Steden verklaaren 'er zich ten sterksten tegen: *Rotterdam* in 't byzonder.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1362-1365.
(†) Zie hier boven bl. 122.

III. BOEK. 1779. de magt aan Afgevaardigden by dit Besluit gegeeven, als niets minder behelzende dan eene vernieuwing van het opschorten der Convoyen voor Schepen met zwaar Scheepstimmerhout gelaaden, en dus rechtdraads strydig met herhaalde Besluiten dit Jaar genomen. —— Van dit oordeel was ook *Amsterdam*. —— En hadden die van *Rotterdam* uitdruklyken last om in het meer gemelde Verslag niet te stemmen; doch 'er zich, op het nadruklykste, tegen te verklaaren, voorbehoudens zodanige nadere Aantekeninge als hunne Lastgeevers zouden oordeelen te behooren; dit hadden alle de andere Steden ook, by hunne weigeringe, bedongen. *Rotterdam* leverde vervolgens die nadere Aantekening in, behelzende een beklaagend Berigt over alle de vrugtlooze poogingen tot hier toe gedaan, om een Onbepaald Convoy te verwerven, niet tegenstaande 'er een genoegzaam getal Oorlogschepen aan de hand was; nog nader en byzonder waren zy thans gelast om nogmaals zich ten sterksten te verklaaren tegen het Besluit door de Meerderheid op den derden van Slachtmaand genomen, en te betuigen, „ dat de Heeren hunne Princi-
„ paalen, in het vervolg, geen Consent zou-
„ den draagen, in eenige extraordinaris
„ Middelen of Lasten van deeze Provin-
„ cie, tot dat tot het verleenen van de
„ voorz. Onbepaalde Protectie aan de
„ Commercieschepen van de Ingezetenen
„ deezer Landen, zonder uitzonderinge
„ van eenige Goederen of Waaren; by
„ de

„ de Tractaaten niet voor Contrabande
„ erkend, geresolveerd zou zyn, met
„ protestatie van onschuldig te zyn, aan
„ alle de nadeelige gevolgen, welke uit
„ een langer delay eener Resolutie tot het
„ geeven van voorsz. Onbepaalde Con-
„ voyen, voor den Lande in 't gemeen en
„ voor de Ingezetenen hunner Stad, in 't
„ byzonder zouden mogen resulteeren."

III. BOEK. 1779.

Ridderschap en Steden die 'er voor stemden.

Gelyk de Heeren van de Ridderschap en Edelen, als mede de Heeren Afgevaardigden der Steden *Delft*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende*, die het Besluit, overeenkomstig het Verslag, met de Meerderheid te weeg bragten, hunne Aantekeningen aan zich behouden hadden tegen de voorgemelde Aantekeningen der *Zes Steden*, zo deeden zy het ook tegen die van *Rotterdam* in 't byzonder (*).

Onlusten onder 't Scheepsvolk in *Texel*.

Eer het Convoy, met die byzondere bepaling, om geene Schepen met Hout na *Frankryk* belaaden, daar onder te neemen, in Zee stak, vielen 'er op de *Texelsche Ree*, twee gevallen voor, van eenen zeer verschillenden aart, onzer byzondere optekeninge waardig. —— Gebrek aan Zeevolk om de Oorlogschepen te bemannen, was de geduurige klagt, en hetzelve werd steeds aangevoerd onder de redenen van het vertraagen der Convoyen, zo zeer verlangd, zo ernstig begeerd van dee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1352.

III. BOEK. 1779. deezen, en zo zeer verschooven en op de lange baan gehouden van den anderen kant. Deeze zwaarigheid nam grootlyks toe, door 't geen in *Texel* gebeurde, over het in dienst houden der Scheepslieden. — Schoon het Volk op onze Schepen enkel wordt aangenomen op den Artykelbrief, volgens welken zy moeten dienen zo lang het den Raad der Admiraliteit goeddukt, en 't zelve ontslaagen wordt (*), is de Zeedienst van dien aart dat hier in bescheidenheid moet gebruikt worden, zal men het Volk gezond, ten dienst bekwaam houden, en voor balstuurigheid bewaaren. Het Schip de *Waakzaamheid* van Capitein verandeerende bevroedde het Scheepsvolk, dat het nog langen tyd zou moeten dienen, begon te morren, over den langen duur te klaagen, en ontslag te begeeren. De Admiraliteit te *Amsterdam* des onderrigt, liet hun aanzeggen, dat zy niet langer dan zes maanden in dienst zouden gehouden worden, en, naa verloop van dien tyd, ieder eene belooning van twintig Guldens ontvangen: dan vyf jaaren in dienst geweest zynde, van het eene Schip op het andere geplaatst, wilde het naar dien voorslag niet luisteren, en eischte volstrekt ontslag: omtrent zeventig man, wier langduurige dienst bleek, werden afgedankt; doch de overigen, slegts zints korten tyd aangenomen, moesten blyven.

Het

(*) *Groot Plakaatb.* D. V. bl. 275 - 285.

Het ontslag van dit Volk bleef niet verborgen voor dat op de andere Schepen, 't geen natuurlyk, door het lang werkloos leggen, een wreevelige geestgesteltenis kreeg en verdriet in den dienst: deeze openbaarde zich, met allengskens toeneemend geweld, op het Schip de *Venus* van zes- en twintig Stukken, gevoerd door den Capitein J. P. VAN BRAAM, thans niet aan boord. De Luitenant J. L. BOSCH ontdekte de beginzels van misnoegen, en dat de Schieman waarschynlyk het Volk hadt opgeruid; deeze verwoegde zich ook by dien Luitenant, te verstaan geevende, dat het Scheepsvolk te gader een Brief, door hen allen onderteekend, aan de Admiraliteit te *Amsterdam* hadt geschreeven om ontslag van de reis te verzoeken; voorts ponde hy 't Volk aan, dat zy voor hunne zaak by den Luitenant zouden uitkomen, die dit bemerkende, door eene bedreiging, om de eerste, die zich vermat daar van te spreeken in de boeyen te zullen sluiten, hun tot zwygen bragt; doch dien eigen dag tegen den avond kwam het Volk, 't geen laatst by den Capitein ZOUTMAN gediend hadt, beleefd verzoeken den Luitenant BOSCH te mogen spreeken, en verzogt, of zyn Ed. Gestr. dewyl zy geen antwoord van hun Ed. Mogenden kreegen, by de Admiraliteit of by den Capitein hun ontslag wilde bewerken: alzo zy langer gediend hadden dan het Volk op de *Waakzaamheid*, 't geen ontslagen was. Hy sloeg het af, vermaande

III. BOEK.

1779.

Muitery op het Fregat de *Venus*.

III. BOEK. 1779. hun tot hun eed en pligt, met byvoeging, dat zy mogelyk niet langer dan tot Wintermaand (*) zouden in dienst gehouden worden. Allen zeiden zy wel te vreede te weezen, als zy daar op afkonden. Eer de Luitenant BOSCH een Brief deswegen afzondt, verzogten zommigen, dat hy dien Brief niet zou stuuren: dewyl zy hun woord, om tot Wintermaand te dienen, niet hadden gegeeven. —— De Brief ging egter. En het antwoord hieldt in, dat de Luitenant het Volk zou onder 't oog brengen, hoe hunne begeerte om ontslag, staande de reis van hun Capitein zeer tegen de goede orde aanliep; doch dat zy van de gunst en billykheid der Ed. Mog. Heeren Raaden te wagten hadden, van, zo zy zich wel gedroegen, niet langer dan onder hunnen tegenwoordigen Capitein op het Fregat de *Venus* in dienst gehouden te zullen worden. Dit scheen hun te vrede te stellen; doch 's anderen daags deeden zy de vraag wanneer zy nu van boord zouden mogen gaan? De Luitenant BOSCH beduidde hun dat zy de Order van den Raad niet wel begreepen hadden, waarom hy dezelve nogmaals voorlas met byvoeging dat zy, zo lang Capitein VAN BRAAM het Schip behieldt, in dienst zouden moeten blyven. De ontevredenheid en het morren begon op nieuw, zy lieten zich hooren, dat de dienst dan nog wel twee Jaa-

(*) Dit viel voor op den 4 van Oogstmaand.

Jaaren zou kunnen duuren, het antwoord des Luitenants was, dat zy, zo dat zyne Hoogheid en den Raad ter Admiraliteit behaagde, zich zulks zouden moeten getroosten en laaten welgevallen. Zy verzogten dat den Capitein mogt geschreeven worden om aan boord te komen: dewyl zy hem wenschten te spreeken. III. BOEK. 1779.

Capitein VAN BRAAM begaf zich, den verzoekbrief zyns Luitenants ontvangen hebbende, na *Texel* en aan boord: waar hy drie Capiteins van de ter reede liggende Oorlogschepen by zich verzogt en eerst den Bootsman vroeg, of hy onder de zodanigen behoorde, die hun ontslag wilden hebben, en hem aan boord hadden gevorderd? Deeze antwoorde, noch van 't een noch van 't ander te weeten, en dat hy, schoon hy wel zyn fortuin kon maaken, zich, egter de verdere reize zou getroosten. De Schieman binnen geroepen voerde andere taal, zeggende van den Brief wel te weeten; doch niet voor zich, maar wel, uit naam van al het oude Volk, dat by den Capitein ZOUTMAN gediend hadt, te kunnen antwoorden, 'er nevens voegende, dat zy allen eensgezind hunne Vryheid begeerden, en niet zouden willen één voor één ter verhoor in de Kajuit komen. De Luitenant BOSCH kreeg last om een Sloep van het Fregat *Beverwyk* te roepen, deeze kwam; de Schieman door den Capitein VAN BRAAM en de andere Capiteins vastgehouden en op het Halfdek gebragt, met oogmerk om hem in de Sloep

te

III. BOEK. 1779. te bezorgen, werd met geweld uit hunne handen gerukt. Men riep de andere Schepen om gewapende Sloepen te zenden. Het Volk hier op woedende geworden, maakte de stukken geschut los, liet 'er scherp op loopen, draaide een stuk na het Halfdek en de Officieren toe, voorzagen zich van handspaaken, koevoeten en lonten, zweerende, dat, indien de gewapende Sloepen der andere Schepen dorsten naderen, zy dezelve in den grond zouden schieten, dat zy het weg brengen van een hunner van boord niet zouden gedoogen. De Luitenant BOSCH hadt middelerwyl zyne pistoolen gelaaden, om, als het 'er op aan kwam zich, zynen Capitein, en de anderen, tegen het balstuurig Volk te verdeedigen. De Konstaapels en Bootsmansmaats hadden zich het voorbaarigst aangesteld in den Schieman te ontzetten en drongen deeze beiden op den Kapitein VAN BRAAM in, waar op de Luitenant BOSCH, den eerstgemelden met bedreiging van los te zullen branden, den pistool voor 't hoofd hieldt, die daar op afliet. De Soldaaten weigerden het bevel om in 't geweer te komen, en te laaden, te gehoorzaamen. —— Ydel zouden zy zich dus overmand en zonder verdeediging, verzet hebben tegen de ongestuime menigte. Deeze tot bedaaren te brengen was de beste party gekoozen. Capitein VAN BRAAM vroeg het Volk wat zy begeerden? Eenpaarig schreeuwden zy tegen den Capitein, tegen de Officiers, en de Victualie

alie niets te hebben; maar dat zy alleen hunne Vryheid begeerden. Hy antwoordde, dat het niet in zyn vermogen was hun te ontslaan; maar dat hy 'er den Raad ter Admiraliteit over zou schryven. Hier op bedaarde dit hoogloopend misnoegen en het Volk verzekerde zich dan stil te zullen houden.

III. BOEK. 1779.

De Admiraliteit ontving het berigt, de Fiscaal vertrok na den *Haag*, om 'er den Admiraal Generaal kennis van te geeven: men nam op ingenomen raad der Vlagofficieren maatregels, en 'er kwam van den Raad bevel aan boord, dat het Volk zich stil en behoorelyk moest gedraagen, terwyl de zaak aan zyne Hoogheid was gezonden. De Luitenant BOSCH, die na *Amsterdam* vertrokken was, en wiens gehouden gedrag aller goedkeurig weg droeg, keerde te rug met kundschap, dat zyne Hoogheid Mannen benoemd hadt om hunne zaak te onderzoeken: het Volk scheen hier mede te vrede, nam het Scheepswerk vlytig waar; alleen weigerde het gehoor te geeven aan de verzoeken van den Capitein om tot Wintermaand te blyven, zich beroepende op de belofte van den Capitein van slegts zeven of acht maanden te dienen, daar zy nu reeds zeventien maanden gediend hadden.

De hooge Krygsraad kwam met de Admiraliteitsjachten in *Texel*, bestaande uit den Vice-Admiraal REYNST, den Schout by Nagt Graave van BYLAND, de Capitein SLOOT, NAUMAN, RIEMERSMA,

III. BOEK. 1779.

Baron BENTINCK, BRAAK, den Fiscaal MR. HENDRIK TULLING VAN OLDENBARNEVELD, genaamd de WITTE TULLING, den Secretaris N. BEELDSNYDER en Advocaat MR. N. VAN SUCHTELEN. Alle Staatlykheden, zo geschikt om 'er ontzag aan by te zetten, werden in agt genomen; doch zy maakten weinig indruks: want toen zy Capitein VAN BRAAM na 't Jacht roeiden, waar de Krygsraad vergaderd was, gaf een der Roeyeren een Brief van al het Volk aan den Vice-Admiraal over met berigt, van hun voorneemen om niet man voor man voor den Krygsraad te verschynen; dat zy hunne Vryheid, zelfs ten koste van hun leeven, verlangden, en liever begeerden te sterven dan die te missen. —— Hoe veel moeite de Fiscaal aanwendde om dien Briefbrenger tot gemaatigdheid te beweegen, en tot het verzoeken van pardon by zyne Hoogheid aan te maanen; hy antwoordde niets misdreeven te hebben, en drong, met eene houding, die alzins blyk droeg van een vast betrouwen op zyne zaak en van een onverzettelyk besluit, uit naam des Volks, op ontslag en vryheid aan. Eene voorgeleezene waarschuwing om zich te onderwerpen, en ter gehoor te verschynen, het herhaalen van den Artykelbrief tegen de zamenrottingen, en 't spykeren van denzelven aan de mast, was even vrugtloos, als de onderhandsche poogingen om het Volk over te haalen, tot het verzoeken van pardon, met

verzekering dat zy het zouden erlangen. De Capitein, 's avonds aan 't Schip komende, vondt ze onverzettelyk. III. BOEK. 1779.

By een volgenden Krygsraad, werden, met den Capitein, den Luitenant, de Stuurlieden, en andere Officiers, het Volk dat vrywillig ter verhoor wilde komen, van boord gehaald, en het bevel zo lang den Schipper opgedraagen: dan het Volk wilde den vierden Stuurman en tweeden Meester niet laaten gaan, zeggende dat deezen tot het *oude Volk* behoorden. In deezer voege werd de *Venus* in de magt der muitelingen gelaaten. De Schryver, met een Lootsschuit, door den Krygsraad na boord gezonden, om allen van het nieuwe Volk, die mede wilden af te haalen, bragt 'er eenigen. Het Volk van de *Venus* afgekomen werd op de andere Schepen verdeeld, en namen de Capitein met de Luitenants op dezelve ook hun intrek. De omliggende Oorlogschepen kreegen bevel om niet te dulden dat 'er Sloepen van de *Venus* afvoeren, het geschut te laaden, en nauwkeurig op te passen. Twee gewapende Sloepen lagen, tot meerder voorzorge, by 't hoofd van 't Nieuwe Diep, op brandwagt.—— Om zo veel mogelyk gelegenheid te geeven ter wederkeering tot onderdaanigheid, voer de Schryver van de *Venus* derwaards achter het Schip voorleezende, dat die zich nog 's Lands dienst en der gehoorzaamheid wilden onderwerpen, met die Sloep van boord konden gaan; dat van geen gevolg zynde, roeide de Luitenant

BOSCH

III. BOEK. 1779.

BOSCH derwaards, vorderende dat de Schipper en de Konstapel met hunne Boeken aan 't Admiraliteits Jacht moesten komen; zy gehoorzaamden, en nog dertig Man volgden. Schoon de overblyvende, omtrent negentig sterk, het goed beleefdlyk aan dien Luitenant lieten volgen, waren zy verre van zich te willen onderwerpen. Het Fregat de *Venus*, met dit oude Volk bemand, lag ingeslooten tusschen de andere Schepen. Men raadpleegde wat met dien hardnekkig wederspanningen hoop te doen, en de Vice-Admiraal REYNST trok na den *Haag* om by den Admiraal Generaal te verneemen, of men dit Volk met geweld zou dwingen, en het Schip *Venus* 'er aan opofferen?

Naa twaalf dagen verwyls gaf men van dit Fregat een sein, en aan een Sloep van den Vice-Admiraal, derwaards gezonden, een Brief van den Bootsman, behelzende dat zy slegts voor acht dagen water aan boord hadden, dat het Volk de Officiers weder op 't Schip begeerde, en wenschte te weeten hoe zich verder te moeten gedraagen. De Vice-Admiraal was te rug gekomen. De Luitenant BOSCH ging met de oude boodschap na de *Venus*, en het ernstig besluit, om, by aanhoudende hardnekkigheid, hun in den grond te schieten, zette kragt by aan het voorstel des Luitenants. Men verzogt een Brief aan den Vice-Admiraal te mogen schryven. En zy ontvingen twee papieren, 't eerste een Pardon van zyne Hoogheid, behelzende

voor

voor het Gemeen, indien zy op order van den Krygsraad van boord kwamen, en dat zy op andere Schepen zouden geplaatst worden, tot zy ontslag van den Prins en de Admiraliteit ontvingen; en dat de Onderofficiers hunne zaak voor den hoogen Krygsraad zouden moeten verantwoorden. Het tweede was eene schriftlyke waarschuwing van den Krygsraad, dat, by verdere weigering en ongehoorzaamheid, de *Venus*, binnen vier- en- twintig uuren, in den grond zou geboord worden. Men las dit niet alleen voor, maar plakte het aan. Zy verzogten uitstel tot 's namiddags ten vier uuren, waneeer zy een onderwerpend antwoord gaven, en na de andere Schepen werden overgevoerd; gewillig mede gaande, uitgenomen de Bootsman en een Kwartiermeester; doch die, door den Luitenant BOSCH gedwongen, welhaast volgden.

III. BOEK. 1779.

Alles werd op de *Venus* in de volmaaktste orde gevonden: ook hadden deeze oproerigen, indien de tegenwoordigheid van den Vice- Admiraal op de reede, of iets anders, buitengewoone eerbetooningen vorderde, alles, wat daartoe behoorde, verrigt, en wanneer de andere Schepen, Stengen en Raas opzetten, waren deeze negentig man doorgaans de eerste in gereedheid met dit Scheepswerk; door dit alles wilden zy ongetwyfeld hunne bekwaamheid niet alleen toonen, maar ook dat het hun om de Vryheid alleen te doen was: terwyl de waare rede van hunne

III. BOEK. 1779.

weerbarstigheid schynt gezogt te moeten worden in de begeerte, om, by eene nieuwe dienstneeming, het verhoogd Handgeld te bekomen. De Onderofficiers, de Opruiders des Volks, werden in de boeyen gezet, en Capitein VAN BRAAM nam, met omtrent vyftig man nieuw Volk, op den twaalfden van Herfstmaand, bezit van zyn Schip, 't geen hy den vyf en twintigsten der voorgaande Maand verlaaten hadt.

De vonk van misnoegen en oproerigheid was op andere ter reede liggende Schepen meer of min overgeslaagen. De Vice-Admiraal REYNST, het gezag eens Opperbevelhebbers handhaavende, ging 's volgenden daags op alle Schepen, liet het Volk te voorschyn komen, bedankte het voor den betoonden yver, en vermaande het teffens tot gehoorzaamheid aan de Admiraliteit, hunne Bevelhebbers en andere Officieren verschuldigd. De Krygsraad vergaderde verscheide dagen en maakte de vonnissen over de misdaadigers op, die aan zyne Hoogheid door den Fiscaal werden overgehandigd. Zyn last, vervolgens ingekomen, was, dat het *oude Scheepsvolk*, van den Capitein ZOUTMAN, 't geen by den Capitein VAN BRAAM geplaatst zich tegen 's Lands dienst verzet hadt, en naa zich overgegeeven te hebben, op verscheide Schepen geplaatst was, weder aan boord van de *Venus* moest over gaan, tot zo lang het den Admiraliteit goeddagt hun af te danken; doch het voornaam bedoel-

de hier in was, dat zy daar de volvoering der straffe aan de schuldige en veroordeelde Onderofficieren, zouden bywoonen.

Eenige Onderofficieren werden van straffe vry gesprooken: maar verweezen in de kosten en om als Onderofficieren te blyven dienen tot den tyd, dat het der Admiraliteit zou behaagen hun te ontslaan. — Andere tot kielhaalen, van de raavallen, het laarzen met slagen, verweezen, kreegen verzagting van straffe door zyne Hoogheid. — De Corporaal der Soldaaten, die op 't bevel zyner Officieren met zyne Soldaaten niet op 't halfdek gekomen was, hadt ten vonnis om met den kogel gestraft te worden dat 'er de dood na volgde, waar op men zyn lichaam den visschen zou voorwerpen; dan, door gunst van den Stadhouder, werd dit verzagt in driemaal van de raa vallen, en het laarzen met honderd en zestig slagen. — Een dergelyk vonnis als over den Corporaal, was gestreeken over de drie voornaamste Belhamels, den Schieman, den Bootsmans en Konstapelsmaat; doch kwam de eerste, door gunstbetoon des Admiraals Generaals, vry met driemaal kielhaalen, en laarzen naar goedvinden der Commissarissen, en voorts met de verlaaging tot gemeen Matroos en om als zodanig op het Schip de *Venus* te moeten blyven dienen, naar welgevallen van de Admiraliteit, de twee anderen zouden maar ééns gekielhaald en vervolgens gelaarsd worden. Deeze verzagte Strafoefeningen werden, met alle staatlykheid, onder

III. BOEK.

1779.

de opgeheesse Roode of Bloedvlag, op den twintigsten en één- en twintigsten van Wynmaand, volvoerd; waar mede dit voor 's Lands dienst zo onaangenaam en nadeelig voorval een einde nam (*).

PAUL JONES neemt twee *Engelsche* Oorlogs Fregatten en valt 'er mede in *Texel* binnen.

Hangende deeze zaak op de *Texelsche* Reede was de andere Gebeurtenis; die meer naasleeps en gevolgs hadt, en ons nu te melden staat, van deezen vreemden aart. Twee *Engelsche* Oorlogs-Fregatten de *Serapis*, een veertiger, door Capitein PEARSON, en de *Countess of Scarborough* een Twintiger door Capitein PIERCY gevoerd, waren, terwyl zy onder den *Engelschen* wal Koopvaardyschepen dekten, slaags geraakt met een vreemden Tweedekker twee Fregatten en een Brigantyn. Na een zeer hardnekkig en bloedig gevegt moesten zy stryken; en 't bleek dat zy overwonnen waren door een *Americaansch Schip* geheeten *le Bon Homme Richard* of *de Black Prince*, onder 't bevel van Capitein PAUL JONES, en de *Alliance*, gevoerd door Capitein L'ANDOIS, beide van veertig Stukken; dat het andere Fregat, 't welk de *Countess of Scarborough* deedt stryken, de *Pallas* was van twee- en dertig Stukken, tot Capitein hebbende COTINEAU DE COSGELIN, een Brigantyn van twaalf Stukken vergezelde dezelve. Dit vliegend Vlootje was in dienst van 't Congres, en onder 't Opperbevel van

PAUL

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1190-1207.

PAUL JONES, wiens Schip in het gevegt zo veel geleden hadt, dat hy 't zelve, 's daags na den Slag, moest verlaaten, en op de *Serapis* overgaan (*).

III. BOEK.

1779.

Of dit met toeleg geschied is.

Deeze Overwinnaars kwamen, met de Overwonnenen, den vierden en vyfden van Wynmaand, in *Texel* binnen. „Men moet," zegt zeker Schryver, „het aan de Posteriteit over laaten, om de oorzaaken „op te spooren, die gelegenheid gegeeven hebben dat dit Esquadertje, naa „eenige dagen omzwervens (†), in plaats „van in een *Fransche* Haven, in *Texel* „kwam binnen vallen (§)." Doch hadt hy den Brief van Capitein PEARSON, die voor hem lag, ingezien, of liever ter goeder trouwe willen aanhaalen, hy zou 'er, met zo veele woorden, in gevonden hebben. „Zints den Slag hebben wy in „de *Noordzee* omgedreeven om eenige „Haven, die wy konden, te bereiken; „doch waren met geene mogelykheid in „staat om 'er eene te bekomen tot den „dag dat wy *Texel* binnen zeilden (**);" Dan, dit by brengende, verviel eene veronderstelling, welke hy gaarne, als eene daadlyke gebeurtenis, wilde aangemerkt hebben, en zynen Leezeren inboezemen; naam-

(*) Zie Capt. PEARSONS *Letter from. Texel to Mr.* STEPHENS 6 Octob. 1779. *Univers. Magaz.* Vol. LXV. pag. 191-192.

(†) De Schepen waren den 23 Nov. genomen.

(§) *Politiek Vertoog.* bl. 116.

(**) Zie Capt. PEARSONS *Letter* als boven.

III. BOEK. 1779. naamlyk, „ dat het binnen loopen van „ dit Esquader in *Texel*, eerder dan in „ eene *Fransche* Haven, niet by geval „ geschied is, en dat, als dan, dezulken, „ die, door 't bewerken daar van, enkel „ getragt hebben hunne Hoog Mogenden „ in eene moeilykheid te brengen, waar „ uit zy zich zelven byna niet konden „ redden, zonder zich eeniger maate, „ 't zy voor de *Americaanen*, 't zy tegen „ dezelven, te verklaaren, wonder snedig „ hunne zaak belegd hebben (*)." Doch, behalven het bygebragte duidelyk en eenvoudig getuigenis van den *Engelschen* Capitein, wederspreekt de aart der gebeurtenisse zulk een agterdogt: wat was eigenaartiger, wat meer te wagten, dan dat zo ontredderde Schepen, met zo veele gekwetsten, de eerst mogelyke Haven binnen zeilden (†)?

Ten blyk van deeze noodwendigheid om de eerste Havenplaats aan te doen, strekke het gedrag van den *Americaanschen* Bevelhebber, die op alle de in *Texel* liggende Oorlogschepen niet alleen een bezoek van Eerbetooning ging afleggen; maar tevens om voorraad van leeftogt, om een mast, en

(*) *Politiek Vertoog*. bl. 120 121 - 150.

(†) Wy hebben dit te breeder vermeld en het getuigenis des *Engelschen* Capiteins zelve bygebragt, ten einde de Naakomelingschap, door eene verkeerde opgave, niet in den waan gebragt worde, dat 'er, in de allereenvoudigste zaak, eenige geheime toeleg verborgen was.

en 't geen verder tot herstel der Schepen nodig was, verzogt, als mede een huis aan Land te mogen huuren om zyne zieken en gekwetsten, in te laaten overbrengen en geneezen. Alle de Officieren op de Hollandsche Schepen in *Texel* kreegen van Capitein RIEMERSMA, die by afweezigheid des Vice Admiraals REYNST, op die reede het Opperbevel voerde, last om niet op de *Americaansche* Schepen te gaan of zich eenigzins met hun in te laaten (*).

YORKE beklaagt zich hier over en eischt de Konings-schepen te rug.

Gaarne zou Capitein PEARSON zich na Land begeeven en by den *Engelschen* Afgezant YORKE vervoegd hebben; doch het werd beide hem geweigerd (†). Deeze Afgezant bleef niet in gebreke om zich by de Algemeene Staaten te vervoegen, met een Vertoog, waar in hy kennis gaf, „ dat twee Konings Schepen met geweld aangetast en genomen waren, door „ zekeren PAUL JONES, Onderdaan des „ Konings, die, volgens de Verbonden „ en Wetten van den Oorlog, behoorde „ onder den rang van Weerspannelingen „ en Zeerovers. Weshalven hy de onmiddelyke bevelen vroeg van hunne „ Hoog Mogenden om die twee *Engelsche* „ Schepen, met derzelver Officieren en „ Matroozen, aan te houden en in beslag „ te neemen. Inzonderheid verzogt hy van „ hunne Menschlievenheid toe te laaten, dat „ de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1208.
(†) Capt. PEARSONS *Letter* als boven.

III. BOEK. 1779.

„ de gekwetsten vryheid mogten hebben „ om aan land te komen, ten einde hy, „ op kosten van den Koning zynen Mees„ ter, voor hun zorg zou kunnen draa„ gen (*).”

Schikkingen omtrent de binnen gevallen Schepen gemaakt.

Ten dien zelfden dage gaven de Raaden ter Admiraliteit aan de Algemeene Staaten, met een Brief, kennis van het binnen loopen dier Schepen; teffens vermeldende den Capitein RIEMERSMA geschreeven te hebben, dat de verzoeken van den Bevelhebber PAUL JONES, om de *Engelsche* Capiteinen aan land te mogen zetten, en aan den wal een Huis voor de zieken en gekwetsten te mogen huuren, door hun niet konden toegestaan worden. — Wyders, dat Capitein RIEMERSMA, zyn last omtrent de Eerbewyzingen wist; en dat hy altoos in 't oog zou hebben te houden, dat, door lossinge, of het verder opzeilen, dan noodig was om zich tegen Onweer, of verdere Ongevallen te kunnen bergen, niet aangegaan werd tegen het Plakaat van den derden van Slachtmaand MDCCLVI (†). — In eene nadere opgave van de bedenkingen der

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1208.

(†) Dit Plakaat, het Rigtsnoer, waar volgens alle vreemde Vaartuigen van Oorlog en Commissievaarders, hoedanig en van waar die ook zouden mogen zyn, welke in de Havens of op de Reeden van deezen Staat in kwamen, was voornaamlyk ingerigt om dusdanige Vreemde Schepen zonder het verreppen, lastbreeken, vervoeren, vervreemden, of veralieneeren van derzelver ingebragte Pryzen, met dezelve wederom te doen Zee neemen. *N. Nederl. Jaarb.* 1756. bl. 1089.

der Admiraliteit te *Amsterdam*, over dit voorval, en het ingeleverde Vertoog van den Ridder YORKE, houden zy het daar voor, dat, door het aanhouden van de beide genomene Schepen, benevens derzelver Officieren en Matroozen, tegen het opgemelde Plakaat zou worden aangegaan; doch geeven teffens, uit aanmerking, dat deeze Schepen, van wegen eenig noodig herstel, langer in *Texel* zullende moeten verblyven, in overweeging, om ten wille der Zieken en Gekwesten der Menschlievenheid gehoor te leenen, en toe te staan dat dezelve ter spoediger beterschap aan land zouden mogen gebragt worden. — Op deezen voordragt vonden de Algemeene Staaten goed, by voorraad, en onverminderd de verdere raadpleegingen op het Vertoog van den *Engelschen* Afgezant, de Admiraliteit te *Amsterdam* te gelasten, het brengen der Zieken en Gekwesten aan Land of in de Hospitaalschepen, niet alleen toe te staan; maar tevens dat uit de Lands Oorlogschepen ter Reede liggende de noodige Genees- en Heelmiddelen, als ook de verdere behoeften, zouden verstrekt worden, desgelyks zou het aan de Chirurgyns van 's Lands Schepen vrystaan zich, zo verre het van dienst kon weezen, tot het geneezen der Zieken en Gekwesten te laaten gebruiken. Dan zy wilden niet aanspreeklyk zyn voor de geenen, die by zulk eene gelegenheid, zouden mogen ontkomen, en niet toelaaten, dat, onder voorwendzel van het bewaaren der Gevangenen

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

nen, of het onderhouden van tugt, gewapende Manschap aan land kwame, althans niet boven de vier of vyf man alleen met zydgeweer. Voorts mogt, omtrent dit aan land brengen, niets geschieden dan met voorkennis, en onder het Oppergezag van den Hoogbevelvoerder op de Reede, en van den Geregte der Plaatze, waar die ontscheeping zou geschieden (*). Alle deeze schikkingen en voorbehoedzelen droegen, by Menschlievenheid, de duidelykste blyken van Omzigtigheid en Onpartydigheid in dit netelig geval.

PAUL JONES verwekt veel gerugts.

't Zelve leverde stoffe op tot menigvuldige bedenkingen en verschillende gesprekken, die toenamen door dien de *Americaansche* Scheepsbevelhebber PAUL JONES, aan land gegaan, zich te *Amsterdam*, in den *Haag*, en elders, vertoonde. Ter eerstgemelde Stede, waar hy de openbaare plaatzen, en onder andere den Schouwburg bezogt, verwekte het niet weinig opziens, dat zommigen, zich zo veel lieten gelegen leggen aan een Man, wiens Character de hem beweezene eer niet scheen te verdienen: want, schoon alles wat ten zynen nadeele verhaald, en in zommige toen uitgegeevene Levensbeschryvingen (†) vermeld wierd, niet ten vollen waar mogt weezen, hadt hy zeer veele Zee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 210.

(†) Zie onder andere *Echt verslag der voornaamste Levensbyzonderheden* van JOHN PAUL JONES, *Zeekapitein in dienst der Vereenigde Staaten van Noord-America.*

Zeeroveryen gepleegd, en in alle opzigten, het voorkomen van een zwervend Gelukzoeker. De Liedjes van hem door de Kinderen op straat gezongen de Portraiten van hem uitgegeeven, waren gewis te veel voor deezen Man, die, enkel by toeval, in *Texel* binnen geloopen, door de tydsomstandigheden, meer aandagts trok dan hy verdiende, en aan den Staat, meer werks verschafte dan men, in den eersten opslage, zou verwagt hebben.

III. BOEK. 1779.

Voorslag der Admiraliteiten omtrent de handelwyze met die Schepen.

Over het antwoord op den eisch des *Engelschen* Afgezants, ten aanziene der genomene Schepen, leverden de Gelastigden uit de Admiraliteiten, deezen raadslag, by voorraad, in, „ dat hunne Hoog Mogen„ den, zedert meer dan eene Eeuw gesta„ dig onderhouden en door opeenvolgen„ de Plakaaten wereldkundig gemaakt „ hebbende, dat zy zich in 't meest of 't „ minst niet begeerden aan te trekken ee„ nig oordeel over de wettigheid of on„ wettigheid van de daaden der geenen, „ die Schepen, niet van deeze Landen „ vaarende, in Zee genomen en met zich „ in de Zeegaten van deeze Landen inge„ bragt hadden, zich ook niet konden in „ laaten in een onderzoek, of de Pryzen, „ thans in *Texel* ingebragt, den *Fran*„ *schen* en den *Americaanen* toebehoor„ den, wettige of onwettige Pryzen wa„ ren; dat zy dit den Regter, daar toe „ bevoegd overlaatende, dezelve geza„ menlyk na Zee zouden doen zeilen, om „ onderworpen aan herneeming, door dien

„ Reg-

III. BOEK. 1779.

„ Regter geoordeeld te worden, en dat „ desgelyks de Persoon van PAUL JONES niet tot de Regtbanken deezer „ Landen behoorde. —— Omtrent de „ Zieken en Gewonden hadt men de „ voorschriften der Menschlykheid gevolgd. —— Voorts zou men zich „ houden aan het Plakaat van MDCCLVI. „ tegen het verreppen en lastbreeken der „ Pryzen, waar door der Pryzen goederen aan de Herneeming onttrokken worden, en het regt om over dezelve te „ beschikken aan den Neemer toegekend „ wordt; en het Collegie ter Admiraliteit „ te *Amsterdam* volmagtigen het zo veel „ mogelyk daar heen te wenden, dat die „ vyf Fregatten, hoe eer hoe beter, mogten vertrekken, en zorge te draagen, „ dat aan dezelve geen Ammunitie van „ Oorlog geleverd of toegebragt wierde, „ en ook geene andere Scheeps materiaalen dan zy noodig hadden om Zee te „ bouwen, en de eerste buitenlandsche „ Haven mogelyk te bereiken, op dat alle „ nadenken, omtrent het uitrusten van dezelve hier te Lande mogt voorgekomen „ worden (*).'

Goedgekeurd door de Staaten. YORKE, levert een nader Vertoog in.

Staaten van *Holland*, en vervolgens de Algemeene Staaten, stemden hier in toe, en het Besluit werd daar mede overeenkomstig genomen. Met hoe veel beleids en voorzigtigheids men ook te werke gegaan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1215.

gaan was, om haatlykheden aan den eenen en anderen kant te vermyden, en de volkomenste Onzydigheid te bewaaren, voldeedt zodanig een antwoord den Ridder YORKE in geenen deele, waarom hy zich nader by de Algemeene Staaten vervoegde, en, naa dankbetuiging voor de betoonde Menschlievenheid omtrent de Zieken en Gekwetsten, op nieuw, ten sterksten aandrong, „ op het in beslag „ neemen en te rug geeven van de *Sera*„ *pis* en de *Countess of Scarborough*, en 't „ ontslag van derzelver Scheepsvolk, van „ welke de Zeerover PAUL JONES, van „ *Schotland*, een misdaadig en oproerig „ Onderdaan des Konings van *Groot-Brit*„ *tanje*, zich meester hadt gemaakt." — Hy merkte aan, „ dat de Plakaaten van „ Hunne Hoog Mogenden, met aan de „ Bevelhebbers van vreemde Schepen ten „ Oorlog gewapend voor te schryven, om „ hunne Vergunbrieven te vertoonen, „ daar mede, zelfs volgens het gemeen „ gebruik der Admiraliteiten, de magt „ verleenden, om de zodanigen als Zee„ rovers te behandelen, welker Papieren „ niet wettig zyn bevonden, als niet af„ komstig van eene Souveraine Mogen„ heid. Daar de hoedanigheid van PAUL „ JONES en alle de omstandigheden der „ zaake, van wegens derzelver blykbaar„ heid, Hun Hoog Mogenden niet onbe„ kend konden zyn, hadt *Europa* de oo„ gen op haar Besluit gevestigd. Te wel „ kenden zy de waarde van de goede trouw

„ om

III. BOEK. 1779.

„ om 'er geen voorbeeld van te geeven in „ deeze gewigtige Ontmoeting; de minste „ verwydering van eenen zo heilzaamen „ regel, de Vriendschap tusschen Nabuu- „ ren verzwakkende, hadt dikwyls nadee- „ lige gevolgen. —— De *Engelschen* „ meenden op geenerlei wyze verdiend te „ hebben, dat hunne Medeburgers zou- „ den gevangen gehouden worden in eene „ Haven van de Republiek, door een „ Man zonder erkenden staat, een Onder- „ daan van 't zelfde Land, en die de Vry- „ heid, hun ontzegd, genoot (*)." Diensvolgens drong hy op een spoedig en gunstig antwoord.

Nader Antwoord van de Staaten, en schikkingen om het in Zee loopen van PAUL JONES te verhaasten.

't Zelve behelsde eerst eene herhaaling, dat de Staaten van *Holland* by den ouden grondregel, in het voorgaande Antwoord medegedeeld (†) bleeven. —— Vervolgens eene verzekering, „ dat Hunne „ Hoog Mogenden, ten klaaren bewyze „ van hunne begeerte dat aan de Volk- „ plantingen zyner Majesteit in *America* „ geene hulpe van hier wierd toegebragt, „ terstond naa het binnen komen van „ PAUL JONES, last hadden gegeeven, „ om hem geene Oorlogsbehoeftens of „ eenige andere goederen te leveren, dan „ hy noodig zou hebben om de naaste Ha- „ ven, voor hem open, te bereiken. Dat „ zy ook order zouden stellen om Hem,

„ ZO

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1217.
(†) Hier boven bl. 155.

III. BOEK. 1779.

„ zo ras zyne Schepen Zee konden bou-
„ wen, en wind en weer het toeliet, *te*
„ *doen uitloopen en des noods daar toe te*
„ *constringeeren;* en hier door betoonden
„ niets te willen doen, waar uit de Onaf-
„ hangelykheid der Volkplantingen des
„ Konings van *Groot-Brittanje* in *America*
„ wettig zou kunnen worden afgeleid, en
„ aan PAUL JONES noch hulpe noch
„ verblyf toestonden; maar alleen hunne
„ van ouds aangenoome handelwyze vol-
„ gende, omtrent de zodanigen, die zich
„ op hunne Reeden, voor een tyd, te-
„ gen de ongevallen van de Zee komen
„ bergen, zonder met het gebeurde op
„ Zee zich te bemoeijen of daar kennis
„ van te neemen, alles laatende in dien
„ staat, waar in het was even voor de
„ Schepen hier in vielen. —— Voorts
„ zou men PAUL JONES doen aanzeg-
„ gen, dat hy hier alleen in geloopen zyn-
„ de om zyne beschadigde Schepen voor
„ het gevaar van de Zee te bergen, tyds
„ genoeg gehadt hadt, tot het in staat
„ stellen zyner Schepen om weder Zee te
„ bouwen, waarom zy verlangden dat
„ hy, hoe eer hoe beter, weer en wind
„ dienende, Zee kooze, en van hier ver-
„ trok: dewyl Hunne Hoog Mogenden
„ hem niet konden toelaaten hier te Lande
„ te blyven, en de op handen zynde Win-
„ ter (*) gelegenheid tot de grootste on-
„ aan-

(*) Dit Nader Besluit werd den 19 Nov. genomen.

III. BOEK.

1779.

„ aangenaamheden zou kunnen geeven, „ en de vermyding van dezelve het ten „ hoogsten noodzaaklyk maakte, dat hy „ geene gunstige gelegengeid om uit te „ loopen liet voorby gaan. — Dit was „ de ernstige meening van Hunne Hoog „ Mogenden, en zy konden niet verwag„ ten dat hy zich daar tegen zou aankan„ ten, en hun *noodzaaken tot mesures, die* „ *hem niet aangenaam zouden weezen.* — „ Zyne Doorlugtige Hoogheid zou ver„ zogt worden, om den Gezagvoerenden „ Officier ter Reede van *Texel* bevel te „ geeven, met alle bescheidenheid daar „ aan de hand te houden, dat PAUL JO„ NES met zyne Pryschepen, weer en „ wind dienende, uit *Texel* zeilde, en „ geene verwylingen te dulden, die de „ natuur der zaake niet vereischte, en „ door alle bekwaame middelen, *geweld* „ *des noods niet uitgezonderd*, te wege te „ brengen dat de Orders van Hunne Hoog „ Mogenden op de Reede, volvoerd wier„ den (*).”

Oneenigheden der Steden wegens dit Besluit.

Dit nadere Besluit was geenzins met eenpaarigheid; doch slegts met eene kleine meerderheid, genomen. De aanzienlykste Steden, by den Handel het meeste belang hebbende, als *Dordrecht*, *Rotterdam*, *Schiedam*, *Haarlem* en *Amsterdam* verklaarden zich tegen 't zelve, in zo verre het van *drangmiddelen* en *geweld* omtrent PAUL JO-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1366 - 1368.

JONES sprak, de *Briel* kon 'er nog niet in toestemmen, alle deeze Steden hielden aan zich het doen van nadere Aantekeningen. De Ridderschap en Edelen, benevens de Steden *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, *Alkmaar*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende*, bedongen, op de Aantekeningen der zes gemelde Steden, het regt van Aantekening.

III. BOEK. 1779.

Aantekening van *Amsterdam* daar tegen, en eisch wegens de Besluiten met Meerderheid genomen.

Die van *Amsterdam* kantten zich, hunne Aantekening voortbrengende, met allen ernst, aan, tegen een verhaast Besluit, by eene kleine Meerderheid, ondanks de beweering van het tegendeel, door andere Leden, vastgesteld, in een stuk van dat gewigt, ten aanziene van de gevolgen, welke daar uit voor het Gemeenebest te dugten waren, dat het Eenpaarigheid van stemmen eischte. —— Verder verklaarende, dat by aldien, vóór het afloopen der tegenwoordige gewoone Vergadering, aan hunne Gelastigden geene voldoende zekerheid zou zyn gegeeven, dat voortaan, in zaaken van gewigt, waar in vermeend wordt, geene Overstemming plaats te hebben, ook geen Besluit met de Meerderheid zou genomen worden, „ voor dat in allen gevallen," dit zyn de eigene woorden, „ *Staatswyze*, dat is, „ *met voorgaande* deliberatien in de Vroed„ schappen van de respective Steden ge„ examineerd en gedecideerd zal zyn, dat „ het Object van deliberatie in quæstie tot „ die zaaken behoort, waar in de Over-

III. BOEK. 1779.

„ stemming notoirlyk plaats heeft; welgemelde Heeren Committenten zouden, by „ gebreke van dien, *zodanige daadlyke efficatieuse mesures neemen, als tot bereiking van 't voorsz. oogmerk te raade „ zullen worden.*"

Dordrecht, Rotterdam en Schiedam leveren te gader eene Aantekening in.

Dordrecht, *Rotterdam* en *Schiedam* deeden eene veréénigde Aantekening; in dezelve zich desgelyks beklagende over het, op eene verhaaste wyze, met eene kleine Meerderheid, besluiten, in eene zaak van dien aart dat ze Eenstemmigheid vorderde; eischende teffens, dat voortaan zorge gedraagen mogt worden, tegen het doen van zulke stappen. „ Hunne Gelastigers hadden geenzins kunnen verwagten," gelyk ze zich, zeer wel ter zaak, uitdrukken, „ dat in een stuk, „ door 't Besluit van hunne Hoog Mogenden, en Edele Groot Mogenden, een „ vol beslag hebbende bekomen, en daar „ met Eenpaarigheid afgedaan, eenig Lid „ van zich zou hebben kunnen verkrygen, om, op het inleveren eens naderen „ Vertoogs des *Engelschen* Afgezants, van „ dat met Eenpaarigheid met alle Leden „ genomen Besluit, in eenigerlei opzigt, „ af te gaan, en vooral niet om, by een „ nader vermeend Besluit, af te wyken „ van de gronden, daar by gelegd, en van „ de Grondregelen by 't zelve wedergeëischt." —— Ridderschap en Edelen, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven* en *Enkhuizen* en de volgende Steden, konden hier in geenzins berusten, en

en hielden aan zich het regt van Tegenaantekening: terwyl Ridderschap en Edelen, ten opzigte van de *voorziening in 't vervolg*, een Afschrift van het voorgeslaagene verzogten, om 't zelve nader te onderzoeken; dit deeden ook de Afgevaardigden der Steden *Haarlem*, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, en alle de volgende Leden, en werd het eindelyk besluit uitgesteld tot nader Raadslag (*).

III. BOEK. 1779.

't Gedrag van PAUL JONES en den *Franschen* Capitein DE COSGELIN op de *Texelsche* Reede.

Uit het verhaal der Gebeurtenisse van het nemen der Schepen, uit de Vertoogen van YORKE, als mede uit de Besluiten in den *Haage* genomen, blykt; dat PAUL JONES in kwam als het Opperbevel voerende over alle de Schepen. Om de zwaarigheden hier over vallende te ontgaan ontkende de *Fransche* Capitein COTINEAU DE COSGELIN, dit Opperbevel van PAUL JONES; wilde als een *Fransche* Officier aangemerkt worden, aan wien ook, by het vermeesteren van de *Countess of Scarborough*, het Volk zich als *Fransche* Krygsgevangenen hadt overgegeeven. Nu eens lieten zy de *Americaansche* dan eens de *Fransche* Vlag waaijen. De Vice-Admiraal REYNST hier over zyne verwondering betoonende, kreeg van voorgemelden *Franschen* Capitein ten antwoord, dat hy van den Heer FRANKLIN te *Parys* verlof verkreegen hadt, om zich ook van de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1375-1379.

III. BOEK. 1779. de *Noord-Americaansche* Vlag te bedienen. Wanneer deeze zich vervolgens voor Commandant der vier *Fransche* Oorlogschepen verklaard hadt en op de *Serapis* was overgegaan, liet hy alleen de Vlag en Wimpel waaijen, terwyl PAUL JONES by aanhoudenheid de *Americaansche* Vlag voerde op de *Alliance* nu alleen onder zyn bevel, zeggende dat hy, zonder uitdruklyken last van den Heer FRANKLIN te hebben, geen andere kon gebruiken. Eenmaal hadt men van de twee Pryzen de *Engelsche* Wimpel en Vlag dier Natie omgekeerd laaten waaijen, zonder 'er eene andere by te voegen; en gezegd dat zulks op bevel van den *Franschen* Ambassadeur geschiedde.

De Vice-Admiraal REYNST hadt middelerwyl niet naagelaaten, om op 't vertrek dier vreemde Schepen, en byzonder op 't geen PAUL JONES thans voerde, zo veel mogelyk, aan te dringen. Telkens hadt men goede beloften gedaan; maar het vertrek, onder allerlei soort van voorwendzels, uitgesteld: in zo verre zelfs, dat men, naa een verblyf van bykans twee maanden op de *Texelsche* Reede, eerst hadt beginnen te denken om de zwaar beschadigde Boegspriet en Mast van de *Countess of Scarborough* te herstellen. Alleen hadt het Schip de *Alliance* een en andermaal getragt, met een gunstigen wind na Zee te gaan; maar telken reize door tegenwind, daar van moeten afzien, en de omstandigheden hadden nog niet toegelaaten hem daar toe te dwingen.

Zyne Hoogheid, in deezen staat van zaaken, onderrigt, dat 'er voor PAUL JONES eene Commissie van zyne Allerchristelykste Majesteit aangekomen was, hadt geoordeeld den Vice-Admiraal daar van kennis te moeten geeven, en gelast geene middelen van geweld te gebruiken, tegen Oorlogschepen wier Commandanten eene Commissie des Konings van *Frankryk* zouden vertoonen. —— Van den anderen kant hadt hy, om allen misverstand te weeren, geoordeeld de noodige bevelen te moeten geeven, om, in gevalle 'er, vóór 't vertrek dier Schepen, thans in *Franschen* dienst, eenige *Engelsche* Oorlogschepen mogten binnen loopen, alle vyandlykheden op het Regtsgebied van den Staat voor te komen, of kragtdaadig te beletten, en teffens om aan de Schepen tot dit Esquader behoorende, wanneer het zelve in Zee, door de *Engelsche* Schepen, die op kruistocht waren, mogt aangetast worden, en onder het Convoy, ten behoeve van 's Lands Koophandel bestemd, schuilplaats mogt willen zoeken, geene bescherming te verleenen (*).

III. BOEK. 1779.

Voorzorgen van zyne Hoogheid in dit geval.

Het in Zee steeken van PAUL JONES, op den zeven- en twintigsten van Wintermaand, maakte een einde aan deeze zaak. De Vice-Admiraal REYNST, hadt, volgens

PAUL JONES zeilt uit Texel.

(*) Deeze byzonderheden van het voorgevallene in *Texel*, zyn ontleend uit een Brief van zyne Hoogheid den 21 Dec. aan de Algemeene Staaten geschreeven. *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1371-1374.

III. BOEK. 1779. gens de kennisgeeving van zyne Hoogheid, veel moeite gehadt, om hem, die op geenerhande wyze zyne *Fransche Commisse* hadt willen erkennen, tot het vertrek over te haalen, zonder genoodzaakt geweest te zyn om ten vollen gebruik te maaken van het laatste Lid des Besluits van Hunne Hoog Mogenden, en de bevelen hem daar mede overeenkomstig gegeeven. — Voorts berigtte hy, naar 't geen hem van de wederzydsche Afgezanten van *Engeland* en *Frankryk* was voorgekomen, wegens de gesloote overeenkomst tot uitwisseling der Gevangenen, het noodige verlof niet te hebben moeten weigeren, ten einde de Krygsgevangenen, die zich op de Prysschepen de *Serapis* en de *Countess of Scarborough* bevonden, aan boord van 's Lands Schepen, die voor eerst met den Vice-Admiraal REYNST in *Texel* moesten blyven, mogten overgebragt en aldaar, voor een korten tyd, geborgen worden, tot dat dezelve door *Engelsche* Schepen, met *Engelsche* Passen voorzien, konden afgehaald en naa hun Vaderland overgevoerd worden (*).

Aantekeningen over dit geval. Geen nadere Raadslag was 'er nu noodig omtrent dit geval, 't welk zo veel verschils in de Vergadering van *Holland* gebaard hadt, en vergezeld ging van zo veele vreemde en onverwagte omstandigheden, welke het meer en meer belemme-rend

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1379, 1380.

rend maakten. *Groot-Brittanje* allen mogelyk genoegen te geeven, was het blykbaar voorneemen der eene Party, terwyl ze voor 't ongenoegen van *Frankryk* vreesde; de andere zag het neemen van strenge en geweldige maatregelen aan, als onvermydelyk strekkende om ons met de *Fransche* Kroon in onaangenaamheden in te wikkelen; als die nu bykans twee Jaaren de *Noord-Americaanen* openlyk ondersteund en op den voet van Bondgenooten behandeld hadt. Daarenboven vorderde het Staats- en Koopbelang van dit Gemeenebest, eenen Staat, die, behalven zyne Verbintenis met *Frankryk*, op het punt stondt om de reeds aangenomene en door eenige Mogenheden erkende Onafhanglykheid, ten vollen te verwerven, als eene Onzydige Mogenheid te bejegenen, ten minsten niet aan te merken als bestaande uit *Rebellen*, en als de zodanigen *geweld* daar tegen te gebruiken. —— 't Was geen, vrees voor 't gevaar dat „ deeze Zeeschuimer PAUL JONES," gelyk zeker Schryver zich uitdrukt, „ om „ zich te wreeken, hier of daar eene lan„ ding op onze Kusten zou hebben kun„ nen waagen (*);" die Hollandsch eerste Koopstad niet alleen, maar, zo als wy zagen, ook andere Steden, bewoog om zich met de sterkste bewoordingen tegen het, *met geweld* uitdryven, te verklaaren; doch

(*) *Politiek Vertoog* bl. 159.

III. BOEK. 1779.

doch welwikkende Staat en Handelkunde, die getrouw bleef aan de Verbintenissen, en door geweld te pleegen aan de *Americaanen* zich niet wilde versteeken van de Handel-voordeelen, welke zich aanboden, wanneer de vrye Vaart op de *Noord-Americaansche* Volkplantingen, geopend wierd, en waar van het nydig *Engeland* ons tragtte te ontzetten. Schoon eene kleine meerderheid, ondanks de tegenverklaaring van *Vyf Steden*, die het aanzienlykst gedeelte der Vergadering van *Holland* uitmaaken, het Besluit om geweld te pleegen, hadt doorgedrongen, bleef het gelukkig agter wege.

't Convoy steekt in Zee.

Den eigen dag op welken PAUL JONES de *Texelsche* Reede verliet, en na veele onaangenaamheden weeken, hadden de Kooplieden het genoegen, dat het dus lang vertraagde Convoy in Zee stak, bestaande uit de *Prinses Royal*, *Frederika Sophia Wilhelmina*, Schout by Nagt LODEWYK GRAAVE VAN BYLAND (*), de *Argo*, Capitein J. H. KINSBERGEN, de *Valk*, Capitein W. SILVESTER, naa de *Middellandsche Zee*, en de *Bogt van Frankryk*, *Zwieten*, Capitein J. Z. NAUMAN, de *Alarm*, Capitein J. A. MULDER (*), naa de *West-Indien*: met een groot getal Koopvaardy-

sche-

(*) De *Prinses Royal* 54 Stukken.

De Argo	44	—
Zwieten	44	—
De Valk	24	—
De Alarm	24	—

III. BOEK. 1779.

schepen, den wil hebbende na *Curacao*, *St. Eustatius*, *Suriname*, en andere Plaatzen van de *West-Indien*, na *Livorno*, *Barcelona*, na de *Straat*, *Mallaga*, *Genua*, *Cadix*, *Sevilien*, *Lissabon*, *Brest*, *Rochefort*, *l'Orient*, *Bourdeaux*.

Voorzorg gedraagen om geene Houtschepen onder Convoy te neemen.

Overeenkomstig met het Besluit der Meerderheid (*), hadden de Bevelhebbers der Schepen, last gekreegen om hunne Convoyen met geen Houtschepen, die zwaar Scheepstimmerhout of Masten voerden, te belasten: en dien ook volbragt, zo dat de Schout by Nagt Grave VAN BYLANDT mogt schryven, „ Schepen of „ Vaartuigen met Timmerhout tot het „ bouwen der Oorlogschepen, na *Fransche* Havens bestemd, heb ik niet onder „ 't Convoy genomen, en alle mogelyke „ voorzorge gebruikt, dat geen derzelver onder 't Convoy schuilen konden; „ dan hy hadt verscheide Vaartuigen gelaaden met Hennip en Yzer, tot bal„ last, en na *Frankryk* moetende, geen „ Geleide geweigerd." Schoon de Capiteins NAUMAN en MULDER, na de *West-Indien* bestemd, niet bepaald tot het Convoy van BYLAND behoorden, hadt deeze hun bevolen by hem te blyven tot het einde van 't Kanaal, om hem, in 't beschermen der Koopvaardyvloote, waarvoor men zeer bedugt was, te helpen. Deeze vrees werd maar al te zeer gegrond be-

(*) Hier boven bl. 125.

III. BOEK. 1779.

bevonden, en der Vlagge van den Staat den geweldigsten hoon aangedaan, door *Engeland*, 't geene zyne wetlooze Zeeheerschappy, nu ten toppunt zogt te voeren. Wy moeten het verhaal dier schennis boeken, hoe afzigtige bladzyden 't zelve in ons Werk oplevere.

Ontmoeting van BYLANDT en FIELDING.

's Daags naa den zeildag ontdekte de *Hollandsche* Schepen twee Kotters, eer zy de Kust van *Engeland* nog in 't oog hadden; de een naderde en liet, hoe wel nog verre afzynde, eene *Engelsche* Vlag van zyn top waaijen, de *Hollandsche* Vlag werd daar op door BYLANDT vertoond. De Kotters, op kundschap zeker uitgezonden, spoedden zich, met kragt van zeil, om de *Engelsche* Vloot, op dit Convoy wagtende, van de komst te verwittigen. 's Anderen daags voormiddag, vertoonde zich eenige zwaare Schepen, by den wind dwars over het vaarwater liggende, De Schout by Nagt deedt voor den Capitein SILVESTER sein geeven, om met het Convoy loefwaard te wyken, en aan de andere Oorlogschepen om hen te volgen: de *Engelsche* Vloot hieldt den zelfden koers en af, waar op het bygedraaid Convoy, ten einde het niet verder agter uitgelaaten en afgesneeden mogt worden, sein kreeg om by te draaijen, en voort te zeilen. — Naa den middag naderden de *Hollandsche* en *Engelsche* Schepen elkander, en vertoonden de wederzydsche Vlaggen. De *Engelsche* Bevelhebber liet weeten, dat hy den *Hollandschen* wenschte te spreeken; hy kreeg ten

ten antwoord, dat men hem, als hy op zyde kwam, te woord zou staan, gelyk omtrent half ses uuren geschiedde: wanneer de *Engelsche* Capitein MARSHALL, met een Luitenant van den Bevelhebber FIELDING, aan boord van den Schout by Nagt kwam, te verstaan geevende, dat de *Engelsche* Bevelhebber, de *Hollandsche* Koopvaardyschepen wilde doen onderzoeken. BYLANDT vertoonde het Geschrift, door alle de Koopvaardyschepen ondertekend, by 't welk zy allen, onder aanbod van Eede, verklaarden geene Contrabande Goederen geladen te hebben; hy voegde 'er by, op zyn woord van Eer, te kunnen verzekeren, geene Schepen met Contrabande Waaren, onder Convoy genomen, en zelfs de met Scheepstimmerhout geladene, en naa *Frankryk* bestemde, geweigerd te hebben; doch ontdekte welhaast, dat Hennip en Vlas, niet vry zouden gaan; en dat men wel verzekerd was, dit in de Vaartuigen te zullen vinden; dan hy betuigde het onderzoeken niet te mogen toelaaten. — Zyn Neef, Capitein F. L. GRAVE VAN BYLANDT, die het gehoudene gesprek des Schouts by Nagts met de *Engelsche* Officieren, bygewoond hadt, vervoegde zich met dezelven, op diens last, aan boord van den Bevelhebber FIELDING, zyne verwondering te kennen geevende over het bevel om het Convoy van den Staat te onderzoeken, stry dig met Vriendschap, Tractaaten, en het bestendig Gebruik, zynde zulke

III. BOEK. 1779. zulks door Oorlogschepen van den Staat nooit geleeden; de verzekeringen wegens den toestand des Convoys door den Schout by Nagt, den Capitein MARSHALL gedaan, nogmaals herhaalende. FIELDING zeide uitdruklyken last tot het Onderzoek te hebben, en dat het hem van harte leed zoude doen, indien hy daar toe geweld zou moeten gebruiken. Nogthans zou hy het op zich neemen om over zyn stipten last zo ver heen te stappen, dat hy het Onderzoek zou staaken, indien Capitein BYLANDT hem kon verzekeren, dat de Schepen geen Goederen, waar van Scheepsmaterialen, en in 't byzonder Touwwerk, konde gemaakt worden, aan boord hadden. Dit niet kunnende geschieden zeide hy dat zyn last te zullen moeten uitvoeren, *en het Convoy als te vooren onderzoeken* (*). Capitein BYLANDT merkte op deeze woorden aan, dat 'er geen voorbeeld was van zulk een Onderzoek, dat het aangehaalde voorbeeld van Capitein BENTEL, hier kon dienen, dewyl hy zulks, tot hy voor overmagt moest zwigten, had verhinderd. FIELDING betuigde wyders dat hy, met zonne opgang fein zou doen voor de Schepen om de Sloepen uit te zenden, tot het onderzoeken van 't Convoy; waar op Capitein BYLANDT hem verzekerde, dat de [illegible] Schout

(*) Hy las de woorden, *to visit the Convoy as here to fore*, uit zyn Lastbrief voor.

Schout by Nagt ongetwyfeld zou doen vuuren. In 't beloop des gesprcks hadt de Bevelhebber FIELDING gezegd, dat hy alleen tot onderzoeken en opbrengen van dit Convoy, indien het Scheepsmateriaalen geladen hadt, was uitgezonden; en een lyst laaten zien van Schepen, twee zyden groot, die in *Texel* zouden gelegen hebben, met Scheepsmateriaalen gelaaden en na *Fransche* Havens bestemd, welke hy vermeende dat alle met dit Convoy zouden gezeild weezen.

III. BOEK. 1779.

FIELDING onder staat het onderzoeken der Koopvaarderen. BYLANDT stryke.

Op den dag dat het Convoy uit *Texel* in Zee stak, hadden verscheide Schepen, ook die met Hout beladen waren, schoon niet onder het Convoy genomen, Zee gekoozen: en zeilden door tot de bestemde *Fransche* Havens; veele, met Yzer en Hennip bevragt, bedienden zich van den donkeren nagt, en maakten zich, hunne vuuren uitgedaan hebbende weg, eer de dag des onderzoeks aanbrak, en vervorderden hunne reis na *Frankryk*, zo dat met zonne opgang, BYLANDT zo veel Koffen niet kon ontdekken, als 'er zich daags te vooren onder zyn Convoy bevonden hadden. De Schout by Nagt hadt het den ganschen nagt dryvende gehouden, Slagvaardig, en met welbrandende vuuren, zo dat de Oorlogschepen en het Convoy hem wel konden zien; en vondt zich omringd door de *Engelschen*, die met het aanbreeken van deze dag, na het Convoy hielden, en nevens 't zelve met de *Hollandsche* Oorlogschepen een koers zeilden. — FIELDING

III. BOEK. 1779. DING liet een Sloep na één der Koffen toeroeijen, BYLANDT, terstond met scherp tweemaalen op dezelve schieten. De *Engelsche* Bevelhebber en twee andere Linieschepen, begonnen op BYLANDT en KINSBERGEN los te branden. De eerste het sein van vegten opgeheesen hebbende, en lieten zy beiden de schooten der *Engelschen* niet onbeantwoord. Dus hadt hy zorg gedraagen, om den Aanvaller niet te weezen. Doch, dewyl het zeker was, dat de aanval der *Engelschen* alleen ten oogmerk hadt, meester van 't *Convoy* te worden, en niet om de Oorlogschepen, als vyanden te willen vernielen, en dezelve verre overtreffende meerderheid (*) deedt BYLANDT een sein opheissen, beslooten aan de Capiteins der Oorlogschepen onder hem overgegeeven, op dat, wanneer hy het noodig oordeelde de Vlag van den Staat te stryken, zulks door allen te gelyk mogt geschieden; eene schikking door hem

(*) Volgens de eigenhandige opgave van Capitein MARSHALL, bestondt het *Engelsch* Esquader, tot dit Bondbreekig Bedryf uitgezonden, uit

Namur	van 90 Stukken.	*Portland*	van 50 Stukken.
Centaur	— 74 —	*Emerald*	— 32 —
Vaillant	— 74 —	*Sucknoy*	— 28 —
Courageux	— 74 —	*Daphné*	— 20 —
Thunderer	— 74 —	*Camel*	— 20 —
Buffalo	— 60 —		

Met eenige Fregatten en een groot aantal Kotters, welker Getal gemelde Capitein niet bekend was. Men vergelyke hier mede het aantal en de grootte der Oorlogschepen tot dekking der Koopvaardyvloote gegeeven. Hier boven bl. 168.

hem noodzaaklyk geoordeeld: dewyl één der Schepen mogelyk tegen een ander zou hebben kunnen blyven vegten, als 't zelve hadt moeten ſtryken, zulks een kwaad gevolg zou kunnen gehad hebben. Het Volk op de beide aangevalle Schepen toonde zich zeer misnoegd over dit ſpoedig eindigen van een Gevegt, en de ſchandde der Vlagge van den Staat aangedaan.

Twee Oorlogſchepen met de Koopvaardyvloot in *Engeland* opgebragt.

De Vlag deezer wyze geſtreeken zynde, zetten de *Engelſchen* het onderzoeken der Schepen voort: wat zy 'er in vinden konden was hun bekend, zo uit de kundſchap die FIELDING reeds van hier gekreegen hadt, als uit de geſprekken door den Schout by Nagt en den Capitein BYLANDT met hem gehouden. Capitein MARSHALL, vervoegde zich een en andermaal aan boord des Schout by Nagts, om te verneemen na de gekwetſten en de toegebragte ſchade, van de eerſte waren 'er geen en het laatſte hadt niets te beduiden, en verder om te ſpreeken over het weder opheiſen der Vlagge, het doen der Groetſchooten, en de vryheid om met zyne onderhebbende Oorlogſchepen te zeilen werwaards het hem goeddagt. De Vlaggen werden weder opgeheeſen; en de Groetſchooten, hoe weinig ſchiks zy hadden, ja onvoegelyk waren, naa zulk eene behandeling, wederzydsch, op den gewoonen trant, gedaan. Van de gegeevene vryheid om heen te zeilen, met agterlaatinge der aangehoudene Koopvaardyſchepen, bediende de Vice-Admiraal zich niet, verklaarende by

het

III. BOEK. 1779. het Convoy te zullen blyven, en het te zullen volgen waar de Bevelhebber FIELDING het opbragt; gelyk hy ook, nevens 't zelve, met de Capiteins KINSBERGEN en SILVESTER te *Spithead* binnen liep. — De Capiteins NAUMAN en MULDER, na de *West-Indien* bestemd, zonder order, maar alleen op goedkeuring zyner Hoogheid, by zich gehouden, gaf BYLANDT, den eigen dag bevel om hunne reis te vervolgen: ook verleende hy aan een Schipper na *Smirna* moetende, en onder Convoy mede uit *Texel* gezeild, en door de *Engelschen* een en andermaal onderzogt; doch vry gelaaten, een schriftlyk verlof om zyne reize, zonder Convoy, voort te zetten (*).

Met deeze onteering der *Nederlandsche Vlagge* nam dit Jaar een einde. Het verdere gevolg hier van, en de beweegenissen daar over ontstaan, zullen, wy, onder een volgend Jaar moeten boeken. Om dit alles tot dus verre by een te voegen, zyn wy de tydorde wat te buiten getreeden, en moeten eenige schreeden te rugge gaan, om te toonen hoe het thans tusschen ons en *Spanje* geschaapen stondt. De verklaarde Oorlog van dit Ryk aan *Engeland*, en het daar op volgend beleg van *Gibraltar*, gaf gelegenheid tot verscheide onaangenaamheden.

De

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 135. enz.

De Koning van *Spanje*, thans *Engelands* openbaare Vyand, hadt den vier-en-twintigsten van Zomermaand bevolen; dat men; drie maanden naa de afkondiging van dit Oorlogsbesluit, op de Tollen van zyn Koningryk geene Koopmanschappen zou ontvangen, verdagt van *Engelsche* Fabryk te zyn, en ook geene Eetwaaren uit dat Ryk komende. De Kooplieden deezer Landen, die op *Spanje* handel dreeven, kreegen door den Consul van *Spanje* des de noodige kennis, en onderrigting hoe te handelen, om misverstand te voorkomen; en geene onweetenheid te kunnen voorwenden. Op den eersten van Hooimaand, gaf de Koning een breedvoerig Kaapreglement uit (*), strekkende om den Vrybuiteren alle mogelyke aanmoediging te geeven; van een gewenschte uitwerking voor dat Ryk; doch tot groote belemmering van onze Scheepvaard, die, ingevolge van de Heerschzugt der *Engelschen*, en hun dingen na de Oppermagt ter Zee, thans deeze derde groote hinderpaal ontmoette: want hy moest met eene volkomene staatkundige blindheid geslaagen zyn, die de behandelingen onzer Scheepvaard door de *Spaanschen* aangedaan, niet toekende aan den verwaarloosden Staat van Zelfverdeediging, aan eene ongenoegzaame Zeemagt;

Schikkingen voor onze Vaard belemmerend in *Spanje* gemaakt, en waar door veroorzaakt.

(*) Zie 't zelve in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 897.

III. BOEK. 1779.

magt, aan de betoonde veel te verregaande toegeevenheid omtrent *Engeland*, en de bovendryvende zugt van eenigen om met dat Ryk in goed verſtand te leeven, 't zelve te onderſteunen, en aan deszelfs Vyanden *Frankryk* en *Spanje*, Scheepsbehoeften, en den toevoer van andere noodwendigheden te onthouden.

Veel Koopvaardyſchepen in *Spanje* opgebragt.

Gibraltar was van de landzyde door de *Spanjaarden* belegerd, en werd van den Zeekant ingeſlooten gehouden. De Oorlogſchepen en Kaapers, in *Spanje* uitgerust, maatigden zich, het voorbeeld der *Engelſchen* volgende, het regt aan om alle *Nederlandſche* Schepen, den wil na de *Middellandſche Zee* hebbende, aan te houden, en op te brengen, voorgeevende dat ze in de geblokkeerde Haven van *Gibraltar* inliepen, en den *Engelſchen* leevensmiddelen verſchaften. Koopvaarders na de *Spaanſche* Havens beſtemd, bleeven niet ongemoeid, omtrent twintig *Hollandſche* ryk gelaadene Schepen, lagen eer Slachtmaand ter helfte was, te *Cadix* opgebragt.

Klagten en Vertoogen hier overgedaan, door 't *Spaanſche* Hof op een ſtrengen toon beantwoord.

Geen wonder dat hier uit Klagten der Zeehandelaaren by den Staat reezen; die, daar aan gehoor leenende, hunne Afgezant den Graaf VAN RECHTEREN gelasten, deswegen Vertoogen aan het Hof van *Madrid* te doen, en die Schepen te rug te eiſchen. Dan hy ontving op dezelve van den Staatsgeheimſchryver des Konings, den Grave VAN FLORIDA BLANCA, een antwoord, opgevuld met de zwaarſte beſchuldigingen, wegens het gedrag der *Hollandſche* *Koop-*

III. BOEK. 1779.

Koopvaardyschepen, „ als strydig met de „ Verbonden, met het Regt der Volken, „ met alle Oorlogswetten, met de goede „ Trouwe, en met de Onzydigheid, welke „ de Algemeene Staaten vastgesteld had- „ den aan te neemen, en die nooit ver- „ dagt geweest waren van zulke ongere- „ geldheden te willen styven. — Dat „ de *Hollandsche Koopvaardyschepen*, hoe „ zeer ook onderrigt van het blokkeeren „ der Haven van *Gibraltar*;" zich, onder „ alle Onzydige Volken, onderscheiden „ hadden, door, in spyt der bevelen van „ zyne Majesteit, alle soort van hulpe aan „ *Gibraltar* toe te brengen, daar heimlyk „ uit en invaarende; en 'er zelfs laatende „ het Koorn, 't geen zy aan boord had- „ den voor rekening der *Spaansche* Aan- „ neemeren, bestemd voor het Leger zy- „ ner Majesteit. Geregtlyk was ontdekt; „ dat zy voorzien waren van dubbele Po- „ lissen, om de waakzaamheid der *Spaan-* „ *sche* Oorlogschepen en Kustbewaarde- „ ren te misleiden, zelfs dan wanneer zy „ na *Gibraltar* en na *Port-Mahon* zeilden: „ dat zy, met dezelfde kunststreeken, de „ Koopwaaren voor Rekening der *Engel-* „ *schen* verborgen, terwyl zy, met de „ grootste bereidvaardigheid, aan de *En-* „ *gelsche Kaapers* ontdekten de goederen „ aan de *Spanjaarden* toebehoorende, op „ dat ze genomen zouden worden; ter- „ wyl de Patroonen en Capiteins der *Hol-* „ *landsche* Schepen, tot vergelding van die „ trouwloosheid, de Vragt van die zelfde

III. BOEK. 1779. „ *Engelschen* ontvingen. De Koning begeerde van de Staaten, het bewerkstelligen van een spoedig hulpmiddel tegen zodanige ongeregeldheden, — en verklaarde, by deezen, zyn voorneemen om de *Hollandsche* Schepen aan te houden, die Goederen na de Straat van *Gibraltar* bragten, of verdagt gehouden werden met andere verboode goederen te vaaren, of die aan de *Engelschen* toebehoorden. —— Voorts, dat, wanneer hunne Hoog Mogenden, eenige voorzorg en verzekering zouden uitvinden en voorstellen, dat de Levensmiddelen en Graanen, of alle andere soorten van hulpe, niet in de geblokkeerde plaats zouden komen, en dat de *Engelsche* Kaapers en Zeemagt de Vlag van het Gemeenebest zouden eerbiedigen, en de *Spaansche* Goederen aan boord der *Nederlandsche* Schepen niet neemen, de Koning eene gelyke oplettenheid zou betragten, zonder andere Goederen te doen aanhouden of neemen, dan erkende Contrabande Waaren." —— Een nader antwoord van dien zelfden Staatsgeheimschryver liep over 't geval van een *Hollandsch* Schip, gevoerd door FOUKE REINTJES, daar in beschreeven als den slegtsten der Menschen: daar hy, in weerwil van de gedaane waarschuwing, en ondanks de Kanonschoten van 's Konings Oorlogschepen, te *Gibraltar* was binnen geloopen, en in die geblokkeerde plaats ontscheept en verkogt hadt de Graanen, met

met welke hy voor de Verzorgers van 's Konings Leger bevragt was, en, naa drie maanden verblyfs in de Baay van *Gibraltar*, den donkeren nagt te baat genomen hadt, om uit te loopen, en niet ontdekt te worden door 's Konings Schepen, met zich voerende eenige Huisgezinnen, tot verligting van die plaats; doch dat hy, door slegt weer, genooddwangd in *Mallaga* binnen te zeilen, voor gegeeven hadt door de *Engelschen* genomen te weezen, om dus de prysverklaaring te ontwyken. —— In een derde antwoord aan dien zelfden Afgezant, die zich op de handelwyze der Admiraliteit in *Engeland*, omtrent de opgebragte Schepen, in soortgelyke gevallen, beroepen hadt, bragt hy hem onder 't oog, dat de Koning niet onbewust was van verscheide en herhaalde gevallen, waar uit bleek dat men in dit Zeegeregtshof een recht tegenovergesteld gebruik gevolgd hadt, en voor goeden prys verklaard Schepen, gelaaden met *Spaansche* geoorloofde Goederen, en onaangezien de Onzydige Vlag, door *Engelsche* Oorlogs- en Kaaperschepen opgebragt. Om deeze reden zou zyne *Spaansche* Majesteit, zo lang 'er geen voorziening genomen of verzekering gegeeven wierd, dat de *Engelschen* de Onzydige Schepen met *Spaansche* Goederen ontzien zouden, geene verandering maaken in de maatregelen, met betrekking tot de Schepen op de *Engelschen* hernomen (*).

III. BOEK.

1779.

't

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1381.

III. BOEK.

1779.

't Spaansche Hof klaagt in den Haage.

't Bleef niet berusten by deeze handelingen ten *Spaanschen* Hove, de Afgezant diens Konings in den *Haage*, de Graaf DE LA HERRERIA leverde by de Algemeene Staaten, den zesden en achtsten van Wintermaand, Vertoogen in, behelzende dezelfde klagten als de Staatsgeheimschryver den Graave VAN RECHTEREN hadt voorgehouden, en eene verdeediging van het gedrag des Konings, met nevensgaand verzoek, dat Hunne Hoog Mogenden aan die buitenspoorigheden een einde zouden maaken (*). By het eerste Vertoog reikte hy een Afschrift over van eenen Algemeenen Brief, dien de Staatsdienaar FLORIDA BLANCA, aan alle vreemde Gezanten ten Hove van *Madrid* hadt doen toekomen, behelzende eene Schikking ten opzigte van de vreemde Schepen in de *Spaansche* Havens (†).

Verzoekschriften by de Algemeene Staaten, wegens dit opbrengen der Schepen in *Spanje* ingeleverd.

Het neemen en opbrengen der Schepen door de *Spanjaarden* ging, van tyd tot tyd, sterker, de openbaare Nieuwspapieren vertoonden geheele Lysten van de Naamen der Schepen en Schippers te *Cadix*, te *Mallaga* en te *Algeziras* opgebragt; eene gansche Vloot lag 'er, belaaden niet alleen met Graanen; maar ook met Stukgoederen, Masten, Visch en andere Waaren aan bederf onderworpen, bestemd na verscheide Havens van *Spanje*, *Frankryk*, *Ita*-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1389, 1400.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1390.

Italie en de *Levant*. —— De Kooplieden en Zeehandelaars het meeste belanghebbende by deezen uitgebreiden Handeltak, even onbeschermd als de andere gelaaten, vernieuwden, onder het reeds drukkend gevoel der nadeelen, en het kommerlyk vooruitzigt van grootere schade, hunne klagten over het stremmen der Vaard na de *Middellandsche Zee* door de *Spanjaarden*: wel byzonder leverden de *Rotterdamsche* Kooplieden, by de Algemeene Staaten een nadruklyk Verzoekschrift in. „ Zeebrie-„ ven," dus luidt onder andere hunne taal, „ Paspoorten, noch Contracten van „ Bevragtingen, en dergelyke Scheepspa-„ pieren, schoon in de juiste orde vol-„ gens de Tractaaten, worden eenig-„ zins gerekend; maar de Schepen, in „ weerwil van derzelver vertoon, uit volle „ Zee, met geweld, na de *Spaansche* Ha-„ vens gevoerd: en daar met dezelve en „ de Laadingen op eene willekeurige wy-„ ze gehandeld; alles wat eenigzins als „ Levensmiddelen kan worden aangezien, „ op last van het *Spaansche* Hof, open-„ baar verkogt; sommige Goederen, daar „ niet getrokken, aanmerkelyk onder de „ waarde, welke men op de plaats der be-„ stemminge zou gekreegen hebben. De „ afkomst deezer verkoopingen werd in „ 's Konings Schatkamer der Zeemagt op-„ gelegd, zonder eenige verklaaring met „ welk een oogmerk zulks geschiede, en „ bleef men onkundig of de Vragten aan „ de Schepen zouden betaald worden, dan

III. BOEK. 1779.

 „ niet."

III. BOEK. 1779.

„ niet." —— Zy beriepen zich op de uitstaande Vreedes- en Handelverdragen tusschen deezen Staat en dat Ryk, „ beweerende dat, geduurende de onlusten „ tusschen *Spanje* en *Groot-Brittanje*, „ noch de Staat, noch de Ingezetenen, „ huns weetens, van deeze Verbintenissen „ eenigzins waren afgeweeken: dat zy de „ Klaagvertoogen des *Spaanschen* Afgezants „ by Hunne Hoog Mogenden voorgedraagen, wel ten uiterften beledigend „ voor het Handeldryvende en Zeevaarende gedeelte der Ingezetenen van den „ Lande; doch tevens volstrekt ontbloot „ van eenig volledig bewys gevonden hadden. —— Waren eenige Ingezetenen „ van deezen Staat, tot soortgelyke onbehoorlyke daaden verleid geworden, „ het besmettend voorbeeld volgende van „ zo veele schennissen der plegtigste Tractaaten, als in deeze tegenwoordige tyden, de Handel en Zeevaard deezen „ Landen van hunne Nabuuren moesten „ aanzien; dit kon, met geen regt altoos, „ aan het geheele lichaam der Kooplieden „ geweeten worden, of mogt het benadeelen." —— Zy merkten verder op, „ dat in het nieuwe Kaapreglement „ dit Jaar in *Spanje* uitgegeeven, de opgave der Contrabande Waaren, geheel „ anders luidde dan die in het Tractaat van „ Marine des Jaars MDCL: dewyl daar in „ als zodanig worden verklaard *Timmerhout*, *Masthout*, *Wand*, *Teer* en alle „ soorten van *Lym*, *Spykers*, *Lood*, *Talk*

„ en

„ en andere Gereedschappen, bekwaam „ tot den Scheepsbouw, in 't gemelde „ Tractaat, onder de Contrabande Goe- „ deren niet geteld. —— Met het ui- „ terste verlangen zagen zy te gemoet de „ strengste orders, en de kragtdaadigste „ maatregelen van Hunne Hoog Mogen- „ den, tot weering van allen door de „ Tractaaten verbooden Handel, door de „ Ingezetenen van den Staat met *Gibral-* „ *tar*, zo lang die Plaats door de *Span-* „ *jaarden* werd geblokkeerd: op dat dus „ geheel mogt voldaan worden aan al het „ geene, waartoe dit Gemeenebest, by de „ Tractaaten, ook zou kunnen *schynen*, „ zich verbonden te hebben, en gevolg- „ lyk dan ook het eenig voorwendzel weg „ te neemen, waar van men zich bedien- „ de om den Vryen Handel en Zeevaard „ in de geheele *Middellandsche Zee* en de „ *Levant* te beletten. Welker stremming „ zy verzogten dat ten spoedigsten mogt „ opgeheeven, de aanmerkelyke schade, „ daar door reeds aan de Ingezetenen ver- „ oorzaakt, vergoed, en voorts aan de „ Zeevaard in die streeken, eene kragt- „ daadige bescherming verleend wor- „ den (*)."

Plakaat, het vaaren op *Gibraltar* verbiedende, en verdere voorslagen van het *Spaansche* Hof.

De twee Vertoogen des *Spaanschen* Afgezants met de bygevoegde stukken des Staatsdienaars FLORIDA BLANCA, en de Brieven des Graave VAN RECHTEREN

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 183.

III. BOEK. 1779.

REN op dit ſtuk, door de Algemeene Staaten overwoogen zynde, hadden ten gevolge het Raadsbeſluit, „ dat, daar „ het kennelyk en openbaar was, dat de „ Stad *Gibraltar*, niet alleen door de „ *Spaanſche* Vloot geblokkeerd; maar ook „ van de Landzyde ingeſlooten en met de „ daad belegerd wierd, door de Troepen „ van die Mogenheid; en zyne Majeſteit „ de Koning van *Spanje* verzogt hadt, om „ de Ingezetenen van deeze Republiek te „ beletten, om Krygsbehoeftens en Lee„ vensmiddelen derwaards te brengen, „ men goedgevonden en verſtaan hadt, by „ Plakaat, te verbieden, op die Plaats te „ vaaren, om eenigen onderſtand aan de „ Belegerden te bezorgen, het zy in Krygs„ behoeftens, het zy in Schepen, op „ ſtraffe van hunner Hoog Mogenden In„ dignatie, en eene boete van tien dui„ zend Guldens voor den Schipper, die „ overtuigd zou worden opzettelyk daar „ in geloopen te weezen, naa dat hy ken„ nis hadt kunnen hebben van dat Pla„ kaat, en aldaar eenige Krygsbehoeftens „ of Levensmiddelen ingebragt te hebben, „ ook wanneer hy zich vrywillig overge„ geeven hadt, of hadt laaten neemen, „ door Oorlogſchepen of Kaapers, met „ oogmerk om, langs dien weg, zyne „ Laading aldaar te brengen, onder voor„ geeven van genomen te zyn, met by„ gevoegde Verklaaring, dat de Schepen, „ voor gemelde boete in Regten aanſpraak„ lyk zouden weezen." —— Overeen-

kom-

komstig met dit Besluit werd, op den laatsten dag deezes Jaars, een Plakaat afgekondigd (*). — Voorts hielden Hunne Hoog Mogenden zich verzekerd, dat de Koning van *Spanje*, de vastslelling van zodanig een Plakaat zou aanzien, als een doorslaand bewys van hunne Onzydigheid, en gereedheid om de Vriendschap met zyne Majesteit aan te kweeken, wanneer hy des berigt ontving, door den Graaf DE LA HERRERIA, dien men tevens besloot te verzoeken, zyne goede diensten by den Koning zynen Meester aan te wenden, om de noodige bevelen te geeven, tot een spoedig afdoen der Regtsgedingen in *Spanje* aangevangen, tegen eenigen van hunne Onderzaaten, tot het daadlyk ontslag van hun, die door onkunde, of door wezenlyke verrasfing, en overweldiging, in *Gibraltar* waren ingeloopen, of opgebragt; of die alleen op het vermoeden dat hun koers derwaards gerigt was, of wel dat derzelver Laading voor het geheel of ten deele behoorde aan de Vyanden van zyne Majesteit, of na zyne ongeblokkeerde Havens waren bestemd geweest, waren opgebragt. — Verder dat de Bevelhebbers der Schepen van zyne Majesteit belast mogten worden, niet meer, op een enkel vermoeden, dat de Schepen na *Gibraltar* bestemd waren, dezelve op te brengen; maar zich te vergenoegen, met die de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1402-1405.

III. BOEK. 1779.

de gemelde Plaats te na kwamen, van dezelve te doen verwyderen, en te geleiden tot buiten het bereik van die Stad en den koers derwaards; voor het overige aan de Schepen der Onderzaaten, van den Staat eene volkomene vryheid laatende om de Straat van *Gibraltar* in en uit te vaaren, in het ongestoord genot der voordeelen by het Tractaat van Marine des Jaars MDCL. bedongen en toegestaan. Van geen vrugt gevolg bleef dit alles versteeken, gelyk ons ter behoorelyke plaats te melden staat.

CAPELLEN TOT DE POL, levert by zyne Hoogheid een Vertoog in.

Wy worden, naa dit verslag der Staatsgebeurtenissen deezes zo woeligen Jaars, geroepen, om eenige andere van verschillenden aart, in den Lande voorgevallen, of 't zelve bejegend, te beschryven. —— CAPELLEN TOT DE POL, zagen wy ter *Overysselsche* Staatsvergaderinge uitgestooten (*). Diep getroffen door dit ongelyk, zyn Persoon, zyn goeden Naam, en zyn aangeboorene Regten betreffende, en 't geen hem, een kostbaar Geding aanvangende, groot nadeel in zyne Goederen zou kunnen doen lyden, vervoegde zich die Ridder, met een allerernstigst Vertoog, strekkende om het wederregtlyke der handelingen van zyne Party klaar te vertoonen, vergezeld van Bewysstukken, dat de Drosten verhooging van Wedde voor de afgeschafte Drostendiensten, van tyd tot tyd, ontvangen hadden, tot zyne Hoogheid, verzoeken.

(*) Zie onze Vaderl. Hist. I. Deel. bl. 317.

kende, door diens invloed en bemiddeling, en dus zonder tot het onaangenaam gebruik van Remedien van Regten, (welke hy egter by deezen, in allen gevalle, wel uitdruklyk voor zich behieldt,) genoodzaakt te zyn, voorloopig, en voor 'er iets tegen hem mogt ondernomen worden, immers op den aanſtaanden Landdag, herſtel in 't Bezit en Genot van 't geen hem, van wegen zyne Geboorte en Admisſie, toekwam; —— 't welk hy, voorzeker, uit hoofde zyner belanglooze poogingen in de zaak der Drostendiensten niet kon verbeurd hebben, en hem althans, zonder Geding, zo als reeds met de daad was geſchied, door niemand, en allerminst door de Ridderſchap, een Lichaam van alle uitvoerende magt geheel ontbloot, kon, noch mogt ontnomen worden. —— Het Regt en 't vermogen, naamlyk, om in de Vergadering van Ridderſchap en Steden in 't algemeen, en van de Ridderſchap in 't byzonder, te mogen verſchynen. — Ten anderen, dat, indien hy ongelukkig genoeg mogt weezen om de gedreigde Regtsgedingen te moeten ondergaan, zyne Doorlugtige Hoogheid, hem als dan die gunst geliefde te bewyzen, en Ridderſchap en Steden te beweegen, om zulks wat hun Edele Mogenden aanging, insgelyks toe te ſtaan, dat zyne zaak, naar Landregte volſchreeven zynde, door eenig Hof van Juſtitie, met zyne *Concurrentie* te kiezen,

en

III. BOEK. 1779. Strydige gevoelens ter Staatsvergaderinge van *Overyssel.*

en dus buiten de Provincie van *Overyssel*; mogt worden beoordeeld (*).

Zyne Hoogheid deelde dit Verzoekschrift, met de Bylagen, aan Ridderschap en Steden van *Overyssel* mede, met verzoek om derzelver gedagten, wegens 't geen hy daar op zou verleenen. 't Werd gesteld in handen der Heeren tot deeze zaak voorheen gelast. Die van *Zwolle* keurden het gedrag hunner Afgevaardigden, ten opzigte van de zaak der Drostendiensten en van den Ridder, in den voorleden Jaare, gehouden, goed by eene thans ingeleverde Aantekening; de Drost van *Vollenhove*, desgelyks zich toen tegen het Besluit der Meerderheid, omtrent den Heer VAN DER CAPELLEN verklaard hebbende, handhaafde in een breed Vertoog, de zaak zyns Mede-regents. —— De overige Leden der Staatsvergaderinge, als ook de Steden *Deventer* en *Kampen* behielden aan zich de Tegenaantekening op het Besluit van *Zwolle*, en het ingekomen Vertoog des Drosts van *Vollenhove*. —— De Staatsvergadering berigtte zyne Hoogheid van het ontvangen des Briefs, en beloofde haare verzogte gedagten, zo ras doenlyk, te zullen mededeelen (†).

CAPELLEN dringt zyne zaak door de dugtigste bewyzen aan.

Min Waarheid- Regt- en Vryheid-minnend moest de vervolgde *Overysselsche* Ridder geweest zyn, indien hy, zonder zich

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*, bl. 147 165.
(†) *Aldaar* bl. 165. 180.

III. BOEK. 1779.

zich des gevoelig geraakt te toonen, hadt kunnen stil zitten, op de aantyging van eene *allerkennelykste onwaarheid* te nedergesteld te hebben, wegens de ontvangene gelden voor de afgekogte Drostendiensten; op de openlyke betigting van een *Uitvinder en Verspreider van Onwaarheden*, en van een *Volksverleider* te weezen. Zyne geraaktheid vervoerde hem egter niet tot bitterheden tegen zyne verongelykers; maar zette hem alleen aan om de spreekenste bewyzen voor de dugtigheid zyner stellinge op te zoeken en by te brengen, gelyk hy deedt in een Geschrift aan Staaten van *Overysfel* overgereikt, behelzende Uittrekzels uit de oude Rekeningen der Landrentmeesteren en algemeene Ontvangeren, die niet gelochend konden worden, waar uit bleek de gaafheid des Besluits van den Jaare MDCXXXI., als mede de Verhooging van de Tractementen der Heeren Drosten, en hoe die Verhooging, by de verpondinge verdeeld en gevonden waren; terwyl hy teffens eenige beuzelagtige uitzonderingen daar op gemaakt te keer ging (*).

Verschillende Raadslagen over het geen in dit geval te doen stondt; en wat men zyne Hoogheid zou antwoorden.

Dit Geschrift werd door alle de Leden overgenomen, en, dies onverminderd, gesteld in handen der Heeren eertyds tot deeze zaak gelast: die van *Zwolle* hielden zich aan hunne voorige Tegenverklaringen en Aantekeningen. Welhaast volbrag-

(*) *Jonkheer J. D. Capellen Regent* bl. 182.

III. BOEK. 1779. bragten gemelde Heeren hunne belofte om zyne Hoogheid hunne gedagten over het by Hoogstdenzelven ingeleverd Verzoekschrift te doen toekomen; dezelve kwamen hier op neder, dat het, door zyne Hoogheid, van de hand behoorde geweezen, en VAN DER CAPPELLEN aan de Staaten van *Overysfel*, als zyne wettige en bevoegde Regters, overgelaaten te worden (*). Dan de Afgevaardigden van *Zwolle* leverden vervolgens eene beredeneerde, en op gronden van Staatsregt steunende, Verklaaring over, wegens de wyze, op welke zy meenden dat, zo omtrent het antwoord aan zyne Hoogheid, als in 't algemeen ten aanziene van den Heer VAN DER CAPELLEN, behoorde gehandeld te worden: het gedaane als onregtmaatig en van de verste uitzigten beschouwende (†). De Ridderschap verklaarde zich hier tegen met een langen omhaal van het oude; de tegenkanting der Stad *Zwolle* des Jaars MDCCLXXVI, met het geen daar aan vast was, voor onbezonnen, onwettig en beuzelagtig houdende (§).

Schoon *Kampen* met de Ridderschap instemde, wegens het antwoord aan zyne Hoogheid om het verzoek des Ridders, dat hy, hangende dit Geschil, ter Vergadering mogt toegelaaten worden, van de

(*) *Jonkheer J. D. Capellen Regent* bl. 150-195 197.
(†) *Ald.* bl. 198. enz.
(§) *Ald.* bl. 212. enz.

de hand te wyzen, was die Stad van oordeel, dat men, in dit byzondere geval, en zonder gevolg in het toekomende, om allèszins de onpartydige behandeling deezer zaake aan geheel de wereld bloot te leggen, zou kunnen toestaan, dat het Geding, voldongen en geslooten zynde, rechtstreeks, uit naam van Ridderschap en Steden, door eene daar toe te benoemene Commissie, behoorde te worden verzonden, aan een onpartydig Hof van Justitie buiten *Overysfel.* — Het gevoelen van *Deventer* was, om met de overige Leden van Ridderschap en Steden te helpen raadpleegen, *over*, en het beraamen *van* gepaste middelen, om, voorbehoudens de Waardigheid van Ridderschap en Steden, op eene voegelyke wyze, de onaangenaame zaak met Jonkheer VAN DER CAPELLEN uit den weg te ruimen; en daar toe, zo noodig, de hooge tusschenkomst en bemiddeling zyner Hoogheid, by een Brief in beantwoording te verzoeken; doch dat, indien deeze voorslag den overigen Leden niet mogt smaaken, naa dat men alles gedaan hadt om dezelve smaaklyk te doen worden, het besluit der Stad overeenkwam, met dat der Heeren Gelastigden van Ridderschap en Steden; zich intusschen niet vereenigende met het laatstgemelde byvoegzel van de Stad *Kampen*, wegens het ter beoordeeling overzenden, aan een onpartydig Hof van Justitie buiten *Overysfel*; maar met dat der Heeren van de Ridderschap, die

III. BOEK. 1779.

 be-

III. BOEK. 1779.

betuigd hadden om hunne eigene woorden te gebruiken, „ dat, wanneer de „ zaak naar Landregt zou weezen volschreeven, en daar in *gesententieerd*, „ de Heer VAN DER CAPELLEN, of „ de Fiscaal dien na mogte goedvinden, „ van die voor de Hooge Dingwaardersbank, ergaane en gevelde Vonnis aan „ Stadhouder, Ridderschap en Steden te „ *appelleeren*, Hun Ed. Mogenden, als „ dan met *Concurrentie* van zyne Hoogheid, een schriftglyk *advis* van een onpartydig Hof van Justitie, daar over „ wel, in dit singulier geval, zonder eenige *consequentie* voor het toekomende, „ wilden inneemen, en vervolgens in „ conformité van gemelde *advis*, de *Sententie* in naame van Ridderschap en Steden laaten *pronuntieeren* (*)."

Een Voorslag van een minnelyk Verdrag, tot geen Besluit gebragt.

By de Meerderheid der Ridderschap klonk alles, wat naar verzoening zweemde, schor in de ooren, dezelve weigerde den Voorslag van *Deventer*, daar toe strekkende, zo lang 'er, van de zyde des Heeren VAN DER CAPELLEN, geen verzoek van bylegging gedaan was, in nadere overweeging te laaten neemen. Dan de drie Steden en vyf Heeren, uit de Ridderschap waren van een ander begrip, en gaven hunne hooggaande verwondering, over dit gedrag der overige Leden van de Ridderschap

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 196. 227 - 231.

schap nadruklyk te kennen, aandringende dat 'er zes Heeren tot het onderzoek des Voorslags van *Deventer* zouden benoemd worden: en wanneer de meerderheid der Heeren uit de Ridderschap goedvondt zich, by aanhoudenheid, aan te kanten tegen het neemen van een Besluit in deezen, verklaarden de Gelastigden der drie Steden, zich hier over by den Prins Erfstadhouder, ingevolge van de Orde van den Lande, te zullen vervoegen, ten einde de Steden in haar welherbragte Regt mogten worden gehandhaafd. De Heeren van de Ridderschap namen het een en ander over. —— De Steden hadden geëischt, dat het voorstel, uit hoofde van de daar zynde Meerderheid van stemmen, drie Steden en vyf Edelen, tot een Besluit gebragt wierd; maar, noch de Voorzitter, noch iemand der tegenwoordig zynde Edelen, was te beweegen om een Besluit op te maaken. Men ontkende, dat 'er een meerderheid van stemmen gevonden wierd, en 't was boven al de Heer DIRK ERNST VAN VOERST TOT AVERBERGEN, die toen reeds volmondig staande hieldt, het geen vervolgens, door de groote meerderheid der Ridderschappe werd vastgehouden, dat niet minder dan een derde deel der tegenwoordige Edelen, met de drie Steden behoorde zamen te stemmen, om daar op met meerderheid te kunnen besluiten. —— Het verdient hier onze opmerking, dat de Steden de gemelde verklaaring haarer Afgevaar-

III. BOEK.

1779.

III. BOEK.

1779.

vaardigden, van de tusſchenkomst zyner Hoogheid te zullen verzoeken, vervolgens niet zyn naagekomen. Die tusſchenkomst zou misſchien de zaak niet hebben afgedaan; ja 't is, naar zommiger oordeel, waarſchynlyk, dat de Edelen zich tegen zyne Hoogheid zouden verzet hebben, indien deeze zich als Scheidsman hadt willen gedraagen, in eene zaak waar omtrent hy zich, eenige jaaren geleden, voor 't gevoelen van hunne Party hadt uitgelaaten (*).

Capellen biedt aan alles, tot een minzaam Verdrag te willen aanwenden.

De Voorſlag van *Deventer*, en de begeerte van verſcheide aanzienlyke Leden der Staatsvergaderinge, om het onaangenaam geſchil in der minne by te leggen, met vermyding van haatlyke uiterſtens, by den vredelievenden VAN DER CAPELLEN bekend geworden zynde, zogt hy dit te bevorderen, door het inleveren van een Geſchrift, behelzende, dat hy, naa alvoorens weder toegelaaten te zyn zeer gaarne, van zynen kant, alles zou toebrengen, wat ſtrekken kon om het gereezene verſchil, op eene wyze met zyn Eer beſtaanbaar, in der minne, te vereffenen (†).

Door de Meerderheid der Ridderſchap afgeſlagen. Alle ſtukken aan zyne Hoogheid gezonden.

De Meerderheid der Ridderſchappe oordeelde dat dit Geſchrift des Ridders, niet ver-

(*) Zie den *Tegenwoordigen Staat van Overysſel* I. D. bl 306. 307. en 's Prinſen Brief by F. A. V. D. KEMP *Hiſt. der Admisſie van J. D. van der Capellen* bl. 48.

(†) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 231. 234.

vervat was in uitdrukkingen, overeenkomstig der agtbaarheid van de Staatsvergadering, en daarom behoorde uitgegeeven te worden; dan de Afgevaardigden der drie Steden namen het over. —— In zulk eene verscheidenheid van gevoelens, besloot men alle de stukken, zo als dezelve naar tydorde waren ingebragt, aan zyne Hoogheid te zenden, met verzoek dat hy dezelve gezien en onderzogt hebbende, op het Verzoekschrift des Heeren VAN DER CAPELLEN, zodanig eene schikking zou maaken, als hy naar Hoogstdeszelfs hooge Wysheid zou bevinden te behooren (†).

CAPELLEN zendt een Brief, met een volledi ger Stuk aan den Stadhouder.

Gewigtige redenen bewoogen den verongelykten Ridder, wien men hadt aangewreeven, dat hy, in zyn Verzoekschrift aan zyne Hoogheid, „ de zaak in een „ geheel verkeerd daglicht hadt voorge„ steld en verdraaid," op deeze Verzameling te laaten volgen, een Brief aan den Stadhouder, waar nevens ging zyn Vertoog aan de Ridderschap, den negentienden van Sprokkelmaand in zyn geheel, daar het, in de gezondene Schets onder de papieren, niet *volkomen* en *onkenbaar* was, met bede, dat het, door Hoogstdenzelven in overweeging en aanmerking mogt genomen worden. Zyne *onschuld* en de *onwettigheid* der Drostendiensten waren uit den aart van elkander onafscheidelyk: de

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 236.

III. BOEK. 1779.

de laatste beweezen zynde volgde de eerste; het een stondt of viel met het andere. Wyders herriep hy, in deezen Brief, alle gedaane aanbiedingen van zynen kant om de zaak by te leggen, als door Party van de hand geweezen, en verzogt zyne Hoogheid 'er geen agt op te slaan; „ vol„ komen gezind het uiterste af te wag„ ten, en alle constitutioneele en geoor„ lofde middelen, ter verdeediging van „ zyn goed en onbetwistbaar Regt by de „ hand te neemen, liever dan om de Her„ stelling van 't geen hem zo wederregte„ lyk ontnomen was, te kruipen, of dee„ ze zaak anders te vereffenen, dan op „ eene wyze met zyne geschondene Eer „ bestaanbaar (*)."

Antwoord van zyne Hoogheid op CAPELLENS voorgaand Verzoekschrift.

Op het Verzoekschrift des Ridders hier boven vermeld (†) hadt zyne Hoogheid, wat het laatste Lid betrof, goedgevonden hem kennis te geeven, dat hy aan de Staaten van *Overysfel* hadt voorgeslagen, daar in toe te stemmen, en diensvolgens te besluiten om, zo ras de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN, naar Landsregte zou vol schreeven zyn, aan de Raaden des Hofs van *Gelderland*, als een onpartydig Geregtshof, zou worden overgelaaten de beslissing van het volgende stuk, of hy naamlyk zou moeten ontzet blyven van zyne Zitting, zo ter Vergaderinge van

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 239.
(†) Zie hier boven bl. 188.

van Ridderſchap en Steden der Provincie van *Overysſel* in 't gemeen, als van de Ridderſchap in 't byzonder, tot dat hy zou hebben ingetrokken, het Vertoog over de Drostendienſten van Grasmaand des verloopen Jaars, met betuiging van zyn leedweezen, gelyk van hem geëischt was, by een Beſluit van Wynmaand deezes Jaars; dan wel, of hy in de voorſchreevene *Zitting* zou worden herſteld, en daar van daadlyk genot trekken, zo ras hy uit dat bekende Vertoog zou hebben geligt, alle de gewraakte uitdrukkingen, volgens zyne eigene aanbieding, behoudens zyne aankanting tegen het onderwerp der Drostendienſten zelve, verwagtende zyne Hoogheid dat de Jonkheer zich naar deeze ſchikking wel zou gedraagen (*).

III. BOEK. — 1779.

Door CAPELLEN gewraakt, Zyn nader Verzoekſchrift.

Hoe weinig dit beantwoordde aan de verwagting der Heeren VAN DER CAPELLEN zal elk in 't oog loopen, die dit Antwoord met het gedaane Verzoek vergelykt; ja, hy oordeelde reden te over te hebben, om zich, wegens dit beraamde, bezwaard te agten, en deswegen, met een nader Verzoekſchrift, by zyne Hoogheid aan te houden. Dien Vorst onder 't oog brengende, dat het eerſte Lid zyns Verzoeks, met ſtilzwygen was voorby getreeden; en in de benoeming eens Hofs van Juſtitie, in ſtede van de keuze met zyne zamenſtemming te doen, daadlyk, met afſnyding van

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 249.

III. BOEK. 1779. van alle keuze, het Hof van *Gelderland* bepaald was. —— Behoudens allen eerbied voor dat Geregtshof moest hy aanmerken, dat 'er Geregtshoven in ons Land waren, op welke Hy, en eenigen van zyne Tegenpartyderen, vry minder betrekking hadden, en dus als bevoegder Regters moesten gehouden worden. Hy hadt 'er zyne Verwantſchap, hoewel niet zo nabeſtaande, dat zy zich, naar regten, zouden moeten afweezig houden; doch de Heer PALLAND TOT BEERSE, de Voorzitter by de Benoemden van Ridderſchap en Steden over zyne zaak, hadt 'er een Zwager onder de gewoone, en de Drost van *Haxbergen*, een Zwager onder de buitengewoone Raaden. —— Voorts herinnert hy zyne Hoogheid, het wraaken der eertyds gedaane aanbiedingen, op welke 's Prinſen voorſtel gegrond was; en vermelde teffens hoe de zaak, zo als zy tegenwoordig ſtondt, naar 't gewoone Landregt voor de Hooge Bank moest volſchreeven worden, buiten 't welk, het gedaane voorſtel van ſchikkinge verre liep, gelyk 't zelve ook rechtſtreeks tegen zyn gedaan verzoek ſtreedt. Vermids dan zyne Hoogheid, op het eerſte lid zyns Verzoekſchrifts, geen agt hadt gelieven te ſlaan, geliefde deeze het hem ten goede te neemen, dat hy zich naar de ſchikking op het tweede niet kon gedraagen: en nog aanhieldt dat zyne zaak, naar Landregte volſchreeven zynde, ter beſlisſinge mogt gezonden worden, aan een Hof van Juſtitie met

met zyne medestemminge te kiezen, waar toe hy, en zyne Tegenpartyders geene zo hinderende betrekkingen hadden.

III. BOEK.

1779

Van de hand geweezen, en CAPELLEN tot Staaten van *Overysfel* verzonden, die hy nogmaals met een Verzoekschrift, en om een minnelyk vergelyk aanging.

Hoe zeer de Ridder zyn geval aandrong, en met de dugtigste reden bekleedde, was het antwoord, dat zyne Hoogheid volhardde by het voorheen vastgestelde, dat in het gedaane verzoek niet kon getreeden worden, en dat hy hem wees tot de Staaten van *Overysfel*, om te hunner Vergadering zodanig een verzoek te doen als hy zou meenen te behooren (*). —— 't Gevolg hier van was een Verzoekschrift door VAN DER CAPELLEN daar in geleverd, behelzende eene aandrang op het verzogte aan zyne Hoogheid; om naar het Landsregt van *Overysfel* behandeld te worden, en verder het voorstel, om de zaak ter beoordeelinge te laaten, aan eenig ander Hof dan dat van *Gelderland*, even veel welk hun Edel Mogenden, ook zonder verdere medestemminge van hem, binnen deeze Republiek, zouden mogen verkiezen. Ten ware dat zy eindelyk nog mogten goedvinden, zodanige maatregelen, ten zynen opzigte te neemen, die den weg konden baanen, om alle plaatshebbende geschillen, hoe ook genaamd, tot genoegen van alle de Leden van Ridderschap en Steden, by vriendlyke schikking op éêns te kunnen vereffenen; waar toe hy zich nogmaals aanboodt, met herhaalde betuiging

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 255.

III. BOEK. 1779. Verschillen ter Staatsvergadering deswegen. De Drie Steden betoonen zich CAPELLEN gunstig.

ging van zyne geneigdheid om van zynen kant, alles wat daar toe eenigzins kon dienen, gaarne te willen toebrengen (*)

Verre van eenstemmig waren de Leden der Vergadering. De Heeren van de Ridderschap bragten, als hun Raadslag, uit, dat zy zich volkomen hielden aan den voorslag door zyne Hoogheid gedaan, en oordeelden, dat het nader verzoek des Heeren VAN DER CAPELLEN behoorde afgeslaagen te worden: dan de Heer J. A. DE VOS VAN STEENWYK tot *Nierwal*, en de Heer van DEDEM *tot de Rollecate*, betuigden hier in niet te kunnen toestemmen. — Die van *Deventer* laazen uit de Stadsbesluiten voor, dat Schepens en Raad hunner Stad, belangende de bewuste zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN, met ongenoegen vernomen hadden, hoe de Heeren van de Ridderschap, op den laatst afgeloopen Landdag, geweigerd hadden, in gevolge van het ingebragte der *Drie Steden*, zamenstemmende met dat van *Vyf Edelen*, dus eene kennelyke meerderheid van stemmen uitmaakende, tot de zaak van voorschreeven Heere Gelastigden te benoemen, om dezelve te vinden; zy konden zich in geene verdere raadpleegingen daar over inlaaten, eer dit door de Ridderschap en Steden bewerkstelligd was. Die van *Kampen* stemden met *Deventer*, die van *Zwolle* desgelyks, met byvoeging, dat indien, niet tegen-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* 255.

1779.

genstaande den herhaalden aandrang der Steden, van hun voorslag niet kwam, en hier door de handelingen daar over in werkloosheid bleeven, huns oordeels, de Heer VAN DER CAPELLEN, inmiddels in zyn geheel behoorde hersteld, en ter Vergaderinge weder toegelaaten te worden (*).

Verregaand misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen.

De ontzette Ridderschap, betoonde haare verwondering en bevreemding over die Besluiten der Steden, en konden met geene bedaardheid dulden, dat zy op een Brief van zyne Hoogheid geen agt sloegen, geen eerbied daar voor betoonden, en de zaak met zulk eene ongehoorde onverschilligheid behandelden, als of 'er geen Brief van zyne Hoogheid, over de zaak van *van der Capellen* in weezen was, die zy, door hunne zonderlinge handelwyze scheenen in denzelfden staat te brengen, als voor en ten tyde dat de beschikking daar over aan zyne Hoogheid, door een Raadsbesluit, was opgedraagen. Zy vondt, daar om zich verpligt en genoodzaakt te verklaaren, dat zy de handelwyze der Steden met een gevoelig ongenoegen aanzagen, als zynde niet alleen zeer beledigend voor de agting en eerbied dien men aan den Heere Erfstadhouder schuldig was; maar teffens strekkende om de oneenigheden tusschen de Leden van den Staat, hoe langs hoe meer te vermeerderen, en de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN op de lange baan te brengen, en onaf-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 269.

III. BOEK.

1779.

afgedaan te houden: weshalven zy zich, ten kragtigsten, tegen deeze onbehoorlyke wyze van doen, en de daar door veroorzaakte vertraaging, verklaarden, onder betuiginge van daar aan geen deel te hebben, en dezelve, met alle de gevolgen van dien, laatende voor rekening en verantwoording der Heeren van de Steden. —— De Heer DE VOS VAN STEENWYK *tot Nierwal*, bragt in 't midden, dat, dewyl hy met al het ter nedergestelde in dit Besluit der Ridderschappe niet kon toestemmen, hy eene nadere raadslag aan zich voorbehieldt. De Afgevaardigden der Steden namen het Besluit over, behoudens het regt eener Tegenaantekening (*).

De Drie Steden beantwoordden de Ridderschap.

De Drie Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle*, thans één belang hebbende en dezelfde lyn trekkende, en even zeer zich beledigd rekenende, door het Raadsbesluit van de meerderheid der Ridderschappe, konden niet nalaaten de voorstellen daar in begreepen, tegen te gaan; eensdeels, om, gelyk zy betuigden, uit hoofde van de verpligting onder welke zy lagen, de agtbaarheid hunner Vergaderingen in stand te houden, en dezelve tegen alle onregtmaatige aantygingen te verdeedigen; en, anderdeels, op hoope dat de Heeren van de Ridderschap, daar door tot een juister inzigt van zaken gebragt, eindelyk eens zouden bewoogen worden, om van hunne kwaalyk begreepene tegenkanting af

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 278.

af te zien, tot het vormen van een Besluit, ingevolge eener, na orde van den Lande met meerderheid van stemmen genomen Raadslag, mede te werken, en, in plaats van harde en verwyderende uitdrukkingen te gebruiken, eene bedaarde en regtmaatige handelwyze aan te neemen, waar door de oneenigheden tusschen de Leden van den Staat mogten weggenomen worden. ——— Ten dien einde weezen zy, door een eenvoudig verhaal van het gebeurde, aan, dat niet zy; maar de meerderheid der Heeren van de Ridderschap, het meeste hadden toegebragt om de bewuste zaak op de lange baan, en onafgedaan te houden. ——— Dat zy in deezen niets verrigt hebbende, dan 't geen zy moesten doen, zouden zy zich niet bloot stellen aan de regtmaatige beschuldiging, dat zy de orde van Regeering, en die aloude Regten, welker bewaaring en handhaaving zy alle Jaaren zo plegtig belooven moesten, met geopende oogen hadden laaten vlotten en dryven, de harde en aanstootelyke beschuldiging, wegens het verwerpen van allen eerbied voor zyne Hoogheid, en de krenking van de agting, welke men hem schuldig is, van zelve verviel. Zyne Hoogheid kon een gedrag, strekkende, om de Regeeringsgesteltenisse ongeschonden te bewaaren, niet afkeuren: was 'er iets laakbaars in deezen Handel, hy zou het moeten vinden by de Meerderheid der Ridderschappe, die het overlaaten der betwiste zaak aan zyne

Hoog-

III. BOEK. 1779. Hoogheid zeer verkeerd begreepen en ongerymd voorgesteld hadden. Wel verre dat hunne handelwyze strekte, om de oneenigheden tusschen de Staatsleden te vermenigvuldigen en te vergrooten, paste die beschuldiging met veel meer regts op die Heeren uit de Ridderschap, die zo halstarrig weigerden het Besluit, ingevolge van den gedaanen voorslag wettig genomen, eene behoorlyke uitvoering te doen geworden. Zulk eene weigering hadt, buiten twyfel de Steden gewettigd, om alle raadpleegingen, waar over zy ook weezen mogten, tot dat dezelve was opgeheeven, volstrekt van de hand te wyzen; door dit niet te doen hadden zy de doorslaandste blyken van hunne zugt om de eensgezindheid tusschen de Leden der Landschapsvergadering, aan te kweeken, aan den dag gelegd. Ook wilden zy, om als nog te toonen, hoe zeer hun die eensgezindheid ter harte ging, wel veronderstellen, dat de harde, ongepaste, en zo zeer tot verwydering strekkende uitdrukkingen, waar mede het Geschrift dier Heeren was opgevuld, meer aan onoplettenheid, dan aan opzettelykheid, meer aan overyling, dan aan beraad, waren toe te schryven. To liever wilden zy dit veronderstellen, naardien de verwarde en van allen zamenhang ontblootte wyze, waar op het was in gesteld, de duidelykste merktekens van zulk een driftige zorgloosheid scheen aan te kundigen: om welke reden zy, wel verre van de Heeren uit de Ridderschap na te

vol-

volgen, en dus, tot vergrooting der oneenigheden mede te werken, by deeze afgeperste verdeediging, van hun gedrag niets anders voegden, dan den herhaalden wensch, dat dezelve strekken mogt om die Heeren tot een regtmaatiger inzigt in den staat van zaaken, en, langs dien weg, tot een regtmaatiger handelwyze in deezen te brengen (*).

III. BOEK. 1779.

Niet vreemd, dat de Ridder VAN DER CAPELLEN, wiens zaak met die der *Drostendiensten* in een zo naauw verband stondt, ja met dezelve, om zo te spreeken, één was, zich, geduurende dit marren, bevlytigde om dezelve, als uit den grond op te delven, in zo verre ze betrekking hadt tot *Overysfel*; hier door leerde hy, dat het algemeene begrip, als of de Ingezetenen des Platten Lands in dit Gewest, voor den Jaare MDCXXXI. *Diensten schuldig* zouden geweest zyn, en dat gevolglyk de Schikking der Ridderschap en Steden, van den achttienden Maart diens Jaars, werklyk eene *Vrylaating*, een *Privilegie*, een *Charter* of *Handvest* zou zyn, gelyk hy 't zelve in zyn *Vertoog* genoemd hadt, voor niet meer dan een enkelen *waan* moest gehouden worden, van welke hy niet vry gebleeven was, en 'er dus verkeerde naamen aan hadt toegevoegd. Dit bekend hebbende, in een nader Verzoekschrift aan de Staaten van

CAPELLEN dringt het stuk der Drostendiensten nader aan.

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 283.

III. BOEK. 1779. van *Overysſel*, legt hy voor hun open wat oudtyds in deezen het Regt van den *Landheer*, wat dat der *Vrye Ingezetenen* geweest zy, en welk gezag de *Drosten*, in 't oude Landregt *Amptluiden* genaamd, over hun hadden mogen oefenen. —— Uit deeze beſcheiden der Regtsgeleerd- en Oudheidkunde bleek, dat alle Dienſten, nu met den naam van *Drostendienſten* in 't algemeen beſtempeld, nooit anders dan tegen de ſtelligſte Wetten ingedrongene *Misbruiken* waren geweest; dat zy, by gevolge, die, in den gemelden Jaare, van dit alles afſtonden niet konden gezegd worden eene opoffering van wel wettig bezetene voordeelen aan hunne Ampten verknogt, gedaan te hebben; maar dat Ridderſchap en Steden, toen alleen alles op den ouden voet zogten te brengen, de reeds ingewortelde misbruiken, zo verre de aart der nieuwe Regeeringsvorm, waar in de Heeren Drosten vry meer invloeds hadden dan in de voorige, toeliet, te weeren, en de goede Ingezetenen des Platten Lands van *Overysſel*, waare het mogelyk, in dien ſtaat van Vryheid en Onafhanglykheid te herſtellen, dien ze onder de voorige Landsheeren, onder een CAREL, —— zelfs onder PHILIPS, dien men, om dwingelandy, hadt moeten verjaagen, ſteeds hadden mogen genieten.

Als mede het vervorderen zyner zaak. Dit diende tot nader betoog zyns onſchulds; en tevens van de wederregtlykheid der berooving van het voorregt zyner

het Geboorte, met hem ter Vergaderinge uit te weeren. In vroegeren tyde, toonde hy, dat de Heer Drost van *Salland* RUTGER VAN HAERSOLTE, dien men, terwyl hy beschuldigd werd, wegens Gekwetste Majesteit, als Drost bedreeven, wel het waarneemen van zyn Drostampt verboodt; doch zonder benadeeling van zyn verschynen als Edelman ten Landsdage. — Nogmaals verzogt hy, en wel inzonderheid aan de Heeren van de Ridderschap, die hy, uit hoofde van hunne volduurende aankanting tegen het aanstellen van Persoonen, om zyne zaak minnelyk af te doen, als zyne voornaame Party in deezen wel mogt en kon aanmerken, dat zy zyne wedertoelaating tot de Hooge Vergaderingen niet langer geliefden te weigeren: terwyl hy zich anders, hoe ongaarne ook, genoodzaakt zou vinden, zodanige middelen van Regten, voornaamlyk tegen de Heeren van de Ridderschap te gebruiken, waar aan, in een welgeschikte Burgerstand, niemand, zelfs niet de Souverain, en dus nog veel minder een Lichaam, dat geen Grondgebiedelyke Onafhanglykheid kan vorderen, zich ooit hadt kunnen onttrekken. Verkoos men tot het uiterste met hem te komen, dan zou hy, ten gepasten tyde, by het *Collegie der Heeren Ordinaris Gedeputeerden*, als in deezen het *Repréſentatif* van de Hoogheid der Provincie, al zulke *Citatie* of *Dagesbrieven* verzoeken, als, volgens

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779. Hoe door de Ridderschap opgenomen.

de orde van den Lande, zou bevonden worden te behooren (*).

Het voorleezen van dit stuk, met zo dringende bewyzen gestaafd, moest noodwendig de Heeren der Ridderschappe, als behelzende hun hoogst onaangenaame waarheden, haatlyk in de ooren klinken, dan zy agtten het onnoodig, over de stukken, in dit Verzoekschrift voorkomende, tot eenig breed verslag te treeden en veel min noodzaaklyk zich met eene wederlegging van het daar in ter neêrgestelde op te houden, als oordeelende alzins te kunnen volstaan met te verklaaren, dat zy bleeven by 't Besluit van Ridderschap en Steden, op den drie-en-twintigsten van Wynmaand des Jaars MDCCLXXVIII, in 't welk de zaak der *Drostendiensten* voor afgedaan gehouden en geen verdere raadpleeging op dezelve toegelaaten wierd. — Als mede dat zy, in de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN met de *Drostendiensten*, op zich zelve geene betrekking hebbende, bleeven volharden by het daar op uitgebragte, en zich hielden aan den voorslag van den Heer Prins Erfstadhouder raakende de wyze waar op die zaak in Regten moest worden afgedaan; in vertrouwen, dat de Heeren van de Steden niet langer zwaarigheid zouden maaken, om mede daar in te treeden (†).

VAN

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*. bl. 297-317.

(†) *Aldaar* bl. 318.

III. BOEK.

1779.

CAPELLENS verdere vergeefsche poogingen op den Landdag.

VAN DER CAPELLE, verneemende, dat de Staatsvergadering ſtondt te ſcheiden, zonder iets te doen op zyne ingeleverde Schriften, veel min een Beſluit te neemen tot zyne Wedertoelaating, was hun nogmaals aan met een Verzoekſchrift; waar in hy, niet tegenſtaande hy zich, tot zyn leedweezen, in het geval bevond, om middelen van Regten aan te wenden, tot het bekomen van zyn Herſtel, nogmaals den weg van vriendlyke ſchikking bleef aanbieden, en voordroeg, in hoope dat denzelven zou ingeſlagen worden, gaarne met het gebruik van Regts-middelen te willen wagten, tot op het einde van den eerstkomenden Landdag; indien zulks, zonder benadeeling van zyn Regt kon geſchieden (*). De Drost van *Twenthe* zondt dit Verzoekſchrift, ſchoon niet het éénige op den laatſten dag overgegeeven, ſchoon het uit den aart der zaake op den eerſten niet kon overgeleverd geweest zyn, ſchoon betreklyk tot een geſchil dat Ridderſchap en Steden zelve raakte, ſchoon door den Drost van *Salland*, uit zyne handen aangenomen, met het gunſtig oogmerk om te beproeven of Hun Edel Mogenden hetzelve niet zouden gelieven in overweeging te neemen, zonder het ter Vergadering in te leveren, als niet meer kunnende aangenomen worden, om dat het te laat was, aan VAN DER CAPELLEN

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 331.

III. BOEK. 1779. LEN te rug, die te raade werd de Gewoone Afgevaardigden der Staaten van *Overysfel*, by naderen Verzoekschrifte, te vraagen, dat hem, daar hy, reeds meer dan een Jaar geleden, door geweld, ter Staaten Vergadering uitgehouden werd, zonder zyne zaak geregtelyk te hebben kunnen vervorderen, een Dagesbrief, mogt verleend worden (*). Dit alles van geen gevolg zynde, herhaalde hy nog eens dien aanzoek, 't zelve met eenen byzonderen Brief aan den Voorzitter vergezellende (†). Het einde hier van was, dat men goedvondt alle deeze Verzoekschriften te brengen, ter kennisse en overweeging van Ridderschap en Steden, op derzelver eerstkomende Gewoone Vergadering, en ze te doen nederleggen, by de Stukken, die dan zouden dienen (§). — In dien onafgedaanen staat bleef dit Jaar deeze zaak steeken; en wy zullen dezelve, in onze verdere voordragt der Gebeurtenissen, wederom moeten opvatten, vertrouwende dat het gewigt des Onderwerps, en het Character van den Man daar in betrokken, 't genoegzaam wettigen, meer dan ter loops daar van te reppen.

'T O. I. Schip *Woestduin* verzeild. De Gebroeders *Narrebout* redden de Schipbreukelingen, en worden des beloond.

Wy kunnen niet laten eene aanmerke-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 321.
(†) *Ald.* bl. 336-338.
(§) *Ald.* bl. 340-342.

J. Buys. delin. Rein. Vinkeles, sculp. 1787

De Gebroeders NARREBOUT, redden de Schipbreukelingen van het verongelukt O.I. Comp. Schip WOESTDUIN.

kelyke Gebeurtenis, waarin Menschliefde en Hulpvaardigheid, zich op eene uitsteekende wyze vertoonen; hier te boeken. Het *Oost-Indisch* Schip *Woestduin*, voor de Kamer *Zeeland*, in Hooimaand t'huis komende, werd, by het inzeilen van den *Deurloo*, of de zo genaamde *Rassen*, door den Loots, zyn pligt verzuimende, aan den grond gezeild. Men beraamde, ten spoedigste, maatregels om Schip en Volk te redden; doch welhaast was het Schip verbryseld, zo dat men van de Laading niets noemenswaardig kon bergen: van de Schepelingen verlooren slegts tien of twaalf het leeven, en waren zeven-en-tachtig zielen het behoud, menschlykerwyze, voornaamlyk verschuldigd aan de stoutmoedigheid van twee *Vlissingsche* Broeders JACOB en FRANS NARREBOUT, die, naa dat het Schip reeds aan stukken geslaagen was, met hun schuit en eenige Manschap derwaards voeren, geen gevaar ontziende om deezen pligt van Menschlievenheid, op de edelmoedigste wyze, te volbrengen. —— Werd twee Jaaren geleden de braave en manmoedige Lootsman BOUSARD, in *Frankryk*, wegens zyn betoonde hulp aan Schipbreukeilngen, met de ruimste giften beschonken, 't onbrak het *Vlissingsche* Broederpaar hier aan geen eer en geldbelooningen. De *Oeconomische Tak*, besloot hun ieder een Gouden Gedenkpenning of een

III. BOEK. 1779.

III. BOEK.

1779.

een Zilveren, en drie-en-twintig Dukaaten te vereeren; tot erkentenis van hun betoonden edelmoedigen yver. Zy koozen en ontvingen het laatste op een staatlyke wyze, in eene buitengewoone Vergadering van wegen den *Oeconomischen Tak* te *Vlissingen* belegd. —— De Heeren Bewindhebberen der *Oost-Indische Maatschappye* ter Kamer *Zeeland*, deeden een Geschenk van achttien honderd Guldens: welke somme onder de Broeders, en het Volk, dat als tochtgenooten, ten getale van tien mede voer, verdeeld werd; doch in dier voege, dat de Gebroeders een dubbel aandeel kreegen (*). —— De Loots, de veroorzaaker van dit ongeluk, kreeg, te zyner welverdiende straffe, een geesseling, brandmerk, het zwaard over 'thoofd, en werd gebannen (†).

Eere het Lyk van een *Engelschen* Heer, by de Schipbreuk omgekomen, aangedaan.

Onder de verongelukte Schipbreukelingen, bevondt zich een *Engelsch* Heer van Geboorte en groote middelen DANIEL OCTAVIUS BARWELL, wiens Lyk by dat der anderen te *Westkapelle* begraaven was, doch, werd op 't verzoek zyner Famiele, opgegraaven na *Vlissingen* gebragt en daar by gezet; nog oordeelde men deeze doode geen genoeg eere aangedaan, weshalven hy, ten derdenmaale opge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 720, 884, 1154. en 1780. bl. 368. Berigt wegens het verongelukte Schip *Woestduin. Middelb.* 1780.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 108.

gegraaven, en in de Groote of *St. Jacobs* Kerk, zeer ſtaatlyk ter aarde beſteld werd; terwyl men voor hadt zyn Grafſtede met een kostbaar Marmeren Gedenkteken te vercieren (*).

III. BOEK.

1779.

De Opperheelmeester onſchuldig aan berooving van dien Heer bevonden.

Den Opperheelmeester van het Schip *Woestduin*, verdagt gehouden, dat hy het Lyk diens ryken *Engelsmans*, van veele edele Geſteentens en andere kostbaarheden beroofd hadt, zette men op die loſſe vermoedens der Naastbeſtaanden, te *Middelburg*, in hegtenis. Als niets tegen hem kon beweezen worden; ja zyn onſchuld ten vollen bleek, ontſloeg men hem eindelyk, en verwees Party in de kosten van het Regtsgeding, mitsgaders in de vergoeding van alle ſchaden, renten en winstderving,

(*) Dit Gedenkteken, beſtaande in een Grafnaalde van Graauwen Marmerſteen, is in gemelde Kerk opgerigt, met voeglyke Bycieraaden vercierd, en heeft dit Opſchrift.

Hic Lapis Nomen tueatur
Daniëls Octavii Barwell Angli,
Qui cum ex India reverſus, Patriam peteret,
Huic illu ſui Littori, Naufragio periit,
Julii 25 A. D. 1779. Ætat. 23.
Tantum Illi Natura tribuerat
Tantum Studia adjecerant
Ea fuit Morum Gratia
Ea Animi Suavitas.
Ut in Illo non tantum Amici Suas Delicias
Sed & quoddam Sibi Decus tota Gens Hominum
Arreptum Lugeat.
Quicquid Hominibus aut quærere aut habere datur
Fluxum eſt Fragile
Virtus ſola ſemper viret.

Nieuwe Neêerl. Jaarb. 1782. bl. 367.

III. BOEK. 1779.

ving, reeds door den onschuldig gezetten geleden, of nog verder te lyden. Zyn eisch was niet minder dan 9159 Guldens; doch het werd, door tusschenkomst van goede vrienden, en minlyke schikking, op 78.6 Guldens gevonden (*).

Waarneemingen van de zonderlinge Weersgesteldheid in den Jaare 1779.

Wanneer de Weer en Lugtsgesteltenisse den gewoonen loop houden, of slegts die afwykingen ondergaan, daar aan gemeenlyk eigen, verdienen ze alleen de aantekening der Weerkundige Waarneemeren, en geene plaats in de Geschiedenisse; doch mag dezelve daar in niet overgeslaagen worden, als 'er zich groote byzonderheden in op doen, en de gevolgen, in een en ander opzigt, voor een Land aanmerkelyk zyn. Het Jaar MDCCLXXIX. mag met regt in 't laatste geval beschouwd worden, en zullen wy, daarom, eene en andere byzonderheid, hier toe behoorende voor de Naakomelingschap, optekenen.

Vreeslyk Onweer op den 31. Dec. 1778.

De jongste dag des voorleden Jaars mogen wy hier niet vergeeten: dewyl dezelve, naar zommiger gevoelen, als een der middeloorzaaken van verscheide volgende byzonderheden, moet aangezien worden, en op zich zelven der aantekeninge waardig is. De laatste dagen van Wintermaand leverden het in dat Jaargetyde niet ongewoon stormagtig weer op; doch op den één- en- dertigsten, stak, na dat zeer laag hangende dikke Wolken uit het Zuidwesten,

ten,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 765. vergeleken met bl. 1092.

ten, met ſterke drift aangevoerd waren, de West-Noord-Weste wind, met zwaaren regen, geweldig op, en ging in den vooravond vergezeld door een zo yslyk Onweer van Donder, Blixem, Hagel, Sneeuw, Plasregen en ſterke Rukwinden, dat ontſteltenis en ſchrik anders voor het Onweer onvervaarden vervulde; de oudſte lieden geheugden geen zulk een Winter-Onweer. Blaauwe en gloeiende Blixemſtraalen, gevolgd van de zwaarſte Donderſlagen, vervulden de lugt, op veele plaatzen vergezeld van een zwavelagtigen ſtank (*): van Zomer-Onweer kon men zich naaulyks een daar mede gelykſtaand voorbeeld herinneren, en de vreemdheid in dit Jaarſaiſoen vermeerderde de akeligheid. Te *Nauwernaa* werd een Runmolen, en aan de *Krommenyer-vaart*, een Snuifmolen in brand geſlaagen en geheel verteerd. Op het vervaarlyk Onweer volgde een Noord-Weste ſtorm, die omtrent middernagt begon, tot den middag van den eerſten van Louwmaand aanhieldt, en het water voor *Amſterdam* byna zestig duimen boven peil deedt ryzen; zeker zou 't zelve nog hooger geklom-

(*) Deeze was op *Zaandam* zo ſterk, dat men telkens voor het uitbarſten van brand vreesde; waarom alle de Brandſpuiten, op één naa, op het Dorp gehouden wierden, toen de gemelde Branden in de Nabuurſchap ontſtonden; en 't is bekend hoe volyverig men te dier Plaatze de Brandlydende Nabuuren ter hulpe ſnelt. *Uit mede gedeelde Berigten.*

III. BOEK. 1779. klommen zyn, indien de wind, die na 't Noorden draaijde en een ſtreek van 't Oosten kreeg, in 't Noordwesten was ſtaande gebleeven; alzo de Storm dien van Slachtmaand des Jaars MDCCLXXV. zeer naby kwam, en dien derzelfde maand des Jaars MDCCLXXVI. twee zo gedugte Stormwinden, bykans ten vollen evenaarde.

Uitgeſtrektheid van dit Noodweer. Dit Onweer ſtrekte zich verbaazend verre uit, en woedde dien zelfden nagt, volgens de Nieuwspapieren, in de *Palts* en *Zwabenland*; van geen mindere uitgeſtrektheid was de Storm, die zyne grootſte verwoestingen in *Engeland*, in het *Kanaal* en op de daar by gelegene *Franſche Kusten* aanrichtte. De Barometer vertoonde aan het oog des Waarneemers eene ongeregeldheid, waar van hy, vervolgens de Weertafelen opſlaande, nauwlyks één voorbeeld kon vinden (*).

Zagte Winter. Op deeze uitgewoed hebbende Lugtsgeſteltenisſe, kreeg men een zagten Winter. Schoon door eene gemaatigde Vorst de Scheepvaard in de binnen wateren, voor het grootſte gedeelte van Louwmaand, geſtremd bleef, was deeze Maand, door de helderheid, ſtilte en droogte, eene der aangenaamſte die men in den Winter kon wenſchen; 't was door deeze droogte en

(*) *Eenige Waarneemingen en Aanmerkingen, nopens de Weer- en Lugtsgeſteldheid des Jaars* 1778. *te Amſterdam, en van die twee dagen in 't byzonder. Algemeene Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. II. Stuk. bl. 123, 131, 132, 147, 148.

en stilte, dat het Ys op de Dooydagen zo weinig afnam, en, by den laatsten Dooy, tot op de uiterste dunte weg smolt; ook deedt de Vorst geen 't minste nadeel aan 't geen door de warmte van Wintermaand des verstreeken Jaars reeds was uitgesprooten (*).

Vroegtydig Voorjaar.

Een zo vroegtydig Voorjaar als nauwlyks in de Weerregisters aangetroffen wordt volgde. In Sprokkel- en Lentemaand hadt men ongemeene Warmte en bestendig Zomerweer, ja enkele dagen groote Hette. Het groeiend Ryk werd daar door in den wasdom zodanig voortgezet, dat men, zonder vergrootinge, mag zeggen, dat het einde van Lentemaand het begin der Bloeimaand in de meeste Jaaren grootlyks overtrof. De Hiacinten te *Haarlem*, stonden den eersten van Grasmaand in volle pragt, die zy, in gewoone Jaaren, niet voor den twintigsten ten toon spreiden; veele Tulpen en andere Bloemen vercierden de Hoven. —— De Velden, die, met den aanvang van Sprokkelmaand, reeds begonnen te groenen, werden zo vroeg met Vee beslaagen, dat, met het begin van Grasmaand, reeds nieuwe graasde boter te *Leyden* ter markt kwam. Veele Bloessems van Pezike en Abricoosboomen, welke op 't einde van Sprokkelmaand en in het begin van Lentemaand, eene

(*) *Byzonderheden der Lugtsgesteldheid van 't Jaar* 1779. *voornaamlyk te Amsterdam. Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. D. 11 stuk. bl. 165.

III. BOEK. 1779. eene ongemeene voorlykheid vertoonden, waren bereids in den aanvang van Grasmaand gespeend. Eene menigte Peereboomen stonden, tot verwondering der Aanschouweren, niet alleen in vollen bloei, maar ook met bladeren overvloedig bekleed. De Wyngaarden hadden aanmerkelyke Looten geschooten en vertoonden, Bloemtrosjes, ja eenige, door hun stand sterk gekoesterde jonge Druifjes. Om van vroeg uitloopende Doornhaagen, en veele soorten van Heester gewassen niet te melden, waren veele Ipen, Essen en Lindeboomen, in Lentemaand groen, en zo verre gevorderd, als by andere gewoone en gansch niet agterlyke Voorjaaren, nauwlyks in 't voorste van Bloeimaand. *Mai* scheen haare aanspraak op die benaaming thans geheel verlooren en aan *April*, ja *Maart*, ingeruimd te hebben: als in welke laatstgemelde Maand het Koolzaad op veele plaatzen, met den bloezem in den mond op de Velden stondt (*).

Op het Dierenryk hadt dit vroege Voorjaar een zigtbaaren invloed. Het zagte weer liet de Muggen en Vliegen toe, den geheelen Winter by ons om te zweeven: de Leeuwerik werd uitgelokt om veel vroeger dan naar gewoonte te zingen, om-

(*) Nieuwe Nederl. Jaarb. 1779. bl. 387-389. *Eenige byzonderheden wegens den Winter en Lente deezes Jaars* 1779. door W. VAN BARNEVELD. *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. II. Stuk bl. 222-223. Zie ook de boven aangehaalde *Byzonderheden der Lugtsgesteldheid.* Ald. II. D. II. Stuk bl. 168-170

omstreeks *Diemen* liet hy zyn verheugend gezang, op den negen en twintigsten van Louwmaand, en volgens berigten uit *Gelderland*, aldaar nog vroeger hooren. De Oyevaar vertoonde zich in dien Oord op den één- en- twintigsten van Sprokkelmaand; op het einde van Lentemaand vloog de tedere Zwaluw by veele Boeren de stallen in en uit; en, eer Grasmaand ter helfte was, streelde de Nagtegaal het oor met zyne verrukkende toonen. In 't midden van Grasmaand vondt men, langs de Slooten in de Weilanden, hier en daar een jong Kikvorschje, zo dat dit Gedierte reeds voor het midden der voorgaande maand zyn schot moet geschooten hebben; en was toen het Gras, reeds een halfvoet lang, zo vol vliegende Insecten als anders in 't midden van den Zomer; de Water Insecten deelden in dezelfde vroegtydigheid (*).

III. BOEK. 1779.

Zwaarhoofdige Weervoorspellers, aan welken het nooit mangelt, lieten niet na, uit zo zagt een Winter, en zo vroeg eene Lente, eene groote verandering van Koude te voorspellen, die al dit schoon stondt verwoesten, en eene vroeg opgevatte hoop van vrugtbaarheid te leur te stellen: dan gelukkig volgden 'er geene zo koude nagten, dat

(*) In den geheelen Winter was genoegzaam geen Sneeuw, en zo weinig Regen gevallen, dat de geheele hoeveelheid, in de drie eerste Maanden des Jaars, niet meer dan elf Lynen bedroeg. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 388.

III. BOEK. 1779.

dat ze aan de bloeiende Vrugtboomen eenig kwaad deeden; en schoon het, in vergelyking met het geheele saisoen, van den vyf- en twintigsten van Grasmaand tot den zevenden van Bloeimaand koud was, en eenige Hagelbuien hier en daar eenig nadeel toebragten, werd dit door den Regen, die in dien tyd viel, en de eerste van eenig belang in dit Jaar was, ryklyk vergoed; weshalven daar door de gezette Vrugten, zo ras de Warmte met dien Regen hervatte, niet min spoedig toenamen in groei dan ze schoon gebloeid hadden. Voor de helft van Bloeimaand, zag men reeds gezette Peeren en Appelen in menigte; en men at, in een letterlyken zin, voor het einde dier Maand, *Meikarssen*; de Aardbezien, en andere Vrugten, als ook de Moeskruiden, hadden eene daar aan geëvenredigde vroegtydigheid (*).

Wan-

(*) Het was niet alleen in ons Land, dat dit Jaargetyde zo by uitneemenheid schoon, warm, droog en vrugtbaar was; maar ook uit *Engeland*, *Frankryk*, *Spanje*, *Italie* en *Duitschland*, ja uit de koudere Noordsche Gewesten, *Deenemarken* en *Zweeden* kreeg men, van tyd tot tyd, soortgelyke streelende berigten; daar en tegen kon niemand zich genoeg verwonderen, over de tydingen uit het geheele *Turksche Gebied*, van zulk een langduurigen en strengen Winter, als in die, zo warme Gewesten, ooit beleefd was: zo dat de Sneeuw op veele plaatzen eenige voeten hoog gelegen hadt, aanmerkelyke Wateren met Ys bedekt waren, en men diep in Grasmaand nog geen groente aan 't Geboomte bespeurde. Eene Wisseling ten opzigte van de verschillende Lugtstreeken aller Natuurkundigen aandagt en onzer optekeninge overwaardig. *Algem. Vaderl. Letteroef.* II. Deel. 11. Stuk. bl. 171.

Wanneer deeze vrees, by de uitkomst, bleek ongegrond geweest te zyn, ontbrak het niet aan Menschen, die, uit de aanhoudende droogte en zwaare Hette, een schraalen Oogst voorspelden. In Zomermaand werd het Aardryk eeniger maate door een milden Regen verkwikt, en de schaarsheid aan die noodige behoefte, eenigzins weggenomen; deeze was groot in die Steden, waar men geen ander water tot huislyk gebruik heeft dan 't geen de Hemel toezendt. In *Zeeland* hadt men tegen dit buiten gewoon gebrek byzondere voorzorgen gedraagen om het te verhoeden. Zo groot was 'er de droogte dat de Secretaris PYL, in 't laatst van Zomermaand, uit het *Nieuwland*, by laag water, 's morgens met zyn waagen en paarden, door het *Arnemuidensche Gat*, op het Eiland *Walcheren* reedt, en 's avonds wederom, op die zelfde wyze, te rug keerde (*).

III. BOEK.

1779.

Drooge Zomer.

Nauwlyks was men Hooimaand ingetreeden, of de zeldzaamheden des Weers vertoonden zich op nieuw; de Thermometer beklom niet alleen eene ongewoone hoogte; maar hieldt die bestendig; van den zevenden dier Maand tot den vierden van Herfstmaand, was de Hette zo eenpaarig en aanhoudende, dat, zestig dagen agter een, 'er niet meer dan één dag was (†), waar op de warmte niet geweest en

Hette in den Nazomer.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 453-721 1475.
(†) Den 23 July.

III. BOEK. 1779. en gebleeven is, 's middags boven de zeventig, en 's morgens en 's avonds boven de zestig Graaden. Deeze Hette werd, behalven door de dagelyksche eenpaarigheid, die met geen enkelen koelen dag afwisfelde, nog aanmerkelyk verzwaard, door de zeer buitengewoone Stilte, zo dat, in de geheele Oogstmaand geen Molen omstreeks *Amsterdam* zeil behoefde te minderen; en de wind was zo weinig, dat, even als in de drie eerste maanden des Jaars, veele Bakkers deerlyk om Meel verlegen wierden. Eene menigte van Veld- en Tuingewassen, en de bladeren van veele boomen, die op de Zon stonden, verzengden, de Slooten droogden op verscheide plaatzen uit. In Hooi- Oogst- en 't begin van Herfstmaand vielen 'er zwaare Donderbuijen, die op verscheide plaatzen ongelukken aan Gebouwen, Beesten en Menschen toebragten (*).

Groeizaam en Vrugtbaarheid van dit Jaar. Hoe wel, naa het laatste Onweer in den aanvang van Herfstmaand gevallen, de buiten gewoone Hette ophieldt, bleef egter het Weer ook in Wyn- en Slagtmaand, en tot diep in Wintermaand, warm: alles was, door de Regenvlaagen by de Donderbuijen, verkwikt; en de sterke groei van 't groeiend Ryk bleef voort-

(*) *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. 11. Stuk. bl. 174-175. *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 673.

voortduuren; de nieuwe Scheuten en Bladeren, welke de Boomen, in gewoone Zomers, naa den langsten dag, krygen, kwamen nu, in 't laatst van Bloei- en 't begin van Zomermaand, te voorschyn, en werden deeze in Hooimaand weder door andere gevolgd, de ongemeenheden vermenigvuldigden; met Oogstmaand, waren veele boomen als verzengd door de schroeiende Hitte; 't was een gewoon verschynzel in dit Jaar dat ze nieuw blad kreegen, en in 't Naarjaar weder met overvloedig lachend Lentegroen prykten; een groen 't welk veele behielden tot de vorst in 't laatst van 't Jaar. Niets zeldzaams was het de Persik, Abrikoos, Peeren, Appel en Kerssenboomen voor de tweede maal in bloei te zien staan; ja, in 't begin van Wintermaand, zag men weder aan Besfen en andere Heesters nieuwe knoppen uitspruiten, en noch verscheide Bloemen in de Tuinen, zo dat de groei, in dit Jaar, nauwlyks schynt opgehouden te hebben. Niet slegts hadt men in 't laatst van Oogstmaand rype witte Druiven, op den kouden grond, gegroeid; maar zelfs blaauwe; en eer Herfstmaand ter helfte was, aan alle goed geplaatste Wynstokken, de Druiven niet alleen volkomen ryp; maar aan dezelfde Wynstokken tevens nieuwe trossen in bloei. —— Behalven alle deeze ongewoone Verschynzelen, was ook in dit Jaar, de Hooibouw, de Koornoogst en de Inzameling van allerlei Boom- en Veldvrugten, overal ongemeen gezegend, en

III. BOEK. 1779. de anders min gewoone Fruiten waren voor elk te bekomen (*).

Zwaare Ziekten en Sterfte in den Herfst.

Hadden alle de ongunstige Voorspellingen, wegens het beloop deezer zeldzaame Weers en Lugtsgesteltenisse, op verre na geene vervulling bekomen; de vrees, dat de zwaare aanhoudende Hitte, Droogte, en bovenal de zeldzaame Stilte, die deezen Zomer geheerscht hadden, veelvuldige kwaadaartige Ziektens zouden baaren, werd maar al te gegrond gevonden. Die vrolyke tooneelen verwisselden, in den Naazomer, met zeer treurige; waar op Ziekte en Dood in eene allerafgryslykste gedaante, omwaarden. Gelyk de Sterflysten van byzondere Plaatzen uitwyzen; een algemeen verslag zal hier eene voegelyke plaats bekleeden.

In *Gelderland*.

In *Gelderland*, doch boven al het Graafschap *Zutphen*, en het Kwartier van de *Veluwe*, en nog bepaalder ten platten Lande, heerschte, in den Herfst, en in het begin van den Winter, de Persloop of zo genaamde Roodeloop, geweldig en rukte eene groote menigte van Menschen weg. De Regeerders der Stad *Zutphen*, met goede reden, bedagt, om, zo veel mogelyk, tegen deeze bezoekingen te waaken, zogten, zo veel in hun was, de overbrenging der besmetting tegen te gaan, door eene en andere afkondiging, en het in-

stek

(*) *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. 11. Stuk. bl. 174-177. *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 853.

ſtellen van weeklykſche Bedeſtonden: ſoortgelyke voorzieningen, gepaard met de hulprykſte en vaderlykſte ſchikkingen voor de Landlieden, werden in andere Steden en Plaatzen deezer Gewesten gemaakt. Te *Harderwyk* waar ze eerst laat, door van buiten ingebragte beſmetting, zich openbaarde, was men zeer gelukkig in de geneezing van de acht- en veertig aan Persloop zieken, ſtierven 'er ſlegts vier: eene zo zeldzaam voorſpoedige geneezing wekte veeler nieuwsgierigheid op, om na de daar te werk geſtelde behandeling dier Kwaale onderzoek te doen. De *Harderwykſche* beroemde Hoogleeraar in de Geneeskunde M. VAN GEUNS, deelde 'er berigt van mede. De Geneesheeren dier Stad, hadden aan de Regeering een Verſlag overgeleverd van de middelen, om, onder 's Hemels zegen, den heerſchenden Persloop, op de beste wyze, te voorkomen, ook nam de Academiſche Raad te *Harderwyk*, het gevoelen in der Medicynſche Faculteit van de *Gelderſche* Academie, die aan de Letteroefenende Jeugd opgaf, welke middelen ter voorbehoeding tegen de zich openbaarende Persloop behoorden in 't werk geſteld te worden.

In Holland.

In *Holland* heerschte de Persloop niet; doch hardnekkige en kwaadaartige Herfst en Galkoortzen ſleepten, op veele plaatzen, eene menigte van Lyderen te grave; doch was derzelver aantal, in vergelyking van dat der Zieken, op sommige plaatzen gering. Naa het zeven-en-twintigſte

III. BOEK. 1779. Jaar deezer Eeuwe hadden dezelve te *Amsterdam*, om hier van, ten voorbeelde, alleen te spreeken, in zulk eene maate niet gewoed; en schoon het getal der Zieken niet minder was dan in dat doodlyk Jaar, wanneer men 's weeklyks zeven honderd dooden telde, liep het hoogste getal thans niet hooger dan drie honderd en twaalf; een onderscheid, door de kundigste Geneesheeren, aan het nu door gebrooken gebruik der Kina toegeschreeven. — In de nabuurschap van *Rotterdam*, waar de Galkoortzen van de kwaadaartigste soort woedden, boven al op de Dorpen onder de nieuwe Droogmaakery liggende, werden veelen behouden door het tydig en gepast gebruik van dien Bast en deszelfs bereidingen. De daar heerschende Koortzen, hoe algemeen, waren niet besmetlyk, schoon in veele huizen verscheiden tegelyk door dezelve werden aangetast: men schreef het feller woeden op die Dorpen, behalven aan de algemeen werkende oorzaaken, niet zonder grond, toe aan de schadelyke Uitdampingen der drooggemaakte Landen, en het kwaade Water, 't welk door mangel aan wind niet genoeg ververscht geworden, door stil staan en hitte bedorven was, en waar van zich de Inwoonders, door gebrek aan Regenwater, hadden moeten bedienen.

In *Zeeland*. Schoon in *Zeeland* en *Staats-Vlaanderen*, uitgenomen in *Zuidbeveland*, veele Naajaarsziekten zich openbaarden, waren ze niet gevaarlyk, veel min besmettend en

was

was de ſterfte niet ſterker dan in gewoone Jaaren. III. BOEK. 1779.

In *Utrecht* moeten de beginzels van den Persloop zich geopenbaard; doch deeze Kwaal geen voortgang gehadt hebben, althans geene naarigten hier van wyzen dit laatſte uit; daar het eerſte blykt uit de voorzorge door Staaten van dat Gewest genomen.

Friesland bleef van die droeve Kwaale niet vry, en de Stad *Harlingen* ſtrekte inzonderheid ten prooye van dezelve; de beſmetting was allerſchriklykst, en de ziekte voor veelen doodlyk. *Vyftig* menſchen ſtierven 'er gewoonlyk in twee maanden tyds; thans werden 'er in Oogst- en Herfstmaand *vier honderd drie- en vyftig* ten graave gebragt (*). Zints het heetſte van den Zomer, hadt de beſmetlyke Loop reeds een aanvang genomen, met Slachtmaand nam ze zo verre af dat men de Bedeſtonden, tot afſmeeking van die Plaage ingeſteld, met eene Dankzegging eindigde. Behalven *Harlingen* moest het niet verre van daar gelegene Dorp *Arum* dien geesſel op eene treffende wyze voelen, het dreigde uit te ſterven, in drie weeken tyds telde men vyftig dooden. Schoon eenige lieden uit *Leeuwaarden* en *Franeker*, de

In *Friesland*.

(*) Zeer leezenswaardig zyn de Aanmerkingen van den Hooggel. PETRUS CAMPER *over het Schynbaar groot getal der Geſtorvenen te Harlingen, in den Jaare 1779. Algem. Vaderl. Letteroeff.* IV. Deel. II. Stuk. bl. 222.

III. BOEK. 1779.

de Begraavenis hunner Naastbestaanden te *Harlingen* by gewoond hebbende, die Ziekte derwaards overbragten, was het van geen aanmerkelyk gevolg; doch te *Franeker* overleden, in éénе maand, dertig Menschen aan Rotkoortzen.

In *Overyssel*.

Deeze Koortzen en de Loop openbaarden zich reeds, voor de aankomst van den Herfst, in *Overyssel*; en richtten in de Stad *Kampen* eene deerlyke verwoesting aan. Zints den negenden van Oogst, tot den laatsten van Wynmaand beliep, der gestorvenen getal *twee honderd twee en tachtig*, bykans zevenmaal zo veel als het gewoon getal in dat tyds bestek. *Deventer* liep geheel vry, en droeg de strikste menschlyke voorzorge, om dit verderf buiten zyne muuren te houden.

In *Groningen* en *Ommelanden*.

Groningen en *Ommelanden*, bleeven niet ontheven van buiten gewoone Krankheden, en meer dan gemeene Sterfte. De Galkoortzen, namen 'er van 't laatst van Oogstmaand allengskens toe; en de sterflysten in *Groningen*, die gewoonlyk 's weeks van twaalf tot vyftien tekenen, liepen boven de vyftig, zestig, ja klommen, in Slachtmaand, tot boven de zeventig. Tot nog waren zy, in die Stad en dat Gewest, van den Persloop vry gebleeven; doch dreigde dit jammer, omstreeks het hoofd opsteekende, zich ook aldaar te zullen vertoonen, waarom Burgemeesters en Raaden van *Groningen* en vervolgens de Staaten van dat Gewest, te raade werden, by openbaare afkondigingen, Waarschu-

win-

wingen ter behoeding tegen de Besmetting te laaten doen, en een byzonderen Dank en Bededag uit te schryven. Ondanks de wyze voorzorgen van Staats en Stads Regeering, drong de besmetlyke Loop, te midden van Wintermaand, in dat Gewest in; waar op een Plakaat, tot Voorzorg in den heerschenden Roodeloop, met de noodige onderrigtingen voor 't Gemeen, werd afgegeeven.

III. BOEK. 1779.

In Drente en elders.

In het nabuurig Landschap *Drente*, waren, niet tegenstaande alle behoedmiddelen, de kwaadaartige Koortzen op veele Plaatzen doorgedrongen, en was de Loop in eenige Gehugten uitgebrooken. — De *Meijery van 's Hertogenbosch* bleef van den besmetlyken Loop niet vry; op veele Dorpen woedde dezelve lang en sterk, dan gemelde Hoofdstad, waar men, volgens ingenomen raad der Hoogleeraaren in de Geneeskunde, alle voorzorge gebruikte, deelde niet in die besmetting, en was 'er het getal der Gestorvenen, de aan de Kinderziekte overledenen niet mede gerekend, welker getal honderd negen- en dertig beliep, drie honderd drie- en zestig, met voorgaande Jaaren genoegzaam overeenkomende.

Breda en de *Baronnie* dier Stad, vernam van die menschvernielende Ziektens zo min, dat men, in den Zomer, een tyd hadt, dat in de *Gereformeerde*, *Luthersche* of *Roomsche* Kerken te *Breda*, de Voorbidding der Gemeente voor geen éénigen Kranken werd verzogt: de Sterfte was 'er ook

 min

III. BOEK. 1779.

min dan gewoonlyk, schoon, geduurende groote Zomerhitte, eenige Inwooners door Bord en Galloop werden aangetast, waren die beide Ziektens zo goedaartig, dat de Lyders, binnen korte dagen, zeer gemaklyk, door het gebruik van weinig Geneesmiddelen, herstelden. Alleen op een Dorpje weinig uuren van de Stad, bespeurde men in Wynmaand de beginzels van den Roode loop, daar van buiten ingebragt; doch ze hadden geen optekenenswaardig gevolg.

Oprichting eener *Natuur-* en *Geneeskundige Correspondentie in 's Gravenhaage.*

De *Hollandsche Maatschappy der Wetenschappen* te *Haarlem*, hadt de gewigtige Vraage, „ welke zyn de Ziekten, die „ uit de Natuurlyke Gesteldheid van het „ Vaderland voortvloeyen? hoe kan men „ zich tegen dezelven behoeden? en door „ welke Middelen kunnen ze geneezen worden?" opgegeeven, en den Gouden Eerprys toegereikt, aan den *'s Gravenhaagschen* Geneesheer J. J. VAN DEN BOSCH (*). Deeze merkte, in het begin zyns breedvoerigen Antwoords op, dat die Vraage groot, en van eenen meer dan gewoonen inhoud was; en, om in alle haare byzonderheden volkomen beantwoord te worden, naar het oordeel van voornaame Geneeskundigen, eerder het werk van een ganschen Leeftyd, en der veréénde Waarneemingen van alle de Geneesheeren in het

(*) *Verhandelingen van de Hollandsche Maatschappy* XVII. Deel.

het Vaderland, dan van één enkel Mensch zyn zoude, en dus veel eer de voltooying van veele zwaare Boekdeelen, dan van ééne enkele bepaalde Verhandeling bevatten moest. Doch, niet afgeſchrikt door den arbeid, welken de beantwoording dier Vraage vorderde, hadt hy moeite, noch kosten geſpaard om een groot getal Waarneemingen by een te zamelen, dezelve in haar verband voor te draagen, wettige gevolgen daar uit af te leiden, en dus der Maatſchappye aan te bieden, met dien uitſlag dat zyn onvermoeide arbeid den opgehangen Eerprys ſtreek; maar hy was verre van den waan dat hier door aan alle vereischtens zou voldaan worden, en hy de beantwoording dier Vraage tot eene maate van volkomenheid gebragt hebben. Door wel gedaane en veelvuldige agtereenvolgende Waarneemingen kon men alleen aan de beoogde begeerte voldoen, de Bewaaring der Gezondheid onzer Medeburgeren, en de afweering van veele Onheilen, welke hun thans drukten. Schoon deeze onderneeming, by den voortgang, en in 't vervolg, onmogelyk door één eenig Mensch, te volvoeren waare, moest men, naar 't oordeel deezes vlytigen Geneesheers van dezelve niet geheel afzien. Hy oordeelde, ten deezen Jaare, het tydſtip gunſtiger, dan men zich daar van verbeeldde, en den tyd gebooren om aan die onderneeming haar volkomen beſlag te geeven, door het oprichten eener *Natuur- en Geneeskundige Correspondentie*, by wyze van on-

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779 onderlinge Societeit, in welke met zamengespannen kragten, tot welzyn van het Vaderland, en ter voortzettinge van de Natuur en Geneeskundige Wetenschappen in het zelve, zou gearbeid worden. —— Twee stukken slegts waren 'er noodig om dezelve tot stand te brengen. Het toezenden van welgedaane Waarneemingen, zo wegens het Weerkundige als het Geneeskundige. —— Ten anderen, het opbrengen van eenige Penningen, tot goedmaaking der kosten, noodig tot het inzamelen, en vervolgens weder uitgeeven der Waarneemingen. —— Wat het eerste aanbelangde, hadt hy alle hoop op de Heeren, die hem met hunne Berigten tot het opmaaken zyner Prysverhandelinge vereerd hadden, op de kunde en yver van veele anderen, die hem dagelyks hunnen bystand aanboden; en, wat het tweede betrof, vleide hy zich dat welmeenende Vaderlanders zich niet zouden onttrekken, om, door eene kleine jaarlyksche toelaage, deeze Oprichting tot stand te doen komen, en te onderstutten, de Geneeskunde in de *Nederlanden*, en daar door het welzyn en de behoudenis der Medeburgeren te bevorden.

Hooge en aanzienlyke Persoonen, onder welken de Heer Prins Erfstadhouder, en andere Heeren der Regeeringe van onderscheide Gewesten, toonden zich geneegen om dit Ontwerp tot stand te brengen, Patroonen, Mecenaaten en Bestuurende Leden te zyn, en met hun voorbeeld

glans

glans en kragt 'er aan by te zetten: een breedvoerig uitnoodigend *Programma* tot deelneeming in deeze Societeit, opgericht onder de Zinfpreuk: *Longum iter est per Ratiocinia, breve & efficax per Exempla*, zag het licht. Tot de vereischte Penningen, werd de eerste inschryvinge aan de Edelmoedigheid der Begunstigeren en Begunstigsters overgelaaten; en voorts de Jaarlyksche toelaage op twee Dukaaten bepaald (*). Wy melden deeze byzonderheid naardemaal, de Jaarlyksche deelneeming, by eene nadere schikking, op één Dukaat voor 't eerste Jaar gebragt is, terwyl men zich vleide in staat te zullen zyn om dit nog laager te brengen: een doorslaand blyk, dat het getal der Deelneemeren groot moest weezen, en de Bestuurders niets anders bedoelden dan het bestendig maaken deezer Societeit, welker heilzaame inrigting van alle zyden blykbaar doorstraalde (†).

III. BOEK. 1779.

De Teken-Academie aldaar voor allen opengezet en Eerpryzen uitgeloofd.

De Teken-Academie in *'s Gravenhaage*, bykans eene eeuw met de bescherming der Magistraat, en zints ook met die van zyne Hoogheid vereërd, gaf, by monde van haare Regenten, den Liefhebberen van Kunsten en Weetenschappen te kennen, hoe wenschlyk het zou weezen, uit hoofde van de algemeene nuttigheid der Tekenkunst, dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 676.-1333.

(†) *Verhandelingen van de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie in de Vereenigde Nederlanden, opgericht in 's Haage.* I. Deel. I. Stuk.

III. BOEK. 1779.

dat niet alleen een vrye toegang aan allen tot die Teken-Academie openstondt; maar ook de naarstigheid der Tekenaaren aangeprikkeld en de vordering beloond wierd. Vorstlyke Persoonen, Heeren en Vrouwen van aanzien, namen om stryd deel in de jaarlyksche toelaagen, noodig tot bereiking van dit kunstkweekend oogmerk: den yverigen Tekenaar werd aangekundigd, dat hem, in 't naastkomend Jaar, de *Haagsche Teken-Academie* zou open staan, gereed om zyn verdubbelden vlyt en toeneemende bekwaamheden met blinkend Eermetaal, onder de toejuiching eener luisterryke en kunstlievende Vergadering, te bekroonen (*).

Het Begraaven in de Kerken, elders wedersprooken, en verboden; men schryft 'er hier tegen.

Bygeloof, welks eens gevestigde heerschappy bykans onoverweldigbaar is, hadt, reeds Eeuwen geleden, in *Europa* de gewoonte ingevoerd om de Lyken in de Kerken te begraaven. In onze verlichte Eeuw was dit gebruik, wegens deszelfs schadelyken invloed op de gezondheid der Menschen, en de onvoegelykheid der zaake zelve, het voorwerp geworden van de aandagt veeler voornaame Mannen, die met mond en pen, hun best deeden om de dwaaze bygeloovigheid, en het nadeel daar van, middagklaar aan te toonen, Overheden en Onderdaanen te noopen, 't zelve uit het rechte oogpunt te beschouwen, en ingevolge daar van te laaten vaaren. De

Graf-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1250.

Grafsteden in de Kerken vonden in *Duitschland*, in *Frankryk*, en in *Italie* hunne Bestryders. De Heer ABRAHAM PERRENOT was, in den Jaare MDCXLVIII., de eerste onzer Landzaaten, die 'er zich tegen aankantte, en werd in laateren tyde gevolgd door de Heeren TE WATER en KLUIT. —— Hun schryven was nauwlyks geleezen, of het droeg de goedkeuring der meesten, althans der verstandigen, weg; en in Landen, waar men billyk veronderstellen mogt, dat Bygeloof en Dweepery aan het uitdelgen eener gewoonte daar op gegrond, de meeste en sterkste hinderpaalen zouden gesteld hebben: dewyl zy door haaren invloed nog haast aan den Throon zaten, zag men Vorstlyke Wetten niet alleen; maar ook Bisschoplyke Beveelen te voorschyn komen, die het begraaven in de Kerken verbooden, of zeer bezwaarlyk maakten. *Italie* en *Frankryk* gaven hier het voorbeeld aan *Protestantsche* Landen; men schroomde niet het begraaven in de Kerken, eene *schadelyke* en *bygelooyige Gewoonte* te noemen. *Duitschland*, zo wel in die gedeeltens, waar men de *Roomsche Kerkzeden* volgt, als in die, waar men den *Protestantschen Godsdienst* handhaaft, betradt dit voetspoor, en in veele Vorstendommen werd dit misbruik, voor altoos, afgeschaft.

Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden, by het oude gebruik.

Intusschen hielpen onder onze Landgenooten, hier in hunne oude charactertrek, schoon anderzins niet weinig verdonkerd, vertoonende, de Schriften van voornaame

Man-

III. BOEK. —— 1779.

Mannen, en de voorbeelden onzer Nabuuren, luttel: schoon zy genoodzaakt ze met het harte toe te stemmen en met den mond toe te juichen, zelfs niet ondanks zy moesten bekennen, dat elk nieuw voorbeeld, 't geen ons *Frankryk*, *Italie* of *Duitschland*, opleverde, eene weezenlyke vernedering voor ons was: daar wy hun veel eer ten voorbeeld hadden moeten strekken. —— 't Gebeurde, egter, van tyd tot tyd, dat eenige Mannen van Naam en Geleerdheid, 't onderstonden het ys ten deezen opzigte, in ons Vaderland, te breeken, en, zo veel in hun was, die verkeerdheid te stuitten, uitdruklyk beveelende, dat men hun, buiten Kerken en Steden, onder de open lugt zou begraaven, om dus den leevenden, welken zy geen meer voordeel konden doen; geen oogschynlyk nadeel toe te brengen (*). — Maar

(*) Wy herinneren ons hier het Graffchrift, 't geen de door zyne Vertaalingen en andere Werken, bekende *Doopsgezinde Leeraar* te *Utrecht* MARTEN SCHAGEN, op zyn Zerk aan de *Bilt*, een klein buurtje buiten *Utrecht*, volgens zyne eigene opgave, heeft doen houwen.

L. S.
NE. NOCEAT. VIVIS.
HOC. SIBI. SUB. DIO. ELEGIT.
SEPULCHRUM.
BEATORUM EXSPECTANS RESURRECTIONEM.
MARTINUS SCHAGEN.
V. D. M. INTER BAPTISTAS.
NATUS. ALCMARIÆ.
XXIV. OCTOBRIS. AO. MDCC.
DENATUS ULTRAIECTI.
XXI. OCTOBRIS. AO. MDCCLXX.

Zie de *Lykreden* over hem door JOH. CUPERUS, bl. 34.

Maar deeze voorbeelden, hoe lofwaardig op zich zelven, waren, als die van enkele Persoonen, niet in staat om eenig uitgebreid nut te wege te brengen, of de aandagt der Landzaaten der wyze tot zich te trekken, dat, geheele Steden, Dorpen, Plaatzen, Familien, of een zeker getal van hier in zamenstemmende Menschen, dit voetspoor volgden. Zy waren te schaars en te zwak om den geest van navolging, te ontsteeken, en hoop te geeven tot eene gewenschte gelukkige hervorming ten deezen aanziene. Hoe zeer ook van veelen gepreezen hadden zy geen overwigts genoeg, op die veelvuldige, hoe wel nietige, en in den grond beschouwd laage en veragtlyke, oorzaaken, welke de meeste vertraaging aan den voortgang van deeze noodzaaklyke nieuwigheid toebragten; en het stondt geschaapen, dat ze, weinig of niet, door byzondere Persoonen gevolgd wordende, onder ons, wel dra, misschien geheel in vergetelheid zoude geraakt zyn. —— Dan gelukkig heeft men, ziende, hoe van de Overheid, zo hooge als laage, om meer of min gewigtige redenen, welker beoordeeling onze taak niet is, geene hulp of verandering te wagten stondt, ten deezen Jaare, in *'s Gravenhaage* iets ondernomen, 't geen mogelyk het eenig middel is, om dit ingekankerd kwaad des veragtlyken Bygeloofs onder ons, ten minsten grootendeels, uit te roeijen.

III. BOEK.

1779.

A. PERRENOT legt eene Begraafplaats aan.

De Heer ABRAHAM PERRENOT naamlyk, *Domein raad* van zyne Doorlugtige Hoogheid, door zyne Eerprys behaalende en andere Schriften beroemd, heeft, als een rechtschaape Wysgeer, en Menschenvriend, 't geen hy zo veele jaaren geleden in Geschrifte beweerde, door zyn eigen Voorbeeld, in zwang tragten te brengen. Ruim een Jaar geleden verzogt hy, benevens eenige andere Heeren, van *Gecommitteerde Raaden van Holland*, eene plaats in de Graaflykheids Duinen, om aldaar eene Begraafplaats voor zich zelven en anderen te mogen stichten. Het werd toegestaan en de Begraafplaats is 'er, door hem, met eenige goede Vrienden, waar onder geagte Predikanten en Mevrouwen van aanzien, vervaardigd (*).

Nauw-

(*) De Begraafplaats, is groot negen vierkante Roeden, omzet met een' zwaaren muur, overdekt met *Soissons-steenen*, hoog omtrent negen en een halven voet. Dezelve ligt slegts weinig Roeden van het eerste Huis van *Scheveningen*, en paalt aan de Westzyde van den Weg. In derzelver Oostlyken muur is eene Poort, ter wydte van vyf en ter hoogte van tien Voeten: dezelve is overdekt met een *Corniche*, waar in te leezen staat: IN HOOP VAN NAVOLGING, en daar boven ziet men een Lykbusch in den smaak der Ouden. Binnen deeze bemuuring zyn, aan wederzyden, vyftien gemetzelde Graven, van zulk eene diepte, dat 'er drie groote Kisten in kunnen daalen: weshalven 'er in alles negentig Lyken kunnen bygezet worden. Doch mag het zelve niet eerder geschieden, dan, naa dat, aan eene der *Haagsche* Kerken, en Officianten of Suppoosten, de volle Begraafenis, Regten en Kosten betaald zyn, overeenkomstig met het geen de Heer PERRENOT in zyn Verzoek-

Nauwlyks hadt men begonnen deeze Begraafplaats te bouwen, of veelen beyverden zich, om ftryd, om voor zich zelven en hunne Vrouwen of Vrienden, eene Grafftede in dezelve te kiygen: zo dat dezelve terftond vol was, en reeds dubbel vol hadt kunnen weezen. —— In diervoege deedt dit kragtig en in 't oogloopend voorbeeld by veelen meer af, dan alle de voorgaande uitmuntende redeneeringen, of de aanmoedigende voorbeelden van byzondere Perfoonen. Billyk mogen wy hier uit afleiden, dat, indien dit op meer plaatzen, door lieden van eenigen rang, te zamen in dier voege werd ondernomen, deeze Begraafwyze, naa eenig tydsverloop, meer velds onder ons zou winnen, dan men 'er zich te vooren van zou hebben durven belooven; —— middelerwyle was het hoogstwenschlyk, dat, daar het

III. BOEK. 1779.

zoekfchrift beloofd hadt. Op ieder Grafftede ligt eene Zerkfteen, gefchikt om 'er Naamen, Eertytels, Wapens en dergelyke op te plaatzen. Op dien ter dekkinge van 't Gebeente van den Heer PERRENOT beftemd, ftaan deeze eenvoudige regels gegraveerd:

Exuviæ jaceant putres procul urbe; nocebam,
Qui nemini prudens, noceam nec mortuus opto.

't Welk op deezen zin uit loopt. *Myne rottende Overblyfzels moeten verre van de Stad liggen: daar ik leeyende vermydde iemand te benadeelen, wensch ik zulks, ook naa mynen dood, niet te doen. Algemeene Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. II. Stuk. bl. 35, 36. Het eerfte Lyk, in deeze Plaats begraaven, was dat van Jongvrouwe S. VAN SINGENDONK, op den negentienden van Bloeimaand MDCCLXXX.

III. BOEK. 1779.

het doen vervaardigen van zulke Grafplaatzen op verre naa aller zaake niet is, de Overheden van Steden en Plaatzen, zich dit ſtuk, met waaren ernst, mogten aantrekken, en door dezelven overal, buiten het bewoonde gedeelte, voegelyke plaatzen konden worden aangeweezen, ter begraavinge van een ieder, die goed mogt vinden den leevenden naa zynen dood niet te ſchaaden, en uit hoofde eener welvoegelykheid, niet wel op de algemeene Kerkhoven, by zommige Steden buiten aangelegd, kan worden bygezet.

Eene oude Begraafplaats op *Texel* ontdekt.

Ten deezen Jaare kreeg de Oudheidkunde, berigt eener nieuwe Ontdekkinge van eene oude Begraafplaats op het Eiland *Texel*, in den Jaare MDCCLXXVIII. toevallig gedaan by het Dorp de *Waal*, in eene Hoogte de *Sommeltjesberg* geheeten; in dezelve deeden zich verſcheide ſtukken voor, die de kennelyke overblyfzels waren van de voornaamſte Gereedſchappen en Vercierzelen, eens daar begraaven Helds (*).

Krygsbedryven deezes Jaars in *America*.

Schoon 't geen thans, in *Noord-America* voorviel geen rechtſtreekſche betrekking hadt tot de Geſchiedenisſen van ons Vaderland, zal het, echter, dewyl de daar gevoerde Oorlog, zo veel invloeds hadt op de Geſchiedenisſen deezes tyds, en wy voor-

(*) Men vindt dit alles Oudheidkundig beſchreeven en afgebeeld, in de *Beſchryving van eenige Oudheden, gevonden in een Tumulus of Begraafplaats op het Eiland Texel, door* P. VAN CUYCK.

voorheen het hoofdzaaklyke van de worstelingen der Vryheid tegen de Overheersching vermeld hebben, niet oneigen zyn, dat wy, met een kort woord, ten besluite van dit Boek, des gewaagen. — De Veldtocht deezes Jaars werd in Zomermaand geopend, door de *Engelschen* aan de *Noord-Rivier*: men streedt van de zyde der *Noord-Americaanen* wykende, om tyd te winnen tot de aankomst van den Veldheer WASHINGTON met zyn Leger, wanneer men het leveren van eenen slag verwagtte; doch de *Engelschen*, de bezette streek te sterk vindende, trokken na *Nieuw York* te rug, twee voordeelige Hoogtens *Verplanks* en *Stoney Points* versterkt, en met veel manschaps bezet hebbende, de laatste noemden zy, het *Americaansche Gibraltar*. — Van *Nieuw York* smeedden zy eenen aanslag tegen de Zeekusten, der *Noord-Americaansche Staaten*, met de uiterste barbaarschheid ten uitvoer gebragt; de Stad *Nieuw-Haven* werd uitgeplonderd; *Norwalk* met *Fairfield* in de assche gelegd; de Inwoonders moesten baldaadigheden en beestagtigheden verduuren, meer dan zy van de *Wilde Americaansche Volken*, zouden hebben kunnen lyden (*). — WASHINGTON waagde een aanslag tegen het zo genaamd *Americaansche Gibraltar*, en 't

(*) *Verzameling van Stukken tot de XIII. Staaten van Amerika betrekkelyk* bl. 37. Zie byzondere geschiedenissen van de gepleegde wreedheden bl. 76. *Universal Magazine*. Vol. LXV. pag. 182, 183.

III. BOEK. 1779. 't werd, onder 't bevel van den Brigadier Generaal WAYNE, met de Bajonet op den Snaphaan veroverd, een deel der Bezettinge gedood en het overige Krygsgevangen. Deeze onverwagte gebeurtenis trok den Generaal CLINTON van zyn Plondertocht af; en hy bemagtigde *Stoney Point* weder, naa dat de *Americaanen*, alle Krygsbehoeften van daar vervoerd en de Werken vernield hadden. De Majoor LEE overrompelde een Post niet verre van *Nieuw York* en maakte de Bezetting Krygsgevangen. Deeze twee Tochten aanvallender wyze met voordeel gedaan, bemoedigde het *Americaansche* Leger, 't geen nu meer vertrouwen begon te stellen op de verwonderenswaardige Krygstugt, waar toe het gebragt was door den Baron STUBEN, een *Pruisfisch* Officier van groote kunde en veel verdiensten. —— De Staat van *Masſachuſets Baay*, beraamde een Tocht tegen een *Engelsche* Party, die post gevat hadt te *Penobscott*, eene Haven in 't Noordoostlyk gedeelte van dit Landschap. Een onoordeelkundig uitstel der Belegeraaren van een Fort, op eene sterke plaats gebouwd en voorzien van eene Bezetting, die zo veel welgeoefende Mannen telde als de Belegeraars ongeoefende, gaf tyd tot de aankomst van verscheide Schepen en veel versche Manschap des Vyands; zo dat de *Americaanen*, die aldaar een Zeemagt hadden van één Fregat van twee- en dertig stukken, en twaalf kleindere, genoodzaakt werden een schielyken aftocht

te

te doen, met verlies van alle hunne Gewapende Schepen en andere Vaartuigen, van Krygsbehoeften, en eenige Manfchap. Dit ongeluk, 't geen de Kooplieden van *Boston* geweldig trof, werd eenigermaate verligt door de aankomst van drie Fregatten met zich voerende, tien Scheepen van de *Jamaica-Vloot*, op dien tyd genomen, met kostbaare Goederen uit de *West-Indien* bevragt. De tyding van de nederlaage aan de *Engelfche* Vloot, onder den Admiraal BIRON, door den Graaf D'ETAING toegebragt, was eene opbeurende gebeurtenis voor de *Noord-Americaanen* (*).

III. BOEK.

1779.

Het weder opdaagen van dien Beheerfcher der *West-Indifche Zeeën*, aan de Kusten van Noord-*America*, om met de Landmagt der Volkplantingen veréénigd, de *Britfche* Krygsmagt, ter Zee en te Land te gelyk aan te tasten, fcheen iets beflisfends te voorfpellen. Hy wierp het anker op de Kust van *Georgien*, ontfcheepte zyn Krygsvolk, verfterkt door al de Landmagt, welke de Generaal LINCOLN hadt kunnen by een verzamelen, en floeg het beleg voor *Savannah*, in welke Stad, de Hoofdplaats diens Landfchaps, de *Engelfchen*, onder den Generaal PREVOST, hun Krygsmagt byéén getrokken, en die tot eenen manmoedigen tegenftand bereid hadden.

(*) *Verzameling van Stukken*, als boven bl. 39, 40. 56. *Univerfal Magaz.* Vol. LXV. pag. 153-158. Als mede Vol. LXXVI. pag. 62.

III. BOEK. 1779. den. Zy boden dien; schoon het heftig beschieten uit de aangelegde Batteryen eenige dagen langduurende, de Stad in een puinhoop veranderde, wilde de Generaal PREVOST naa geene overgaave luisteren; deeze kreeg intusschen versterking van de Colonel MAITLAND. D'ETAING, het langer marren moede, zogt, door een algemeenen Storm, het Beleg ten einde te brengen: de aanval was schriklyk, de verdeediging moedig; dan de *Franschen* en *Americaanen* werden, met groot verlies, afgeslaagen, zo dat zy het Beleg opbraaken. De *Fransche* Generaal, die op den dag des algemeenen aanvals twee wonden ontving, scheepte zyn Volk, Krygstuig, en Veldtoerusting in, en de *Americaansche* trok weder te rug naa *Carolina*. In deezen Tocht waren verscheide misslagen begaan van de zyde der *Noord-Americaanen* en de *Franschen*, die, gelyk het gaat als het Krygsgeluk tegen loopt, elkander de schuld der mislukking gaven; en schynt het opeischen van *Savannah*, alleen in den naam des Konings van *Frankryk*, den grond gelegd te hebben, tot eene verdeeldheid onder de aanvoerende Bevelhebberen, altoos zo nadeelig in aanvallen met vereenigde Magten van verschillende Mogenheden.

Hoewel deeze onderneeming geheel, wat het hoofdoogmerk betrof, mislukte, hadt D'ETAING, by zyne eerste aankomst, alle de *Britsche* Schepen in de Haven van *Savannah*, en een menigte Gelds, voor de Krygskas bestemd, genomen; ook

ook werd de Generaal CLINTON belet eenige aanvallen aan den kant van *Nieuw York* te doen, en *Rhode Eiland*, naa dat de *Britten* het omtrent drie Jaaren bezeten hadden, aan de *Noord-Americaanen* gelaaten. D'ETAING verliet, met het grootste gedeelte zyner Vloote, de *Americaansche* Kust, en stevende naa *Frankryk* (*).

De *Engelschen*, schepten groote hoope, uit de meerdere of mindere onmin tusschen de *Franschen* en *Noord-Americaanen* ontstaan, wegens deezen mislukten Krygstocht, dien men aangezien hadt als zeer ligt volvoerbaar, en de voorbereiding tot een grooter, wanneer WASHINGTON, met D'ETAING vereenigd, *Nieuw York*, zou aangetast, en den *Engelschen*, in dien oord, den laatsten slag toegebragt hebben. Zy vergrootten deeze verdeeldheid in hunne berigten niet weinig, en strooiden de nadeeligste gerugten uit, met veele onwaar- en valschheden vermengd, wegens het klein getal der geenen, die alle hulde aan den Koning van *Groot-Brittanje* hadden afgezwooren; wegens den afkeer des Volks van de maatregelen door het *Congres* genomen; wegens den snellen aangroei van het getal der *Koningsgezinden*; zy gaven zelfs onbeschaamd voor, dat verscheide Landschappen op 't punt stonden, om het voorbeeld van *Georgien*, *Carolina* en *Connecti-*

(*) *Verzameling van Stukken*, bl. 57-59. *Univers. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 63-67. 853.

III. BOEK. 1779. *ticut* te volgen, en tot hunne voorige getrouwheid aan den Koning weder te keeren (*).

Vraagt men waarom de *Noord-Americaansche Volkplantingen*, zich de gelegenheid der Nederlaage van den Generaal BOURGOYNE, en de Hulp door den Graaf D'ESTAING hun aangebragt, niet te nutte gemaakt hebben, om de *Engelschen* van hunne Bezittingen op het vaste Land te ontzetten? De Heer TRUMBULL beantwoordt, in eenen Brief aan den Heer J. D. VAN DER CAPELLEN TOT DE POL, die vraage in deezer voege. „ Het waren de kragten, die ons ontbraken; *Nieuw York*, *Nieuw Haven*, „ en *Penobscott* met de Eilanden, zyn voor „ ons weezenlyke *Gibraltars*, onmogelyk „ om vermeesterd te worden, zo lang de „ Vyand Meester ter Zee is; en deeze „ overmagt, zyn wy, in veele Jaaren, niet „ in staat hun te betwisten, dan met behulp en bystand onzer Bondgenooten (†)."

Vergelyking van onze en der *Noord-Americaanen* worstelingen om de Vryheid. In deezen zelfden Brieve geeft die Medeoprichter van het Gemeenebest, thans in zo verre tot stand gebragt, eene vergelyking op tusschen de Geboorte van ons Gemeenebest en dat der *Noord-Americaanen*, welke wy gaarne overneemen, als strekkende om onze bewondering over het be-

(*) *Univers. Magaz. Vol.* LXXVI. pag. 353. *Verzameling van Stukken*, bl. 42-45-44.
(†) *Verzameling van Stukken*, bl. 45.

bestaan der laatstgenoemden, met rede gaande te maaken. Ik beken, schryft hy, naa een verhaal der Krygsverrigtingen deels door ons overgenomen, „ dat geen „ een bedryf van deezen Oorlog vergelee- „ ken kan worden by de Dapperheid, of, „ (om zo te spreeken,) by de onverzaag- „ de Verwoedheid, die by de Belegerin- „ gen van *Haarlem*, *Leyden enz.* geblee- „ ken zyn, en uwe Voorouders, met regt, „ zo beroemd gemaakt hebben. Maar, „ wanneer wy de omstandigheden der „ beide Landen vergelyken, zullen wy „ mogelyk moeten gelooven, dat de toe- „ dragt van deezen Oorlog, in alles za- „ men genomen, geenzins minder zwaar „ en moeilyk geweest is dan die van voo- „ rige tyden."

„ *Holland* kon men, ten tyde van zy- „ nen Opstand, reeds oud noemen in Be- „ volking, in Regeering, in Oorlog, in „ Kunsten en Wetenschappen. Uw Va- „ derland, schoon niet wyd uitgestrekt „ was, egter vol Steden en Inwoonderen; „ het telde verscheide Mannen van groo- „ te kennis en ondervinding. Het Volk „ was gehard tegen de vermoeijenissen en „ zwaarigheden des Oorlogs, en geoefend „ zo ter Zee als te Land. De Landbouw „ en Handwerken waren 'er tot eenen „ hoogen trap van volmaaktheid gebragt, „ die, byna nergens elders in de wereld „ bekend was. Gy hadt u bykans geheel „ meester gemaakt van de Zeevaard en „ Koophandel. Uwe Steden en Havens

III. BOEK. 1779.

„ waren reeds voorzien van wyd uitge-
„ strekte en zeer sterke Vestingwerken;
„ en daar by moet gevoegd worden uwe
„ *weezenlyke Heerschappy ter Zee*; 't zy op
„ den Oceaan, waar uwe Vlooten byna
„ even magtig waren als die van uwen
„ Vyand, zo zy dezelve niet overtroffen;
„ 't zy door uwe Overstroomingen, waar
„ door gy u, op eene nieuwe wyze, kondt
„ beschermen, en die volstrekt buiten de
„ bemagtiging van uwen Vyand waren.

„ Aan den anderen kant zien wy *Ame-*
„ *rica*, meest in den staat van Kindschheid.
„ Wy zyn, wel is waar, *driemaal honderd*
„ *duizend* Inwoonders sterk; doch schaars
„ verstrooid over een onmeetelyk Land,
„ welks uitgestrektheid langs de Zee niet
„ minder is dan *vyftien honderd* mylen, en
„ aan de Achterlanden meer dan *drie hon-*
„ *derd*; zonder zelfs éénc versterkte Stad,
„ ontbloot van Ingenieurs, van Troupen,
„ en van het benoodigde Geld voor Wer-
„ ken van dien aart, zonder Burgerlyke
„ Beampten, kundig in 't Bestuur eener
„ Onafhangelyke Regeering, zonder ee-
„ nen enkelen Krygsofficier, hooger rang
„ hebbende dan Colonel van ongeregelde
„ Krygsbenden; en bykans zonder ie-
„ mand, die ooit aan boord van een Oor-
„ logschip gediend heeft, of in een gere-
„ geld Leger. Het Land nog jong zynde
„ was de Landbouw nog zeer onvolko-
„ men, en de Fabryken, inzonderheid van
„ Wapenen, Oorlogstuig, en deszelfs ver-
„ dere behoeftens, waren door den aart

„ van hun, met wien wy in Verbintenis „ stonden, schier onbekend, zelfs in den „ geringsten graad. —— Dit zyn nadee- „ len, die reeds verbaazend verschillen „ van de hulpmiddelen, die *Holland* hadt, „ en die genoegzaam zouden geweest zyn, „ om zelfs het heldhaftigste Volk van eene „ onderneeming te doen afzien, welke, „ daar zy met zo veele moeilykheden ver- „ gezeld was, de Rede, byna met den „ naam van Dwaasheid en Wanhoop zou „ bestempeld hebben. —— Maar laat ons „ verder gaan, en onze gesteldheid ter Zee „ met de uwe vergelyken, om niet te „ spreeken van het voordeel dat men uit „ de Overstroomingen trok. Onze Koop- „ handel was altyd zo zorgvuldig, door „ ons Moederland, bepaald en beperkt ge- „ weest, dat onze Naam by de andere „ Volken der Wereld schier onbekend was. „ Dus ontbloot van alle de Verbintenissen, „ die door den Koophandel gemaakt wor- „ den, of uit Staatkundige Gemeenschap „ ontstaan, hadden wy, in 't begin, weinig te „ wagten van de Vriend- of 't Bondgenoot- „ schap van Vreemdelingen; terwyl deeze „ zelfde bekrompenheid van Koophandel „ ons verstak van een genoegzaam aantal „ Zeelieden, de ziel van de Zeemagt. In 't „ kort 'er was, in den aanvange van dee- „ zen Oorlog, geen één enkel gewapend „ Schip in deeze Gewesten, om zelfs het „ geringste gedeelte van onze wyduitge „ strekte Zeekusten te beschermen tegen „ eene Scheepsmagt, die maar weinig Jaa-

„ ren

III. BOEK. 1779.

„ Jaaren te vooren over de vereenigde Mag-
„ ten gezegepraald hadt. — De oneindi-
„ ge rampen, die het onafscheidelyk gevolg
„ waren van deeze ongelykheid in Magt,
„ zyn ligt te bezeffen. Het was onmoge-
„ lyk met voordeel tegen een Vyand te
„ stryden, die dus in één oogenblik onzen
„ aanval kon ontduiken, en zich over-
„ brengen naa duizend weerlooze Plaat-
„ zen van het Land. Zy hadden 't gesta-
„ dig in hun hand om te verwoesten en
„ te plunderen, terwyl de toevoer van
„ allerlei soort van Oorlogsbehoeftens van
„ buiten nog meer wisselvallig en hach-
„ lyk, dan de wyze, om ze te maaken,
„ binnen s Lands onbekend was. Dus in
„ den beginne Vriendenloos, dus ont-
„ bloot van eenige Hulpmiddelen, heb-
„ ben wy den Stelregel van FABIUS
„ moeten volgen: en wy hebben tot nog
„ toe veroverd met draaken en vertoe-
„ ven (*)."

(*) *Verzameling van Stukken* bl. 46-49.

VA-

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

VIERDE BOEK.

INHOUD.

De Tyding van het neemen des Convoys onder BYLANDT *verwekt hier veel ontroerings. Dit bedryf in Engeland gelaakt en gepreezen. Mondgesprekken tusschen Lord* STORMONT *en den Graave* VAN WELDEREN. *Engeland dreigt de opschorting van alle Handelverdragen. Aanmerkingen hier over.* BYLANDT *in een Krygsraad vrygesprooken. Aanmerkingen over zyne Verdeediging. Klagten der Kooplieden over dit opbrengen des Convoys. Raadslag der Admiraliteits Collegien over het aanranden des Convoys. Holland en Friesland stemmen er in toe. De Inhoud deezes Raadslags, by voorraad, aan den Koning van Engeland bekend gemaakt. Door Lord* STORMONT *beantwoordt. Hoe men in Engeland over de opgebragte Schepen dagt en vonniste. Welke uitwerking zulks hier te Lande baarde. De* IV. BOEK. 1780.

Koop-

IV. BOEK.

Kooplieden van Amsterdam leveren des een Verzoekschrift in by de Algemeene Staaten. Antwoord der Staaten, tydsuitstel verzoekende. Dit uitstel afgeslaagen. De Gevoelens der Zeven Gewesten over de verzogte Hulpe. Dezelve geweigerd. Het Gemeenebest, door Engeland niet langer als Bondgenoot aangemerkt. Eenigen in Engeland wraaken dit Besluit. Last des Konings van Engeland, omtrent het neemen en opbrengen der Schepen van deezen Staat. Men stemt tot een Onbepaald Convoy, uitgenomen Zeeland. Frankryk heft de Arresten van MDCCLXXIX. *op, en belooft wedergave der Gelden, ingevolge daar van ontvangen. Antwoord van den Staat na Engeland gezonden, wegens het aantasten van het Convoy onder* BYLANDT. *Hoe in Engeland opgenomen. Zeven Schepen in Engeland verbeurd verklaard. De Eigenaars der verbeurdverklaarde Schepen, vervoegen zich om Schavergoeding by de Staaten. Spanje behandelt onze Scheepvaard op een beter voet. Het Dubbel Last- en Veilgeld verlengd. De Bondgenooten stemmen in eene Petitie tot het uitrusten van twee- en- vyftig Oorlogschepen en Fregatten, uitgenomen Zeeland. Zierikzee dagt en sprak anders dan de overige Staatsleden van dat Gewest. Inhoud van het voorstel dier Stad. De toerustingen der Oorlogschepen niet voortgezet. Hout en andere Scheepsbehoeftens gedeeltlyk te Land van Frankryk gezonden. De Schepen van Vreemden, op onze Volkplantingen vaarende, aan de belastingen en bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen. Geen gebrek aan Geld*

Geld, maar aan Manschap. Woerdens voorbeeldlyk gedrag. Voorstel om den Derden Man der Koopvaardyschepen op de Oorlogschepen te leveren. Frieslands gevoelen daar over. Plakaat deswegen. De Volkplantingen en de Zeevaard bleeven onbeschermd. Geweldddaadigheden der Engelschen op St. Eustatius en Saba. Op St. Martin. Berooving en op Curacao. Klagten en verzoeken deswegen. Prysverklaaringen der Engelschen in de Middellandsche Zee. Hun gedrag in de Portugeesche Havens, en Handelingen daar over. Mishandelingen door de Engelschen op Zee onze Scheepslieden aangedaan. Schennissen aan onze Kust. Klagten daar over ten Engelschen Hove. Algemeenheid der Engelsche Zeerooveryen. De Ottomannische Porte verzet 'er zich tegen. Verslag van de Gewapende Onzydigheid. Zeemagt van CATHARINA DE II. *Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden om de Zeegeweldenaaryen tegen te gaan. Verklaaring van der Russische Keizerinne aan de Oorlogvoerende Mogenheden. Aanmerkingen over deeze Verklaaring. Hoe dezelve in Engeland werd opgenomen. Hoe aan 't Fransche Hof. Hoe in Spanje. Welk een bekoorlyk vooruitzigt de Aanbieding van dit Plan, hier te Lande verwekte. Toestemmend Antwoord der Staaten aan het Russische Hof. Deeze zaak alhier sleepende gehouden. Een Gezantschap benoemd* CATHARINA DE II. *zet, door het uitrusten van Schepen enz. klem by aan haaren Voorslag. Het vertrek des Gezantschaps draalt. Men treedt*

IV. BOEK.

treedt agter uit, en eischt als een voorwaarde, ter Toetreeding de verzekering van alle onze Binnen- en Buitenlandsche Bezittingen. Aanmerkingen over die voorwaarde. Amsterdam verklaart zich ten sterkste tegen dit marren, en de voorgeslagene Guarantie. Aantekening van Amsterdam. Het Besluit wordt, egter, zo genomen. Last des Gezanschaps. 't Zelve vertrekt en komt te Petersburg. Aanvang der Onderhandelingen. De Gezanten dringen by den Staat aan, op een spoedig toetreeden. De Engelschen slaagen niet in hunnen toeleg om ons te Petersburg buiten het Verbond te sluiten. Men zoekt de Toetreeding hier te doen mislukken. Besluit der Staaten van Holland tot de Toetreeding. Aanmerking der Ridderschappe van Holland op dit Besluit. Frieslands gevoelen over de Toetreeding. Overyssels Raadslag. Gelderlands gedrag in deezen. Taal van R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DEN MARSCH *te dier gelegenheid. Zeelands agterlykheid in de Toetreeding. 't Gevoelen van Groningen en Ommelanden. Utrechts Raadslag. De Meerderheid der Staaten besluit tot de Toetreeding. Bekendmaaking aan de Oorlogvoerende Mogenheden. Deeze afgevaardigd. De Gevolmagtigden te Petersburg met het Character van Buitengewoone Gezanten bekleed. De Toetreeding krygt haar volle beslag. Berigten deswegen herwaards overgezonden. Beantwoording der Bekendmaakingen van Frankryk en Spanje. Geschenken aan de voornaamste Bewerkeren van dit Verbond. Het aanbe-*

belang van dat Verbond. Hoe gering geagt door de Engelschgezinden hier te Lande. Toedragt der zaake wegens het gehandelde, tusschen Amsterdam en W. LEE, *in den Jaare* MDCCLXXVIII. *De Heer* HENRY LAURENS *met zyne Papieren te Londen opgebragt en gevangen gezet. Inhoud der Papieren by deezen Heer gevonden. Gronden van bezwaar uit deeze Papieren in Engeland ontleend. Wat men 'er zich van voorstelde. Door* YORKE *aan zyne Hoogheid, en door deezen aan Staaten van Holland overgeleverd. Afschriften naa Amsterdam gezonden, Berigt dier Stad. Strafeischend en dreigend Vertoog van* YORKE. *Aanmerkingen op dit Vertoog. Staaten van Holland besluiten het gedrag van Amsterdam af te keuren. Tegenverklaaring van Amsterdam. Haarlems aantekening. Besluit der Algemeene Staaten, en Antwoord aan Engeland. Nog scherper Vertoog van* YORKE. *Aanmerking daar op.* YORKE *dringt aan op een spoedig Antwoord. Besluit der Staaten van Holland, omtrent de Papieren by den Heer* LAURENS *gevonden, en de Stukken daar toe betrekkelyk. Besluit der Algemeene Staaten. Zeelands byzonder gedrag.* YORKE *weigert dit Antwoord aan te neemen. Besluit van Engeland, om den Staat den Oorlog te verklaaren.* YORKE *opontboden. Vreemde behandeling des Graaven* VAN WELDEREN *te Londen. Hy van daar opontboden. Manifest des Konings van Engeland tegen deezen Staat. Aanmerkingen daar over.*

IV. BOEK.

 Het

IV. BOEK.

Het oordeel van zommigen in Engeland over deeze Oorlogsverklaaring. YORKE *steekt naa eenige tyd verblyfs te Antwerpen, na Engeland over. Eenige voorbereidende schikkingen tot verdeediging. 't Gebeurde ten deezen Jaare omtrent* CAPELLEN TOT DE POL. *Een Nieuwe Haven in Texel aangelegd. Een Bergplaats voor de Oorlogscheepen in Texel gezogt; maar niet gevonden. Een Vaart in Drente gegraaven, en een nieuw Dorp Kloosterveen aangelegd. Eene Maatschappy te Leeuwaarden schryft eene Prysvraag uit, wegens den Uitvoer van het Hooi. Vlasteelt Reederye te Harsingerhorn en Kolhorn met vrugt voortgezet. De Koning van Zweeden doorreist deeze Landen. Verslag der Krygsverrigtingen in Noord-America ten deezen Jaare.*

1780. Een Jaar, met schrik begonnen, voor een goed gedeelte met bedriegelyke Hoope doorgebragt, in Teleurstelling en Kryg geëindigd, zal thans het blad onzer Geschiedenissen vermelden; geen rechtschaape Landzaat zal het leezen zonder verontwaardiging, spyt, en afgryzen: deeze aandoeningen zullen zich te meermaalen vereénigen, en 't hart met deernis over een gefolterd Vaderland vervullen: troost alleen zal het vinden, op het verneemen van den Lande heilzaame maatregelen, door verdienstlyke Mannen, in zulk een byster verloop van zaaken,

voor-

voorgeslaagen; doch grootendeels verwaarloosd, of als schadelyk gedoemd.

IV. BOEK. 1780. De tyding van het neemen des Convoys onder BYLANDT verwekt hier zeer veel ontroerings.

Naauwlyks hadden de Kooplieden ter Beurze van *Amsterdam*, elkander geluk gewenscht met het uitzeilen der Koopvaardyvloote, onder het zo lang verzogte en uitgestelde Geleide (*); vol hoope dat de vertraagde Zeehandel ontslaagen van die stoor- en hindernissen, eenigzins op den ouden voet zou gedreeven worden, of die blydschap verdween, en deeze hoop bezweek. Brieven, op den laatsten dag des afgeloopen Jaars, uit *Engeland* herwaards geschreeven, hielden wel in, dat een Vloot van vyf- of zes Linieschepen en eenige Fregatten, te *Spithead* gereed lag, om, onder den Scheepsbevelhebber FIELDING, in Zee te steeken, ten einde de *Hollandsche* Koopvaarders, schoon onder geleide van 's Lands vlag, te onderzoeken en op te brengen, overeenkomstig met de gedaane verklaaring van den *Engelschen* Afgezant in '*s Haage*; doch de meeste Kooplieden twyfelden aan de egtheid dier tydinge, of hielden dezelve voor een meermaals gepleegden vond der belanghebbeten in den Actiehandel: zy konden 't niet van zich verkrygen te gelooven, dat de *Engelschen*, hoe veel zy zich hadden durven vermeeten, strydig met de goede trouwe, dit zouden bestaan. Zo zeer ingenomen waren, zy met deeze verwagting; dat

(*) Zie hier boven bl. 168.

IV. BOEK. 1780. dat, wanneer, op den achtsten van Louwmaand des Jaars MDCCLXXX., de maare, wegens het neemen en opbrengen der Schepen, onder den Schout by Nagt Graave VAN BYLANDT, over de Beurs klonk, de ontzetting wel groot, en nieuwsgierigheid om het zekere te weeten wel sterk; maar tevens het ongeloof zo verregaande was, dat een Makelaar, die eerst daar van sprak, zich aan moeilykheden bloot gesteld vondt. De *Engelsche* Havenlyst, waar uit hy dit wonderklinkend nieuws vertelde, hadt hy aan een Heer van Regeering overgegeeven, en was dus buiten staat de aandringende nieuwsgierigheid te voldoen, met de vertooning van het bewysstuk, waarop hy zich beriep. Hy bekomt dezelve eindelyk, en wordt gezuiverd van de blaam, als of hy, door eene kunstenaary der Windhandelaaren, de Kooplieden, die zo veel weezenlyken schats op Zee hadden, in vertwyfeling en onzekerheid hadt willen brengen. —— Ondanks, de vertoonde Havenlyst, kwam het zommigen zo vreemd en ongelooflyk voor, dat de *Engelschen* dien vyandlyken stap tegen Vrienden en Bondgenooten zouden gedaan hebben, dat zy de egtheid der Havenlyste zelve in twyfel trokken.

Dan 't leedt niet lang of Brieven uit *Engeland* over *Ostende*, namen allen twyfel weg, en bevestigden de waarheid eener gebeurtenisse, die den reeds haatlyk geworden naam der *Engelschen*, met de zwartste koole tekende. By zo veel Bond-

breu-

breukigs reeds gepleegd, kwam nu de schennis der Vlagge van den Staat, die geen vrugt altoos trok van de inschiklykheden *Engeland* beweezen, door den afstand van een volkomen en onbetwistbaar Regt om Scheepstimmerhout naa *Frankryk* en *Spanje* te voeren; het bleek nu, indien men des nog nadere bewyzen behoefde, dat *Groot-Brittanje* niets minder bedoelde dan eene volstrekte Heerschappy ter Zee te oefenen, en die willekeurig uit te strekken, over de Vaard en Handel der Onzydige Mogenheden. Veelen, die dus lang voor de toegeevenheid omtrent *Engeland* gepleit hadden, ten minsten die wilden betoond hebben tot men genoegzaam gewapend was, lieten deeze Party vaaren, en veréénigden zich met de andere, welke steeds sprak van de voorregten, by Verbonden bedongen, met geweld, zo 't niet anders konde, te handhaaven. Het aantal der geenen, die men *Franschgezinden* noemde, nam dagelyks meer en meer toe, en de verbitteringen tegen de *Engelschen* aangroeiende, voer men sterker dan ooit tegen die Kroon uit. Hoe schreeuwend het onregt ware door dezelve in de aanrandige en opbrenginge des Convoys onder den Graave VAN BYLANDT gepleegd, blykt uit de taal eens Schryvers, die alles altoos aanwendt om de zaak der *Engelschen* te verdeedigen, hy schryft, „ dat niemand, die onpartydig alle deeze

IV. BOEK.

1780.

IV. BOEK. 1780. Dit bedryf in *Engeland* gelaakt en gepreezen.

„ zaaken overweegen wil, anders dan *Engeland* zeer in 't ongelyk stellen kan (*).” 't Ontbrak in *Engeland* niet aan Staatsmannen, die dit bedryf wraakten. De Graaf VAN SHELBURNE, noemde het, „ een stap, die alle Onzydige Mogenheden moest ontrusten, en een Bondgenootschap te wege brengen, om den vryen Handel en Zeevaard te beschermen, 't geen niet dan hoogst nadeelig zyn kon voor *Groot-Britanje*.” Lord CAMDEN beweerde, „ dat de *Hollanders*, ingevolge van het verdrag des Jaars MDCLXXIV. het regt hadden om Scheepsbouwstoffen te vervoeren; en dat het opbrengen VAN BYLANDT, met de onder hem zeilende Koopvaarders eene *vyandlyke daad* was, die van *Engelands* zyde de Verbonden met het Gemeenebest schondt, en het verlies eens allerbesten Bondgenoots berokkende, dat Staatsdienaars, die, in de toenmaalige omstandigheden des Ryks, zo gewelddaadig handelden, hunne plaatzen geen vier- en twintig uuren behoorden te bekleeden;” de Hertog VAN GRAFTON, hieldt dit Bedryf desgelyks voor eene Verbonds-schennis. — Dan de meesten oordeelden anders, en Lord STORMONT, onder anderen, gaf duidelyk te verstaan, „ dat, daar de „ *Franschgezinde* Party in *Holland*, den in-

„ vloed

(*) *Politiek Vertoog*. bl. 128.

„ vloed van het *Engelsche* Hof ſtremde, „ 'er niets anders te doen viel, dan den „ ſtoot af te keeren, wanneer iemand „ den vyand een dolk verſchafte; en dit „ was geſchiedt door het opbrengen VAN „ BYLANDT (*)." Dit was het gevoelen van allen, die met den gelauwerden Dichter WILLIAM WHITEHEAD in zyn Lierzang, by den aanvang deezes Jaars het daar voor hielden „ Dat de Koningin der Eilanden, alleen over de Zee „ moest heerſchen," en geene middelen onbeproefd lieten, om dien Dichter tot een waarzeggend Propheet te maaken (†).

Mondgeſprekken van Lord STORMONT en VAN WELDEREN.

Der Staaten Afgezant VAN WELDEREN, kreeg berigt van deeze ontmoeting uit den mond van Lord STORMONT, die verklaarde, „ hoe 't hem leedt deedt „ dat 'er zo iets voorgevallen was, en dat „ hy 'er den Heer YORKE kennis van ge„ geeven hadt," zonder iets meer 'er by te voegen, of te ontdekken wat hy, ingevolge deezen ontmoeting, dien Afgezant hadt laaten weeten. —— Dan, welhaast hadden die twee Staatsdienaaren een onderhoud, 't geen meer betekende. Lord STOR-

(*) *London Magaz.* 1780. bl. 463, 464.

(†) *London Magaz.* 1780. bl. 37. De Slotregels der Coupletten van deezen vermetel ſnorkenden Nieuwejaarszang luiden:

The queen of isles should reign sole empres of sea,
The queen of isles alone is sovereign of the sea.
She reigns, and stil shall reign, sole empres of the sea.

IV. BOEK. 1780.

STORMONT, beklaagde zich over het Plakaat van hunne Hoog Mogenden, hunne Ingezetenen de Vaard op *Gibraltar* verbiedende (*). Zulks hadt in *Engeland* de grootste verwondering veroorzaakt; vermids het gedrag van 't Gemeenebest omtrent *Spanje*, zo verschillend was met het geen men omtrent *Engeland* hieldt. De toevoer van Scheepsbouwstoffen aan de Vyanden van *Engeland* werd begunstigd, en men raadpleegde niet over de Vertoogen, door den Ridder YORKE, wegens het verleenen der Hulpbenden aangeboden. Voorts betuigde hy, uit last van den Koning, te komen, om eene mondelyke Verklaaring te doen, welke hy egter, om geen misslag in eene zaak van dat belang te begaan, in geschrifte vervat hadt en voorlas; den Graave VAN WELDEREN, nogthans genoegzaame gelegenheid geevende, om, schoon hy eene mondlyke boodschap niet in geschrifte by den Gezant kon laaten, dezelve woordlyk af te schryven. Ze was van deezen belangryken inhoud.

Engeland dreigt de opschorting van alle de Handelverdragen.

„ Ik heb bevel, Myn Heer, van u te „ herhaalen de sterkste verzekeringen, van „ de Vriendschap des Konings voor hunne „ Hoog Mogenden, en van zyn opregt „ verlangen om de Verbintenisse te handhaaven, die gelukkig tusschen zyne Ma„ jesteit en het Gemeenebest stand grypt.

„ Maar

(*) Zie hier boven bl. 183.

„ Maar dewyl het beſtaan van alle Verbintenis afhangt van de ſtipte naakoming der wederzydſche Verpligtingen door beide de Verbondenen: zo moet u, myn Heer, vooraf waarſchuwen, dat indien, naa de vriendlykſte en herhaalde Vertoogen van het Hof van *Londen* der Algemeene Staaten, tegen verwagting, de Hulpbenden, by de plegtigſte Verbonden bedongen, niet verleenden, welke, niet tegenſtaande dit beding, zo lang zyn uitgeſteld; en, indien zy volhardden, in den toevoer van Scheepsbouwſtoffen naa de Havens der Vyanden van *Engeland* te begunſtigen, als dan, zyne Majeſteit tot zyne eigene verdeediging, en uit inzigt alleen om zyne Koningryken te bevryden, van de gevaarlyke gevolgen eener zo ongeregelde handelwyze, en de gelykheid te handhaaven, die in alle wederkeerige Verbintenisſen moet plaats hebben, zich genoodzaakt zou vinden, om in den loop van deezen Oorlog, de *Vereënigde Gewesten*, alleen aan te zien op den voet van andere Onzydige Mogenheden, en gevolglyk, by voorraad, ten opzigte van hunne Onderdaanen, alle byzondere Bedingen des Verbonds van Koophandel in den Jaare MDCLXXIV. aangegaan op te ſchorten, en zich eeniglyk te houden aan het Regt der Volkeren, 't welk tot rigtſnoer voor onzydige Staaten moet ſtrekken."

Met veel regts gaf der Staaten Afgezant,

IV. BOEK. 1780. deeze Verklaaring gehoord hebbende, zyne verwondering te kennen, over de beschuldiging dat de Staat zyne Verbintenisfen niet nakwam, op een tyd dat men in *Engeland*, van 't begin der Onlusten af, het Handelverdrag verbrooken hadt, en dat de Ingezetenen van den Staat, nooit aan de in Oorlog zynde Mogenheden iets hadden aangebragt, dan waar toe zy, volgens de Letter der Tractaaten, bevoegd waren. —— Lord STORMONT kon dit niet toeftemmen: dewyl, by het Tractaat van Vrede des meergemelden Jaars, vastgefteld was, dat men elkanders Vyanden niet zou byftaan. VAN WELDEREN merkte aan, dat het Handel-Tractaat tien maanden laater zynde dan dat des Vredes, dit laatfte de voordeelen, by het Handelverdrag toegeftaan, en door de *Engelfchen* zelfs genooten, niet kon wegneemen. Naa veel woordwisfelens bleef elk zyn gevoelen behouden; en Lord STORMONT zeide eindelyk, dat men van den aanvang af het Regt gehadt hadt, om het Gemeenebest de Hulpbenden af te vorderen, en een antwoord af te vraagen, of het zich zou houden aan de Tractaaten, tusfchen de beide Volken plaats grypende. Zyne Majefteit hadt het uitgefteld, uit agting voor de Republiek; maar Hoogstdezelve hadt nu gemeend, zyne oogmerken duidelyk te moeten bekend maaken, en deeze wyze was hem de vriendlykfte voorgekomen (*). Wy

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 170.

Aanmerkingen hier over.

Wy mogen niet nalaaten hier aan te merken, hoe gansch verkeerd, in Lord STORMONTS boodschap van 's Konings wege, de Staaten trouwlooslyk beschreeven worden, als *Begunstigers* der Vyanden van *Engeland*: daar zy, wel verre van hun Regt in allen deele te gebruiken, uit loutere inschiklykheid, de Convoyen en 't Geleide van Schepen met Scheepstimmerhout gelaaden naa *Fransche* of *Spaansche* Havens bestemd, hunnen Ingezeetenen *weigerden*. —— De vroegere bladzyden onzer Geschiedenisse toonen hoe weinig toegevenheids *Engeland*, hier voorgesteld als een *Bevoordeelaar* en *Begunstiger* des Gemeenebests boven 't geen de Verbonden vorderden, en boven 't geen Onzydige Staaten toekomt, deezen Staat betoonde; immers zodanig iets ligt opgesloten in de bedreiging van ons voortaan op den voet van andere *Onzydige Mogenheden*, en naar het *Regt der Volken* te behandelen. Indien dit Regt zodanig eene handelwyze vorderde, als *Engeland* nu Jaaren lang omtrent dit Gemeenebest gehouden hadt, dan, in de daad, is dit Regt een schreeuwend Onregt; doch men was reeds lang gewoon 't zelve balddaadig met den voet te schoppen: hoe zeer men des den mond vol hadt. Wy zullen dit Jaar gelegenheid aantreffen om andere taal over dit Regt te hooren voeren; eene taal, die *Engeland* moet doen bloozen.

In-

IV. BOEK. 1780. BYLANDT in een Krygsraad vrygesprooken.

Inmiddels was den Heer FIELDING het bevel over 't Esquader, waarmede hy den Graave VAN BYLANDT aangetast en opgebragt hadt, ontnomen (*), en werd deezen laatsten, met de Capiteinen KINSBERGEN en SILVESTER, herwaards opöntbooden, en gelast met hunne onderhebbende Schepen, ten spoedigsten, naa 't Vaderland te keeren; op dat de Hoofdbevelhebber zyn gehouden gedrag, by de ontmoeting der *Engelschen*, zou openleggen, verantwoordden, en zich zuiveren van alle verdenking. Naa zyne binnenkomst, werd 'er een Krygsraad belegd op den Huize van *Prins Maurits*, en den zevenden van Grasmaand een vonnis ten zynen voordeele uitgesprooken, en „ zyn Gedrag, in de ontmoeting met het *Engelsche* „ Esquader van den *Engelschen* Commodore FIELDING, *vooral in aanmerkinge van de particuliere omstandigheden, waar in hy zich te dier gelegenheid hadt bevonden*, verklaard overeenkomstig te zyn, met de Regelen van Voorzigtigheid van goede Soldaat en Zeemanschap, en dat door denzelven, in geenen deele, anders dan naar zyne Instructie en de Orders van den dienst was te werk gegaan; en hy dus vrygesprooken wierd van alle bedenking, welke daar tegen zou hebben kunnen of mogen worden ingebragt (†)."

Bo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb* 1780. bl. 156.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 421.

Bovenal opmerkens en der byzondere melding waardig zyn, ons in de Sententie van den Hoogen Zeekrygsraad, in de zaake van den Schout-by Nagt BYLANDT, twee ſtukken voorgekomen. —— Voor eerst een ſchriftlyke Order, dienende tot een Secreet Sein voor de Lands-Capiteinen NAUMAN, VAN KINSBERGEN, SILVESTER en MULDER, met dit Opſchrift." Deeze Order niet te openen, „ dan by aldien zy ter beſcherming van 't „ Convoy in gevegt mogte geraaken, en „ als dan ten by weezen van deszelfs eer„ſten Officier; en, zo onnoodig, onge„opend aan hem weder ter hand te ſtellen." Dezelve hieldt in, wy, zullen het met de eigene woorden VAN BYLANDT, als Verweerder voordraagen, „ dat, by al„dien zy ter beſcherminge van 't Convoy „ in gevegt mogten geraaken, en hy Ver„weerder, *om byzondere redenen*, goed„vondt, dat alle Oorlogſchepen te gelyk „ met hem zouden ſtryken, en zich over„geeven, hy Verweerder als dan het Sein „ van engageeren, zynde de Vlag in vie„ren over kruis verdeeld, Rood en „ Wit, zoude nederhaalen, en een Rood „ en Wit geſtreepte Vlag van de Bezaams„roede zoude heisſen, op welk Sein alle „ de Oorlogſchepen hunne Vlaggen, te „ gelyk met hem Verweerder, zouden ne„derhaalen, en zich overgeeven. Dat „ de reden, waarom hy Verweerder dat „ Secreet Sein in voege voorſchreeven „ hadt gegeeven, reeds voor zyn vertrek

„ uit

IV. BOEK.
1780.
Aanmerkingen over zyne Verdeediging.

IV. BOEK. 1780.

„ uit *Texel*, deeze was geweest, dat hy
„ Verweerder, niet weetende, of hy,
„ wanneer hy reeds in Zee was, gelegen-
„ heid zou hebben om eenig Papier over
„ te geeven, alzo noodig hadt geoor-
„ deeld, het zelve, voor zyn vertrek, aan
„ gemelde Capiteinen ter hand te ſtellen;
„ terwyl boven dien alle Seinen gewoon-
„ lyk worden gegeeven, voor dat de
„ Schepen naa Zee gaan. Dat het ver-
„ ders onmogelyk zou zyn geweest, om,
„ in gevalle het Esquader Oorlogſchepen
„ onder zyn Commando, daadlyk in ge-
„ vegt was, en 'er door hem Verweerder
„ wierd geoordeeld noodig te zyn, dat
„ alle de Schepen van dat Esquader, te
„ gelyk hunne Vlaggen behoorden te
„ ſtryken, zyne Orders daar toe aan de
„ reſpective Capiteinen door geſchikte
„ Seinen te doen verſtaan, daar alle Sei-
„ nen, waar naa andere Schepen zich moe-
„ ten reguleeren, voor af behoorden te
„ worden gegeeven: terwyl het zekerlyk
„ onmogelyk is, dat andere Schepen,
„ welke voor af niet weeten, waar toe
„ deeze of geene Seinen, wanneer die ge-
„ daan worden, zyn dienende, op het
„ doen dier Seinen, zich daar naa zouden
„ kunnen reguleeren. Dat hy Verweer-
„ der dat Sein hadt geoordeeld noodzaak-
„ lyk, ten einde alle verwarring voor te
„ komen; en dat alzo van dat Sein niet
„ anders afgehangen heeft, dan dat, wan-
„ neer hy Verweerder het goedvondt,
„ het gevegt daadlyk zou eindigen; ter-

„ wyl,

„ wyl, zyns bedunkens, van het geeven „ van een Secreet-Sein niet afhing, dat „ alle de Oorlogſchepen, in de abſolute „ verpligting kwamen om hunne Vlaggen „ te moeten ſtryken, wanneer zyn Schip „ in eenige ongelegenheid gekomen was; „ ook niet dat hy Verweerder dit Secreet „ Sein éénmaal gegeeven hebbende, in „ de onmogelykheid zoude zyn geweest, „ om, des noodig oordeelende, het ge„ vegt door andere Schepen te doen con„ tinueeren, indien zyn Schip door eenige „ calamiteit was gebragt in de verpligting, „ om, geduurende de Actie zyn Vlag te „ ſtryken: aangezien tusſchen het geeven „ en doen van een Sein merkelyk onder„ ſcheid plaats hadt, dus wanneer een Sein „ wel gegeeven, maar niet gedaan wordt, „ het zelve alzo niet kan worden geëxe„ cuteert, en dat alzo, al was het Schip „ van hem Verweerder, al eens geduu„ rende het gevegt, door deeze of geene „ camaliteit, in de verpligting gebragt om „ zyne Vlag te ſtryken, daar uit geenzins „ volgde, dat ook de andere Schepen hun„ ne Vlaggen zouden hebben moeten ſtry„ ken; maar in tegendeel, zo lang dat „ gegeeven Sein, om alle te gelyk te ſtry„ ken, door hem Verweerder niet werd „ geheist, en de Engageer-Vlag nederge„ haald, die Schepen de Actie zouden kun„ nen blyven vervolgen. Dat hy Ver„ weerder alzo vermeende, dat zodanig „ Secreet Sein geenzins was ſtrydig, te„ gen de Regelen van den Dienst en goede

„ Zee-

IV. BOEK. 1780.

„ Zeemanschap, aangezien hy Verweer„ der geoordeeld hebbende, dat het zelve „ Sein, *in dit geval* konde te pas komen, „ daar om dat Sein gegeeven hadt, *dat het* „ *geval*, waar in hy Verweerder *voorzag* „ *zich te zullen kunnen bevinden*, gelyk „ daadlyk by de uitkomst was gebleeken, „ van eenen *gansch buitengewoonen aart* „ zynde; en dat het gevegt, waar in hy „ Verweerder zou kunnen geraaken niet „ zou weezen met een *Vyand*, die zich „ van *'s Lands Schepen* zou tragten mees„ ter te maaken, (wanneer het de Pligt „ van hem Verweerder zou geweest zyn, „ om dezelve niet dan in den slegtsten toe„ stand mogelyk aan hem over te geeven,) „ maar dat het oogmerk van de *Engelschen* „ alleen kunnende weezen, het Convoy „ te vermeesteren, het integendeel, de „ Pligt van hem Verweerder, zo hy „ meende, mede bragt, voor de Conser„ vatie van 's Lands Schepen te zorgen, „ wanneer naamlyk de vernietiging der„ zelven van geen nut, hoe genaamd, kon „ zyn." Met zo veel omslags en woorden verdeedigde de Schout-by-Nagt het Secreet Sein, waar over zeer veel te zeggen viel (*).

De andere byzonderheid betreft de Schepen van de Capiteins NAUMAN en MULDER; omtrent dezelve schreef de Schout by Nagt Graave VAN BYLANDT, den Af-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 500.

Afgezant VAN WELDEREN, te *Londen* kennis geevende van het voorgevallene tusſchen hem en FIELDING. „ Ik had „ deezen geordonneerd by my te blyven „ tot het einde van 't Kanaal, om het „ Convoy, waarmede ik uit *Texel* ver„ trok, en waar over men zeer bedugt „ was, *te helpen beſchermen* (*)"; in de Sententie luidt de taal des Verweerders, „ dat de reden, waarom hy de Schepen „ *Swieten* en de *Alarm*, door gemelde „ Capiteins gevoerd, hadt by zich ge„ houden, *geenzins was geweest ter zy„ ner meerdere ſterkte*, tot aan 't einde „ van 't Kanaal." Dit laatſte diende ter aanleiding om reden te geven, waarom hy geen Rangeer - Sein voor zyne Schepen hadt gedaan, dan hy oordeelde, „ dat zulks in deezen niet te pas „ kwam;" gelyk hy ook, „ ſchoon „ hem bekend was, dat hy 's anderen „ daags, door den *Engelſchen Commando„ re* FIELDING, ſtondt te worden geata„ queerd, met de Capiteinen van zyn „ onderhebbend Esquader, 's daags te „ vooren geen Krygsraad hadt gehouden, „ om een onderling plan van defenſie te „ beraamen, om dat hy meende niet alleen „ daar toe *niet gebouden te zyn*; maar ook „ dat hy Verweerder niet kunnende voor„ zien op wat wyze hy zou worden ge„ attaqueerd, dus ook geen plan van de„ fen-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 142.

IV. BOEK. 1780.

„ fenfie kon reguleeren: dat voorts, zo „ 'er al eenige raad konde ingenomen wor„ den, zekerlyk zulks niet anders dan aan „ boord van hem Verweerder konde zyn „ gefchied; terwyl ook de duisterheid „ van den Nagt niet toeliet, om de re„ fpective Kapiteinen met Sloepen van hun „ boord te haalen, en dat ook het flegte „ weêr ten dien tyde zulks niet zou heb„ ben toegelaaten (*)." —— Hoe voorts het Gevegt begonnen en geëindigd is, overeenkomftig met deeze maatregelen, hebben wy reeds hier boven geboekt (†), en zouden tot eene noodlooze herhaling vervallen, van eene te regt zo bejammerde Gebeurtenis; doch moeten nu vermelden, wat daar over verder hier te Lande, en in *Engeland*, te doen viel.

Klagten der Kooplieden over dit opbrengen des Convoys.

Hoogstbillyk was het misnoegen en diep gaande de verontwaardiging, welke ieder rechtfchapen *Nederlander* vervulde, wegens dit neemen en opbrengen van 't Convoy; dan de Kooplieden, de Eigenaars en Reeders der opgebragte Schepen, die zich met alle reden gevleid hadden, dat hunne Schepen, wettig bevragt, en als zodanig onder de befcherming van 's Lands Vlag genomen, een veilig Geleide zouden genooten hebben, gaven openlyk hunne verbaasdheid aan 's Lands Vaderen te kennen over een zo onwettig en gewelddaadig bedryf.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 506.

(†) Zie hier boven bl. 170.

IV. BOEK. 1780.

dryf.. Zy namen de vryheid, in hun Verzoekschrift voor te draagen, „ de verregaande gevolgen, welke zy voorzagen, „ dat, uit het laaten doorgaan van deeze „ willekeurige en beledigende handelwyze, van het Ministerie van *Engeland* te „ dugten stonden; dat de ondervinding, „ in dit geval, ten klaarsten deedt zien, „ dat het zelve, wel verre van eenigzins „ gevoelig te zyn voor de Inschiklykheden, welken men omtrent het gebruik „ van zyn Regt, tot bewaaring der goede „ verstandhouding, van zich zou kunnen „ verkrygen te gebruiken, dezelve, integendeel niet anders dienden, dan om de „ *Engelschen* in de uitvoering, van hunne „ voorgestelde onbillyke voorneemens aan „ te moedigen, en dat men éénmaal een „ begin gemaakt hebbende, met tegen de „ uitdruklyke Letter der Tractaaten, op „ den vryen en geoorloofden Handel van „ de Ingezetenen deezes Gemeenebests, „ onder voorwendzel van een ingebeeld „ Regt van *Conveniëntie*, in dragt te doen, „ geene zwaarigheid zou maaken, om, „ van tyd tot tyd, daar in verder te gaan, „ en dit voorgewend Regt van Zelfverdeediging, van het eene Artykel van „ Handel tot het andere uitbreidende, in „ 't einde de geheele Vaard en Koophandel deezer Landen, waar aan derzelver „ welvaard zo onmiddelyk verknogt was, „ te eenemaal bederven zou." —— Ingekomene berigten uit *Engeland* hadden hun doen zien, dat men zich daar, omtrent de

IV. BOEK. 1780.

de nu opgebragte Schepen, weder zou tragten te behelpen, met de meermaals voorgewende Noodzaaklykheid der omstandigheden, en niet onwaarschynlyk de verregaande onregtmaatigheid zou tragten te bekleeden, met eene aanbieding om de opgebragte Koopmanschappen, tegen betaaling der Waarde en Vragtpenningen te koopen en over te neemen. Doch, merkten zy aan, „ dat, door zodanig eene aan„ bieding, en 't volbrengen van dezelve; „ in geenen deele wierd weg genomen, „ de openbaare schennis van het Tractaat „ en de verregaande smaadheid der Vlag„ ge van deezen Staat betoond, als mede „ dat zy zich te leur gesteld vonden, in „ het volbrengen hunner aangegaane wet„ tige handelverbintenissen. Dat ook „ deeze de willekeurige schikking, over „ het goed van 's Lands Ingezetenen niet „ alleen, maar ook over dat van hunne „ Vrienden, 't welk in hunne Schepen „ gelaaden was, (ondanks den schyn van „ billykheid, waar mede men dezelve „ tragtte op te cieren,) niet naliet eene „ daad van eigendunkelyke Overheersching „ te zyn, voor eene vrye en onafhange„ lyke Mogenheid ondraaglyk; dat naar „ maate *Engeland* altoos meester zou zyn, „ om die Noodzaaklykheid, waar in het „ zegt zich te bevinden, *naar eigen goed„ dunken* uit te breiden, het onderwerpen „ aan deeze onredelyke verkiezing, „ den geheelen ondergang van onze Scheep„ vaard, en vooral van dat gedeelte, 't

„ geen

„ geen gelegen is in de bediening van „ Vreemden, die gewoon zyn van *Hol-* „ *landsche* Scheepsgelegenheid, tot het „ vervoeren hunner Goederen gebruik te „ maaken, ten onvermydelyken gevolge „ zou hebben." — Verzoekende, dat het hun Hoog Mogenden behaagen mogt, niet alleen by de Kroon van *Groot-Brittanje* te doen aanhouden, op de daadlyke en onmiddelyke Vrylaating der tegen allen Regt genomene en opgebragte Schepen en Laadingen geheel kost en schadeloos; maar ook om Hoogstderzelver raadpleegingen, tot het verleenen van eene behoorlyke en Onbepaalde Bescherming, des algemeenen en geoorloofden Handels, zo spoedig mogelyk, tot een volkomen Besluit te brengen, en wyders zodanige kragtige maatregelen te beraamen, als zy, naar derzelver hooge Wysheid, tot handhaaving van eene vrye en onbelemmerde Zeevaard, en van de Vryheid en Eer van den Staat zouden meenen te behooren. Dit Verzoekschrift by de Algemeene Staaten ingeleverd, ging vergezeld van een ander aan Staaten van *Holland*, gerigt om derzelver ondersteuning in deeze zaak te verwerven (*).

Raadslag der Admiraliteits-Collegien over het aanranden des Convoys.

Omtrent gelyktydig hadden de Admiraliteits-Collegien, ter tafel van hunne Hoog Mogenden een Raadslag gebragt, wegens het aanranden van het *Hollandsche* Convoy onder den Graave VAN BYLANDT.

'T

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 160.

IV. BOEK. 1780.

't Kwam deezen voor, „ dat alle Inschik-
„ lykheid, welke hunne Hoog Mogenden
„ tot nu toe hadden plaats gegeeven, in zo
„ verre zelfs van buiten eenige verplig-
„ ting, wel eenig onderscheid te hebben
„ willen maaken tusschen het begeleiden
„ van Masten en zwaar Scheepstimmer-
„ hout, alleen geschikt tot Oorlogschepen
„ en andere Scheepsmateriaalen tot gebruik
„ van allerlei Schepen, mitsgaders de eer-
„ ste Stoffen, waar uit dezelve gemaakt
„ konden worden, met oogmerk, om,
„ door deeze toegeevenheid ten minsten
„ voor te komen, zodanige beledigingen,
„ als 't Convoy van den Schout-by Nagt
„ Graave VAN BYLANDT, nu bejegend
„ waren, naa den aanval op 't zelve en
„ de opbrenging van negen Koopvaarders
„ daar toe behoorende, nu vervallen was,
„ en niet langer plaats kon hebben; maar
„ dat, integendeel, alle Goederen, by
„ Tractaaten niet erkend voor Contra-
„ bande Waaren, zonder eenig onder-
„ scheid, hoe ook genaamd, behoorde on-
„ der Convoy en Bescherming van den
„ Staat, genomen te worden, en vervol-
„ gens zyne Hoogheid verzogt, om de
„ bevelvoerende Officieren van 's Lands
„ Schepen en Esquaders te gelasten, alle
„ dezelve Goederen, zonder uitzondering,
„ op een gelyken voet, te doen behande-
„ len en beschermen."

Wyders dat den Heer VAN WELDEREN behoorde te worden aangeschreeven, om ten Hove van *Groot-Brittanje* te vertoonen,

„ dat

„ dat hunne Hoog Mogenden op 't gevoeligst waren aangedaan, op 't verneemen der tydinge wegens den aanval op 't Convoy, onder den Schout- by Nagt Graave VAN BYLANDT, door den Commandeur FIELDING, zo 't scheen, met een bepaald oogmerk daar toe uitgezonden. Dat zy zich ten hoogsten moesten beklaagen, over den smaad hunner Vlagge aangedaan, en op 't sterkste aandringen, op eene vaardige en voldoende herstelling van zo merkelyken grief. —— Dat zy zich geenzins hadden kunnen voorstellen, dat hun zulks zou bejegenen van zyne Majesteit, met wiens Ryk zy, zints zo veele Jaaren, de eere hadden in Vrede en Vriendschap te weezen, en byzondere Tractaaten te hebben, nauwkeurig bepaalende, welke Goederen al of niet aan elkanders Vyanden mogten worden toegevoerd, onder welker lommer de Zeevaard der Ingezetenen niet alleen veilig behoorde te weezen, maar althans geen aanstoot moest lyden; een Scheepvaard, welke door de bescherming van de Vlag van den Staat verzekerd is te weezen in den Regel der Tractaaten, veel minder de Vlag van eene Onafhanglyke Mogenheid, alleen gebruikt in de wettige bescherming van een onbetwistbaar Regt, hunnen Ingezetenen by een plegtig Tractaat toegekend. —— *Dat hunne Hoog Mogenden niet wisten aan zyne Majesteit, eenige reden tot zulk eene*

IV. BOEK. 1780.

„ *gewelddaadige handeling gegeeven te hebben*, „ dat zy, geduurende de tegenwoordige onlusten, de doorsteekendste blyken gegeeven hadden van hunnen yver, zorge, en „ oplettenheid om zyne Majesteit hunne agting te betoonen, Hoogstdeszelfs Vriendschap aan te kweeken, en zelfs alle geschillen en zwaarigheden, door middel van onverschuldigde schikkingen, te vermyden. —— Dat het, even daarom, hunne Hoog Mogenden des te sterker griefde, dat zyne Majesteit hadt kunnen goedvinden, op bovengemelde wyze allen eerbied voor de Vlag van den Staat te verzaaken, en dezelve door eene overmagt van Schepen te doen aantasten, om van onder derzelver bescherming weg te neemen Schepen met Hennip gelaaden, aan welke het Tractaat van MDCLXXIV., onder andere een vrye overvoering naa de Landen van de Vyanden zyner Majesteit toekende."

„ Dat wel zyne Majesteit aan hunne Hoog Mogenden hadt doen te kennen geeven, deszelfs begeerte, dat die en soortgelyke Goederen niet onder Convoy zouden worden genomen; maar dat zy, by voorgaande Vertoogen, aan welke zy als nog zich ten sterksten moesten houden, hadden doen voordraagen, de onmogelykheid om van den Handel in dergelyke Waaren af te zien, uit de gesteltenis van den Handel deezer Landen afgeleid, en de noodzaaklykheid om by aanhoudenheid daar aan de

„ noo-

„ noodige bescherming te verleenen; by een „ ander Vertoog, het Regt uit de Tractaa„ ten en byzonder dat des Jaars MDCLXXIV., „ beweezen, en teffens voorspeld de „ gevolgen, die, by verdere voortzet„ tinge van den eisch, om de *Convenien„ tie* meer te doen gelden, dan het *Regt*, „ en de duidelyke Tractaaten, te wagten „ waren, en vervolgens in dien eisch nooit „ hadden toegestemd, en 't zelve ook niet „ konden doen."

„ Dat Hunne Hoog Mogenden, daar„ om, op het yverigste, moesten aandrin„ gen, dat zyne Majesteit de Sche„ pen, die onder 't Convoy geweest „ waren, in welken zy vertrouwden dat „ geene Contrabanden zouden gevonden „ worden, ten spoedigsten, kost en scha„ deloos zou ontslaan, hunne reis doen „ vervorderen, en eene voegelyke vol„ doening aan hunne Hoog Mogenden „ geeven, wegens de belediging der „ Vlagge van den Staat; en de noodige „ verzekering, voor 't vervolg, dat zyne „ Majesteit de Vlag voortaan ongemoeid, „ zou laaten en den Handel en Scheep„ vaard der Ingezetenen, in 't vreedzaam „ genot van de Regten, die de Natuur en „ 't Regt der Volken hun gaven, aan „ hun verzekerd by Tractaaten; terwyl zy „ niet anders konden doen dan den Han„ del van 't Gemeenebest, zo veel in hun „ vermogen was, beschutten, en zich, „ in 't vervolg, te houden aan het Trac„ taat des Jaars MDCLXXIV, en *alle*

IV. BOEK. — 1780.

„ *Waaren, zonder onderscheid, daar by* „ *niet voor Contrabande erkend, zo veel hun* „ *vermogen toeliet, te beschermen* (*)."

Holland en *Friesland* stemmen 'er in toe. Dezelve by voorraad, na *Engeland* gezonden.

Een Raadslag van zo veel nadruks, en zo wel gepast op de omstandigheden, scheen eene vaardige toestemming te moeten erlangen; de Afgevaardigden van *Holland* omhelsden dien terstond, zo als dezelve was uitgebragt: terwyl die der andere Gewesten, denzelven overnamen; om des nader te raadpleegen. Onvoegelyk was het zo lang te zwygen, als het waarschynlyk zou aanloopen, eer de gevoelens der byzondere Gewesten inkwamen: weshalven men besloot, by voorraad, en hangende de raadpleegingen der overige Zes Bondgenooten, uit naam der Algemeene Staaten, hoofdzaaklyk den Koning van *Groot-Brittanje*, te laaten aanzeggen, 't geen de Raadslag der Admiraliteits-Collegien inhieldt (†). —— Eer Sprokkelmaand op den zeventienden van welke, dit Besluit genomen werd, ten einde liep, leverden Staaten van *Friesland* hun gevoelen op dit stuk in, geheel zamenstemmende met den Raadslag der Admiraliteits-Collegien, en last geevende aan hunne Afgevaardigden, om met de andere Bondgenoo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 174.

(†) Beginnende van de Woorden *Wyders, dat den Heer* VAN WELDEREN enz. Ook hadt men de met andere Letteren gedrukte woorden, *dat hunne Hoog Mogenden niet wisten enz.*, als mede den laatsten volzin, *en alle Waaren zonder onderscheid*, enz. agter wege gelaaten.

nooten in te ſtemmen, ten einde tot het verleenen van een Onbepaald Convoy voor alle Schepen, niet belaaden met Goederen, uitdruklyk by de Tractaaten voor Contrabande erkend, mogt beſlooten worden (*).

Aldaar medegedeeld.

Der Staaten Afgezant VAN WELDEREN, verwylde niet met dit ſtuk aan Lord STORMONT, ſchriftlyk mede te deelen, en by monde aan te dringen. Schoon deeze als nog geen antwoord kon geeven, liet hy niet naa deezer gelegenheid aan te grypen om te reppen, van de onzekerheid waar in men *Engeland* liet, door, op de herhaalde eiſchen van Hulpbenden, niets te beſluiten, of het de *Vereenigde Gewesten* moest aanzien als eene Mogenheid, die en *Vriend* en *Bondgenoot*, of als eene die wel *Vriend*, maar ſlegts *Onzydig* was; verder zich beroepende op het veel beduidend en verreziend geſprek, met den *Nederlandſchen* Staatsdienaar, eenigen tyd geleden gehouden (†).

Door Lord STORMONT beantwoord.

Lord STORMONT beantwoordde, by eenen Brieve, den zestienden van Lentemaand gedagtekend, de klagten des Gemeenebests, op zodanig eene wyze als men te gemoet gezien hadt. Naa de oude en zo dikmaals herhaalde betuigingen der genegenheid des Konings tot de *Vereenigde Gewesten*, van diens verwondering en leedwee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 427.
(†) Zie hier boven bl. 263.

IV. BOEK. 1780. weezen, over het *begunstigen* van 't vervoer der Scheepsgereedschappen na de Havens van diens Vyanden, vaart hy voort tot de hoofdzaak in deezen toetreedende. „ Zyne Majesteit heeft herhaalde Vertoo„ gen gedaan, omtrent de *Convoyen* de on„ gelegenheden aantoonende, die daar uit „ zouden kunnen voortspruiten, als me„ de de noodzaaklykheid en regtmaatig„ heid van het doorzoeken aller Koopvaar„ dyschepen, verdagtlyke Waaren voe„ rende: een *Doorzoeken*, in alle soortge„ lyke gevallen, gebruiklyk en erkend by „ 't Verdrag, zelfs des Jaars MDCLXXIV. „ De Bevelen aan de Heer FIELDING „ gegeeven zyn, in alle opzigten, over„ eenkomstig geweest met dat gebruik, „ en hy heeft dezelve stipt agtervolgd. „ Maar, wanneer hy tot het doen der „ Doorzoeking Sloepen, naar inhoud van „ het Verdrag zondt, heeft de Schout„ by Nagt Graaf VAN BYLANDT op „ dezelven doen schieten, schoon zy „ 's Konings Vlag voerden, en stelde zich „ dus aan als *Aanvaller*. —— Het is alleen „ die gemaatigdheid, welke alle de tree„ den van zyne Majesteit bestuurt, dat „ de Koning zich tot dus verre onthouden „ heeft, van over die daad van Vyand„ schap of rechtstreeksche schennis van „ dat zelfde Verbond, welks Voorregten „ gy, Myn Heer! inroept, te klaagen. „ Zonder hier in eenig onderzoek te tree„ den, wegens het misbruik van dat Ver„ bond, tegen 't welk myn Hof zich steeds

„ ver-

„ verklaard heeft, is het genoeg op te „ merken, dat eene dergelyke inroeping „ volstrekt niets is, op een tyd, dat men „ het Verbond, op 't welk men zich be„ roept openlyk, en op uitdruklyken last „ van hunne Hoog Mogenden, heeft ge„ schonden. De Schout-by Nagt heeft „ buiten twyfel niet gehandeld, dan inge„ volge van zynen Lastbrief, welken hy „ heeft ontvangen, en het Vertoog, 't „ geen gy my hebt overgegeeven, verre „ van zyne handelwyze te laaken, regt„ vaardigt dezelve. —— Ik zal u hier „ niet herinneren, 't geen ik de eer gehad „ heb u mondeling te zeggen. Dit is te „ minder noodig, daar de Gezant van den „ Koning bevel heeft, om aan hunne „ Hoog Mogenden, een Vertoog over te „ handigen, waar in zyn Majesteit zyne „ gevoelens en voorneemen op de vriend„ lykste, maar teffens klaarste en duide„ lykste wyze, ontvouwt (*)."

IV. BOEK. 1780.

Aanmerkingen op dit Antwoord.

In dit Antwoord vindt men geen bescheid, altoos op de te rugvraage der Schepen, onder de Vlag van den Staat genomen; doch genoeg kon men 'er uit opmaaken, dat ze als met regt opgebragt aangemerkt wierden. Ook was men in *Engeland* zo verre, van op de wedergave dier Schepen, en het herstellen der grieven den Staat aangedaan, te denken, dat men die Schepen in beslag hieldt, en van 's Konings we-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 431.

IV. BOEK. 1780.

wege voor den Regter, regterlyke eischen tegen de eigenaars en belang hebbenden ondernam, en vonnisfen van verbeurtverklaaring over eenige velde. Met deeze in 't breede op te haalen, zouden wy bladzyden met de tergendste onwaarheden, en schamperste taal gevuld volschryven: bladzyden zo lastig voor ons als verveelend voor den Leezer; doch wy kunnen niet nalaaten, eenige trekken uit die Regtshandelingen en Vonnisfen te ontleenen, om ten blyke te dienen, van de Geestgesteltenis toen in *Engeland* heerschende, waar aan men, als een zamenmengzel van Haat, Boosheid, List, Bedrog, Valschheid en smaadende Verguizing, geen te snooden naam kan geeven.

Hoe men in *Engeland* over de opgebragte Schepen dagt en vonniste.

Men beweerde, dat het Tractaat des Jaars MDCLXXIV. „ door het gedrag „ van den Schout- by Nagt BYLANDT „ verydeld was; dat de *Hollanders eerst* „ geschooten hadden, en dat 'er verscheide schooten daar naa geschiedden; zo „ dat het in de daad een gevegt geweest „ was, dat óf zulks *ernstig*, of alleen „ *welstaans* halve geschied ware, zulks „ het Hof niet raakte: dewyl BYLANDT „ door het weigeren van het onderzoeken „ der Schepen onder zyn Convoy, zich „ schuldig gemaakt hadt aan een inbreuk „ van het vyfde Artykel diens Tractaats. „ Dit gedrag moet verondersteld worden „ geschied te weezen, volgens zyne be„ velen van de Algemeene Staaten, en zyn „ Vlag gestreeken hebbende, was hy en

„ zyn

„ zyn Esquader aan te merken, als in vy-
„ andlykheid genomen. 'Er viel geen
„ twyfel of hy zou, hadt hy alleen een
„ Konings Kotter, in plaats van eene Vloot
„ ſterker dan de zyne ontmoet, die, volgens
„ zyn pligt, de Schepen hadt willen onder-
„ zoeken denzelven in den grond geboord
„ hebben. — Het ſchieten was eene vol-
„ komene vernietiging van het Tractaat.
„ Het Convoy hadt de *Engelſchen* bevog-
„ ten, en, zo dat geſchiedde op last van de
„ Staaten, dan verklaarden zy, door den
„ mond van hun Kanon, dat *Groot-Brit-*
„ *tanje* zyn wederzyds aandeel in 't meer-
„ gemelde Tractaat niet zou hebben, welks
„ uitvoering door het losbranden op den
„ Boot van FIELDING verboden was."

„ Alle Zee-Tractaaten," dus ſprak Sir JAMES MARIOTT, die zich, als 't ware beklaagde, dat hy over eene zaak hoedanig 'er nooit in de Geſchiedenis des *Engelſchen* Volks voorviel, uitſpraak moest doen, „ tusſchen twee in Vriendſchap
„ zynde Mogenheden maaken maar één
„ Wetboek, eene onverdeelbaare veréé-
„ niging uit, zy zyn, (zo men zich van
„ zulke heilige woorden bedienen mag,)
„ de *Bybel*, het *Boek* of *Testament* der
„ overeenkomst tusſchen Volk en Volk,
„ 't welk ongeſchonden gehouden moet
„ werden als een zamenſtel, van 't welk
„ men geen deel kan verbreeken, zonder
„ het geheel van één te ſcheiden. De
„ *Hollandſche* Onderdaanen hebben, by
„ Tractaat, byzondere Voorregten boven

VI. BOEK. 1780.

„ die van eenig ander Land; maar, indien „ zy zich niet naar het Tractaat gedraagen, moeten zy niet als *Hollanders*, „ doch als algemeen Onzydigen worden „ aangemerkt. —— 't Kon nooit de meenig der Verdragmaakende Partyen weezen, dat de Koopvaardyschepen der „ Onderdaanen van de Heeren Staaten, „ Vragtschepen zouden worden in dienst „ van den Koning van *Frankryk*, noch dat „ de Oorlogschepen van de Staaten als zyn „ Convoy zouden dienen: men kon zich „ geen verontwaardigender begrip, dan „ dit van de Souverainiteit der Staaten „ vormen. Het denkbeeld van 't verleenen van Convoy voor *alle Hollandsche* „ Schepen, naa een Haven van den Vyand bestemd, is erg, en klimt, wanneer „ die verleening vergezeld gaat met bevel „ om te wederstaan, tot die hoogte, dat „ men alle middelen van openbaar Regt, „ door die daad zelve, verwerpt, —— middelen die goedgevonden waren, tot „ voorkoming der gevolgen, daar uit ontstaande, dat Onzydigen, by openlyke „ daaden, zich als Partyen in een Oorlog „ mengden. —— BYLANDT moest niet „ geschooten, maar eene minzaame Onderhandeling voorgeslaagen, en de Schippers der *Hollandsche* Vragtschepen bevolen hebben, aan boord van den *Engelschen Commandeur* te gaan, om hunne „ Zee-brieven en Los-cedels te vertoonen. „ 't Gevolg van zyn tegenstand is, derhalven, schoon ik het Tractaat niet al-

„ ge-

IV. BOEK. 1780.

„ gemeen ydel verklaar, egter, ten opzigte van elk Schip, ten tyde van den wederstand genomen, door 't gedrag VAN BYLANDT, verydeld. — Zich in vyandlykheden in te wikkelen, was de weg niet om den Koophandel te beschermen, en zy, die den Staaten verzogten zulk een Convoy te verleenen, waren veel eerder Partytrekkende *Americaanen*, of listige *Fransche* Staatkundigen, dan hartlyke en zuivere *Hollanders*, en wezenlyke Vrienden van hun Vaderland: in 't welk zeker nog te veel braave Lieden waren, dan dat het met de daad een Land wierde, afhangelyk van den *Franschen* Koning, en diens daar verblyvenden Staatsdienaar. —— Al de Geleerdheid VAN DE GROOT en BYNKERSHOEK, in hunne onderscheidingen en wederonderscheidingen van Waaren, voor Contrabanden gerekend, was belachlyk, en maakte een vertoon in 't schryven. — En met opzigt tot de Blokaade, elke Vyandlyke Haven was geblokkeerd, ten aanziene van dat Onzydig Schip, 't welk, Krygsbehoeften in hebbende, aangehouden en belet wordt 'er binnen te komen. 't Komt 'er weinig op aan, waar de Blokaade gemaakt wordt, over 't *Kanaal*, te *Doevres*, of te *Brest*, of te *Orient*, wie gevat wordt is geblokkeerd. *Groot-Brittanje* sluit, wegens de Eilandlyke ligging, natuurlyk op alle Havens van *Spanje* en *Frankryk*: het heeft een Regt om zich met

IV. BOEK. 1780.

„ die ligging, als de gaaf der Voorzienig-
„ heid te bevoordeelen." Welk een onbeſchaamdheid! welk een ydel gezwets!

Op een *Fransch* Papier, aan boord van een der Schepen, ſtrekkende om 't zelve te verzekeren van de voordeelen door den Koning van *Frankryk*, toegeſtaan aan de *Hollandſche* Schepen, en byzonder die van *Amſterdam*, hadt men 't zeer gelaaden: en werden die Vryheden in dit beſpotlyk licht geſteld. „ Het Reglement ten voor-
„ deele van de Stad *Amſterdam*, was erger
„ dan een Familie-Verbond: naardien,
„ zo de Stad *Amſterdam*, als een Publiek
„ Lichaam, de gunſten van *Frankryk* aan-
„ nam, zulks in de daad een Verdrag van
„ Verbintenisſe, was tusſchen de Kroon
„ van *Frankryk* en de Regenten van *Am-*
„ *ſterdam*, afgeſcheiden en onafhanglyk
„ van de Algemeene Staaten, en van hun-
„ ne overige Landgenooten. Wie 'er zich
„ van bedienden, waren, in dit geval, geen
„ *Hollanders*, vervreemd van de Staaten,
„ en genaturaliſeerde *Franſchen*. Het
„ *Franſche* Hof maatigde zich een Regt en
„ Zeemagt in *Holland* aan, beledigend
„ voor de Onafhangelykheid der Staaten.
„ —— De Franſche *Commisſaris der Ma-*
„ *rine* in *Holland Monſieur* BOTEREAU,
„ vestigde, door een byzonderen last,
„ een Comptoir van Bevoorregting in 't
„ midden van den Staat, met een ſoort van
„ geregtelyk gezag. Even als de Commis-
„ ſie-winkels van 't Congres, door FRANK-
„ LIN, DEAN, en CO, geopend zyn, in-

„ zon-

„ zonderheid voor de *Americaansche* Kaa„ pers, en de *Lettres de Marque*, is het, „ om het algemeen te dienen, aan den „ *Fransch-Hollandschen* Koopman BOTE„ REAU vergund, onder het gezigt van „ het Stadhuis van *Amsterdam*, een Win„ kel open te zetten van *Certificaaten* en „ en *Fransche Bevoorregtingen*. —— De „ Vonnisvellingen van deezen Dag, zul„ len toonen wat lot weinige misleide „ Menschen verdienen van 't Natuurlyk „ Regt, en van dat der Volken; daar zy „ het groot lichaam hunner Medeburge„ ren, en de Onderdaanen van de Staaten „ verlaaten, op eene haatlyke wyze on„ derscheiden door gunsten van *Frank*„ *ryk*, onzeker in derzelver duur, listig „ in derzelver oogmerk, en strekkende om „ de Verbintenis der Republiek te ver„ breeken, haare levensgeesten aan te tas„ ten, door de zaaden van Oneenigheid, „ Oproer, en Opstand, onder haare In„ woonders, te strooyen: zo als *Frankryk* „ gedaan heeft in de *Britsche Americaan*„ *sche* Volkplantingen, en onder andere „ Volken, in hoop om daar door een ry„ ken Oogst in te zamelen (*)." Niet vreemd dat iemand, die het Regt met zulke laage spotternyen en haatlyke scheldnaamen door mengt, van een DE GROOT en BYNKERSHOEK de walg steeke!

Welke uitwerkingen zulks hier te Lande baarde.

Wanneer de Verbeurtverklaaringen der Laa-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 248. enz.

IV. BOEK. 1780. Laadingen van zo veele Schepen; de eischen van nader berigt, wegens het daar in bevonden yzer; het uitstellen van het lot der Schepen zelve, tot dat nadere Seinbrieven, en andere Zeepapieren, waren ten voorschyn gebragt; het verbeurd verklaaren van andere Schepen met derzelver Laadingen; en van zommigen, zo verre *Amsterdamsche* Kooplieden daar in belang hadden, terwyl men andere Schepen, die niet onder 't Convoy geweest waren met Hout gelaaden, op het voortbrengen der Paspoorten, hadt vrygesprooken, schoon men de Laading, tegen betaaling der Waarde, hadt overgenomen, het stuk der Vragtgelden en Legdagen onbeslist laatende, hier te Land bekend werden, met alle die en meer schamperheden, by het stryken dier Vonnissen, welke wy tot staaltjes geboekt hebben, veroorzaakte zulks een heftig misnoegen, over deeze willekeurige handelwyze, en volstrekte aanmaatiging van Regtsgebied over de vrye Zee, gevoegd by den hoon de Vlag van den Staat voor 't oog van geheel *Europa* aangedaan. Elk rechtgeaart *Nederlander* kookte het bloed in de aderen. De Kooplieden en Zeehandelaars, zagen hunne zaken, welker herstel zy verhoopten, nog sterker ten agteren gaan. Voorheen hadden zy, (hoe zeer verongelykt,) vergoeding van de Admiraliteit in *Engeland* ontvangen, de Waarde, Vragt en Legdagen genooten; dan nu vonden zy zich verlegen, waarom het *Geleide* en de *Bescherming* der Vlagge

van

van hun Souverain, hun tot een *Misdaad* kon worden toegerekend, geſtraft met de Verbeurtverklaaring van Schepen en Goederen.

IV. BOEK.

1780.

Kooplieden van *Amſterdam* leveren des een Verzoekſchrift in.

Eenige Kooplieden, Boekhouders, Reeders en Asſuradeurs te *Amſterdam*, waren weder genoodzaakt de toevlugt tot 's Lands Vaderen te neemen, met een breed uitgewerkt Verzoekſchrift: waar in zy de gehoudene handelwyze der *Engelſchen* aan de gronden van het Natuur- en Volksregt, en van de Verbonden, toetſten, en wel verre van zich in te laaten tot het wederleggen der ſmaalende en ſpottende trekken in de geſtreeke Vonnisſen, op eene bedaarde en beredeneerde wyze toonden, hoe ongegrond de meestſchynende bewysredenen waren: wel te regt aanmerkende, „ dat deeze Uitſpraak mogelyk „ het eenig voorbeeld in de Geſchiedenis- „ ſen van alle Eeuwen uitleverde, in 't „ welk men het verleenen der Beſcher- „ ming van een Souverain aan deszelfs „ Onderdaanen tot een Misdaad hadt aan- „ gerekend." Zy verzogten, dat hunne Hoog Mogenden, hun goed Regt geliefden te handhaaven en voor te ſtaan, en, door zodanige kragtdaadige middelen als zy, zouden vermeenen meest geſchikt en toereikende te zyn, te bewerken, dat, met te niet doening der Uitſpraaken van het Admiraliteits Hof te *Londen*, hun de tegen allen behooren genomene en opgebragte, en tegen alle Regten verbeurdverklaarde Schepen en Laadingen, kost en ſchadeloos,

IV. BOEK. 1780. en met vergoeding van alle kosten, schaden en intresfen, door derzelver ophouding geleden, ontslaagen en aan derzelver Eigenaaren te rugge gegeeven wierden. — Voorts dat tegen de geduurige inbreuken en geweldenaaryen der *Engelschen*, zodanig een Besluit mogt genomen worden, als zy, tot bereiking van dit oogmerk, en tot handhaaving van de Eer des Gemeenebests, in het tegenwoordig tydsgewrichte zouden vermeenen te behooren (*). Hoe weinig vrugts zulks deedt, en hoe gelyk de *Engelschen* aan zich zelven bleeven, in het voortzetten der onregtmaatigste gestreekene Vonnisfen, zullen wy naderhand ontdekken, in de schandvolle bladeren onzer Geschiedenisse.

Dringend Veroog van YORKE; den 21 Maart om Hulpbenden.

Lord STORMONT hadt zich, in zyn jongst gezonden Brief aan den Graave VAN WELDEREN (†), beroepen op een Vertoog, 't geen 's Konings Afgezant by de Staaten stondt in te leveren. Hy gaf het over den één- en twintigsten van Lentemaand. Behalven het ophaalen der oude Bezwaaren, en klagten over het uitstellen van het antwoord op de gevraagde Hulpbenden, merkte hy aan, „ U Hoog „ Mogenden hebben, zonder agt te gee- „ ven op de herhaalde voorstellingen, „ zo openbaare als geheime, wegens de „ Convoyen, niet alleen die Convoyen „ toe-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780, bl. 281. enz.
(†) Zie hier boven bl. 264.

„ toegestaan tot verscheide soorten van
„ Scheepsbehoeften; doch, daarenboven,
„ uitdruklyk goedgevonden, dat een ze-
„ ker getal Oorlogschepen zich gereed
„ moest houden, om, in 't vervolg,
„ Scheepsbehoeften van allerlei soort, na
„ de Havens van *Frankryk* bestemd, te
„ geleiden. —— Dit Besluit, en de Be-
„ velen aan den Schout by Nagt VAN
„ BYLANDT gegeeven, om zich met ge-
„ weld te verzetten tegen het doorzien
„ der Koopvaardyschepen, hebben het
„ toeval te wege gebragt, 't welk 's Ko-
„ nings Vriendschap zeer gewenscht hadt
„ te voorkomen: maar 't is bekend dat
„ die Schout by Nagt, volgens zyn Last-
„ Brief, het *eerst* geschooten heeft op
„ Booten, de *Engelsche* Vlag voerende,
„ en afgezonden, om, volgens de wyze,
„ by het Verbond van MDCLXXIV. voor-
„ geschreeven, de Doorzoeking te doen.
„ Het is dan een openlyke Aanval, eene
„ rechtstreeksche Schending van hetzelfde
„ Verbond, 't welk U Hoog Mogenden
„ schynen aan te merken als het heiligste
„ van allen. Zyne Majesteit heeft vooraf
„ herhaalde voorstellingen gedaan, we-
„ gens de noodzaaklykheid en regtmaatig-
„ heid deezer Doorziening, in alle over-
„ eenkomstige omstandigheden gebruikt,
„ en by het Verbond volkomen gewet-
„ tigd. Men was te *Londen* onderrigt, dat
„ 'er in *Texel* veel Schepen, met Scheeps-
„ behoeften, en vooral met Masten en
„ groot Scheepstimmerhout gelaaden,

 „ zeil-

IV. BOEK. 1780.

„ zeilvaardig lagen om na *Frankryk*, het „ *Hollandsche* Convoy *agter na*, of *onder* „ *'t zelve*, te vertrekken. De uitkomst „ heeft maar al te wel de waarheid dier „ Berigten beweezen: dewyl 'er van die „ Schepen onder 't Convoy zelve geweest „ zyn. Het grootste getal is ontsnapt en „ heeft aan *Frankryk* een kragtdaadigen „ onderstand, waar aan het groot gebrek „ hadt, toegebragt. Terwyl hunne Hoog „ Mogenden dus den Vyanden van den „ Koning hulp toebragten, met de ver„ voering dier ondersteuningen te begun„ stigen, hebben zy eene zwaare Boete „ den Onderdaanen van de Republiek op„ gelegd, om hun af te houden van Lee„ vensmiddelen te *Gibraltar* te brengen, „ offchoon die Plaats begreepen is in de „ algemeene Guarantie aller *Brittannische* „ Bezittingen in *Europa;* en offchoon, in „ denzelfden tyd *Spanje* den Koophandel, „ op eene zeer beledigende en onvoor„ beeldige wyze, belemmerde."

„ Het is niet alleen by deeze gelegenheid, „ dat het gedrag van U Hoog Mogenden te„ gens den Koning en tegen de Vyanden van „ zyne Majesteit, op eene verbaazende „ wyze, in de oogen van de onpartydige „ wereld, met zich zelven strydt. Nie„ mand is onkundig van het geen 'er is „ voorgevallen in de al te welbekende „ zaak van PAUL JONES. De verschui„ ling aan dien Zeerover toegestaan, was „ rechtstreeks strydig met het Verbond „ van *Breda*, des Jaars MDCLXVII. en

„ zelfs

„ zelfs met het Plakaat van Hunne Hoog „ Mogenden van den jaare MDCCLVI. „ Nog meer, hoewel U Hoog Mogen„ den, een volstrekt stilzwygen gehou„ den hebben, en het nog doen op de „ billyke Eischen van zyne Majesteit, „ hebben zy zich, op de enkele Vraag van „ de Vyanden van den Koning, gehaast „ om hun van eene volstrekte en Onbe„ paalde Onzydigheid te verzekeren, zon„ der eenige uitzondering van de oude „ Verbintenissen der Republiek op de „ plegtigste Verbonden gegrond. Nog„ thans wil de Koning zich overreed hou„ den, dat, alles wat 'er gebeurd is, min„ der toe te schryven zy aan de weezen„ lyke voorneemens van U Hoog Mogen„ den dan aan de Kunstenaaryen zyner „ Vyanden, die, naa tweedragt tusschen „ de Leden van den Staat verwekt te heb„ ben, beurtlings met Bedreigingen en „ Beloften, hun tegen derzelver Natuurly„ ke Bondgenooten zoeken aan te zetten."

„ Zyn Majesteit kan niet gelooven, „ dat U Hoog Mogenden het Besluit ge„ nomen hebben om van een Systema af „ te zien, dat het Gemeenebest, zedert „ meer dan ééne Eeuw, met zo veel roems „ en luisters gevolgd heeft. Maar, in„ dien het Besluit van U Hoog Mogenden „ zodanig ware, indien zy bepaald had„ den van het Bondgenootschap met „ *Groot-Brittanje* af te zien, met te wei„ geren de Verbintenissen van 't zelve „ na te komen, zou 'er uit dit Besluit een „ nieuwe toestand van zaaken ontstaan.

IV. BOEK. 1780.

„ De Koning zou deeze verandering met „ een gevoelig Leedweezen zien; maar „ derzelver gevolgen zouden noodzaak- „ lyk en onvermydelyk zyn. Wanneer „ de Republiek, door eene daad van U „ Hoog Mogenden, ophoudt, Bondgenoot „ te weezen van zyne Majesteit, zyn de „ betrekkingen tusschen de beide Volken „ geheel veranderd, zy hebben geen an- „ der opzigt, geene andere Verbintenissen, „ dan welke 'er plaats hebben, tusschen „ Mogenheden, die in Vriendschap en On- „ zydigheid leeven. Alle Verbonden „ wederkeerig zynde, zo is, indien U „ Hoog Mogenden hunne Verbintenissen „ niet willen naakomen, het gevolg dat „ die van den Koning ophouden verbinden- „ de te zyn."

„ Het is op deeze ontegenzeggelyke „ Gronden dat zyne Majesteit my bevo- „ len heeft, op de vriendlykste, maar te- „ vens ernstigste wyze, te verklaaren, dat, „ indien tegen zyne billyke verwagting, U „ Hoog Mogenden hem niet, binnen den „ tyd van drie weeken, te rekenen van „ den Dag der Overgave deezes Ver- „ toogs, een voldoend antwoord, wegens „ de Hulp, zedert acht maanden gevor- „ derd, geeven. Zyne Majesteit dit Gedrag „ als eene verlaating van het Bondgenoot- „ schap van de zyde van U Hoog Mogen- „ den zal aanmerken, en dus de *Vereënig-* „ *de Gewesten*, niet anders dan op den „ voet van andere Onzydige, en niet by „ Verbonden bevoorregtte Mogenheden,

„ be-

„ beschouwen, en diensvolgens zonder „ vertraaging, by voorraad, en tot nader „ bevel, met opzigt tot hunne Onderdaa- „ nen, doen opschorten alle byzondere „ bepaalingen der Verbonden tusschen de „ beide Volken, naamlyk die van het „ Verbond des Jaars MDCLXXIV., en „ zal zich alleen houden aan de algemee- „ ne gronden van het Regt der Volken, „ 't welk dienen moet ten Rigtsnoer tus- „ schen onzydige en onbevoorregte Mo- „ genheden (*)."

Antwoord der Staaten, tydsuitstel verzoekende.

Schoon 'er gronds genoeg ware om een Vertoog van dien dringenden en dreigenden aart te wagten uit het geen Lord STORMONT, eenigen tyd geleden, den Graave VAN WELDEREN, mondeling berigt en gelegenheid gegeeven hadt om in geschrifte te stellen, en den Staaten te laaten toekomen (†), leverde dit geen reden op, om over dit stuk Staatsgewyze bepaald te handelen; en de Gewesten hadden het overweegen van den aanzoek om Hulpe, zo 't schynt, uit wantrouwen omtrend elkander, geschroomd tot een gezet punt van onderhandelinge te neemen (§). Thans werd hun het korte tydsbestek van drie weeken voorgeschreeven om een bepaald antwoord uit te brengen. Op deezen eisch lieten hunne Hoog Mogenden den

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 301. enz.
(†) Zie hier boven bl. 264.
(§) Zie hier boven bl. 132.

IV. BOEK. 1780. den Ridder YORKE aanzeggen, „ dat „ zy, zo spoedig mogelyk, aan 't verlan- „ gen van zyne *Groot-Brittannische* Ma- „ jesteit zouden voldoen; doch dat de Re- „ geeringsvorm van dit Gemeenebest niet „ toeliet, binnen den bestemden tyd, daar „ mede gereed te weezen. Het ingelever- „ de Vertoog was thans het onderwerp „ der Raadpleegingen der onderscheide Ge- „ westen, welker Besluiten men eerst moest „ inwagten, dat zy zich verzekerd hiel- „ den, dat zyne Majesteit, deeze redenen „ overweegende, zich zo strikt niet aan „ den bepaalden tyd zou houden, en hun- „ ne Hoog Mogenden tyd geeven, om „ overeenkomstig met de Regeeringsge- „ steltenisse, welke zy niet konden ver- „ anderen, te werk te gaan. Ondertus- „ schen beloovende de raadpleegingen, „ op dit stuk, zo veel mogelyk, te ver- „ haasten."

Dit uitstel afgeslaagen. De Ridder YORKE, weigerde dit Antwoord aan te neemen, en te voldoen aan 't verzoek om 't zelve by den Koning te ondersteunen: „ de bevelen van den „ Koning zynen Meester," gaf hy den Voorzitter der Algemeene Staaten te kennen, „ gedoogden zulks niet, en voor 't „ overige twyfelde hy niet of de Vertoo- „ gen des Graave VAN WELDEREN „ zouden dezelfde kragt hebben, als of „ hy zich met deeze zaak belastte." Dit wilde 't zelfde zeggen als geen kragt altoos: want, wanneer der Staaten Afgezant, in een gesprek met Lord STORMONT, hem van

van dit alles kennis gaf, en de onmogelykheid voordroeg om de Besluiten van alle de Gewesten, op het laatst ingeleverde Vertoog des Gezants YORKE, binnen dien bepaalden tyd, te kunnen hebben, kreeg hy eindelyk tot bescheid, „ dat het Vertoog diens Ridders niets behelzende dan „ 't zelfde Besluit des Konings, uitgedrukt „ in eene Verklaaring reeds in Louwmaand „ laastleden gedaan, zyne Majesteit geene „ verandering kon maaken in de vastgestelde Tydsbepaaling (*).”

Gevoelens der Zeven Gewesten, over de verzogte Hulpe.

Staaten van *Holland* hadden dit derde Vertoog, om Hulpbenden aanhoudende, niet afgewagt, doch reeds ter Algemeene Staatsvergadering, als hun Besluit ingebragt: „ dat alle Tractaaten tusschen de „ Kroon van *Engeland* en dit Gemeenebest, tot het verleenen van Hulpe betrekkelyk, op de duidelykste wyze, „ zich bepaalden, tot *Europa*, luidende „ de woorden, *Alles egter alleenlyk in de* „ *Uitgestrektheid van Europa*; dat de bron „ der tegenwoordige Onlusten blykbaar „ in *America* moest gezogt worden; en dat „ het geval der Verbintenisse niet bestaande, deeze op den tegenwoordigen Oorlog „ niet toepasselyk ware: weshalven men, „ huns oordeels, zich van de verzogte „ Hulpe moest verschoonen.” —— Het leedt niet lang of *Zeeland* bragt ook zyn gevoelen in, 't geen met veel behoedzaamhe-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 313.

IV. BOEK. 1780.

heden omkleed was, en aandrong, om, tot voorkoming van allen misverstand met *Engeland*, in eene Onderhandeling met dat Hof te treeden, verder de zagtste en beleefdste bewoordingen voorschryvende, om de verzogte Hulpe van de hand te wyzen. —— *Utrecht* hieldt het daar voor, dat de Onzydigheid en het behoud van den Staat, behalven andere redenen, voor voldoende konden gehouden worden om zich van de gevorderde Hulpe te verschoonen; te meer, daar zyne Majesteit het Belang van zyne Ryken, en de drangreden van Eigenbehoud, als het rigtsnoer zyner verpligtingen hadt opgegeeven. —— Staaten van *Overysfel*, lieten hunne weigering mede voornaamlyk berusten op de tegenwoordige omstandigheden, in welken zich het Gemeenebest bevondt. —— *Gelderland* hadt dit byzonder." „ Dat, wanneer „ zyne *Groot-Brittannische Majesteit*, in „ eene ernstige overweeging zou gelieven „ te neemen, het Regt, 't welk deeze „ Staat hadt, om op de nakoming en ver„ vulling van het Tractaat van Marine „ van den Jaare MDCLXXIV. te blyven „ aanhouden, en op een behoorlyk en „ billyk herstel van de inbreuken daar te„ gen ondernomen, te blyven aandrin„ gen, zyne *Groot-Brittannische Maje„ steit* het deezen Staat niet kwaalyk zou „ kunnen duiden, dat, zo lang de Repu„ bliek geene herstelling of voldoening, „ wegens haare Grieven, en geene verze„ kering voor het toekomende erlangt,

„ Hun-

„ Hunne Hoog Mogenden, volgens alle „ gronden van Regt en Billykheid, het „ Verzoek tot het gestand doen der Hul„ pe, by een ander Tractaat bepaald, in „ geene overweeging konden neemen, „ maar, tot dien tyd toe, allen onderzoek, „ over het bestaan of niet bestaan van het „ geval des Verdrags, moesten verschui„ ven, en dus dat de Republiek, niet uit „ hoofde van eenige ongeneigdheid; doch „ door zyne *Groot-Brittannische* Majesteit „ zelve, buiten staat gesteld was, om „ zich op den eisch der gevraagde Hulpe, „ voor als nog te verklaaren." —— *Friesland*, waar men, het eerste Onderstand vorderend Vertoog in overweeging neemende niet éénstemmig was, antwoordde thans éénpaarig, dat men de verzogte Hulpe, op eene behoorelyke en voegelyke wyze, zou weigeren. —— *Stad en Lande* het gehoudene gedrag van *Engeland*, ten opzigte van deezen Staat in overweeginge genomen, en vol van wederregtelyke handelingen bevonden hebbende, kwamen tot het zelfde weigerend Besluit (*).

Besluit om den Staat niet langer als een Bondgenoot van *Engeland* aan te merken.

Hoewel dus de onderscheide Gewesten het stuk uit verschillende oogpunten beschouwden; waren zy het ééns om niet te voldoen aan den eisch des *Engelschen* Afgezants. Op deeze weigering volgde het volvoeren der gedaane bedreiging: zyne Ma-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 315-332.

IV. BOEK. 1780. Majesteit verklaarde, „ dat de Onderdaanen der *Veréénigde Gewesten*, van nu „ af aan, moesten aangezien worden op „ denzelfden voet als die van andere Onzydige Staaten, welke door geene Verbonden bevoorregt waren; en zyne „ Majesteit schortte hier mede op, alle de „ byzondere bedingen, raakende den „ Koophandel en Scheepvaard van de Algemeene Staaten, in tyden van Oorlog, „ begreepen in verscheidene nog standgrypende Tractaaten tusschen zyne Majesteit en de Republiek, en in 't byzonder die begreepen waren, in het Tractaat van Zeehandel des Jaars MDCLXXIV." — Voorts werden 'er onderscheide Tyden vastgesteld, naar gelange van de afgelegenheid der Plaatzen, waar op dit Bevel zou beginnen te werken. — Lord STORMONT, van deeze Verklaring, met een Brief den Graaf VAN WELDEREN kennis geevende, zogt, naa een verwytend verhaal van de vrugtlooze poogingen door hem in deeze zaak aangewend, die Tydsbepaalingen, als een weldaad te doen voorkomen; doch welke hy wel duur aanrekent, door den schamperen toon. „ By „ het leezen van dit Bevel," „ schreef hy, „ zult gy gewaar worden eene byzondere „ inschiklykheid van zyne Majesteit, voor „ de Handeldryvende Onderdaanen der „ Republiek. De rugtbaarheid van het „ Vertoog door des Konings Afgezant onlangs overgegeeven, gelyk mede de „ mondelinge Verklaaring door my te voo-

„ ren

„ ren gedaan, zouden zeker zyne Majesteit kunnen ontslaan van het doen eeniger nadere waarschouwing; doch de Koning verlangt, dat de Ingezetenen, zo weinig doenlyk, lyden van de gevolgen van het Plan, 't welk hunne Hoog Mogenden hebben aangenomen, dat even strydig schynt met de gevoelens van de *Hollandsche Natie* als nadeelig voor de waare belangen van de Republiek (*)." —— Welk eene hoonende taal voor de Vaderen van ons Vaderland, uit de pen van een *Engelsch* Staatsdienaar!

IV. BOEK. —— 1780.

Dit Besluit van eenigen in *Engeland* gewraakt.

Men verbeeldde zich niet dat dit gedrag des Konings en van zynen Geheimen Raad, in *Engeland*, eene algemeene goedkeuring aantrof; de Graaf van SHELBURNE liet zich in 't Parlement dus hooren: „ dat de verhaaste opschorting van alle Verdragen tusschen de Algemeene Staaten en *Groot Brittanje*, en het berooven der *Hollanderen* van alle Voorregten, daar uit spruitende, een maatregel was op Wysheid, Billykheid, noch gemeene Eerlykheid gegrond." De Hertog van RICHMOND, der Kroone het Regt toekennende om Oorlog te verklaaren, en Vrede te maaken, „ ontkende dat daar aan de Magt toekwam, om Verdragen te verbreeken, of derdelver werking op te schorten (†)."

Over-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 335. *enz.*
(†) *London Magaz.* 1780. p. 463. 465.

IV. BOEK. 1780.

Last des Konings van *Engeland*, omtrent het neemen en aanhouden der Schepen van deezen Staat.

Overeenkomstig met de Verklaaring des Konings, was zyn last aan alle Bevelhebberen zyner Oorlogschepen, en die van alle Schepen, met *Lettres de Marque* en van *Represailles* voorzien, om alle Schepen en Vaartuigen, behoorende aan Onderdaanen der Algemeene Staaten, welke zy mogten ontmoeten, die eenige Goederen, den Vyanden van zyne Majesteit toebehoorende, aan boord hadden, of Goederen, die, volgens de algemeene Wet der Volken, geagt worden Contrabande te zyn, te neemen en aan te houden.

Men stemt tot een Onbepaald Convoy, uitgenomen *Zeeland*.

Schroom om *Engeland* te mishaagen, vrees voor een daar uit mogelyk ontstaanbaaren Oorlog, hadt voorheen de meerderheid doen Besluiten, om geen groot en zwaar Scheepstimmerhout onder Convoy te neemen; doch de hoon der Vlagge by het opbrengen van BYLANDT aangedaan, was veelen ondraaglyk, zo dat zy dit gevoelen lieten vaaren, en de meerderheid voor Onbepaalde Convoyen stemde; daar het bleek, dat de betoonde inschiklykheid, en het niet gebruiken van een wettig Regt, by *Engeland* geene uitwerking altoos hadt. —— *Zeeland* alleen nam een tegenovergesteld Besluit, schoon niet met eenpaarigheid van stemmen, en bleef aandringen op eene Onderhandeling met het *Engelsche Hof*, reeds aangeduid by het geeven van den Raadslag, ten opzigte van het weigeren der Hulpe aan *Groot-*

Brit-

Brittanje, eer men Onbepaalde Convoyen toestondt (*).

Vondt zich 's Lands Zeehandel, voorheen reeds zo zeer gestoord en mishandeld door een Bondgenoot, in gevaar van nog grooter stoorenissen en mishandelingen, nu de naam van Bondgenoot zelfs ophieldt; deeze kreeg, door het Besluit tot Onbepaald Convoy, voor alle Waaren, welke, volgens de Verbonden met *Engeland*, geen Contrabande zyn, van eenen anderen kant, verligting. De Afgezant des *Franschen* Konings, de Hertog DE LA VAUGUYON, leverde een Vertoog in, 't geen, de onderscheide handelingen des *Franschen Hofs*, van 't begin der Onlusten tot dit tydstip toe, de Scheepvaard betreffende voorgesteld hebbende, deeze opbeurende taal voerde, „ dat de „ Koning, onderrigt en verzekerd van de „ verklaaring, die zy besloten hadden te „ geeven omtrent hunne Onzydigheid, „ tevens met het verleenen van eene vol„ doende en onbepaalde Bescherming aan „ den Koophandel en Scheepvaard van „ hunne Onderzaaten, met genoegen ge„ hoord hadt de Vertoogen door verschei„ de Leden van de Unie, en voornaam„ lyk door den Prins, die aan 't hoofd „ der Republiek is, aan hem gedaan, be„ trekkelyk de belemmeringen, welke de „ Koop-

IV. BOEK. 1780.

Frankryk heft de Aresten op, en belooft wedergave der Gelden, ingevolge daar van ontvangen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 332. 438.

IV. BOEK. 1780.

„ Koophandel van verscheide Gewesten „ in de Havens van zyn Koningryk onder„ ging. Zyne Majesteit hadt hem gelast „ aan hun Hoog Mogenden te verklaaren, „ dat hy het Besluit genomen hadt te doen „ ophouden, alle Bepaalingen in den Jaare „ MDCCLXXIX., op den Koophandel „ der Ingezetenen in zyne Staaten ge„ legd. —— Dan zyne Majesteit wilde „ zich niet bepaalen by de herstelling der „ Onderzaaten hunner Hoog Mogenden, „ in het genot van alle gunsten, welke „ zy genooten, vóór de afkondiging dier „ Nieuwe Wetten, en alle die voordeelen „ voorwaardelyk beloofd by zyn Regle„ ment, betreffende den Koophandel en „ Scheepvaard der Onzydigen: maar wilde „ hun tevens een doorslaand bewys geeven „ van zyne Goedwilligheid, en hadt hem „ belast aan hun Hoog Mogenden bekend „ te maaken, het gegeeven Bevel tot de „ wedergaave van alle de Gelden, door „ de Bedienden zyner Tollen, uit kragt „ der gemelde Arresten, ontvangen; en „ vleide zich dat zulke gewigtige blyken „ van zyne Toegenegenheid hunne Hoog „ Mogenden, zouden overtuigen, niet „ alleen dat hy het opregtste belang stelde „ in de welvaard der *Vereênigde Gewes„ ten*; maar ook dat de Regtvaardigheid, „ Gematigdheid en Goedwilligheid, de „ weezenlyke en onveranderlyke grond„ slag was van zyn gedrag en handelwy„ ze." —— Het Besluit van 's Konings

Staats-

Staatsraad, hier mede overeenkomſtig, ging 'er nevens (*). IV. BOEK. 1780.

Hoe zeer ook overkropt van ſpyt en verontwaardiging, over het Antwoord door Lord STORMONT gegeeven (†); en des nog meer vervuld door de Verklaaringen van *Engelands* zyde, vervolgens gedaan (§), leedt het tot den zes- en-twintigſten van Grasmaand, eer men naa *Engeland* een Wederantwoord afvaardigde: en dus op den eigenſten dag, dat de *Franſche* Afgezant het evengemelde Vertoog, zo zeer tot eere van zynen Vorst ſtrekkende, hadt overgehandigd. Een *Preadvis* van *Holland*, zonder *reſumptie* goedgekeurd, naa 't Hof van *Londen* gezonden, was van deezen merkwaardigen inhoud. „ Dat „ hunne Hoog Mogenden zich geenzins „ voldaan hielden, met het antwoord door „ Lord STORMONT, op de billyke „ Vertoogen van hunne Hoog Mogenden, „ over het geweld aan 't Convoy, den „ zestienden van Lentemaand gegeeven; „ als enkel ſtrekkende, om, door verre „ gezogte bewysredenen, de ſchuld van „ het gebeurde op hunne Hoog Mogen- „ den te werpen, en den Schout by Nagt „ BYLANDT als Aanvaller te doen voor- „ komen, daar het tegendeel waar was. „ Dat hunne Hoog Mogenden, zo wel te „ hunner ontſchuldiginge voor geheel „ Eu-

Antwoord na *Engeland*, volgens het Preadvis van *Holland* gezonden.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 340, 346.
(†) Zie hier boven bl. 285.
(§) Zie hier boven bl. 303.

IV. BOEK. 1780.

„ *Europa*, als om, waare het mogelyk, „ *Groot-Brittanje* breeder te overtuigen, „ oordeelden breeder te moeten vertoonen, „ dat Scheepsmaterialen, volgens de dui- „ delyke Letter der Tractaaten geen Con- „ trabande zynde, de Doorzoeking en Aan- „ houding der Schepen, op order, voor- „ al onder de Vlag van hunne Hoog Mo- „ genden, een rechtstreeksche aanval was „ van hun Vlag, Onafhangelykheid, en „ Souverainiteit. Dat van Lord STOR- „ MONTS aanhaaling des Tractaats van 't „ Jaar MDCLXXIV., nopens het doorzoe- „ ken van verdagte Waaren, het tegen- „ deel by de Leezing duidelyk bleek. Dat „ de natuur van een Convoy allen Onder- „ zoek onnoodig maakende, het vyfde en „ zesde Artykel van dat Tractaat zich „ woordlyk bepaalden tot byzondere „ Schepen, van welken zelfs nog maar de „ vertooning van den Zeebrief, en zo „ zy na Vyandlyke Havens voeren, de „ vertooning der Paspoorten mogt gevor- „ derd worden. Dat het gedrag van „ FIELDING, door zyne Majesteit goedge- „ keurd, derhalven, eene openbaare in- „ breuk aan dat Tractaat opleverde. —— „ Dat, vervolgens, noch door de Orders „ van hunne Hoog Mogenden, noch door „ den Officier daar mede belast, eenige „ kreuk aan de Tractaaten gegeeven, noch „ Vyandlykheid gepleegd was; maar wel „ door den Heer FIELDING ter volvoering „ van zyne Orders, tegen het Convoy „ van den Staat geweld van Wapenen

ge-

„ gebruikt zynde, aan de zyde van zyne „ Majesteit geen de minste rede was om „ zich te beklaagen; doch aan de zyde van „ hunne Hoog Mogenden, met allen regt, „ geklaagd was en nog moest aangedron- „ gen worden; gelyk hunne Hoog Mo- „ genden, op 't ernstigst aandrongen op „ eene voegelyke Voldoening en Her- „ stel, en, buiten verderen form van „ Regtspleegingen, op het ontslag van de „ Koopvaardyschepen, en Laadingen, „ onder het Convoy van den Staat feite- „ lyk en met geweld, tegen de Tractaa- „ ten aangehouden, en zo onbillyk door „ den Regter van het Admiraliteits Hof „ gevonnisd, als door den Heer FIEL- „ DING aangetast, genomen, en in *En-* „ *geland* opgebragt. —— Dat de Heer „ VAN WELDEREN, overeenkomstig hier „ mede zou gelast worden, een Weder- „ antwoord aan Lord STORMONT toe „ te voegen, en daar hy het verder van „ vrugt zou oordeelen, door zyne goede „ diensten en kragtdaadigste poogingen, „ te ondersteunen (*).”

De Graaf VAN WELDEREN kweet zich van deezen last, zo zeer tot eer van den Staat strekkende als zamenstemmende, met de billyke klagten, door de Kooplieden en Zeehandelaaren, een en andermaal, in den boezem van 's Lands Vaderen uitgestort (†). Dan, met Lord STORMONT, by

Hoe in *Engeland* opgenomen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 435.
(†) Zie hier boven bl. 135. 274. 293.

IV. BOEK. 1780.

by het overleveren, in gesprek treedende, vorderde hy niets. Deeze op onzen Staat fel gebeete Staatsdienaar antwoordde, het Vertoog aan zyne Majesteit te zullen overleveren, om 'er bevelen op te ontvangen; doch dat hy, intusschen, by voorraad, kon zeggen, dat de Koning niet alleen het verrigte van FIELDING goedkeurde; maar ook de wyze waar op hy was te werk gegaan: men beweerde te *Londen*, dat de Heer FIELDING *overeenkomstig*, de Graaf VAN BYLANDT *tegen* de Verbonden hadt gehandeld. —— De Graaf VAN WELDEREN mogt hier op inbrengen, dat de Staaten nimmer het onderzoeken van Schepen, onder bescherming van hunne Vlag, gedoogd hadden. Lord STORMONT bleef het Regt daar van beweeren: en wat de wedergave der genomene Schepen, met derzelver Laadingen betrof, zonder form van Regtspleeging, 't was buiten 's Konings magt tegen de gebruiken en gewoonten des Ryks te handelen (*).

Zeven Schepen in *Engeland* verbeurd verklaard.

Laaten wy hier, aan de Eénheid der zaake de Tydorde eenigzins opofferende, zien hoe men in *Engeland* met deeze Schepen, ondanks deezen wedereisch van den Staat, te werke ging. De Geregtshandelingen werden voortgezet, op dien voet als wy 'er eene flaauwe schets van gegeeven hebben, en Zeven derzelven volstrekt ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 436.

verbeurd verklaard. Naa dat de Schippers en het Scheepsvolk zeven maanden lang, verregaande onaangenaam- en smaad- en- baldaadigheden van de *Engelschen* had den moeten verdraagen, werden zy, met het einde van Hooimaand, op de allerveragtelykste wyze, naa elk een slag met 's Konings staf ontvangen te hebben, van hunne Schepen afgejaagd, met verlies van alles, uitgezonderd alleen hunne Kleeding, welke zy niet voor 's anderen daags van boord mogten haalen; en moesten zich, zo berooid, ten koste der Reedery, na 't Vaderland begeeven. Want schoon de Boekhouders dier Schepen van de gevelde Uitspraaken zich beroepen hadden, op de *Lords Commissarissen der Apellen te Londen*, in de billyke verwagting, dat men, naa een geregeld onderzoek van zaaken, de begaane onregtvaardigheden ten spoedigsten, zou te regt brengen, en hun een kost- en schadeloos Ontslag van hunne Schepen en Laadingen doen geworden, moesten zy, tot hun grievend leed, ondervinden, dat men, hangende deeze Regtsgedingen, geduurende het onderzoek over de wettigheid of onwettigheid der Verbeurtverklaaringen, en dus met versmaading der eerste beginzelen van Regten, besloot de Schepen in openbaare veiling aan te slaan, en te verkoopen. —— Zeven derzelven te *Londen*, den eersten van Oogstmaand verkogt, mogten zamengenomen ruim 528000 Guldens gelden.

IV. BOEK. 1780.

VI. BOEK. 1780.

De Eigenaars der verbeurdverklaarde Schepen, vervoegen zich om Schavergoeding by de Staaten.

Wanneer deeze geweldige aangevangene zaak, een zulk allen Regtverkragtend einde genomen hadt, vervoegden zich de Eigenaars dier Schepen, in *Friesland* woonagtig, als mede de Kooplieden te *Amsterdam*, elk met een afzonderlyk Smeekschrift, by de Algemeene Staaten, klaagende over 't geweld en de willekeur der *Engelschen*, in het opbrengen en verbeurdverklaaren hunner Schepen, als uit de armen van de verleende Bescherming der Staaten gerukt. Zy merkten het zwaardrukkend onheil, hun overgekomen aan als een Staatsramp, welke, gevolglyk, door het gantsche Lichaam van den Staat, en niet door eenige byzondere Persoonen, moest geleden worden; weshalven zy verzogten, dat het hunne Hoog Mogenden, naar derzelver gewoone Billykheid en Landsvaderlyke zorge, behaagen mogt hun in deezen toe te leggen, eene volledige en toereikende schadeloosstelling, van 't geen zy, te dier oorzaake, geleden hadden (*).

Spanje behandelt onze Scheepvaard op een beter voet.

Het liet zich aanzien als of de Schepen in *Spanje* opgebragt, daar een zelfde onbillyk lot zouden moeten ondergaan, als in *Engeland* onze Scheepvaard trof (†). Met den aanvang deezes Jaars was, ondanks

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* bl. 730. 735. 743. De Friesen begrootten de schade op meer dan één honderd en vyftig duizend Caroli Guldens, buiten de zwaare kosten der Regtsgedingen in *Engeland* gevoerd, *Aid.* bl. 733.

(†) Zie hier bl. 177 182.

danks de deswegen gedaane Vertoogen, geen der daar opgebragte Koopvaarderen vry gelaaten; ja, te *Mallaga* één voor goeden prys verklaard: ook wilden de *Spanjaarden*, de *Hollandsche Correspondenten* aldaar dwingen om in te staan, dat de opgebragte en aangehoudene *Hollandsche* Schepen niet te *Gibraltar* zouden worden opgebragt. Een ondoenlyke eisch; weshalven twaalf *Hollandsche* Koopvaarders zich onder het geleide van een *Spaansch* Convoy begaaven, en met hetzelve na 't Naauw van de *Straat* zeilden. — Op de ingediende klagten ten *Spaanschen* Hove kwam een verontschuldigend antwoord, met dit verzagtend Besluit, dat zyne Majesteit te raade was geworden: „ dat men „ de Schepen der Republiek ontzien, „ moest, zo lang zy 's Konings toegeeven- „ heid niet misbruikten:" De Graaf VAN RECHTEREN hieldt, op nieuw, aan by den Graaf van FLORIDA BLANCA, hem in een gesprek voordraagende, de groote schade, welke de *Nederlandsche* Koopvaardy leedt, zo door het opbrengen der Schepen omstreeks *Gibraltar*, als door de behandelingen dezelve aangedaan, van welke een vonnis, in hun voordeel gestreeken, hun niet kon bevryden, aantoonende hoe zulk een gedrag, in 't einde, tot groot nadeel der *Spanjaarden* zelve, zou uitloopen, en dat de Ingezetenen van onzydige Volken van den Handel op *Spanje* geheel zouden worden afgeschrikt. De *Spaansche Staatsdienaar* antwoordde, het

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

het zyne te zullen aanwenden om uit te werken, dat 'er beveelen gezonden wierden, om de Scheepvaard des Gemeenebests niet verder te verhinderen. Hy liet het niet by bloote toezeggingen en vriendlyke woorden berusten. De Koning beval eerlang, met alle mogelyke inschiklykheid „ de *Hollandsche Schepen* te behandelen, „ en alle aanhouding te vermyden, zo zy „ zich niet door rechtmaatige redenen ge„ noodzaakt zagen, hun het uit gaan uit „ hunne Havens te beletten." Voorts liet de Koning van *Spanje* een breedvoerig Reglement bekend maaken, wegens de behandeling der Schepen van Onzydige Mogenheden. — Volgens zyne toezegging werden de Regtsgedingen der aangehoudene Schepen met spoed voortgezet, en met dit gewenscht gevolg, dat, daar in Sprokkelmaand reeds eenige Schepen waren vrygegeeven, in Lentemaand het Ontslag van een veel grooter aantal volgde. —— Alles schikte zich in dat Ryk, eenige byzondere gevallen uitgezonderd, die van eenen ingewikkelden aart, of door Kunstenaaryen uit derzelver geheel gebragt waren, ten beste van onzen Handel. Door de aanhoudende goede diensten, en onvermoeiden yver onzes Afgezants ten Hove van *Madrid*, zag men ook, dit Jaar, het verbod des Invoers van *Hollandsche* Kaas en Boter in de *Spaansche* Havens, voorheen uitgevaardigd, weder ingetrokken. Zelfs vergunde de Koning den Invoer van Gezouten Vleesch uit de Havens van dee-

zen

zen Staat, en bleef het inbrengen van Huiden alleen verboden (*).

Uit dit gansche beloop der zaaken is het blykbaar, hoe alles tusschen dit Gemeenebest en *Frankryk* en *Spanje* een gunstiger aanzien kreeg, terwyl het gelaad der dingen tusschen deezen Staat en *Groot-Brittanje*, allengskens verdonkerde. 't Wordt hoog tyd, dat wy de geschapenheid van 's Lands inwendigen toestand, wat van nader by beschouwen.

Het dubbel Last en Veilgeld verlengd.

De Verdubbeling van het verhoogde Last- en Veilgeld, slegts voor den tyd van één Jaar toegestaan zynde, hadden, wanneer men, op 't einde des afgeloopen Jaars, ter Staatsvergadering van *Holland* in overweeging nam, of men 't zelve zou verlengen, veelen van de voornaamste Leden der Vergaderinge des geenen last. Weshalven men goedvondt de betaaling daar van alleen voor ééne Maand te verlengen; en, naa 't verloop van dien tyd, een volkomen Besluit te neemen. De Regeeringen der Koopsteden het gevoelen der Kooplieden, in deeze zaak zo onmiddelyk betrokken, ondertusschen inneemende, vonden, over 't algemeen, eene groote bereidvaardigheid tot het opbrengen van dien last. Die van *Hollands* grootste Koopstad, door hunne Burgervaderen op dit stuk gehoord, spraaken, onder de betuiging

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 105. 191. 518. 523. 1090.

IV. BOEK. 1780.

ging van hunne gevoelige aandoening over den onvermoeiden vlyt en yver der Regeeringe, om den Koophandel de noodige bescherming te doen erlangen, vry uit de borst; verklaarende, dat niet tegenstaande deeze loflyke poogingen, de Kooplieden, nogthans, tot hun leedweezen, hadden moeten ondervinden, dat zy verstooken gebleeven waren van die Bescherming, welke zy meenden met rede, zo van het gewigt en belang van deeze algemeene bron van welvaard, als van hunne bereidvaardigheid in 't betaalen van het dubbel Last- en Veilgeld, te hebben mogen verwagten. In 't byzonder beklaagden zy zich, dat, geduurende het geheele verstreeken Jaar, in 't welk dit Middel gevorderd en met allen yver opgebragt was, de Zeeën, egter door het opontbod der Oorlogschepen van den Staat, geheel ontbloot, en de Volkplantingen zonder bescherminge gelaaten waren; ja de Koophandel zelfs niet eens verdeedigd was geworden tegen de roofzugt der Kaaperschepen. Dat men, by het afloopen van Wintermaand een Convoy verleend hadt; doch zo zwak dat het zelve, te gelyk met de Koopvaardyschepen, tot hoon voor de Vlag van den Staat, tegen de Vryheid van den Koophandel, en het Regt der Verbonden, door de *Engelschen* genomen en opgebragt was. Dat, des niet tegenstaande, die bereidvaardigheid nog niet was verflaauwd, ja aangemerkt zynde den yver en de waakzaamheid der Stadsregeering voor den

Koop-

Koophandel, veel eer moest opwakkeren, dat zy, derhalven, ook geene zwarigheid maakten, om voor de Verlenging van het dubbel Last- en Veilgeld te ſtemmen, mits zy maar eenigzins mogten hoopen, daar van de gewenschte vrugten te zullen plukken. —— Anderen dagten hier over bekrompener, en hielden de Verlenging van meergemelden Last voor te zeer bezwaarend, en van te weinig vrugts, bovenal voor de Kooplieden, die op de *Oostzee* handelende, by de gevorderde Convoyen weinig belangs hadden, en zelfs ook voor de andere Handelaaren, indien zy, in het nu begonne Jaar, geen meer beſchermings, dan in het afgeloopene, genooten: dewyl tot hier toe den geenen die Scheepstimmerhout na *Frankryk* wilden voeren, het Geleide volſtrekt geweigerd was geworden. —— Billyk gaven de Kooplieden te *Amſterdam* op de *West-Indien* handelende, te deezer gelegenheid, hunne verwondering te kennen, dat dit Bezwaar van hun gevorderd wierd, terwyl de Schepen van *Rotterdam* op de *West-Indien* vaarende daarvan bevryd bleeven. —— Het Beſluit was, dat de Kooplieden in de voorgeſlaagene Verlenging toeſtemden, in die billyke verwagting, dat zy, door 't wys beſtuur der Burgervaderen, daar van het voorgeſteld nut mogten genieten, waarom zy zich aan hunne yverige poogingen, op 't ernſtigst, aanbeveelden. Overeenkomſtig hier mede was het Beſluit den zes- en- twintigſten van

IV. BOEK. 1780.

VI. BOEK. 1780.

Uitgenomen *Zeeland* stemmen de Bondgenooten in eene Petitie tot de Uitrusting van 52. Oorlogschepen.

van Louwmaand, om het dubbel Last- en Veilgeld te verlengen.

De Raad van Staaten leverde in Sprokkelmaand eene Petitie in van 2,623,590 Guldens, om de helft der kosten te vinden voor eene buitengewoone Uitrusting van *twee en vyftig* Oorlogschepen en Fregatten, terwyl de andere helft zou gevonden worden, uit het Fonds van het Verhoogde Last- en Veilgeld (*). Deeze aan de hooge Bondgenooten medegedeeld zynde, leedt het niet lang of men raadpleegde daar over. De ingebragte Raadslagen ter Algemeene Staatsvergaderinge liepen meest daar heen om in de voorgeslagene Aanschaffing van Oorlogschepen toe te stemmen, schoon zommige Gewesten hunne toestemming met eenige bepaalingen lieten vergezeld gaan; doch die van geene bezwaarenden aart waren. *Zeeland* alleen speelde hier, gelyk meermaalen, eene weigerende rolle, en wilde in geene verdere Uitrusting, dan der thans daadlyk in dienst zynde Schepen te stemmen; doch wy zouden der Staatsleden van dit Gewest verongelyken en der Waarheid te kort doen, als wy die weigering aan allen toeschreeven.

Zierikzee dagt en sprak anders, dan de andere Staatsleden van dat Gewest.

Zierikzee, dagt en sprak anders. De Regeering dier Stad ter eere moeten wy het volgende overneemen uit het geen zy, met zo veel nadruks, ter Staatsvergaderinge inbragt. „ Zy konden

„ zich

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 181.

IV. BOEK. 1780.

„ den zich niet genoeg verwonderen over
„ den last den Afgevaardigden ter Alge-
„ meene Staatsvergadering gegeeven, de
„ redenen daar voor ingebragt weegende
„ vonden, zy ze ligt; daar het zeker was,
„ dat de hachlyke omstandigheden, waar
„ in het Gemeenebest zich thans bevondt;
„ geen oogenblik twyfelens overlieten;
„ om, met alle kragt, mede te werken;
„ ter afkeering van alle dreigende gevaa-
„ ren, en het aangrypen van alle midde-
„ len geschikt, om den hoon aan de Vlag
„ van deezen Staat, op zulkeene schreeu-
„ wende wyze aangedaan, in het vervolg
„ voor te komen, en te zorgen, dat de
„ Goederen der Ingezetenen niet bleeven
„ blootgesteld aan de Plunderzugt der Oor-
„ logvoerende Mogenheden, die dezelve;
„ zonder op het Regt der Volken en de
„ kragtigste Tractaaten agt te geeven,
„ alomme, onder de beuzelagtigste voor-
„ wendzelen, aantasteden en in beslag na-
„ men. Al 't welk niets anders naa zich
„ kon sleepen, dan een geheel bederf van
„ den Koophandel, de voornaamste steun
„ van 's Lands Welvaard, (schoon dezel-
„ ve zulke zwaare lasten gewillig betaalt,
„ en van den Souverain den kragtigsten on-
„ derstand verwagt, en afsmeekt,) als
„ mede een versmaading en kleinagting
„ van 't Gemeenebest by alle Nabuuren,
„ waar aan 't zelve, zonder eene gedugte
„ Zeemagt, verder moest worden blootge-
„ steld, en zeer ras den Tytel van *Zee-*
„ *Mogenheid* zou verliezen."

IV. BOEK. 1780.

„ Men behoorde, hoe eer hoe beter han-
„ den aan 't werk te slaan, nevens de an-
„ dere Bondgenooten, eenpaarig toe te stem-
„ men in de vermeerdering der Zeemagt;
„ en *Zeelands* aandeel in de Schepen, met
„ allen mogelyken vlyt, tragten te vol-
„ doen: en zo veel te meer, om dat 'er
„ geen Gewest zo veel aan gelegen lag
„ als *Zeeland*, wier voornaamste verdee-
„ diging in eene genoegzaame Zeemagt be-
„ stondt, en zonder dezelve op verscheide
„ plaatzen kon aangevallen worden, en
„ met geene mogelykheid zich zonder de-
„ zelve verdeedigen, en voor vyandlyke
„ overrompelingen gedekt blyven, gelyk
„ duidelyk gebleeken was in den Jaare
„ MDCLXXII. toen het behoud van *Zee-
„ land*, naast GOD, alleen toe te schryven
„ is geweest, aan eene ontzaglyke Zee-
„ magt."

„ Zy begreepen zeer wel," dus vaaren zy voort de tegenbedenkingen en zwaarigheden oplossende, „ de moeilykheid om
„ de Schepen uit te rusten en dezelve be-
„ hoorelyk te bemannen; doch vonden,
„ dit alles niet zo buiten de mogelykheid,
„ om zwaarigheid te maaken tot eene spoe-
„ dige toestemming, in de Uitrusting van
„ twee- en- vyftig Schepen, en het vol-
„ doen van *Zeelands* aandeel in dezelve. —
„ *Zy* konden niet gelooven, dat de slegte
„ staat der Schepen zo groot was, dat de-
„ zelve, naa 't behoorelyk herstel, niet
„ één Zeetocht zouden kunnen doen. Men
„ zou zeker, in deezen hachlyken tyd, en

IV. BOEK. 1780.

„ een Oorlog, die reeds Jaaren lang tus-
„ schen de Nabuurige Mogenheden ge-
„ voerd was, en gegronde vrees gegeeven
„ hadt, dat het Gemeenebest in denzelven
„ zou kunnen betrokken worden, van
„ 's Lands Oorlogschepen, die dierbaare
„ panden, de hand niet afgetrokken hebben,
„ maar die hebben doen onderhouden in zo-
„ danig een staat dat ze in de Dokken niet
„ bedorven, maar herstelbaar waren; ook
„ vertrouwden zy, dat de *Oostzee* en de *Zond*
„ van Ys bevryd zynde, het verwagte
„ Kanon zeer spoedig uit *Zweeden* zou ko-
„ men. —— Zy twyfelden geen oogen-
„ blik aan de moeilykheid om Volk te be-
„ komen; dan hier vondt *Zeelands* Admi-
„ raliteit zich in geen grooter ongelegen-
„ heid dan de andere Bondgenooten. Men
„ zou, meenden zy, kragtdaadiger proe-
„ ven kunnen neemen, als men zich be-
„ diende van de middelen, voor heen zeer
„ dikwerf gebruikt, om den vyfden of ze-
„ venden Man van de Koopvaardysche-
„ pen te vraagen, meerder Aanritsgelden
„ te geeven; en zelfs, zo men nog niet
„ ten vollen slaagde, het voorbeeld der
„ Oorlogende Mogenheden te volgen,
„ en van de *Mariniers* in dienst deezer
„ Landen zich te bedienen, dewyl der-
„ zelver naam duidelyk de plaats, daar zy
„ in den nood behoorden te dienen, aan-
„ toonde; naamlyk op 's Lands Oorlogsche-
„ pen. —— Zy konden niet begrypen,
„ hoe men het toestemmen in eene groo-
„ tere Scheepstoerustinge kon weigeren,

IV. BOEK. 1780.

„ op den bygebragten grond, dat men niet „ wist, welke de Bestemming dier Schepen „ zou weezen, en dezelve tegen het oogmerk der Staaten van *Zeeland* zouden „ kunnen worden gebruikt. *Zy* waren „ van oordeel dat men eerst Schepen „ moest hebben, eer men over derzelver Bestemming behoefde te spreeken, „ en vonden geene genoegzaame redenen, „ om die geenen aan welken de beschikking over 's Lands Schepen was aanbevolen, eenigzins te wantrouwen; doch hielden zich veel eer overtuigd, dat dezelve „ tot bescherming van 't lieve Vaderland „ en deszelfs Koophandel zouden worden „ gebruikt. Wanneer men onderrigt was „ van de Bestemming der Schepen, en „ begreep dat ze tegen 't oogmerk der „ Staaten van *Zeeland* zouden dienen, dan „ was het tyd om zwaarigheden te maaken en met bondige redenen, geen enkele vermoedens, aan te toonen, dat „ zy hunne Schepen tot die einden en oogmerken, niet zouden laaten medewerken. Ook betrof de hier gezogte zwaarigheid, de Schepen thans in dienst niet „ min, dan die tot welker Uitrusting men „ niet toestemde."

Wel verre van op dit stuk langer te marren vonden zy een dryfveer, om te eerder te stemmen in de gevraagde Uitrustinge; „ dewyl haare Majesteit, de Keizerin van „ *Rusland*, hunne Hoog Mogenden van „ haar oogmerk, tot verdeediging der Vrye „ Zeevaard haarer Onderdaanen kennis ge-

„ gee-

„ geeven, en Hoogstdezelven aangezogt
„ hadt, om, tot handhaaving der Vrye
„ Vaard van hunne Ingezetenen, en het
„ belang der Onzydige Mogenheden, dit te
„ helpen onderschraagen, en te beveiligen
„ tegen alle onderneemingen der Oorlo-
„ gende Mogenheden. Van welke aanbie-
„ ding de Staatsleden van *Zeeland* niet
„ vreemd geweest, maar de Afgezonde-
„ nen gunstigst gelast hadden (*). ——
„ Zy meenden, dat men, eenige Verbin-
„ tenissen met Mogenheden, die het zelfde
„ belang hadden als ons Gemeenebest, en
„ zich om die reden sterk toerusten, wil-
„ lende aangaan, zich des te beter in
„ staat van tegenweer moest stellen, om
„ kragtdaadig tot zulke heilzaame einden
„ mede te werken: en het daarom nu de
„ regte tyd was om, door veelbetekenende
„ Uitrustingen, te toonen, dat men waar-
„ lyk met *Daaden* zou volbrengen, wat
„ men met *Woorden* plegtig beloofde, en
„ dus de Nabuurige Mogenheden te over-
„ tuigen, dat wy 't ons waar belang re-
„ kenden, de Vrye Zeevaard te hand-
„ haaven, en de eigendunklyke eischen
„ der Oorlogende Mogenheden tegen te
„ gaan (†)."

Dit

(*) De Keizerin van *Rusland*, hadt den derden van Grasmaand deeze Aanbieding en Uitnoodiging gedaan. Wy zullen, vervolgens, wat daartoe behoort, by elkander onder één oogpunt zamen brengen.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 421.

IV. BOEK.

1780.

De Toerustingen der Oorlogschepen niet voortgezet.

Dit ingebragte der Stad *Zierikzee*, zo volmaakt zamenstemmende met de oogmerken van alle Leden der hooge Staatsvergaderinge, die 's Lands Koop-belang wel meenden te verstaan, begreepen sommigen genoeg te vertoonen, wat het zoeken was der anderen, die *Engelands* vyandschap vreesden, of door zugt tot dit Ryk gedreeven wierden. Zy twyfelden niet of dit was de rede, dat men zeer traag voortging met het vervaardigen der Oorlogschepen en Fregatten, waar toe de Gewesten gestemd hadden. Ondertusschen verliep het gunstigst Jaargetyde voor de Scheepvaard. Geen Schepen durfde de Zeehandelaar onverzekerd laaten uitloopen, de prys der Verzekeringe, tot de ongehoorde hoogte van twintig of dertig ten honderd loopende, was genoegzaam om allen voordeel weg te neemen; deeze geweldige prys, van wegen de onveiligheid gevorderd, duidt met de grootste zekerheid aan, tot welk een trap de Zeegeweldenaaryen klommen; en zullen wy eerlang gelegenheid vinden om 'er breedvoeriger van te spreeken.

Hout en verdere Scheepsbehoeften, gedeeltlyk te Land na *Frankryk* gezonden.

Naardemaal de *Engelschen* onverzettelyk bleeven in hun voorneemen, om den toevoer van Scheepstimmerhout, Hennip, en dergelyke Waaren uit deeze Landen, na *Frankryk*, noch na *Spanje*, te gedoogen, was dit den Kooplieden, zonder groot gevaar van schade, onmogelyk. Wel is waar, de Algemeene Staaten hadden besllooten aan alle Waaren, als geene Contrabande

uit-

uitgemonfterd, en gevolglyk ook aan Scheepstimmerhout, Convoy te verleenen; doch dit vertraagde zo lang, dat het Handelbelang geen verder uitftel gedoogde. Eenige Kooplieden, geen andere weg open ziende, werden te raade, die Waaren met Vaartuigen na *Gent*, en van daar met Wagens na *Frankryk* te zenden. Eene vervoering welker verbaazende kosten zich *Frankryk*, in de grootfte verlegenheid om dien voorraad, moest getroosten. By het Hof van *Brusfel*, hadt men reeds weeten te bewerken, dat deeze overvoering onverlet zou worden toegelaaten. Intusfchen oordeelden de Kooplieden, wier Handel in deeze takken beftondt, kwytfchelding van de uitgaande Regten en Tolgelden dier Waaren, van de Algemeene Staaten te moeten vraagen, gelyk zy deeden met een Verzoekfchrift (*).

IV. BOEK. 1780.

De Schepen der Vreemden, op onze Volkplantingen vaarende, aan de belastingen en bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen.

Elk Handelaar zoekt zynen Medehandelaar een fchoonen kans af te zien; de Vaard op onze Eilanden in de *West-Indien* was, zints Jaaren fterk, en inzonderheid op *St. Euftatius*; andere Volken, doch in 't byzonder de Ingezetenen van *Ooftende* poogden hier mede hun voordeel te doen, tot geen gering nadeel onzer Landzaaten: dewyl zy 'er hunne Goederen aanbragten zonder betaaling der Last- en Recognitiegelden, 't welk de Ingezetenen van den Staat aan de *West-Indifche Maatfchappy* dee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 669.

IV. BOEK. 1780.

deezer Landen, by 't vertrek uit onze Havens, moesten voldoen; en tevens nog het aanmerkelyk voordeel genooten, dat zy de *Americaansche* Goederen en Voortbrengzels van daar mogten vervoeren, na hunne eigene of andere Havens in *Europa*, buiten deeze Republiek, mede zonder betaaling van eenige Last- of Recognitiegelden: terwyl de Ingezetenen niet alleen verpligt waren, deeze zo wel voor de t'huis- als uitreize te betaalen, en daarenboven nog borg moesten stellen, dat de Schepen na geene andere *Europische Havens*, dan na die van den Staat, zouden wederkeeren. —— Een Verzoekschrift deswegen by de Algemeene Staaten ingeleverd, was van die uitwerking, dat de Schepen der Vreemden aan dezelfde belastingen en bepaalingen onderworpen wierden (*).

Geen gebrek aan Geld maar aan Manschap.

Van de *Negen en zestig* zo grootere als kleindere Oorlogschepen, waren 'er thans *Negen en dertig* in dienst gesteld. De Ontvanger van het verhoogde Last- en Veilgeld hadt bevel gekreegen, om 2,000,000 Guldens op dat Fonds op te neemen, tot goedmaaking der onkosten van de in dienst stelling van *Twee- en vyftig* Schepen en Fregatten, voor den Jaare MDCCLXXX., tot Mey MDCCLXXXI.; en was het geloof en vertrouwen op den Staat sterk genoeg, om, niet tegenstaande de laage Rente van twee en een half ten honderd, die Geldopnee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 441.

neeming niet alleen terstond vol te krygen; maar vondt dezelve zo veel daar toe geneigden, dat de aandeelen groot opgeld deeden (*). —— Aan Geld bleek het des niet te haaperen, de groote zwaarigheid scheen gelegen in 't bemannen.

Woerdens voorbeeldlyk gedrag.

De Stad *Woerden*, schoon door haare kleinheid niet veel kunnende toebrengen, gaf reeds vroeg in 't Jaar, een loflyk voorbeeld aan grootere Steden, om dit gebrek aan Manschap te gemoet te komen, en haare Ingezetenen tot het dienst neemen aan te spooren: daar de Regeering aan elk zo binnen de Stad, als in derzelver Regtsgebied woonagtig, die in 't Jaar MDCCLXXX., 't zy als Matroos, 't zy als Soldaat, dienst nam op een van 's Lands Oorlogschepen, eene belooning van Tien Guldens, boven de toegezegde handgelden, beloofde (†).

Voorstel om den *Derden Man* van de Koopvaardyschepen op de Oorlogschepen te leveren.

Hoe zeer de bepaalde Uitrusting eener sterker Vloote, de Kooplieden en Zeehandelaars, op een gunstig herstel van zaaken deedt hoopen bleef, egter, de bescherming agterwege. Die te *Amsterdam* in Graanen handelden, de *Dordrechtsche* en *Rotterdamsche* Kooplieden, waren 's Lands Vaderen, op nieuw, ten sterksten aan, om onverwylde en genoegzaame beschutting tegen de roofzugt der *Engelschen* (§). Allerdringendst was het Verzoekschrift der *Amsterdamsche* Kooplieden, Reeders en Ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 752-572.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780 bl. 367.
(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 624. 626.

IV. BOEK. 1780.

Verzekeraars, vergezeld van een aanbod om, zo veel in hun zou zyn, tot aanvulling van de benoodigde Manschappen mede te werken, en zich te onderwerpen aan zodanige gepaste en spoedige middelen als hunne Hoog Mogenden, naar den aart der dringende omstandigheden, tot behoud van den Handel en Zeevaard hunner Ingezetenen, zouden oordeelen te behooren (*). —— Staaten van *Holland* verleenden een gunstig oor aan de Verzoeken by hun tot ondersteuning van die, by Algemeene Staaten ingediend, en ontwierpen, weinig dagen daar naa, een Plan van een Plakaat, 't welk de Algemeene Staaten moesten beraamen hier op nederkomende, „ dat van alle Koop„ vaardyschepen, meer dan twee Man en „ één Jongen voerende, tweemaal 's Jaars, „ tot 's Landsdienst, de *Derde Man* zou „ geleverd worden; waar van alleen be„ vryd zouden weezen, de Visscheryen, „ de *Oost-* en *West-Indische* Maatschap„ pyen, en de Schepen, welke Manschap „ na de Sterkten in de *West-Indien* zouden „ overbrengen. Ook zouden de Admira„ liteiten, zo ras de vereischte Manschap „ voltallig was, de Kooplieden des berigt „ geeven en dankzeggen."

Frieslands gevoelen daar over.

Friesland stemde over 't algemeen het Plan toe; doch maakte eenige uitzonderingen en bepaalingen, de wyze der lig- tin-

(*) *Nieuwe Neder'. Jaarb.* 1780. II 622.

tinge, den tyd, en eene meerdere algemeenheid betreffende. Zy wilden, naamlyk, „ dat de Schippers zouden kunnen
„ volstaan, met zodanig een derden Man
„ van hun Schip te leveren, waar mede
„ zy best zouden kunnen overeenkomen
„ om ten Oorlog te vaaren, of aan wien
„ zulks by lootinge zou te beurt vallen,
„ mits weerbaare Mannen zynde, en dien
„ Derden Man niet te laaten aan de keuze
„ der Admiraliteiten: dewyl zulks eene
„ geheele stremming aan de Vrye Vaard
„ zou geeven, en veele Zeelieden van
„ den dienst op de Koopvaardyschepen
„ afschrikken: vooral de zodanigen, die
„ zich toelagen, om met den tyd zelve
„ Schippers en Stuurlieden te worden,
„ gelyk op de *Friesche* Schepen dikwyls
„ plaats hadt, als meerendeels met eigen
„ Ingezetenen bemand." — „ Zy begeerden, dat men bepaalde van welken
„ tyd af, dat Plakaat gerekend zou worden eenen aanvang te neemen, ten einde elk daar van behoorlyk kennis kreege," en dat het, by voorraad, niet langer dan twee Jaaren zou duuren." — En, eindelyk, waren zy van begrip, „ dat
„ de Schepen, by dit Plakaat uitgemonsterd,
„ zo niet den *Derden*, ten minsten den
„ *Vyfden* of *Zesden* Man zouden moeten
„ leveren: ten einde de by dit Plakaat bezwaarde Koopvaarders te verligten, en
„ de benoodigde Manschap te eerder te
„ krygen. Staaten van *Friesland* vonden
„ geene genoegzaame reden, waarom de

„ eene

IV. BOEK. — 1780. Plakaat deswegen.

„ eene Handeltak zo verre boven den an-
„ deren zou bezwaard worden."

Het Ontwerp der Staaten van *Holland*, droeg eene algemeene goedkeuring weg, en gaven de Algemeene Staaten een Plakaat, daar mede overeenstemmende uit; dan hoewel, in 't zelve, het overgeeven van den *Derden Man* gevorderd wierdt, „ ter „ keuze van dat Collegie ter Admiraliteit, „ onder welker Resfort de Schepen t'huis „ hoorden, zou van dezelve, voor den „ *Derden Man*, de Schipper, de Stuur„ man, en de Kok, niet mogen afgeno„ men, en in 't algemeen, in die keuze „ met bescheidenheid gehandeld moeten „ worden. Zullende de Schippers, in „ allen gevalle, wanneer tusschen hun, „ en de Kiezers, zwaarigheden mogten „ ryzen, kunnen volstaan met den *Derden* „ *Man* van hun Scheepsvolk, by looting, „ af te geeven." Het Plakaat den zes- en twintigste van Hooimaand afgegeeven, zou stand houden, tot dat de Admiraliteits Collegien de Manschap, tot de vastgestelde Uitrustingen noodig, zouden bekomen hebben, of op eene andere wyze kans zien, die benoodigdheid te vervullen. Op de overtreeding van dit Plakaat, werd gesteld de verbeurte eener boete van Zes honderd Guldens voor ieder Kop, waarmede het Schip bemand was geweest, te betaalen door de Schippers of Reeders van de Schepen, zonder te voldoen aan deezen eisch uitgeloopen. —— Te *Amsterdam* hadt dit bevel, in 't laatst van Herfstmaand

reeds

reeds tusſchen de dertien en veertien honderd Man op 's Lands Schepen gebragt (*).

De Volkplantingen en Zeevaard bleeven onbeſchermd.

Schoon alle deeze toerustende beweegenisſen, en de reis van den Admiraal Generaal na *Hellevoetſluis*, om de daar gereed liggende Oorlogſchepen te bezigtigen, geen ongunſtig vertoon opleverden, en den Koop- en Zeeman veiliger dagen ſpelden, waren deeze nog verre van aan te breeken. De Volkplantingen bleeven ongedekt, de Koopvaarders onbeſchermd, en der *Engelſchen* roofzugt ſloeg de klaauwen, met aangroeienden euvelmoed, in de wettige bezittingen der Landzaaten. Wy zouden bladzyden op bladzyden met ſchennisſen kunnen volſchryven, wilden wy dezelve uit de Dagtydingen van die dagen overneemen: dan dit lust ons niet. Noodig nogthans en genoeg zal het weezen, eenige gevallen aan te ſtippen, om dien gruwel der Zeegeweldenaaryen, thans woedende, te doen kennen, en daar door te bewyzen, hoe, naa het uitſtaan der hoonendſte mishandelingen, de Vredebreuk tusſchen deeze Gewesten en *Engeland* ontſtondt.

Gewelddaadigheden der *Engelſchen* op *St. Euſtatius*, *Seba* en *St. Martin*.

Berigten van *St. Euſtatius*, in 't voorjaar overkomende, hielden in, dat, naa 't vertrek der *Franſche* Vloot om de Noord, meer dan twintig *Engelſche* Kaapers rondsom dat Eiland kruisten, en, nu de handen ruim hebbende, alle uitvaard niet alleen ſtoutlyk beletten; maar dat hunne gewelde-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 755.

IV. BOEK. 1779.

denaaryen, in Slachtmaand des voorleden Jaars, tot het uiterfte overfloegen, om een Vaartuig uit de Baay weg te haalen, en een ander, onder het gefchut des Eilands ten anker liggende, op klaaren dag, in 't gezigt van 't *Hollandsch* Oorlogfchip, te neemen, ondanks het fchieten van het Fort en van het Oorlogfchip. Een *Noord-Americaanfche* Brik, fchoon met een touw aan den wal vast gemaakt, ligtten zy uit de Baay van *Saba*; en toen de Inwoonders zulks poogden te beletten, ontzag de moedwil niet op hun los te branden. Het openbaar geweld nam op *St. Euftatius* toe. Brieven dit Jaar gefchreeven vermeldden, onder andere, dat de rondzwervende *Engelfche* Kaapers een *Americaansch* Schip met Tabak gelaaden, op 't ftrand gejaagd en 't zelve geplunderd hadden: dat wanneer de Soldaaten zulks wilden beletten, de *Engelfchen* met kogels en fchroot op de Inwoonders fchooten, een Jongeling dooddden en verfcheide Negers kwetften: en, in weerwil van het vuur der Forten en Oorlogfchepen, een Vaartuig onder den wal wegnamen.

Zy vreesden nog voor erger, en dat het Grondgebied van den Staat, niet alleen door Kaapers, maar door Oorlogfchepen, op 's Konings uitdruklyk bevel, zou gefchonden worden. Grond voor deeze vrees was het gepleegde op *St. Martin*, waar van zy het volgend verflag gaven. In de uiterfte vrees wagten wy alhier dezelfde zeven *Engelfche* Oorlogfchepen, die den negenden van Oogstmaand

maand voor de groote Baay van *St. Martin*, het anker lieten vallen, en zich terstond meester maakten van eenige *Americaansche* Vaartuigen, welke, even gelyk zy, voor Baar geankerd lagen, en, van wegen het laage water, niet binnen de Haven hadden kunnen komen; vervolgens hebben zy twee honderd Mannen Zee-Soldaaten, zonder eenigen tegenweer in de Plaats zelve aan wal gezet. De bevelvoerende Capitein, JOHN ROBINSON, vervoegde zich by den *Hollandschen* Bevelhebber HEYLIGER, op eischende niet alleen alle de Schepen en Goederen, der wederspannige en oproerige Onderdaanen des Konings van *Engeland*, maar ook hunne Persoonen zelve. Wanneer de Gouverneur verklaarde zich daar tegen te zullen verzetten; dewyl hy last hadt om zo wel de Persoonen en derzelver Goederen als de Schepen, welke die ook zyn mogten, en in de Havens van zyn Gouvernement waren, te beschermen, vertoonde de *Engelsche* Scheepsvoogd, dat zyne Orders hem door den Admiraal RODNEY gegeeven, dezelfde waren als die Admiraal van het Hof van *Londen* ontvangen hadt; en deeze hielden in, de Stad in brand te steeken, en de Vestingwerken te vernielen, indien 'er slegts de minste wederstand gebooden, of één enkel schot op de Schepen gedaan wierd. Toen hier op deeze Scheepsbevelhebber, volgens begeerte van den Gouverneur, eene eigenhandig ondertekende Verklaaring overgeleverd hadt, behelzende,

IV. BOEK. — 1780.

de, dat hy dit *geweld op order* deedt, vermeesterde hy alle de *Americaansche* Schepen, welke hy daar vondt en met Tabak gelaaden waren, egter werd die Tabak niet aangeslaagen, welke men bewees verkogt en op de Waag der Compagnie gewoogen te zyn. Het Volk der *Americaansche* Schepen, 't geen zich met de vlugt niet hadt kunnen redden, werd gevangen genomen. —— „ Ziet daar," voegen de Schryvers van dit verslag 'er, met regt; by, uit verren Lande eene taal spreekende, welke hier den *Engelschen Goedgunneren* onaangenaam in de ooren klonk; „ het geweld, 't welk de Admiraal RODNEY, op last van zyn Hof, op *St. Martin* gepleegd heeft; wy verwagten alle „ oogenblikken, dat die zelfde Schepen „ hier ook komen zullen, om op dezelfde „ geweldige wyze te handelen: wy vreezen ook dat zy, die nu in Onzydige Havens de Schepen en Goederen der *Americaanen* weg neemen, welhaast het zelfde doen zullen aan de Schepen der „ *Franschen*, welke zy meenen hun toe te „ behooren. Men zegt dat zy het zelfde „ te *Curacao*, te *St. Thomas* en te *St. Croix* zyn gaan verrigten, het welk men „ met waarheid noemen mag alle de Mogenheden van *Europa* trotseeren. Zeven Oorlogschepen zagen wy, op den „ dag dat wy dit schryven by deeze Reede, koers na *St. Christophel* zettende; „ terwyl eenige andere boven den wind „ van het Eiland heen zeilden, met de ge-

„ no-

„ nomene *Americaansche* Schepen onder „ hun Convoy. God geeve dat wy 'er „ maar met den schrik afkomen, en hier „ voor dergelyke geweldenaaren beveiligd „ mogen blyven (*)."

't Voorgevallene by de Staaten over de schennis op *St. Martin.*

Van dit gebeurde op *St. Martin*, gaf de Bevelhebber van *St. Eustatius*, DE GRAAF, kennis aan Bewindhebberen der *West-Indische Maatschappye*, als mede hoe hy een Vaartuig met een Vrede-vlag hadt laaten vervaardigen, om over den hoon, in naam der Algemeene Staaten der *Vereenigde Nederlanden*, voldoening te vorderen van den *Engelschen* Admiraal RODNEY, leverende alle de Papieren, tot dit schreeuwend geval betrekkelyk, over, die welhaast door Bewindhebberen in handen der Algemeene Staaten gesteld werden. —— Staaten van *Holland* bragten een Besluit in, om deswegen de noodige klagten, ten spoedigsten, aan het Hof van *Groot-Brittanje* te laaten doen. *Friesland* was van 't zelfde gevoelen; doch de Staaten van *Zeeland*, bleeven genegen het beste van de *Engelschen* te denken, en hun voor te spreeken. „ Zy konden zich niet verbeelden, dat „ eene behandeling, zo willekeurig, en „ zo vyandlyk, door 't Hof van *Groot-* „ *Brittanje* zou kunnen goedgekeurd wor- „ den, of dat het door deszelfs bevelen „ zou hebben plaats gehad. Dat het, „ der-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 280. 578. 727.

IV. BOEK. 1780. „ derhalven onvermydelyk zou zyn, over „ deeze zaak, met den eersten, en in gepaste uitdrukkingen, te klaagen om voldoening te erlangen; als mede stellige „ verzekering, dat de Officieren of andere Onderdaanen van zyne Majesteit, „ niet meer zodanige buitenspoorigheden, „ in de Bezittingen van de Republiek, „ zouden pleegen." —— Men besloot, ter Vergaderinge van de Algemeene Staaten den Grave VAN WELDEREN aan te schryven, dat hy, ten Hove van *Groot-Brittanje*, met allen nadruk, zou voordraagen. „ Hoe hunne Hoog Mogenden „ zich ten uitersten beledigd vonden, „ door de opzetlyke schennis des Grondgebieds van den Staat op het Eiland *St. Martin*, volgens uitdruklyken last des „ *Engelschen* Admiraals gepleegd. Daar „ nimmer eenige Mogenheid in twyfel „ hadt getrokken, of de Baayen en Reeden, behoorden zo wel tot de byzondere eigendommen der Mogenheden als de „ Landen daar aan paalende zelve, en dat „ allen, die zich daar bevinden, het regt „ van den Oorlog, en alle feitlyke vervolging zyn ontgaan, en niets aan eene „ vreemde Mogenheid regt kan geeven, „ om Schepen, daar liggende, tegen den „ wil van den Souverain des Lands, weg te „ neemen, zonder den Souverain van het „ Land zelve, rechtstreeks aan te tasten. — „ Dat hunne Hoog Mogenden het gebeurde op *St. Martin*, niet anders konden „ aanmerken dan als een schending van „ hun

„ hun Grondgebied, en versmaading der
„ onafhangelyke Souverainiteit van den
„ Staat, vertrouwende, dat zyne Maje-
„ steit zelve, begrypende, dat, wanneer
„ eene Vrye en Onafhangelyke Mogen-
„ heid van *Europa*, zich blootgesteld moet
„ zien aan soortgelyke aanvallen, alle ze-
„ kerheid en veiligheid, zo wel binnen
„ als buiten *Europa*, voortaan alleen van
„ de Magt zal afhangen, verontwaardigd
„ zal weezen over de geweldige behande-
„ lingen van zyne Officieren, omtrent
„ het Grondgebied hunner Hoog Mogen-
„ den, die deswegen eene behoorelyke
„ voldoening vorderden." ——— De Af-
gevaardigden van *Zeeland* hielden zich, ten opzigte van dit stuk, aan 't geen zy uit naam hunner Lastgeeveren, hadden ingebragt (*).

Beroovingen op *Curacao*. Klagten en Verzoeken deswegen.

Het op *St. Eustatius* verspreide gerugt, dat de *Engelschen* 't zelfde snood bedryf, als te *St. Martin* op *Curacao* zouden gaan verrigten, bevestigde zich niet; doch een Schip van dat Eiland komende, bragt berigt, dat de *Engelschen* te *Curacao*, de Barken, aan Onderdaanen van den Staat toebehoorende, vaarende na de *Fransche* Bezittingen om 'er Koophandel te dryven, gewelddaadig weg namen, de Ladingen verbeurd verklaarden; en dus de Ingezetenen des Eilands, tegen allen schyn van regt, beroofden van hunne Eigendommen en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 910. 925.

IV. BOEK. 1780.

en ingescheepte Goederen, als mede van de Verbonden, tusschen de Kroon van *Engeland* en deezen Staat plaats hebbende; dat zy zich daar door in de onmogelykheid gebragt zagen, om de Schepen uit het Vaderland na de *West-Indien* gezonden, op derzelver te rugreize van de noodige Laadingen te voorzien; 't geen op een volslaagen verval des *West-Indischen* Handels, voor *Curacao* en den Lande van zo veel aanbelangs, zou uitloopen. —— 't Was, op deezen grond, dat een groot getal Kooplieden te *Amsterdam*, op de *West-Indien* handelende, zich by de Algemeene Staaten vervoegden, met verzoek, om het noodzaaklyk Convoy voor de Schepen derwaards gaande en van daar te rug keerende; en een genoegzaam aantal van Oorlogschepen, om ze in die Vaarwateren te doen kruissen, met last om de Barken met Goederen, by de Verbonden geoorlofd gelaaden, te geleiden, en tegen gewelddaadige aanrandingen te beschutten. Voorts smeekende, dat de Graave VAN WELDEREN gelast mogt werden ten *Engelschen* Hove, de noodige klagten te brengen, wegens dit neemen der Barken, en den eisch dat na de *Engelsche* Volkplantingen, de noodige bevelen mogten gezonden worden tot de wedergave en schadeloosstelling van de kosten door dit neemen veroorzaakt (*).

In

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 724.

In de *Middellandsche Zee* werd de Scheepvaard door de *Engelschen*, op de verregaandste wyze, gestremd. Eenige Schippers te *Port Mahon* opgebragt, schreeven over hun lot aan de Kooplieden te *Amsterdam*. Men ging, zonder eenig behoorlyk onderzoek der zaaken, onder de beuzelagtigste voorwendzelen, tot prysverklaaring over; „ zo 'er geen verandering komt," schryven zy in hun Schippers styl, welks eenvoudigheid eene waarborge der waarheid is, „ dan is de *Middellandsche Zee* „ voor Neutraale Schepen niet te bevaaren: want men doet hier op Zee zo wel „ als te Land al wat men wil: want voor „ ons, of Neutraale Schepen of Laadingen, „ is geen hulp: want hier is niemand, „ die voor ons opkomt, om reden dat zy „ bang zyn, dat hun het Land verbooden „ wordt. Hier is ook geen, die de *Hollandsche* spraak magtig is, zo dat wy ons „ behelpen moeten met een Soldaat als „ Tolk, dat zeer gebreklyk is, want „ ons niet ter deeg verstaan kan, en ook „ niet ter deeg *Engelsch* spreeken, zo dat het „ zeer noodig zou zyn, om meerder „ schaden en kosten voor te komen, dat „ hier iemand gesteld mogt worden, die „ voor de *Hollandsche* Vlag opkwam: want „ of de Capiteins, Stuurlieden, of het Volk „ zweeren of niet, het is al evenwel, het „ is alles Prys. De voorgaande Regter, „ dien men hier gehad heeft, was van den „ Koning van *Engeland* gesteld, en heeft „ hier nog geen één *Hollandsch* Schip of

Prysverklaaringen der Schepen in de *Middellandsche Zee*.

IV. BOEK. 1780.

„ Laading prys verklaard; doch hy is, in „ 't begin van Augustus, door den Ge„ neraal van het Land afgezet; en reeds „ na *Londen* vertrokken, om zyne verant„ woording te doen, daar en tegen deeze „ Regter van den Generaal aangesteld „ zynde, heeft nog geen één Schip vry „ gegeeven, by deezen is alles Prys: want „ zommige van de Regters, en meest al„ le Advocaaten en Procureurs zyn In„ tresſanten van de Kaapers (*)." Welk eene verregaande trek van boosheid, dat een Regter om zyne billykheid afgezet, en een ander in diens plaats gesteld wordt, die geene zwaarigheid maakt om de Rooveryen zyner Landsheeren, met Regterlyke goedkeuring, te bestempelen!

Der *Engelschen* Gedrag in de *Portugeesche Havens*, en handelingen daar over.

Een geruimen tyd hadden de *Engelschen*, in de Haven van *Lisſabon*, eene wykplaats gevonden om de in Zee weg geroofde Schepen, op te brengen, en te verkoopen. Aan dit misbruk eener vrye Haven, scheen de Koningin van *Portugal*, paal en perk te stellen, door een Bevel te laaten afgaan, „ dat voorts geene Kaapers van „ eenige Mogenheden, hoe genaamd, „ noch derzelver Oorlogschepen of Fre„ gatten, met reeds gemaakte of nog te „ maakene Pryzen, in de Havens van „ haare Staaten zouden toegelaaten wor„ den, dan in zodanige gevallen, wan„ neer de Gastvryheid, en het Regt der „ [illegible] „ Vol-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 761.

„ Volken onvermydelyk is, egter onder
„ voorwaarde, dat zy de gemaakte Pry-
„ zen, *Portugeesche* Havens in zulke om-
„ standigheden ingebragt, daar niet mog-
„ ten verkoopen, lossen, noch zich daar
„ langer ophouden, dan de noodzaaklyk-
„ heid zulks vorderde. De Kaapers zich
„ thans in haare Havens bevindende,
„ zouden, binnen den bepaalden tyd van
„ twintig dagen, van den dag der Waar-
„ schuwinge af, daar uit moeten vertrek-
„ ken." —— Dit Bevel den dertigsten van Oogstmaand afgekondigd, gaf den Heer SMISSAERT, in Herfstmaand als Afgezant van den Staat aan het Hof van *Portugal* gekomen, grond om, met hoope van eenen gelukkigen uitslag, zich by der *Portugeeschen* Staatssecretaris AYRES DE SA-E-MELLO te vervoegen, en de ernstigste poogingen aan te wenden, ten voordeele der *Hollandsche* Scheepvaard. In een schriftelyk overgeleverd Vertoog, liet hy, onder andere, zich in deezer voege hooren, „ dat hy, op uitdruklyk bevel zy-
„ ner Heeren en Meesteren, zyne Excel-
„ lentie verzögt, haare Getrouwe Maje-
„ steit het ongelukkig lot van veele *Hol-*
„ *landsche* Koopvaardyschepen, onder 't
„ oog te brengen, die met geweld, onder
„ *Hollandsche* Vlag, door de *Engelsche*
„ Oorlogschepen en Kaapers opgebragt, en,
„ schoon gelaaden met geoorloofde Waa-
„ ren, als Olie, Koorn, Zeep enz., zon-
„ der het minste Regt, en tegen de Regten
„ der Volken, de droevige roof geworden

IV. BOEK. 1780.

„ waren van zommige Persoonen, die op
„ 't allervuilst gewin vlammende, al wat
„ Billykheid of Regtvaardigheid heet,
„ scheenen te veragten, om aan hunne
„ onwettige begeertens te voldoen. Daar
„ deeze Schepen zich van alle hulp be-
„ roofd en overgelaaten, zagen aan de
„ willekeurige handelwyze hunner Op-
„ brengeren, durfde hy, vertrouwende
„ op de Vriendschap en goede verstand-
„ houding tusschen het Hof van *Portugal*
„ en den Staat, en wel byzonder zich ver-
„ laatende op het laatst gegeeven Bevel de
„ Oorlogschepen en Kaapers der thans in
„ Oorlog zynde Mogenheden betreffen-
„ de, gelooven, dat haare Majesteit wel
„ goed zou vinden aan de Bevelhebberen
„ der *Engelsche* Oorlogschepen en Kaa-
„ pers, op haar grondgebied woonende,
„ te doen bevelen, om alle noodzaaklyke
„ en vereischte zekerheid te stellen voor
„ de Laadingen, kosten, schadens en
„ verlies van de *Hollandsche* Schepen hier
„ opgebragt, zo vóór als na de Afkondi-
„ ging van gedagte Bevel. Van welke
„ Schepen veele met geweld ontlaaden
„ waren, en de Laadingen verkogt zonder
„ vonnis of wyzinge van de *Engelsche* Ad-
„ miraliteit, of eenig ander Regt, dan
„ dat van den sterksten."

Dit Vertoog des Gezants scheen onmiddelyk eene allergunstigste uitwerking te zullen baaren; althans de reeds verkogte Lading van zeker *Hollandsch* Schip, werd in verzekering genomen, en de aangeslaagene

IV. BOEK. 1780.

gene openbaare verkooping der Laading van een ander verboden. Ook kreegen drie *Engelsche* Kaapers, neemers van *Hollandsche* Schepen, bevel om binnen vier- en- twintig uuren te vertrekken. Hier by kwam, tot meerdere moedgeeving, dat de *Portugeesche* Gezant by 't Hof te *Londen*, over de willekeurige handelwyze der *Engelsche* Schepen tegen die van Onzydige Mogenheden, de ernstigste klagten hadt ingebragt. Doch de *Engelschen* wisten raad om den wind des *Portugeeschen* Hofs, die hun tegen scheen te waayen, te veranderen, en uit een anderen hoek, hun gunstig, te doen opblaazen. De heilspellende tekens, die den Heere SMISSAERT, eene blyde boodschap aan zyne Heeren en Meesters in de penne gaven, verdweenen eensklaps, het in beslag neemen der verkogte *Hollandsche* Laadingen, als mede het verbod om de andere te verkoopen, werd, van wegen het *Portugeesche* Hof, opgeheeven. De klagten des Gezants hier over gestort, mogten even min baaten als zyn beroepen op het uitstaande Verbond, en het Hofbesluit, in Oogstmaand deezes Jaars gegeeven. Dit laatste hadt men, gelyk hy den Staaten berigtte, ten voordeele en tot genoegen der *Engelschen* uitgelegd: zo dat alle de poogingen en vertoogen, welke hy verders zou kunnen doen, omtrent het voorledene, verlooren en zonder uitwerking zouden zyn (†).

Niet

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl 347 858.

IV. BOEK. 1780. Mishandelingen door de *Engelschen* onze Zeelieden aangedaan.

Niet alleen hielden de *Zeerooveryen* der *Engelschen*, met vermeerderde ſtoutheid, aan; doch de mishandelingen der Scheeplieden gingen bykans allen geloof te boven. Een *Hollandsch* Schip, op de hoogte van *Bourdeaux*, werd door een Kaaper onderzogt, geen goederen vindende op welke hy aanſpraak kon maaken, vervoerde ſpyt den Roover om den Schipper en het Volk, op eene vreemde en allerſchandelykſte wyze te behandelen: hy deedt ze aan zyn Boord komen, uitkleeden, over zyn kanon leggen, daar op, met de rug om hoog vast binden, en op hun agterſte met touwen geesſelen, naa welk ſnood bedryf, en andere tekenen van veragting, hy hun weg zondt. —— Een ander, na *St. Euſtatius* zeilende, werd, op de hoogte van Kaap *Finiſterre*, door een *Engelsch* Oorlogſchip aangehouden, en men wilde den Capitein dwingen te bekennen, dat hy na *Spanje* of *Noord-America* beſtemd was, hem dreigende met de boeyen, in gevalle hy zulk eene bekentenis weigerde: hier mede hieldt men hem drie uuren vergeefsch op, liet de Compasſen van boord haalen, en hem, naa hem alvoorens deerlyk geſlaagen te hebben, heen gaan. Wanneer hy, van de Compasſen ontzet, *St. Euſtatius* omtrent bereikt hadt, randde hem een Kaaper aan, die hem niet ſlegts van veel leeftochts, maar van al zyn nieuw touw en blokwerk beroofde, zo dat zich naauwlyks hadt kunnen redden, en op de plaats

zy-

zyner bestemminge komen (*). Wy mel- IV. BOEK. 1780.
den dit slegts als staaltjes uit veelvuldige van gelyken aart, die de Dagpieren vervulden.

Het bleef niet by dit schenden van der Staaten Grondgebied in een ander Wereld-deel, by het verkorten van hun wettig Regt ten vreemden Hove, by de gewel-denaaryen in open Zee, zy moesten zien, dat, bykans onder hun oog, aan deeze Kust, de *Engelsche* stoutheid den meester speelde. Een *Fransche* Kaaper, van de Reede van *Hellevoetsluis* in Zee gestooken, werd naagezeild door drie *Engelsche* Koolschepen; hy tragtte te *Goeree* binnen te komen, naderde het strand, zeilde tot onder *Goeree*, geen enkel schot doende, terwyl de Koolschepen op hem vuurden en vervolgden tot aan de Vuurbaak der gemelde Haven, tot op een afstand van zes roeden van die plaats, waar zy het Kaaperscheepje noodzaakten het op strand te zetten: en het Volk de vlugt te neemen. Intusschen lieten de Koolschepen niet af, gestadig op dit kleine Kaperschip te vuuren, zonder zelfs een groot getal Werklieden, aan strand arbeidende, te ontzien, zodanig dat de Kogels door deeze hoop Menschen over hunne hoofden heen gingen, zonder egter iemand te beschadigen, dewyl zy het gevaar in de *Goereesche* duinen ontweeken. De drie Koolschepen hier

Schennis aan onze Kust.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 578. 763.

IV. BOEK. 1780.

hier mede nog niet voldaan, voeren voort met het Kaaperschip, dat zonder Volk vast in 't zand lag, te beschieten, en kwamen op omtrent veertig roeden afstands van dat Schip ten anker: terwyl twee kleindere Koolschepen, te gelyk met de andere van *Hellevoetsluis* uitgeloopen, omstreeks 't zelve zeilden, gestadig 'er op vuurden, daar mede aanhoudende tot dat de Vloed het Kaaperschip vlot deedt worden: wanneer de *Engelschen*, met hunne Sloepen aan boord van 't zelve gekomen, 'er de *Fransche* Vlag afhaalden, het van den oever sleepten aan 't grootste Koolschip vast maakten, en, onder 't oog van den *Hollandschen* Kustbewaarder, van verscheide Goederen beroofden. Deeze den *Engelschen* gevraagd hebbende, wat zy met dit Kaaperschip voor hadden, en vermaand omzigtig te weezen in 't geen zy deeden, kreeg van den Capitein die het grootste voerde, ten antwoord." „ *Wy zullen het* „ *mede neemen; wy zyn ook Kaapers!*"

Klagten daar over ten *Engelschen* Hove.

De Afgevaardigden van *Holland* dit schreeuwend voorval, ter Algemeene Staatsvergadering, vermeld hebbende, voegden 'er, met billyke verontwaardiging, by, „ dat zy deeze verregaande stoutheid der „ *Engelsche* of *Schotsche* Koolschepen aan„ merkten, als eene openbaare en moed„ willige schending van het Grondgebied „ der Republiek, vergezeld van verschei„ de bezwaarende omstandigheden, als „ bedreeven by het uitloopen eener Haven „ van dit Land, en aan een Oord, waar

„ zy

IV. BOEK. 1780.

„ zy niet konden twyfelen of zy waren
„ onder het Kanon van het Strand: de-
„ wyl hunne kogels over 't Land vloo-
„ gen, en zonder door den *Fransche* Kaa-
„ per aangedaan te weezen, die zelfs op
„ hun geen enkel schot gedaan hadt: wes-
„ halven dit bedryf der *Engelsche* Kool-
„ schepen, geene andere aanleiding hadt
„ dan eene voorbedagte geweldenaary;
„ naardien 'er geen de minste reden van
„ vrees was, dat de Kaaper naa in volle
„ Zee te zyn, een hunner zou genomen
„ hebben: dewyl de aanval door hun
„ zelfs begonnen was, op het oogenblik
„ dat de Kaaper wendde, om uit Zee te
„ rug te keeren, en de Haven in te loo-
„ pen: boven en behalven dat zy hem nog
„ twee uuren beschooten hadden, naa dat
„ hy onwederspreekelyk gestrand was, en
„ dat geheele bedryf geëindigd was, door
„ het wegvoeren van het *Fransche* Schip
„ van het *Hollandsche* Strand, in weerwil
„ van de vermaaning en waarschuwing
„ van den Kustbewaarder. Huns oor-
„ deels hadden de Algemeene Staaten,
„ niet alleen regt om zich te beklaagen,
„ over de verregaande geweldenaaryen en
„ buitenspoorigheden der *Engelsche* en
„ *Schotsche* Capiteinen; maar dat zy zulks
„ ook geenzins konden dulden, zonder
„ kwetzing van de Onzydigheid, welke
„ zy, in de tegenwoordige Onlusten, had-
„ den aangenomen, en zonder benaadee-
„ ling van de Waardigheid, de Souverai-
„ niteit en Onafhangelykheid van den

„ Staat,

IV. BOEK. 1780. „ Staat, zo dat zy zelfs verpligt zouden „ geweest zyn, om zich met geweld daar „ tegen aan te kanten, en het te beletten, indien zy anders tyds genoeg van „ deeze geweldenaaryen waren onderrigt „ geweest; waarom zy zich ook niet kon„ den ontslaan van, op de ernstigste wy„ ze, het genomen Schip te rug te vorde„ ren, en van zyne *Groot-Brittannische* „ Majesteit eene behoorelyke voldoening „ te eischen over dit gedrag zyner On„ derdaanen." —— Het Besluit der Algemeene Staaten was overeenkomstig met deezen voorslag, en den Graave VAN WELDEREN werd des de noodige last gegeeven (*).

't Heeft niet ontbrooken aan Lieden, die de Schenddaaden van Kaapers en Roovers, die onder *Engelsche* Vlag, of met *Engelsche* Zeebrieven, voeren, niet op rekening van *Engeland* wilden gesteld, maar aangemerkt hebben als bedryven van byzondere Persoonen; doch, behalven de veelvuldige schennissen gepleegd door de zodanigen, die zich op last des *Engelschen* Hofs beriepen, en dien vertoonden, zag men geen voorbeeld van eenige strafoefening den geweldenaaren aangedaan; of dat de *Engelschen* zich eenigzins aan de klagten deswegen bekreunden; waar uit men veilig mogt besluiten, dat zulk een gedrag, zo niet in alle

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 514. 518.

alle gevallen openlyk gewettigd, althans met goedkeuring geduld werd.

IV. BOEK. 1780. Algemeenheid der Zeerooveryen. De Porte verzet 'er zich tegen;

Hoe zeer het *Engelands* toomlooze Heerschzugt en openbaare Geweldenaary ter Zee in een nog sterker dag zette; mogt het een geluk voor deezen Staat gerekend worden, dat dezelve, schoon min sterk, egter, andere Onzydige Mogenheden niet ongemoeid liet. *Zweedsche*, *Deensche* en *Pruisische* Schepen, zo in *Engeland* als te *Port-Mahon*, opgebragt, zagen, schoon vry gegeeven, en wel zagter behandeld, nogthans een gedeelte der Laadingen, of dezelve geheel verbeurd verklaaren, en gevoelden die Kroonen des een regtmaatig misnoegen. — De *Ottomannische Porte* liet den Afgezanten van *Frankryk* en *Groot-Brittanje*, een omstandig berigt geeven, wegens het kwellend gedrag der vreemde Kaapers, welke de Havens bezetten, de in- en uitgaande Schepen geweldaadig behandelden, zonder zelfs de *Turksche* Schepen uit te zonderen, strydig met de eer van dat Ryk, weshalven de Porte moest besluiten, om, hoe eer hoe liever, aan de Oorlogende Mogenheden, het houden van goede Orde voor te slaan, gelyk dezelve deedt, den Groot Admiraal en anderen, wien zulks betrof, belastende, zich in 't vriendelyke te verzetten tegen de geenen, die in hunne onbehoorelyke handelwyze voortgingen, bescherming te verleenen aan de Kooplieden en Vaartuigen van alle Volken, welke in het *Turksche* Ryk handel dreeven, en welker Hoven in

Vriend-

IV. BOEK. 1780. Vriendschap stonden met de Verhevene Porte, tegen de Kooplieden en Schepen der twee Oorlogende Mogenheden, die de Reglementen zouden overtreeden; tegen de zulken naamlyk, die onder 't bereik van 't Geschut, eenige mylen binnen de Grenzen, het Regt der Mogenheden en der Volken schendende, en weigerende hun gedrag volgens de beste grondregelen te schikken; de eer en waardigheid van het *Turksche* Ryk zouden ter zyde stellen, en daar door dat Ryk benadeelen.

Verslag van de Gewapende Onzydigheid. Ingevolge van deeze Maatregelen mogt de *Nederlandsche* Scheepvaard in de *Levant*, van hier onbeschermd gelaaten, op eene meerdere veiligheid hoopen. Doch deeze hoop, voor een zo bepaald gedeelte des Zeehandels, was gering in vergelyking van de hoop, die zich dit Jaar, op eene algemeene bescherming van de Vrye Vaard der Onzydige Mogenheden op deedt: deeze, schoon, ten onzen opzigte, in ydelen rook verdweenen, verdient in haare opdaaging, verderen voortgang, en eindelyke te niet looping, eenigzins breedspraakig vermeld te worden, als eene Gebeurtenis, zeldzaam in haaren aart, en ons de gesteldheid der vreemde Hoven, in dit tydsgewrichte, als mede die van onzen geslingerden Staat, op eene allertreffendste wyze, schetzende.

Zeemagt der Keizerinne van Rusland. Was het Zeeweezen in *Rusland*, door CZAAR PETER DEN I., met den aanvang deezer Eeuwe, van niets beduidend, ontzaglyk geworden, toen de tegenwoor-

dige Alleenheerschresse aller *Russen* den Throon beklom, in zulk een verval geraakt, dat zy gezegd mag worden haaren grooten Voorganger geëvenaard te hebben, in het uitrusten van eene nieuwe Vloot; zag, onder haare Regeering, *Europa* de *Russische* Vlag in den *Archipel* waaijen, en een *Turksche* Vloot by *Tchesme*, vernield door een Smaldeel uit het Noorden; CATHARINA DE II. hieldt steeds de hand aan 't Zeeweezen, en bediende zich van den ruimen voorraad in haar Ryk, tot Scheepsbouwstoffen en Toetakeling, in zulker voege, dat haar Vloot, in 't laatst van den Jaare MDCCLXXVIII., in de Havens der *Baltische Zee* en te *Archangel*, uit acht- en dertig Schepen van Linie, vyftien Fregatten, en honderd dertien kleinder Schepen ten Oorlog toegerust, bestondt, terwyl aan de *Zwarte Zee*, verscheide Oorlogschepen en Fregatten gebouwd werden (*). Hadt zy dus, onaangezien verscheide zamenloopende oorzaaken, die den voortgang der *Russische* Zeemagt vertraagen, en zommigen doen stellen, dat die Mogenheid geene Zeemagt zal verkrygen, ontzaglyk in 't oog der andere Zeemogenheden (†), magts genoeg om haare Kusten te dekken, haare Koopvaardyschepen te geleiden, zich gedugt te ver-

(*) W. COXE *Travels into Poland, Russia, Sweden and Denemark.* Vol. I. pag. 527. Vol. II. 226.

(†) W. COXE, als boven. Vol. II. 229. 231.

IV. BOEK. 1780.

vertoonen in de *Baltische Zee*, en, in gevalle van een *Turkschen* Oorlog, eene Vloot na den *Archipel* te zenden; die Vorstin betoonde, ten deezen tyde, zich de veiligheid der Zee aan te trekken, en haar vermogen te willen gebruiken, om der verdrukkigen en regtschennissen, paal te zetten.

Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden, om deZeegeweldenaaryen tegen te gaan.

De Zeeroveryen en onbillyke Handelingen der *Engelschen* klonken de wyde Wereld door; elke Mogenheid, die 'er eenigzins de drukkende zwaarte van voorzag of gevoelde, en 't heil haars Volks met den bloei des Lands te harte ging, moest 'er daadlyk op bedagt weezen, om zich in zulk een staat van zelfverdeediging en tegenweer te stellen, als kon strekken om de Regten der Onzydigheid te doen eerbiedigen en te handhaaven. Te zeer was de *Groot-Brittannische* Zeemagt toegenomen, te sterk het aantal Roofschepen diens Volks, welke de Zee als bedekten, dan dat ieder Onzydige Mogenheid in *Europa* voor zich zelven in staat was overal genoegzaamen wederstand te bieden aan dien geessel der wateren. Niets beters of kragtdaadigers kon 'er bedagt en te werk gesteld worden, daar elk op zich zelven te zwak was, dan een Plan om alle Zeemogenheden, niet in den Oorlog betrokken, te vereenigen, en met zamenverbondene kragten den vryen Handel en Scheepvaard te beschermen (*).

Een

(*) Zodanig een Plan was reeds aangeduid, door onzen Staatkundigen Geschiedschryver WAGENAAR, zie

CATHARINA DE II.
ALLEENHEERSCHERESSE ALLER RUSSEN.
Rein.t Vinkeles, sculp. 1787.

Een plan, hoe schoon, egter met veele zwaarigheden omzet, en moeilyk in te voeren, aangemerkt de onderscheide belangen, van deeze en geene Mogenheden aan den een of ander der Oorlogvoerende Vorsten verbonden, wier gunst zy zogten, of wier haat zy vreesden: hoewel zy allen een gelyk belang hadden om voor de vryheid, veiligheid, en 't ongestoord gebruik der openbaare Zee, te zorgen. —— CATHARINA DE II. Alleenheerschresse der *Russen*, en haar toenmaalige Staatsdienaar den Graaf NIKITA VAN PANIN, hadden de eer om zulk een Plan, of zelfs uit te vinden, of, op 't in geeven van eene andere Mogenheid, daar in grootlyks belang hebbende, eerst aan den dag te brengen.

De

zie zyne *Hist. en Pol. Tractaaten*, I. Deel. bl. 243. Tot opheldering van het boven gemelde kan dienen de opgave van de gesteltenisse der Zeemagt, in *Zweeden* en *Denemarken*, ten tyde dat dit Verbond der *Gewapende Onzydigheid* in bewerkinge was. Schoon de Lyst der *Zweedsche* Oorlogschepen, 30 Schepen van Linie bedroeg, die van 40 Stukken daar onder gerekend, en 15 Fregatten; behalven de mindere Gewapende Vaartuigen, mogt men, dewyl veele zeer oud waren tot den Zeedienst niet bekwaam konden gemaakt worden, het getal daar toe in staat, niet hooger stellen, dan 20 Schepen van Linie en 10 Fregatten. — De *Deensche* Zeemagt leverde eene Lyst op van 38 Schepen van Linie, onder deezen telde men 9 Schepen van 50 en één van 44 Stukken, en 20 Fregatten; doch wanneer men de afgekeurde of die alleen tot parade geschikt waren daar van aftrok, bleeven 'er slegts 25 Schepen van Linie en 15 Fregatten over bekwaam om dienst te doen. COXE *Travels*. Vol. II. pag. 568. 551.

IV. BOEK. 1780.

Verklaaring van CATHARINA DE II. aan de Oorlogvoerende Mogenheden

De Hoven van *Londen*, *Verfailles* en *Madrid* ontvingen, met het afloopen van Lentemaand, deeze Verklaaring van haare Ruskeizerlyke Majefteit. „ De Keizerin „ van *Rusland* heeft de gevoelens van „ Regtvaardigheid, Billykheid en Gemaa„ tigdheid, zo zeer aan den dag gelegd, „ en, geduurende den loop des Oorlogs, „ dien zy tegen de *Ottomannifche Porte* te „ voeren hadt, zulke doorflaande bewy„ zen gegeeven van de agting, welke zy „ voor de *Regten der Onzydigheid*, en „ voor de *Vryheid van den Koophandel* over „ 't algemeen heeft, dat zy zich deswe„ gen op 't getuigenis van geheel *Europa* „ kan beroepen. Dit gedrag, zo wel als „ de Grondbeginzels van Onzydigheid, „ welke zy, ftaande den tegenwoordigen „ Oorlog heeft doen blyken, hebben haar „ het regtmaatig vertrouwen moeten in„ boezemen, dat haare Onderdaanen, de „ vrugten hunner Naarftigheid, en de „ voordeelen aan alle Onzydige Volken „ toekomende vreedzaam genieten zouden. „ De Ondervinding, nogthans, heeft het „ tegendeel beweezen. Noch de gemelde „ overweegingen, noch de agting welke „ men aan 't voorfchrift van 't algemeene „ *Regt der Volken* verfchuldigd is, heb„ ben kunnen beletten, dat de Onderdaa„ nen van haare Majefteit de Keizerin, „ niet dikmaals in hunne Scheepvaard ont„ rust, en in hunne handelingen door die „ der Oorlogende Magten geftremd zyn."

„ Deeze hinderpaalen aan de *Vryheid*

van

„ *van den Koophandel* in 't algemeen, en IV.
„ aan dien van *Rusland* in 't byzonder in BOEK.
„ den weg gelegd, zyn van zulk een aart,
„ dat zy de oplettenheid der Souverainen 1780.
„ en van Onzydige Volken moeten gaande
„ maaken. De Keizerin bemerkt haare
„ verpligting, om zich, door alle midde-
„ len, bestaanbaar met haare Waardigheid
„ en het Welzyn haarer Onderdaanen,
„ daar van te bevryden. Maar zy heeft,
„ eer zulks te werk te stellen, en met een
„ opregt oogmerk om nieuwe inbreuken
„ voor te komen, geoordeeld, dat haare
„ Regtvaardigheid vereischte voor de oo-
„ gen van *Europa* bloot te leggen, de
„ grondbeginzels, welke zy volgen zal,
„ en die geschikt zyn, om allen misver-
„ stand, en 't geen aanleiding daar toe zou
„ kunnen geeven, weg te neemen. Zy
„ doet het met des te meer vertrouwen,
„ om dat zy deeze Beginzels in het oor-
„ spronglyk *Regt der Volken*, op 't welk
„ ieder Volk zich mag beroepen, gegrond
„ vindt; en de Oorlogende Mogenheden
„ dezelve niet kunnen ontzenuwen, zon-
„ der de *Wetten der Onzydigheid* te schen-
„ den, en de grondstellingen, welke zy
„ in verscheide Verbintenissen, uitdruk-
„ lyk aangenomen hebben, af te keuren.
„ Zy komen op de volgende punten uit."

I. „ Dat de Onzydige Schepen vrylyk,
„ van de eene Haven na de andere, en op
„ de Kusten der Volken, die in Oorlog
„ zyn, mogen vaaren."

II. „ Dat de Goederen, aan de Onder-

IV. BOEK. 1780.

„ daanen der gemelde Oorlogende Mo„ genheden toebehoorende, aan boord „ van Onzydige Schepen vry zyn, uitge„ zonderd de Contrabande Waaren."

III. „ Dat de Keizerin, ten aanziene „ dier Waaren zich houdt aan het geen in „ 't XI. en XIII. Artykel van haar Handel„ Verdrag bepaald is, breidende zy de „ Verbintenissen derzelven uit, tot alle „ Oorlogvoerende Mogenheden (*)."

IV.

(*) De hier bedoelde Artykelen van het Tractaat tusschen *Rusland* en *Groot-Brittanje*, in den Jaare MDCCXXXIV. den tweeden van Wintermaand geslooten, zyn van deezen inhoud:

Art. XI. „ De Onderdaanen van elke Mogen„ heid, mogen vrylyk heen en weder trekken en „ reizen in alle Landen, die nu in vyandschap met „ een der gemelde Mogenheden zyn, of naamaals „ zich zullen bevinden, geblokkeerde of belegerde „ Plaatzen alleen uitgezonderd, mits zy geen Krygs„ voorraad of Ammunitie den vyand aanbrengen; maar „ alle andere Goederen betreffende, zullen hunne „ Schepen, Reizigers, en Goederen vry en onge„ stoord zyn."

Art. XII. „ Kanon, Mortieren, Musketten, „ Pistoolen, Bomben, Granaaten, Kanon- en Snap„ haan Kogels, Snaphaans, Vuursteenen, Lont, „ Buskruid, Salpeter, Zwavel, Karassen, Zwaar„ den, Bandeliers, Knapzakken, Patroontassen, „ Zadels en Toomen, in eenige hoeveelheid, boven „ 't geen tot Scheepsvoorraad noodig is, en aan ie„ der Man van het Scheepsvolk eigenlyk toebehoo„ ren, of voor hem noodig mag geoordeeld worden, „ zal voor Krygs-Ammunitie worden gehouden, en „ by aldien 'er iets zodanigs gevonden wordt, mag „ men 't zelve wettig wegneemen en verbeurd ver„ klaaren; maar om die reden zullen noch de Sche„ pen, noch de Reizigers, noch het overige der „ Goederen aangehouden, of verhinderd worden om „ hunne reize voort te zetten."

IV. „ Dat, om te bepaalen wat eigen-
„ lyk een geblokkeerde Haven is, men
„ deeze benaaming alleen toe ſtaat aan
„ zodanig eene, daar men niet dan met
„ blykbaar gevaar kan inloopen, wegens de
„ ſchikking der Mogenheid, die ze met Sche-
„ pen, welke hunnen ſtand blyven hou-
„ den, en in genoegzaame nabyheid zyn,
„ aantast."

V. „ Dat deeze grondbeginzels, in de
„ Regtsgedingen en de Vonnisſen, over
„ de wettigheid der Pryzen, tot een Re-
„ gel moeten dienen."

„ Haare Majeſteit, de Keizerin, deeze
„ beginzels voordraagende, ſchroomt niet
„ te verklaaren, dat zy, om dezelve te
„ handhaaven, en de eer van haar Vlag,
„ de zekerheid van den Koophandel, en
„ Scheepvaard haarer Onderdaanen, te-
„ gen wien het ook zyn mag, te beſcher-
„ men, een aanmerkelyk gedeelte van haa-
„ re Zeemagt doet uitrusten. Ondertus-
„ ſchen zullen deeze maatregels op gee-
„ nerlei wyze invloed hebben, op de ſtip-
„ te en ſtrenge *Onzydigheid*, welke zy
„ heilig in agt genomen heeft, en zo lang
„ zy niet getergd en genoodzaakt zal wor-
„ den, om de paalen van Gematigdheid
„ en volkomene Onzydigheid te verlaaten,
„ in agt neemen zal. 't Is niet, dan in
„ dit uiterſte, dat haare Vloot bevel zal
„ ontvangen, om zich derwaards te be-
„ geeven, waar de eer, het belang, en
„ de nood haar zullen roepen."

„ Haare Majeſteit, met die rondbor-

IV. BOEK. 1780.

„ ftigheid, welke aan haar Character eigen „ is, deeze plegtige verzekering doende, „ kan niet nalaaten zich te belooven, dat „ de Oorlogende Magten doordrongen „ van die gevoelens van Regtvaardigheid „ en Billykheid, waar mede zy bezield is, „ zullen mede werken, tot de vervulling „ van haare heilzaame oogmerken, die zo „ oogfchynlyk ten nutte van alle Volken, „ en zelfs ten voordeele van die in Oorlog „ zyn, verftrekken, dat zy, ingevolge van „ dien, hunne Admiraliteiten en bevel- „ voerende Officieren, zullen voorzien van „ Lastbrieven, overeenkomende en be- „ antwoordende aan de hier bovengemelde „ grondbeginzelen, die uit het oorfprong- „ lyk Wetboek der Volken getrokken, en „ in hunne Verbintenisfen, zo dikwyls „ aangenomen zyn (*).”

Aanmerkingen over deeze Verklaaring.

Niet alleen ftraalen, in deeze Verklaaring, de onlochenbaarfte trekken door, van den yver der Alleenheerschresfe aller *Rusfen*, om haare eigene Onderdaanen te befchermen; maar ook om het Regt der Volken in 't algemeen, te handhaaven. De bekwaamheid, het beleid, en 't doorzigt van den Staatsdienaar, die dit Plan beftuurde, werd van elk bewonderd; en de Verklaaring aangezien voor een meesterftuk van eenvoudigheid en klaarheid, waar in de Regten der Volken in den Vry en Handel en Zeevaard, vooral van Onzydige Mogenheden, met betrekking tot de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 543. enz.

de Oorlogenden, zo nauwkeurig en met zo weinig omslags, bepaald worden, dat 'er geen uitvlugt voor gedrongene en gewrongene uitleggingen over bleef. De regel *Vry Schip Vry Goed* diende ten grondwet; alle willekeurige bepaaling van *Contrabande Waaren* verdween; en of eene Haven *geblokkeerd* was dan niet, maakte zy met één penne trek uit. —— Geen der Oorlogvoerende Mogenheden heeft 'er ook iets tegen durven inbrengen; schoon dit Plan op verre na door allen niet met het zelfde oog werd aangezien: boven al daar het vergezeld ging van eene Uitnoodiging aan de Hoven van *Koppenhagen*, *Stokholm*, *Lissabon* en de *Vereenigde Nederlanden*, om in deeze *Gewapende Onzydigheid* deel te neemen.

IV. BOEK. 1780.

Hoe deeze Verklaaring in *Engeland* werd opgenomen.

Groot-Brittanje, gewoon in alle Oorlogen, zich als Gezagvoerster der *Zee* te vertoonen, en andere Volken, naar goedvinden, wetten voor te schryven, en thans ten top van geweldaadige uitvoering dier willekeurige regelen opgeklommen, zag dien trots gefnuikt, en zich verrast door de Verklaaring van eene Vorstinne, die dezelve zou doen gelden, zonder eenig ontzag voor *Engeland*, waar tegen dit Plan, schoon de andere Oorlogende Mogenheden mede betreffende, voornaamlyk gerigt was. Wanneer in 't Parlement, vervolgens over dit stuk gehandeld werd, beklaagde zich de Graaf VAN SHELBURNE, „ dat het slegt bestuur „ der Staatsdienaaren, den eenigen Bond-

IV. BOEK. 1780.

„ genoot van *Groot-Brittanje*, de Keizerin van *Rusland*, tot een Bondgenoot van *Frankryk* gemaakt hadt, door het uitgeeven eener Verklaaringe, in welke zy andere Mogenheden verzogt deel te neemen, 't geen *Engeland* van de middelen om den Oorlog te voeren zou ontzetten. Hy hieldt de Verklaaring der Keizerinne, voor het invoeren van een Nieuw Wetboek der Zee, schendende de vastgestelde Wetten der Volken; eene daad waar over *Engeland* zich gevoelig moest betoonen, als eene volslaagene verbreeking der Onzydigheid." —— Lord STORMONT verhief de Keizerin van *Rusland* tot de wolken, vergeleek haar by Koningin ELIZABETH, noemde haar eene *Heldere Noordstar;* en beweerde, „ dat het häar Belang was een Bondgenoot van *Engeland* te blyven, dat hy niet twyfelde aan haare vriendlyke oogmerken; doch niet stelligs wegens de bedoelingen van het *Russische* Hof wilde zeggen." —— Waar op de Graaf VAN SHELBURNE hem te houden gaf. „ dat de *Engelsche* Staatsdienaars, omtrent de inzigten van het *Russische* Hof, dezelfde onkunde betoonden als zy gedaan hadden, wegens die van *Frankryk* en *Spanje*, en dezelfde taal van bedrieglyke gerustheid spraaken, als zy gevoerd hadden, eer deeze Mogenheden tot het bestaan van openlyke vyandlykheden kwamen." — „ Lord CAMDEN beweerde, dat de Staatsdienaars, door hun

„ on-

„ onstaatkundig gedrag, den grondslag ge-
„ legd hadden, tot eene Verbintenis tus-
„ schen de *Noordsche* Mogenheden tegen
„ *Europa*, dat *Holland*, *Rusland*, *Deene-*
„ *marken* en *Zweeden*, *Groot-Brittanje*
„ zouden noodzaaken om zich aan een
„ Nieuw Wetboek der Zee te onderwer-
„ pen, of met alle deeze Mogenheden te
„ Oorlogen (*)."

Het antwoord des *Londenschen* Hofs, op de Verklaaring der Keizerinne was kort, in zeer afgemeete uitdrukkingen begreepen, en duidde genoegzaam aan, een stilzwygend misnoegen over den breidel, het Zeegeweld in den mond gewrongen, het was eene geveinsde onderwerping der Heerschzugt. De Koning beriep zich op zyn gehouden gedrag, omtrent de Onzydige Mogenheden, en die met hem in Verbintenisse stonden, geduurende deezen Oorlog; sprak van de gevoelens van Regtvaardigheid, Billykheid en Gematigdheid, die alle zyne handelingen bestuurden, en ten aanziene van *Rusland* in 't byzonder,
„ dat hy door de banden van onderlinge
„ Vriendschap en gemeen belang aan haa-
„ re Majesteit verknogt, van het begin
„ der Onlusten af, de stipste bevelen ge-
„ geeven hadt om de Vlag der Keizerin-
„ ne, en den Handel haarer Onderdaanen
„ te ontzien, volgens het Regt der Vol-
„ ken, en den inhoud der Verbintenis-
„ sen,

(*) *London Magaz.* 1780. pag. 463. 465.

IV. BOEK. 1780. „ ſen, welke hy in zyn Handel-Tractaat „ met haar gemaakt hadt, en met de uiter„ ſte nauwkeurigheid zou vervullen. De „ bevelen daar omtrent waren vernieuwd, „ en men zou op derzelver volvoering een „ waakend oog houden: en, zo 't mogt „ gebeuren, dat 'er de geringſte ſchennisſen „ der herhaalde bevelen plaats grepen, „ zouden de Vonnisſen der Admiraliteits„ Collegien, de beledigingen op eene zo „ billyke wyze verhelpen, dat haare Kei„ zerlyke Majeſteit, over die uitſpraaken „ gansch voldaan zou zyn, en daar in „ dien zelfden geest van Regtvaardigheid, „ welke haar bezielde, erkennen (*)."

Hoe aan 't *Franſche* Hof.

Geheel verſchillend was de uitwerking deezer Verklaaring, ten Hove van *Verſailles*. Zy ſtrookte volmaakt met de inzigten van LODEWYK DEN XVI., reeds aan den dag gelegd in zyn Reglement, aangaande de Scheepvaard der Onzydige Mogenheden (†), en opende hem den toegang tot het *Noorden*, door *Groot-Brittanje* dier Kroone altoos betwist, om van daar de middelen te haalen, welke zy in een Zee-Oorlog niet kan ontbeeren. —— Kenmerken agterhoudenheid en ſtilzwygend misnoegen, het antwoord des Konings van *Engeland*, dat des Konings van *Frankryk* draagt openhartigheid en gulle blydſchap op 't voorhoofd. —— Laaten wy hem

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 567.
(†) *Mercure de France* 1778. N. VI. pag. 103.

hem hooren. „ De Oorlog, waar in de „ Koning zich ingewikkeld vindt, geen „ ander oogmerk hebbende, dan de ver- „ knogtheid van zyne Majesteit aan de „ grondstellingen der *Vryheid op Zee*, zo „ heeft hy niet dan met een weezenlyk „ genoegen, de Keizerin van *Rusland*, „ die zelfde Grondstelling zien aanneemen, „ en zich gereed betoonen om dezelve „ staande te houden. Het geen haare Ma- „ jesteit de Keizerin van de Oorlogende „ Mogenheden eischt, is niets anders dan „ die regels aan de *Fransche* Zeevaard „ voorgeschreeven, welker uitvoering „ wordt gehandhaaft, met eene nauwkeu- „ righeid aan geheel *Europa* bekend, en „ van 't zelve goedgekeurd."

„ De Vryheid der Onzydige Schepen, in weinige gevallen alleen bepaald, is „ een rechtstreeks gevolg van het Natuur- „ lyk Regt, de beveiliging der Volken, en „ zelfs de verligting van die door den Oor- „ logsgeessel bezogt worden. Ook heeft „ de Koning begeerd, niet alleen aan de „ Onderdaanen der Keizerinne van *Rus-* „ *land*; maar ook aan die van alle Staaten, „ welke de Onzydigheid hebben aangeno- „ men, de *Vryheid der Zeevaard* te bezor- „ gen, op dezelfde Voorwaarden, die „ uitgedrukt zyn in de Verklaaring, op „ welke zyne Majesteit thans antwoordt."

„ Hy dagt een grooten stap tot het al- „ gemeen welzyn gedaan, en een roem- „ ryk tydperk voor zyne Regeering be- „ reikt te hebben, met, door zyn voor-

„ beeld,

IV. BOEK. 1780. „ beeld, de Regten te bepaalen, die elke „ Oorlogvoerende Mogenheid kan en moet „ erkennen aan *Onzydige Schepen* toe te „ komen. Zyne hoop is niet te leur ge„ steld, naardien de Keizerin, door de aller„ stipste Onzydigheid te bewaren, zich „ verklaart voor het Stelzel, 't welk de „ Koning voor den prys van het bloed „ zyner Volken staande houdt, en daar zy „ dezelfde Regten vordert, die zyne Ma„ jesteit tot den grondslag van het Wet„ boek van het Zeeweezen wilde maa„ ken."

„ Indien 'er nieuwe bevelen noodig wa„ ren, ten einde de Schepen van haare „ Majesteit de Keizerin, nergens te vree„ zen hadden, door 's Konings Onderdaa„ nen, in hunne Zeevaard ontrust te wor„ den, zou zyne Majesteit ze spoedig gee„ ven; maar de Keizerin zal ongetwyfeld „ berusten in de Schikkingen van zyne „ Majesteit, vervat in de bekend gemaak„ te Reglementen. Ze zyn niet *naar de* „ *Omstandigheden geschikt*; maar op het „ *Regt der Volken gegrond*, en passen ee„ nen Vorst, die gelukkig genoeg is, om „ altoos, in het algemeen Welzyn, den maat„ regel van dat zyns Ryks te vinden. De „ Koning wenscht, dat haare Majesteit de „ Keizerin, by de middelen, die zy neemt om „ de natuur der Goederen, welker Handel in „ tyd van Oorlog voor Contrabande gehou„ den wordt te bepaalen, juiste regelen „ voege, wegens de hoedanigheid der Zee-

„ pe-

„ papieren, van welken de *Russische* Sche-
„ pen voorzien zullen weezen."

„ Met dit behoedmiddel is zyne Maje-
„ steit verzekerd, dat 'er geen toeval
„ zal komen, 't welk berouw zou
„ kunnen veroorzaaken van den toestand
„ der *Russische* Zeevaarders, zo voordee-
„ lig gemaakt te hebben, als in Oorlogs-
„ tyd mogelyk is. Gelukkige omstandig-
„ heden, hebben bereids meer dan één-
„ maal de beide Hoven in staat gesteld om
„ te ondervinden, hoe veel 'er aangelegen
„ lag, dat zy zich rondborstig over der-
„ zelver belangen verklaarden.

„ Zyne Majesteit wenscht zich zelven
„ geluk, met aan haare Majesteit te ken-
„ nen te geeven, zyne wyze van denken,
„ wegens een gewigtig stuk voor *Rusland*,
„ en voor de Koophandeldryvende Mo-
„ genheden van *Europa*. Hy roemt des
„ te ongeveinsder de grondbeginzels en
„ inzigten, die de Keizerin bestuuren,
„ daar zyne Majesteit *deelgenoot is* van het
„ gevoelen, 't welk die Vorstin gebragt
„ heeft tot maatregelen, waar uit gelyk-
„ lyk de voordeelen haarer Onderdaanen,
„ en die van alle andere Volken moeten
„ gebooren worden (*)."

Het groot belang, 't geen *Frankryk* hadt by de Schikkingen en de Verklaringe van 't *Russisch* Hof, zo geene nadere betrekking tot het beraamen derzelven, verwydert allen denkbeeld, dat 'er eenige vlei-
jery

Hoe in *Spanje*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 568.

IV. BOEK. 1780. jery schuile onder deeze zo volkomene goedkeuring. Het soortgelyk belang van *Spanje*, bragt ook een soortgelyk antwoord te wege, onder andere laat. Die Vorst in 't zelve betuigen. „ De Koning beschouwt, deeze kennisgeeving, wegens „ de denkwyze der Keizerinne van *Rusland*, ten aanziene der Oorlogende en „ Onzydige Mogenheden, als de uitwerking van het billyk vertrouwen, dat „ zyne Majesteit van Hoogstdezelve heeft „ verdiend; zy is zyne Majesteit des te aangenaamer om dat de grondregels, door „ die Oppervorstinne aangenomen, dezelfde zyn, welke den Koning altoos bestuurd hebben, en die zyne Majesteit, „ door alle mogelyke middelen, schoon „ vrugtloos, heeft getragt door *Engeland* „ te doen opvolgen, ten tyde dat *Spanje* „ nog onzydig was." —— Naa een beklag, van door het voorbeeld der *Engelschen*, omtrent de Onzydige Mogenheden, tot voorkoming van het onmaatig nadeel, 't welk uit eene ongelykheid ten dien opzigte zou ontstaan, tot scha-verhaaling gekomen te zyn, verklaarde de Koning, „ den roem te willen erlangen, „ om het eerst een voorbeeld te geeven, „ van het eerbiedigen der Onzydige Vlag „ van alle Havens, die toegestemd hebben of toestaan zullen om dezelve te beschermen, tot zyne Majesteit ontwaar „ worde, welke Party het *Engelsch* Zeeweezen kiezen zal, en ondervinde of „ het zelve zich, als ook de Kaapers,

„ zal

„ zal bedwingen, dan niet. En, om al-
„ le Mogenheden te toonen, hoe zeer
„ *Spanje* bereid is in den Oorlog dezelfde
„ Wetten op te volgen, welke zy, On-
„ zydig zynde, zou verlangen, stemt zy-
„ ne Majesteit in de verdere Punten, in
„ de Verklaaring van *Rusland* vervat.
„ Welverstaande dat, ten aanziene der
„ ingeslootene Vesting *Gibraltar*, het ge-
„ vaar, om daar in te komen blyft stand
„ houden, zoo als by het IV. Art. der
„ Verklaaringe is bepaald, door 't getal
„ der Schepen, aldaar kruissende, om de
„ Insluiting te vormen: een gevaar, nog-
„ thans dat de Onzydige Scheepen zullen
„ kunnen ontgaan, als zy zich houden aan
„ de Voorzorgen vastgesteld, in eene Ver-
„ klaaring wegens de Onzydige Sche-
„ pen (*)"

Welk een bekoorlyk vooruitzigt de Aanbieding van dit Plan, hier te Lande verwekte;

De Verklaaring des *Russischen Hofs*, werd hier te Lande niet bekend, en door alle Vaderlandsgezinden bewonderd; of zy kreegen, bykans ten zelfden tyde, stoffe tot vreugde, die boven al het hart der Handeldryvenden doortindelde: zy meenden grond te vinden om vast te stellen, dat alle zwarigheden, van den Handel *niet te kunnen* beschermen, waren weg genomen, dat nu de Zeeheerschappy der *Britten* gekortwiekt lag, en dat 's Lands Ingezetenen, zo lang geplaagd en berooft, voor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 570. De Verklaaring op welke hier gedoeld word, is Ald. bl. 523. te vinden.

IV. BOEK. 1780.

voortaan den Oorlog tusschen hunnen afgunstigen Nabuur, en de *Bourbonsche* Hoven zouden zien voeren, zonder onschuldig in de rampen van denzelven te deelen. — 't Was, naamlyk, op den derden van Grasmaand, dat de Prins GALLITZIN, Buitengewoon Gezant des *Russischen* Hofs, uit naam zyner Vorstinne, de Algemeene Staaten een Vertoog ter hand stelde, met een Afschrift der boven opgegeevene Verklaaring aan de Oorlogende Mogenheden (*). Welker mededeeling, gelyk in dit Vertoog gezegd wordt, „ hunne „ Hoog Mogenden mogten aanmerken, „ als een blyk van de oplettenheid der „ Keizerinne voor de Republiek, die 't „ zelfde belang had in de redenen, welke „ aanleiding tot die Verklaaring gegeeven „ hadden." Deeze ontvouwd en de Onpartydigheid der Keizerinne in dit stuk beweezen hebbende, ging de Afgezant voort: „ Dat Zy, in gevolge daar van, geloofde „ te mogen verwagten, dat de andere „ Handeldryvende Mogendheden zich zouden benaarstigen, om zich met betrekking tot de Onzydigheid, by haare wyze van denken te voegen. — Met dit oogmerk hadt haare Keizerlyke Majesteit hem gelast, hunne Hoog Mogenden te noodigen, eene gemeene zaak met haar te maaken, voor zo verre als deeze Vereeniging zou kunnen dienen,

„ om

(*) Zie hier boven bl. 356.

„ om den Koophandel en Scheepvaard te „ beſchermen, mits ten zelfden tyde de „ allernauwkeurigſte Onzydigheid onder- „ houdende; en teffens hunne Hoog Mo- „ genden kennis te geeven, van de maat- „ regelen door haar in gevolge daar van „ genomen." —— Wyders berigtte hy, „ dat eene dergelyke Noodiging, reeds „ aan de Hoven van *Koppenhagen*, *Stok-* „ *holm* en *Lisſabon* gedaan was; ten einde „ men, door de veréénigde zorgen van „ alle de Onzydige Zee-Mogenheden, ten „ behoeve van de Handeldryvende Scheep- „ vaard der Onzydige Volken, een Na- „ tuurlyk en op de Geregtigheid gegrond „ Stelzel, en 't welk door zyn weezenlyk „ nut, zelfs aan de toekomende Eeuwen „ tot een rigtſnoer mogt dienen, zou kun- „ nen maaken en wettigen." —— De Overleveraar van deeze Uitnoodiging twy- felde niet, „ of hunne Hoog Mogenden „ zouden dezelve in overweeging nee- „ men, en daar toe mede werken, met, „ zonder uitſtel, eene Verklaaring te doen, „ aan de Oorlogende Magten op dezelfde „ beginzelen als die der Keizerinne ge- „ grond; en teffens, met betrekking tot „ de Beſcherming van hunnen Koophan- „ del, van hunne Scheepvaard, en van de „ natuur der Contrabanden, zich ontvou- „ wen, overeenkomſtig de bepaalingen van „ hunne Verbonden met andere Volken." — Eindelyk hadt hy de eer om hunne Hoog Mogenden te verzoeken, „ dat, byaldien „ zy, ter vaste oprigting van een zo roem-

IV. BOEK. 1780.

„ ryk, als tot het welzyn der algemeene „ Scheepvaard voordeelig Plan, met de „ bovengemelde Onzydige Mogenheden, „ eene Onderhandeling wilden beginnen, „ ten einde een byzonder Verdrag deswe„ gen te sluiten, de Keizerin, zyne Sou„ veraine, gereed was zich daar by te voe„ gen. Hunne Hoog Mogenden zouden „ gereedlyk de noodzaaklykheid bevroe„ den om hunne Besluiten, over Voorwer„ pen van dat aanbelang, en het Mensch„ dom over 't algemeen zo nuttig, te ver„ haasten (*)."

Dat deeze Voorslag eener *Gewapende Onzydigheid* dier Vorstinne recht ernst was, weezen Brieven uit, die kort naa het overleveren deezes Vertoogs, hier aan kwamen en inhielden, dat te *Kroonstad* werklyk Zeventien Schepen van Linie en zes Fregatten gereed gemaakt wierden, om de *Russische* Scheepvaard in de *Zond*, en in 't *Kanaal*, de toegezegde bescherming te verleenen. —— De kragt der Waarheid, de eisch der Billykheid, scheenen zich op ééns te doen gevoelen, en gelykerhand te werken in ons Bondgenootschaplyk Gemeenebest, waar strydige inzigten en belangen, zo lang de nu ontstaane onlusten geduurd hadden, steeds oneenstemmigheid in de Besluiten baarden. Zy zelfs, die zo vaak de heilzaamste Staatsbesluiten vertraagden, of geheel verydelden, scheenen ge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 550.

gereed om mede te werken, tot het aanneemen van den Voorslag der Keizerinne, en spoed aan 't werk by te zetten. Hoe weinig dit de yverigste Voorstanders der *Engelsche* Partye smaakte, durfden zy, uit vreeze van voor Vyanden des Vaderlands aangezien te worden, geen ander dan een goed gelaad aannemen. IV. BOEK. 1780.

Antwoord der Staaten aan het *Russische* Hof.

Niet vreemd dat Staaten van *Holland* zich volvaardig toonden, om van deezen aanblik der hoope, tot redding uit zo veel ongelegenheids, zich te bedienen, en, korten tyd naa het ontvangen des Vertoogs, beraamden, dat de zaaken ter Algemeene Staatsvergaderinge daar heenen mogten gestuurd worden, dat de Prins VAN GALLITZIN, ten antwoord kreege, „ dat," naa dankbetuiginge voor de eere, en 't blyk van welmeenenheid der Keizerinne voor de Republiek, en goedkeuring zo van haar oogmerk, als van de middelen tot bereiking van 't zelve, „ hunne Hoog Mogenden met „ haare Keizerlyke Majesteit, in den te„ genwoordigen Oorlog, eene strikte On„ zydigheid begeerende te onderhouden, „ maar al te veel ondervindings hadden „ van de schaden, die de Zeevaard en „ Koophandel der Onzydige Mogenheden „ leedt, van de twyfelende denkbeelden „ der Oorlogende Mogenheden, omtrent „ het Regt der Onzydigen, naar maate „ dezelve door het eigenbelang, en de „ Oorlogsverrigtingen geleid, werden, en „ het daarom, met haare Keizerlyke Maje-

IV. BOEK. 1780.

„ steit, ten hoogsten noodig oordeelden, „ dat dit Regt op vaste gronden mogt be„ paald en gemeenzaamerhand, door de „ Onzydige Mogenheden, gehandhaafd „ worden. —— Dat hunne Hoog Mo„ genden, ten opzigte der bepalinge van „ dit Regt, volkomen instemden met de „ Vyf Punten, in de Verklaaringe van „ haare Keizerlyke Majesteit, aan de Ho„ ven van *Versailles*, *Madrid* en *Londen* „ gedaan; en, op haar voetspoor, bereid „ waren, om aan de Oorlogvoerende Mo„ gendheden soortgelyke Verklaaringen te „ doen; en ten uiterlten genegen, om, „ nevens haare Ruskeizerlyke Majesteit, „ en de verdere Onzydige Zeemogenheden, „ in Onderhandeling te treeden over de „ maatregelen, waar door de Vryheid van „ Zeevaard en Handel, onder eene stipte „ waarneeming van Onzydigheid tusschen „ de Oorlogende Mogenheden, zo voor „ het toekomende als tegenwoordige, op „ de kragtdaadigste wyze, zou kunnen „ gehandhaafd worden." —— Staaten van *Gelderland* beslooten desgelyks spoedig, om, van hunnen wege, ter Algemeene Staatsvergaderinge te betuigen, dat zy het uiterste genoegen over die Gebeurtenis gevoelden, en verlangden, hoe eer hoe beter, de voordeelen te zien, ontstaande uit eene vaardige deelneeming in 't Ontwerp van 't Hof van *Rusland*. —— *Utrecht* en *Overyssel* stemden, overeenkomstig met het Besluit van *Holland*, toe tot het treeden in eene Onderhandeling met

het

het *Rusſiſche* Hof, wegens de gedaane aan- bieding en voorſlag tot het beſchermen van Vrye Vaard en Handel; mits dezelve geene verandering toebragt, aan het Stelzel van ſtipte Onzydigheid, door de Republiek ten opzigte der Oorlogvoerende Mogenheden omhelsd, noch aan de uitſtaande Tractaaten; met verderen last aan de gewoone Afgevaardigden, om, zonder nader kennis en toeſtemming hunner Edel Mogenden, in deezen niets beſlisſends te helpen bepaalen; doch des eerst verſlag te laaten toekomen. —— *Stad en Lande* omhelsde den Voorſlag met greetigheid. —— Desgelyks ook *Friesland*, 't geen in allen deele met het Beſluit van *Holland* inſtemde, gelastende dat men in de onderhandelingen met den Prins VAN GALLITZIN, niet bepaalds zou vastſtellen dan onder goedkeuring der Staaten van dat Gewest.

IV. BOEK. 1780.

Met één woord het leedt niet langer dan tot den vier- en twintigſten van Grasmaand, en dus zo kort als met welvoegelykheid geſchieden kon, of de Algemeene Staaten bragten een éénpaarig Beſluit uit, in allen deele overeenkomſtig met het reeds opgegeevene van *Holland*. —— Geheel was 'er dus voldaan aan 't verzoek des *Rusſiſchen* Staatsdienaars, om dit werk, zo veel mogelyk, te verhaasten. Van zulk een goed begin beloofden zich de welmeenenden in den Lande, en in 't byzonder de Koopman en Zeehandelaar, alles goeds, en zy zouden zich niet bedroogen gevonden hebben, indien die zelfde ſpoed dit

IV. BOEK. 1780.

Werk ſteeds vergezeld hadt; dan zou men, in dien eigen *Zomer*, met *Deenemarken* en *Zweeden* gereed hebben kunnen weezen, om de Oorlogvoerende Mogenheden aan te ſchryven, dat Staaten der *Vereenigde Gewesten*, in het Plan van de Alleenheerschresſe der *Rusſen* traden (*).

Deeze zaak alhier ſleepende gehouden, en een Gezantſchap benoemd.

Eene zaak, welke dien ſpoed vereischte, zou het groot en gewigtig doeleinde bereikt worden, bleef ſleepen tot in Hooimaand; tot dien tyd vernam men 'er niets van, dan verſchillend verſpreide gerugten; wegens de Handelplaats, waar de Onzydidige Mogenheden zouden byeenkomen, om het Verbond der Gewapende Onzydigheid te beraamen en vast te ſtellen; *'s Gravenhaage* werd onder andere genoemd; doch dit hadt geen gevolg. —— Twee buitengewoone Gezanten beſloot men naar *Petersburg* te zenden, om over dit ſtuk te handelen. Twee Jonkheeren WASSENAAR VAN STARRENBURG en HEECKEREN VAN BRANDSENBURG, beiden Afgevaardigden ter Vergaderinge van hunne Hoog Mogenden, door den Stadhouder tot die gewigtige post voorgeſlaagen, werden door de Staaten daar toe benoemd. De ſtaatlykheid van zulk een Gezantſchap moest noodwendig verwyl baaren; met dit alles bleef de hoop op het afdoen dier zaake leevendig; ſchoon by niet weinigen dit draalen in 't oog liep, die het vreemd en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 837. 842.

en onbestaanbaar vonden, dat een Besluit, in Grasmaand, zo volyverig en éénstemmig genomen, thans in de voltrekking, eene meerdere vertraaging leedt dan de langzaame beweeging der Regeeringsvorm van ons Gemeenebest, dikwyls onvermydelyk, te wege brengt. — Hoe raadzelagtig zulk een gedrag ook mogt voorkomen, meenden zommigen, dit raadzel te kunnen ontknoopen, met aan te merken, dat *Engelands* Vrienden in deeze Gewesten, door den onverwagten voorslag der Keizerinne, voor eene korte wyl, als buiten zich zelven gebragt, bekwamen, en de nadeelige gevolgen dier Toetreedinge voor hunne Party inzagen: waarom zy tyd zogten te winnen, tot het afkeeren van een slag, die dezelve met eenen volslaagen ondergang dreigde. Wy laaten dit aan zyne plaats.

CATHARINA DE II. zet door het uitrusten van Schepen enz. klem by aan haar Voorslag.

't Ontbrak intusschen niet aan werkzaamheid der *Russische* Keizerinne, zo geschikt om de onze een spoorslag te geeven. De Prins VAN GALLITZIN gaf, in 't midden van Hooimaand, het Voorzittend Lid der Algemeene Staaten een Geschrift over, inhoudende, „ dat, ingevolge „ de Verklaaringe, door haare Keizerly„ ke Majesteit, aan de drie Oorlogende „ Mogenheden, drie haarer Esquaders in „ verscheide Zeeën kruisfende, hy zich „ vleide, dat hunne Hoog Mogenden de „ noodige bevelen wel zouden willen gee„ ven, op dat de Esquaders van haare „ Keizerlyke Majesteit, zyne Souveraine,

IV. BOEK. 1780.

„ ook enkele Schepen en Fregatten van „ dezelve, in de Havens van hunne Hoog „ Mogenden mogten ontvangen de goe- „ de hulp en behandeling, die hy reden „ hadt te wagten, en dat haar de vrye in- „ komst in de Havens mogt verleend „ worden (*)." Deeze drie Esquaders stonden, vry na overeenkomstig met de reeds ontvangene berigten, wegens eene toegeruste Vloot (†), uit vyftien Schepen van Linie en vier Fregatten. Het eene was bestemd, om in de *Middellandsche Zee*, het ander om in de *Noord-Zee*, en het derde om op de hoogte der *Portugeesche* Kusten te kruissen (§). Die grootmoedige Ontwerpster van het Verbond tot de Vrye Zeevaard der Volken, den klem der daadlyke uitvoeringe, van haaren kant, 'er aan byzettende, hadt ook de sterkste proeven van haare Regtvaardigheid en Billykheid gegeeven, door het uitvaardigen van een breed Bevelschrift, de Scheepvaard haarer Onderdaanen betreffende, waar aan zy zich in hunnen Zeehandel stipt moesten gedraagen, wilden zy op den bystand hunner Vorstinne staat maaken (**).

Het vertrek des Gezantschaps draalt. Men treedt agter uit, en eischt Verzekering voor onze Binnen- en Buitenlandsche Bezittingen.

Het vertrek der benoemde buitengewoone Gezanten na *Rusland* draalde. Er kwamen zaaken tusschen beide geschikt om den voortgang

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 619.

(†) Zie hier boven bl. 372.

(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 865.

(**) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 859.

gang van dit heilzaam ontwerp zodanig te vertraagen, dat geheel het verlicht *Europa*, weetende hoe geene Mogenheid 'er meer belangs by hadt dan dit Gemeenebest, des verwonderd ſtondt. Niet weinigen, die het best van deezen Staat bezinden, vreesden, dat de Keizerin over dit marren, te veel onverſchilligheids aanduidende, onvergenoegd, denzelven buiten dit Verbond zou ſluiten, zo dat de *Noordſche Mogenheden*, alleen de vrugten van hun vaardig toetreeden zouden plukken, en, tot onze ſchade, de voordeelen eener vrye en onbelemmerde Vaard genieten. De maate der veiligheid tegen het Zeegeweld der Oorlogvoerende Mogenheden, mogt men afmeeten, naar den prys der Verzekeringe voor Scheepstimmerhout, Hennip en dergelyke Waaren, van *Nerva* op *Bourdeaux*, deeze beliep op *Rusſiſche* Schepen gelaaden, ſlegts vier ten honderd; terwyl voor onze onbeſchermde Schepen met die, ja ſchoon met andere Waaren, belaaden nauwlyks eenige verzekering, zelfs tot geen ongehoorden prys, te bekomen was.— Het middel tot vertraaging beſtondt in het aanduiden van een verregaanden ſchroom, of *Engeland* het aangaan van zodanig eene Verbintenis, ons niet zeer euvel zou afneemen; en men dus dat Ryk, langs dien weg, reden geeven, om zich op eene andere wyze, by voorbeeld door het wegneemen onzer Buitenlandſche Bezittingen, te wreeken. Hoe zeer, by doorzigtigen, zulk een voorſlag werd aangezien, als

IV. BOEK. 1780.

als een drangreden om ten ſpoedigſten mogelyk met *Rusland*, en de andere Zeemogenheden het Verbond van onderlinge Beſcherming aan te gaan; wrogt de vrees voor den aanval der *Engelſchen* op onze Volkplantingen in de *Oost- en West-Indien*, geſchilderd met de akeligſte kleuren, zo veel uit, dat men, het Aanbod der Keizerinne, voorheen zonder eenige uitzondering aangenomen, thans in het *Hollandsch Beſoigne* op den drie- en- twintigſten van Hooimaand, oordeelde, „ niet te moe„ ten aanvaarden, of haare Keizerlyke „ Majeſteit moest zich willen verbinden, „ om, met de verdere Onzydige Mogen„ heden, alle onze *Vaste Bezittingen*, „ *zo binnen als buiten Europa, te guaran*„ *deeren* en te verzekeren (*)."

Aanmerkingen over die voorwaarde.

Met reden kon en moest men hier op aanmerken, dat, dewyl het hier aan kwam om den Handel en het Belang der Onzydige Mogenheden, met gemeene Magt onderling te beſchermen, en dus ook eene Vloot dier Mogenheden, zo wel in de *Oosterſche* als *Westerſche Zeeën* zou moeten kruisſen, de vrees voor dergelyke onderneemingen der *Engelſche* zeer ongegrond was: althans men kon bezwaarlyk denken, dat dit Ryk, door het ontrusten der Bezittingen van een der Bondgenooten, hoe dol een ſpel het anders ook ſpeelde, zich, buiten de daadlyke Vyanden, bykans de ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 822.

vereenigde Zeemagt van *Europa* op den halze zou haalen. —— Ten anderen, dat onzen Staat geen de minste verzekering overbleef, (blykens de gewoone handelwyze der *Engelschen*, zints meer dan honderd en vyftig Jaaren,) dat, schoon dezelve thans dit Verbond van gemeene Verdeediging verwaarloosde, des niet tegenstaande buiten den Oorlog zou blyven, en ongestoord de vrugten van den Vrede genieten, vrugten ons reeds ontzegd en ontroofd. —— Wyders, dat, indien ons Gemeenebest, uit vrees voor *Engeland*, dit Verbond van de hand wees, men op die zelfde wyze, elken stap, dien wy tot onze beveiliging konden doen, moesten vermyden: naardemaal deeze alle even zo veel redenen voor *Engeland*, zouden kunnen zyn, om onze Buitenlandsche Bezittingen aan te vallen, en weg te neemen. — Eindelyk, dat het in 't midden brengen van dergelyke verre gezogte, immers thans zeer ontydige, zwaarigheden, naa dat men acht weeken geleden, het voorstel der Keizerinne zonder uitzondering hadt aangenomen, weinig roems aan de schranderheid en het doorzigt onzer Staatsdienaaren kon byzetten, en meer zou dienen om de onbestaanbaarheid van hun gedrag, dan wel hunnen yver om het Land met de daad te beschermen, aan den dag te leggen (*).

IV. BOEK. —— 1780.

Van

(*) Zie de *Brieven van* CANDIDUS. III. Deel bl. 117. 118.

IV. BOEK.

1780.

Amsterdam verklaart zich ten sterksten tegen dit marren, en de voorgeslaagene *Guarantie*.

Van zodanige gevoelens was de Regeering der Stad *Amsterdam* doordrongen, en allerzeerst getroffen door het vooruitzigt der gevolgen, welke het omhelzen van dusdanig een Raadslag moest hebben; waarom zy daadlyk haar Afgevaardigden ter Vergaderinge van *Holland* gelastte, om de zaaken, zo veel mogelyk, daar heen te wenden, dat de Overeenkomst door haare Ruskeizerlyke Majesteit voorgeslaagen, tot handhaaving van de Zeevaard der Onzydigen, op de spoedigste wyze, in den dringenden nood, waar in zich 's Lands Handel bevondt, tot stand mogt worden gebragt; en indien zy Heeren Afgevaardigden niet konden slaagen, om de Leden af te brengen, „ van deeze zaak te doen „ behandelen op een voet, waar op de- „ zelve waarschynlyk geheel om verre ge- „ stooten, ten minsten zekerlyk op de „ lange baan moest geschooven worden; „ waar door de Handel, by gebrek van „ noodige Bescherming, aan een volstrekt „ Verloop zou worden blootgesteld, als „ dan het Besluit, in dit geval, wel aan „ te zien; doch, ten zelfden tyde, in de „ Registers van hunne Edele Groot Mo- „ genden, eene Aantekening te doen plaat- „ zen, die de Regeerders dier Stad, by de „ Naakomelingschap, zou vryspreeken van „ het verzuim in deezen."

Aantekening van *Amsterdam*.

Zy wilden, in die Aantekening, te breed om hier geheel geplaatst te worden, hoewel de fraayheid van het stuk zulks dubbel verdiende, dat, de benoemde Gezan-

zanten na *Rusland* nog niet vertrokken zynde, den Heer DE SWART, Resident aan dat Hof, „ zou worden aangeschree„ ven en gelast, om, ingevolge van het „ Besluit den vier- en- twintigsten van „ Grasmaand genomen, te handelen en te „ sluiten, ten rigtsnoer neemende de een„ voudigheid, welke door haare *Ruskei„ zerlyke Majesteit* zelve in 't oog was „ gehouden, by haare gegeevene ophel„ deringen, door zyne *Zweedsche Maje„ steit*, aangaande de Vyf Punten ge„ vraagd (*). Dat gemelde Resident, „ met betrekking tot de verdere schikkin„ gen voor het toekomende, het zou laa„ ten berusten tot het Afzonderlyk Ar„ tykel, van 't welke de Keizerin in die „ Opehelderingen gewaagde."

IV. BOEK. 1780.

Zy merkten op, „ dat, byaldien de „ zaak behandeld wierd op den voorgesla„ gen voet, en men dit hun gevoelen „ verwierp, de Zeevaard van deezen Staat „ geene bescherming zou kunnen erlangen „ van de *Russische* Vloot, reeds op last „ van haare Majesteit in Zee gestooken; „ en daar men, ondanks den last der dub„ bele Regten, reeds zo lang betaald, „ hier verklaarde *buiten staat*, of *niet in 't „ vermogen*, te zyn om Convoyen in Zee te „ brengen, toereikende om dergelyke „ schennissen te vermyden, als waar aan „ het

(*) Men vindt ze in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 833 - 834.

IV. BOEK. 1780.

„ het Convoy onder BYLANDT onlangs „ was onderworpen geweest, dan zou zy, „ geheel van bescherming ontbloot, moeten vervallen, en na andere deelen van „ *Europa* verhuizen, ook zouden de zwaare Lasten, om middelen tot Bescherming „ te vinden ingevoerd, steeds voortduurende, zonder dezelve te verleenen, „ haaren val des te eerder bewerken."

Omtrent de vrees voor *Engeland*, die de grond was van den bekrompen Raadslag, merkten zy aan, „ dat tot dusdanig een „ aanval van de Vaste Bezittingen der „ Republiek, ten minsten eenige waarschynlyke redenen, of voorgeevens „ zouden moeten worden bygebragt, om „ dezelve van volstrekte Onregtvaardigheid en Geweld, voor 't oog van „ gansch *Europa* te zuiveren; maar dat „ zodanige Vyandlykheden, in geenen „ deele, zouden kunnen gegrond worden „ op eene Bescherming van den Handel, „ waar toe hunne Hoog Mogenden, door „ de openbaare Verbreeking des Verdrags „ in den Jaare MDCLXXIV. met *Engeland* geslooten, zich volstrekt genoodzaakt vonden. Dat, derhalven, de „ waarschynlykheid voor een aanval van „ dien aart, aangezien de tastbaare onbillykheid der Onderneeminge, moest vervallen; terwyl dezelve nog meer verdween, als men overwoog het groot „ aantal van Vyanden, die zich *Engeland* „ op den halze gehaald hadt, en het zeer „ onbezonnen zou zyn dit getal te willen

„ ver-

„ vermeerderen. — Dat ook zodanige „ veronderstellingen te verre gezogt wa- „ ren, om de aan de hand zynde midde- „ len, tot bescherming van de Handeldry- „ vende Ingezetenen van den Staat, van „ de hand te wyzen; en dat met zodanig „ eene magtige hulp en bystand te weige- „ ren, zonder in staat te zyn om met eige- „ ne magt den Handel te beschutten, baar- „ blyklyk van alle mogelyke bescherming „ zou worden afgezien: terwyl de drukken- „ de middelen, waar onder de Handel, in „ verwagting van bescherming, reeds lang „ hadt gezugt en nog steeds bezwaard bleef, „ op eene zich zelve tegenspreekende wy- „ ze, zouden blyven stand houden."

IV. BOEK. 1780.

Eindelyk beriepen zy zich op de zo nadruklyk spreekende allen marren afraadende Brieven, door den Heer DE SWART over deeze zaak aan hunne Hoog Mogenden geschreeven, waar in deeze Resident aandrong, „ op eene spoe- „ dige afdoening, en verzogt, dat hem „ daar toe het noodige mogt worden toe- „ gezonden, gelyk de *Zweedsche* Staats- „ dienaar dit alles reeds ontvangen hadt. „ Dat zulks byzonder noodzaaklyk was, „ om dat 'er allerlei zydelingsche wegen „ werden ingeslaagen, om de Republiek „ van het voordeel eener zo nuttige Ver- „ bintenisse te versteeken, en in een ruï- „ neusen Oorlog met *Frankryk* in te wik- „ kelen. Hoe daar uit klaarblyklyk was, „ *dat aan zodanige heillooze oogmerken* zou

IV. BOEK. 1780.

„ voldaan worden, byaldien men het sluiten des gemelden Verdrags niet alleen op de lange baan zou schuiven; doch ook, naar alle waarschynlykheid, geheel omver stooten, met een Voorstel van *Guarantie* aan haare Ruskeizerlyke Majesteit te doen, die niet alleen buiten het Plan ging, door Hoogstdezelve aan geheel *Europa* open gelegd; maar in welke haare Majesteit, by haare gegeevene ophelderingen, volmondig verklaard hadt niet te zullen treeden (*)."

Het Besluit wordt egter zo genomen; Last des Gezantschaps.

Niettegenstaande dit voorstel, nopens deeze gewichtige zaak der agtbaare Vaderen van *Hollands* grootste Koopstad, viel het besluit, de twee Heeren, tot het *Russisch* Gezandschap benoemd, te gelasten, „ om de bovengemelde Verzekering der Bezittingen van den Staat, in de *Oost-* en *West-Indien*, aan het *Russische* Hof voor te draagen, — als mede dat, inmiddels geen Oorlogschepen van den Staat, tot geleide en bescherming van „ den

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 825-832. Wat deeze laatstgemelde byzonderheid betreft, die was aan alle de Leden der Vergaderinge bekend, daar de Heer DE SWART, die Vraagen en Ophelderingen hadt overgezonden; haare Ruskeizerlyke Majesteit, spreekende van de uitgestrektheid der Hulpverleeninge der Verbondene Mogenheden, zegt uitdruklyk: „ dat men *alleen op Zee* 'er eene gemeene zaak van zou maaken, zonder dat zulks ten grondslage van *andere Krygsverrigtingen* zou strekken, voor zo verre deeze Verbintenissen *enkel de Zee* betroffen, hebbende geen ander voorwerp dan den *Zeehandel en Scheepvaard*."

„ den Koophandel bestemd, zouden uit- „ loopen, tot dat men zeker berigt ont- „ vangen hadt, dat het Verbond der *Ge-* „ *wapende Onzydigheid* geslooten zou zyn, „ en getekend (*).”

IV. BOEK. 1780.

Met deezen last, naar sommiger oordeel, te veel aanleiding kunnende geeven tot verwyling, terwyl ondertusschen de zeevaard van den Staat, onbeschermd moest blyven; kwamen de Afgezanten op 't einde van Oogstmaand, te *Petersburg*. Zich terstond by den grooten Staatsdienaar den Grave VAN PANIN vervoegende gaf deeze hun te verstaan, dat hy zich in geene onderhandelinge met hun kon inlaaten over 't onderwerp hunner zendinge, vóór dat zy gehoor by haare Majesteit gehad, en haar hunne Geloofsbrieven overgeleverd hadden, 't welk op den vyfden van Herfstmaand geschiedde; gelyk zy ook 's anderen daags het eerste gehoor kreegen by den Groothertog en de Groothertoginne; de Aanspraaken en Beantwoordingen behelsden niets meer dan wederzydsche pligtpleegingen, vol betuigingen van vriendschap, en toegenegenheid (†). Dan het huuren van een prägtig Huis, naar de wyze der andere Afgezanten aan het *Russisch* Hof, gaf reden om te vermoeden dat hun Gezantschap

't Zelve vertrekt, en komt te *Petersburg*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 832.

(†) Men kan ze leezen in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 867-872.

IV. BOEK. 1780. Aanvang der Onderhandelingen.

ſchap, hoe zeer ſpoed vereiſchende, met verwyl zou vergezeld gaan.

't Was op den negenden van Herfstmaand, dat de Gezanten met den Grave VAN PANIN en den Grave VAN OSTERMAN, in geſprek traden, en opening gaven van hunnen last, byzonder van de voorwaarde, welke zy by de Toetreeding bedongen. 't Antwoord was, „ dat de „ verzogte Guarantie klaar in het Verdrag „ met *Deenemarken* lag opgeſlooten." De *Nederlandſche* Afgevaardigden verzogten den inhoud van dat Verdrag te mogen weeten. 't Werd hun voorgeleezen door een der Geheimſchryveren. Zy vonden de bedoelde Verzekering niet klaar genoeg uitgedrukt, en ſloegen voor, om, in een Geheim Artykel, 't zelve meer uit te breiden, en de woorden *Bezittingen in en buiten Europa*, daar in te ſtellen. Dit ſmaakte den Grave VAN PANIN, die gaarne eene onverwylde Toetreeding zag, geheel niet; hy ſloeg het af: „ dewyl het Verdrag met andere Mogenheden, die des „ geene zwaarigheid gemaakt hadden, „ geſlooten was, en men zich verzekerd „ moest houden, van de Opregtheid der „ Keizerinne; 't kon niet duidelyker in „ een geheim Artykel geſteld worden, „ dan het reeds in 't Verdrag was inge„ ſlooten; 't ſprak ook van zelve, dat „ waar de aanval of hoon geſchiedde, „ de onderlinge Verdeediging en het ge„ heele Verdrag plaats hadt." —— Zy bekwamen, op hun verzoek, onder beding

ding van geheimhouding, een Afschrift dier Verbintenisse en zonden 't zelve, onder een dergelyke voorwaarde, herwaards (*). IV. BOEK. 1780.

Een Brief, tot geleide van dit stuk geschreeven, den vyftienden van Herfstmaand gedagtekend, behelsde verscheide byzonderheden, alle van eenen aandringenden aart, de gesteldheid des *Russischen* Hofs aan den eenen, en de werkingen van den *Engelschen* Gezant aldaar, aan den anderen kant, ontvouwende. Wel uitdruklyk was hunne taal, „ dat, indien hunne Hoog Mogenden tot de Gewapende „ Onzydigheid geliefden te treeden, het „ dan goed zou zyn daar mede geen tyd te „ verliezen: want daar worden *veele ma-* „ *nœuvres in 't werk gesteld om 'er ons uit te* „ *sluiten.*" Men tragtte naamlyk de Keizerin diets te maaken, dat dit Plan haar in eenen Oorlog zou kunnen inwikkelen, inzon-

De Gezanten dringen by den Staat aan op het spoedig toetreeden.

(*) Men vindt dit geheele Verdrag, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 335. 357. het VIII. Artykel, hier byzonder bedoeld, luidde. „ Zo 't ge- „ beurde, dat eene der twee Mogenheden, of bei- „ de te zamen, by gelegenheid, of uit haat deezer „ Verbintenisse, of om eenige rede hier toe betrek- „ king hebbende, wierd ontrust of aangevallen, is „ men desgelyks overeengekomen, dat de twee „ Mogenheden eene gemeene zaak zullen maaken „ om zich onderling te verdeedigen, en om éénstem- „ mig te werk te gaan, ten einde zich eene volko- „ mene voldoening, zo wel voor den hoon hunne „ Vlaggen aangedaan, als voor de schade, welke „ hunne Onderdaanen daar by lyden, te bezor- „ gen."

IV. BOEK. 1780.

zonderheid, wanneer zy het Gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden* daar in toelict; dit niet baatende zogt men den eersten Staatsdienaar den Grave VAN PANIN, die aan de vinding en het dus verre bewerken des Verbonds der *Gewapende Onzydigheid* zo veel deels hadt, met de somme van honderd duizend Ponden Sterlings om te koopen, tot het uitsluiten der Republiek; een aanbod door dien eerlyken Staatsman, met de grootmoedigheid van een *Romein*, van de hand geweezen. Hy betuigde, volgens 't berigt der *Nederlandsche Afgezanten*, „ dat zo ras hunne „ Hoog Mogenden, de Verklaaring hun„ ner Toetreeding tot de Gewapende „ Onzydigheid, aan de *Oorlogende Mo*„ *genheden* zouden gedaan hebben, de „ Republiek, *van dien dag af*, zou ge„ houden worden in het Verdrag te zyn „ getreeden, en daar van vervolgens, van „ *dien dag af*, genot trekken, indien 'er, „ tusschen den tyd der Verklaaring en „ het sluiten van 't Verdrag iets mogt „ voorvallen. Genoeg zou het zyn, in„ dien de *Hollandsche* Gezanten, *ten tyde* „ *van het tekenen des Verdrags*, op hun „ woord van Eer, konden verzekeren, „ dat de *Verklaaring van de Toetreeding* „ *aan de Oorlogende Mogenheden geschied* „ *was*, begeerende dat hem vervolgens „ afschriften dier Verklaaringen zouden „ gezonden worden." —— Zy voegden 'er, in dien Brieve, nevens, „ dat het „ vrugtloos zou zyn zich te vleijen iets

„ met

„ met nadere Vertoogen te kunnen win-
„ nen, en eenige breedvoeriger Verklaa-
„ ring, wegens onze Bezittingen in de
„ *Oost- en West-Indien* te bekomen: om
„ rede dat men in *Petersburg* oordeelde,
„ dat zulks den Oorlogenden Mogenhe-
„ den te veel in 't oog zou loopen; om
„ die zelfde reden meende men aldaar
„ ook, dat het niet raadzaam was, om
„ zulk *eene Veréénigde Vloot*, als van welke
„ de last der Gezanten sprak, in Zee te
„ houden; maar dat men aan ieder der deel-
„ neemende Partyen moest overlaaten, om
„ zo veel Schepen in Zee te zenden, als
„ zy noodig zouden agten, tot dat het
„ geval gebeurde, 't welk de verééniging
„ der Verbondene Magten zou verei-
„ schen." ——— De *Engelsche* Gezant HARRIS, hadt, op last van zyn Hof, aan dat van *Petersburg* verklaard, „ dat
„ men de *Russische* Schepen zou ontzien,
„ indien men de *Republiek* niet toeliet deel
„ te neemen in het Verbond." Hy was van den last der *Nederlandsche* Afgezanten zeer wel onderrigt, die, het gevaar van verwyl voor oogen hebbende, schreeven,
„ dat het thans tyd was om zich te ver-
„ klaaren, langer vertraaging zou kunnen
„ te wege brengen, dat men naderhand wei-
„ gerde de Republiek toe te laaten tot de
„ *Gewapende Onzydigheid*; welke de *Pruis-*
„ *sische* Gezant hun betuigd hadt, dat de
„ Koning zyn Meester zou aanneemen (*)."
't

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1020. 1023. en 1781. bl. 19.

IV. BOEK.

1780.

De *Engelschen* slaagen niet in hunnen toeleg, om ons te *Petersburg* buiten het Verbond te sluiten.

't Was dus de aart der zaake zelve alleen niet, welke voor een onverwyld aanneemen van het aanbod der Keizerinne sprak; de ontdekte kuiperyen der *Engelschen*, ten Hove van *Petersburg* drongen dit nader aan; en bragten, zo men des anders nog mogt twyfelen, in 't onbeneveldst licht, het vast bepaald voorneemen der *Groot-Brittannische* Staatsdienaaren, die thans het roer in handen hadden, om, door ons buiten dit Verbond te weeren, de dwingelandsche Wetten van Zeeheerschappy aan onzen Handel een zo geruimen tyd gezet, te blyven voorschryven; met het berooven onzer kielen voort te vaaren, en zo lang aan te houden, tot dat alle Handel op *Frankryk* en de *West-Indien* te leur liep. —— Een voorneemen, 't geen geheel moest mislukken, als het Gemeenebest gebruik maakte van de gunstige gelegenheid, om zich met zo veele Mogenheden te verbinden, tot het handhaaven der Vrye Vaard van Onzydige Volken. Zy zogten, gevolglyk, gelyk wy zagen, by dat Hof, waar de bron van dit heilryk Bondgenootschap ontsprong, die, ten onzen aanziene, te dempen, bedekte en openlyke middelen hier toe aanwendende; doch die, onder het eerlyk bewind van den Staatsdienaar PANIN, ons Gemeenebest genegen, niet konden slaagen. Beloften en bedreigingen werkten even min uit.

Twee andere middelen waren ter bereiking van dit voor ons heilloos oogmerk nog voor handen: het eerste al den invloed

dien

den 't *Groot Brittannische* Hof in deeze Gewesten hadt, te werk te stellen, en onze Toetreeding tot het Verbond bezwaarlyk, zo niet onmogelyk, te doen worden, —— of, moest deeze myn mede, zonder de gewenschte uitwerking, springen, tot het uiterste te komen, om, door eene Openlyke Oorlogsverklaaring, het Gemeenebest van de Regten der *Onzydigheid* en gevolglyk van een *Verbond*, daar op rustende, uit te sluiten. —— Laaten wy nu zien, hoe het eerste deezer beproefd wierd.

Men zoekt de Toetreeding hier te doen mislukken.

Hoe zeer het grootste en beste gedeelte der Ingezeetenen na de Toetreeding haakte; hoe zeer de Gezanten te *Petersburg* 'er op aandrongen, om, op den voet der twee *Noordsche Hoven* te mogen voortgaan, te verstaan geevende dat ook zyne *Pruissische* Majesteit, het voorbeeld van *Deenemarken* en *Zweeden* zou volgen, hadden de twee Partyen hier te Lande, die hoe langer hoe openlyker tegen elkander uitkwamen, in 't verloop van bykans zes Maanden, tyds genoeg gehad om zich te versterken en de *Gewapende Onzydigheid* door te zetten, of alles des betreffende, ten opzigte van deezen Staat, in duigen te doen spatten. Aan Overleggingen hadt het niet gehaperd; maar wel om aan een Besluit te komen: en de zaak in Grasmaand, met eenstemmigheid omhelsd, scheen, in Wynmaand, door verdeeldheid, allen gewenscht gevolg

 volg

IV. BOEK. 1780.

volg te zullen ontbreeken en de verwagting van het Gemeenebest verydeld te zullen worden; dan dit gebeurde echter niet.

Besluit der Staaten van *Holland* tot de toetreeding.

Staaten van *Holland* en *Westvriesland*, dit marren moede, en geen einde aan de Zeegeweldenaaryen ziende, dan door deel te neemen in een verbond allereigenaartigst geschikt om ze met ééns te doen ophouden, —— een Verbond, by 't welke de voorgeslaagene Verzekering niet kon bedongen worden, besloten den negentienden van Wynmaand, „ dat men tot „ de Twee Overeenkomsten, van een en „ denzelfden Inhoud, den negenden en „ één- en. twintigsten van Hooimaand te „ *Koppenhagen* en te *Petersburg*, tusschen „ het *Russische* Hof en de Koningen van „ *Deenemarken* en *Zweeden* gesloten, „ moest toetreeden; verder bewilligen tot „ de verpligtingen in het Afzonderlyk Ar„ tykel vervat, en aanneemen de Voor„ deelen, daar in bedongen, even als of „ die Overeenkomst, van woord tot woord, „ tusschen hunne Hoog Mogenden, en de „ overeenkomende Partyen was ange„ gaan, als *Principale contracteerende Par„ tyen*; met in de Schriftuur van Toe„ treeding te vermelden, dat de grondre„ gelen, op welken hunne Hoog Mogen„ den, de Verklaaring van hunne zyde, „ aan de Oorlogende Mogenheden gedaan, „ vestigen, volmaakt overeenkomen met

„ die,

„ die, welke haare Keizerlyke Majesteit IV.
„ de Koningen van *Deenemarken* en *Zwee-* BOEK.
„ *den*, in hunne Verklaaringen tot grond-
„ slagen gelegd hadden: op het allerpleg- 1780.
„ tigste betuigende, dat zy ten aanziene
„ van *Contrabande Goederen*, zich zouden
„ houden, aan 't geen by de Verbonden
„ tusschen hunne Hoog Mogenden, en
„ de Oorlogende Mogenheden standgry-
„ pende, was bedongen (*), zynde de
„ Bepaalingen en Bedingen van die Ver-
„ bonden, wat *Contrabande Goederen* aan-
„ ging, ten vollen op het Regt der Na-
„ tuure en der Volken berustende." —
Wyders waren zy van gevoelen, „ dat
„ te gelyk, van wegen hunne Hoog Mo-
„ genden, in naarvolging der Hoven van
„ *Petersburg*, *Koppenhagen* en *Stokholm*,
„ aan die van *Madrid*, *Versailles* en *Lon-*
„ *den* Verklaaringen moesten worden ge-
„ daan, met die der drie eerst gemelden
„ overeenstemmende; waar by tevens zou
„ worden te kennen gegeeven, hoedanig
„ eene Bescherming hunne Hoog Mogen-
„ den gezind waren, aan den Koophandel
„ en Scheepvaard hunner Onderdaanen te
„ geeven, als mede wat men voor Con-
„ trabande Waaren zou houden."

De

(*) De Verbonden, hier bepaald beoogd, waren, het IV. Artykel des Verbonds van Zeevaard met *Spanje*, van 17 Dec. des Jaars MDCL; het III. en IV. Artykel van dat met *Groot-Brittanje*, van 1 Dec. des Jaars MDCLXXIV.; en het XVI. Artykel van een dergelyk Verbond met *Frankryk* van 1. Dec. MDCCXXXIX.

IV. BOEK.

1780.

Aanmerking der Ridderschap van *Holland* op dit Besluit.

De Aanmerkingen der *Hollandsche* Ridderschap op dit Besluit, als mede de ingeleverde Gevoelens der andere Gewesten over de Toetreeding, kunnen het noodig licht verspreiden over de toenmaalige handelingen. De Ridderschap, naamlyk, beweerde, „ dat het Verdrag „ tusschen *Rusland*, *Zweeden* en *Deenemarken* aangegaan, en tot 't welk de Re„publiek genoodigd werd, aan dezelve „ geene genoegzaame zekerheid scheen „ te verschaffen, en het, derhalven, ge„vaarlyk was zich bloot te stellen, aan „ de gevolgen, die 'er uit konden voort„vloeijen. Bovenal mishaagde de Rid„derschappe het gevoelen, om aan de „ Oorlogende Mogenheden de gevorder„de voorafgaande Verklaaring te doen, „ eer de Republiek tot het tekenen van „ 't Verdrag was toegelaaten, beschou„wende dien stap hoogstgevaarlyk en „ geschikt, om, zo niet al een openbaa„ren Oorlog, ten minsten veel moei„te en omslags, tusschen *Engeland* en „ deezen Staat te veroorzaaken." —— Zy bragt, eindelyk, als haar gevoelen uit, „ dat hunne Hoog Mogenden niet vorde„ren zouden, dat *Rusland*, ten hunnen „ voordeele, eenige Verandering in het „ geslootene Verdrag zou maaken; maar „ dat zy betuigden gezind te zyn daar toe „ te treeden, en *daar naa* de vereischte „ Verklaaring aan de Oorlogende Mogen„heden te doen, onder deezen mits, in„dien haare Keizerlyke Majesteit de Re-

„ pu-

„ publiek geliefde te belooven, 't zy by IV.
„ een Afzonderlyk Artykel, of op zoda- BOEK.
„ nig eene wyze als Haar aangenaam was, ———
„ dat, zo de Republiek, uit haat van 1780.
„ deeze Verbintenis, in derzelver Bezit-
„ tingen, binnen of buiten *Europa*, wierd
„ aangevallen, dusdanig een aanval zou
„ aangemerkt worden, als een geval, in
„ 't welk men aan de Republiek de benoo-
„ digde hulp, tot erlanging van herstel-
„ ling van den hoon, en ter wederverkry-
„ ging van 't geen eenige Oorlogende Mo-
„ genheid aan de Republiek mogt ontno-
„ men hebben, niet zoude kunnen wei-
„ geren. Indien *Holland*, egter, tot het
„ eenvoudig toetreeden tot de Gewapende
„ Onzydigheid mogt besluiten, voorbe-
„ hieldt de Ridderschap haare stem." —
Zodanig een Voorslag, werd door veelen, naa de ontvangene volledige kundschap, hoe het met de Handeling ten *Petersburgschen* Hove stondt (*), geoordeeld grotelyks het sluiten deezer zaak te kunnen vertragen — en, hier uit ontstond teevens de vrees, dat men van het effect welk men zich van de toetreding beloofde, zou verstoken blyven.

Frieslands gevoelen over de Toetreding.

Staaten van *Friesland*, zich zeer veel gunstigs voor den Koophandel, van deeze verbindtenis belovende, bragten ter Al-

(*) Zie hier boven bl. 389.

IV. BOEK. — 1780.

Algemeene Staatsvergadering, in 't midden, „ dat zy de Overeenkomst, en „ de Voorflagen by dezelve gedaan, „ volkomen aannamen, en daar toe by „ deezen toetraaden; met last aan hunne „ Afgevaardigden, om het daar heenen te „ beltuuren, dat door de Algemeene Staa„ ten, wegens de Republiek, in die Voor„ flagen en Overeenkomst, ten allerfpoe„ digfte, zou getreden, en dat, ingevol„ ge van dien, de gevorderde Verklaarin„ gen aan de Oorlogende Mogenheden „ zouden gedaan worden."

Overysfels Raadflag.

Ridderfchap en Steden van *Overysfel*, hadden wel gewenscht, dat haare Ruskeizerlyke Majelteit genoegen genomen hadt, in de voorwaarde om uitdruklyke Verzekering te geeven, wegens de Guarantie der Bezittingen binnen en buiten *Europa*; doch merkten aan, dat, „ daar „ de ftellige en kragtige uitdrukkingen, „ vervat in den Brief der Staatsdienaaren „ aan 't Hof van *Rusland* handelende, niet „ toelieten te verwagten, dat eene nadere „ en vriendlyk herhaalde aandrang een „ gunftiger uitflag zou bewerken; maar „ veel eer eene verkeerde en nadeelige te „ wege brengen, huns bedunkens, niets „ meer overig was, dan zich ftellig te be„ paalen tot het aanneemen der Overeen„ komst, gelyk die door de Staatsdienaa„ ren was overgezonden. —— Nog„ thans van gedagten zynde, dat men, „ zich, by voorraad, te vrede houdende

„ met

„ met de verzekeringen uit den mond der „ *Russische* Staatsdienaaren, wegens dat „ stuk eenige nadere Opening van het *Petersburgsche* Hof zou behooren te vraagen, zonder, egter, de Onderhandeling, „ en de Toetreeding in de waagschaal te „ stellen, of gevaar te loopen, van de gunstige geneigdheid van dat Hof, jegens onzen Staat, welke op alle meest mogelyke „ wyzen moet worden aangekweekt, eenigzints te verliezen. Voor het overige „ konden zy zich voegen by het besluit, „ door Staaten van *Holland* genomen."

IV. BOEK. 1780.

Bleef *Overyssel*, schoon eenigzins huiverende, in zo verre aan zich zelven gelyk, *Gelderland*, by het eerste openen van het Ontwerp der *Gewapende Onzydigheid*, tot verbaazens toe, voldaan, en brandende om 't zelve te omhelzen (*), vonden nu ook swarigheid. „ Het smerte Staaten van *Gelderland*, in de berigten uit „ *Petersburg*, niet te vinden 't geen aan den „ Staat de noodige gerustheid kon geeven, „ in de Toetreeding van de Republiek tot „ de Overeenkomst, ter handhaaving van „ de Onzydigheid, en bescherming van de „ Zeevaard en Handel hunner Onderdaanen, tusschen de drie *Noordsche Mogenheden* gesloten. 't Kwam hun niet „ buiten alle bedenkelykheid voor, dat „ de ligging der Republiek, en derzelver „ uitgebreide en verre afgelegene Bezit-

Gelderlands gedrag in deezen.

„ tin-

(†) Zie hier boven bl. 374.

IV. BOEK. 1780.

„ tingen in andere Wereld deelen, in aanmerking genomen zynde, van haar meerder omzigtigheids dan wel van andere Mogenheden vorderden, in het doen van eenigen ſtap, die haar in zwaarigheden zou kunnen inwikkelen, waar tegen dezelve alvoorens niet genoegzaam zou hebben voorzien. —— Zy twyfelden of het wel met de regelen eener gezonde Staatkunde zou kunnen worden overeengebragt, dat deeze Staat, naar den inhoud des Briefs der Gevolmagtigden te *Petersburg*, enkel, zonder eenige Schriftelyke Verzekeringe of Guarantie der Bezittingen te Lande, eene Overeenkomst aanging, waar in, hoe zeer de Ruskeizerlyke Staatsdienaars dezelve, als genoegzaam, ter wegneeminge van alle zwaarigheden omtrent de Guarantie van alle Landbezittingen, wilden doen voorkomen, zodanig eene uitlegging, nogthans, aan hun toeſcheen niet dan gewrongen gelegen te zyn; doch dat het tegendeel, uit den inhoud van de daar toe aangehaalde Artykelen, natuurlyk voortvloeide. —— Zy waren, derhalven, behoudens het hoogſte vertrouwen in de opregtheid des oogmerks van haare Ruskeizerlyke Majeſteit, in de gegeevene mondlyke Verklaaring, van gedagten, dat de Heeren Gevolmagtigden ten haaren Hove, met alle voorzigtigheid en beſcheidenheid, behoorden te blyven aandringen op eene Schriftlyke en dui-

„ de-

„ delyker Guarantie der Landbezittingen „ van den Staat, dan wel in de Overeenkomst te vinden was, steeds in 't oog „ houdende, dat de Republiek, door de „ Toetreeding tot de Overeenkomst tusschen de *Noordsche Mogenheden* gesloten, geen het minste oogmerk hadt, „ om daar door eenigen inbreuk te maaken „ op, of in 't geringste te rug te gaan van „ de Tractaaten en Verbintenissen, voor „ deeze Toetreeding, met andere Mogenheden aangegaan, en nog standgrypende; maar integendeel dezelve van volle „ kragt en waarde hieldt, en dagt te onderhouden."

R. J. VAN DER CAPELLENS taal, te dier gelegenheid.

Te gepast, te nadruklyk, te Vryheid- Vaderlandlievend, om hier onvermeld te blyven, dunkt ons 't Vertoog, 't geen de Jonkheer ROBERT JASPAR VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH, ter Staatsvergadering van *Gelderland* voorlas; onder andere luidde zyne rustige en de zaak onbewimpeld voorstellende taal. „ Ik wil „ wel bekennen, Edele Mogende Heeren! dat een Besluit van dit Gewest, „ om niet daadlyk tot het bewuste Plan „ en Verbintenis toe te treeden, my ten „ hoogsten bedenkelyk voorkomt, en dat „ ik niet kan begrypen, welke redenen „ U Ed. Mog. wederhouden om in deezen met *Holland* niet mede te werken. „ Het verwondert my niet weinig, dat „ men thans, daar in zo veele zwaarigheden vindt, daar men zich wel zal willen „ herinneren de vreugde, welke men op

IV. BOEK. 1780.

„ de jongst afgeloopene Landelyke Vergadering betoonde, toen de Grootmoedige „ CATHARINA DE II. deezen Staat uitnoodigde om zulk een heilzaam oogmerk te helpen bevorderen. Men merkte toen te recht aan, dat het der Voorzienigheid behaagde, door deeze onverwagte Aanbieding, deeze Republiek als uit een allerdringendst gevaar te redden.— En thans zal dit Gewest kunnen goedvinden, zich aan dat heilzaam oogmerk te onttrekken, even als of wy het dreigend gevaar te boven waren!"

„ De Natie zal verbaasd staan over dit Besluit! En, in de daad, men geeft aan dezelve reden om te vermoeden, of hier iets anders agter schuile, daar het zeker is dat de Natie zich, met deeze fyngesponne Staatkunde, en, 't zy met eerbied gezegd, met de Drogredenen in 't Verslag vervat, niet zal te vrede stellen, en geen genoegen neemen in ons een stap te zien doen, die, op den duur, niet dan hoogstnadeelig kan zyn. Daar het, ondertusschen, buiten twyfel is, dat die Natie het regt heeft om ons doen en laaten te beoordeelen! Het is het Volk, Ed. Mog. Heeren, dat bevoegd is te vraagen; wat wederhoudt dit Gewest, om zich niet te voegen met het heilzaam en zo noodig Besluit der Heeren Staaten van *Holland*, als het eenigst middel om onzen Staat, en byna vervallen Zeevaard en Handel, voor verderen ondergang te behoeden? —

„ Het

„ Het voorwendzel door U Ed. Mog. bygebragt zal nimmer voldoen: te willen, dat de *Gewapende Onzydigheid* onze Bezittingen in de Vier Werelddeelen zou *Guarandeeren* is harsfenfchimmig; en zulks te eifchen onnoodig, daar ons, ten deezen opzigte, door de *Russische* Staatsdienaars, zulke voldoende verzekeringen gedaan worden. —— Welk eene verbaasdheid zal zulk een Besluit van een Landgewest niet veroorzaaken? boven en behalven dat het zeer vernederend en ongevallig is voor die Uitmuntende Vrouwe, aan welke het geheele Menschdom zulk eene heilzaame Schikking te danken heeft. Daarenboven voorzie ik, dat, ingevalle het Besluit hier uitgebragt, by de Bondgenooten, omhelsd wordt, 't geen GOD verhoede! deeze Republiek de gronden van haar Welvaard zal zien verlooren gaan."

„ Welk een hachlyk uitzigt Ed. Mog. Heeren! zou 'er dan geen kans zyn, dat U Ed. Mogenden tot andere gedagten kwamen? alzo door onze Gevolmagtigden te *Petersburg* genoegzaam te kennen gegeeven wordt, dat, *byaldien de Republiek thans niet toetreede tot de toegestaane Gewapende Onzydigheid, zy daar van, voor altoos, zal verstooken blyven.* — Waar by nog komt, dat het meer dan waarschynlyk is, dat de meerderheid van het Bondgenootschap zich by *Holland* zal voegen. Geene vrees voor een verderflyken Oorlog te Lande kan ons,

IV. BOEK. 1780.

„ de goede Voorzienigheid, den bedek„ ten Handel, die meer dan twee Jaa„ ren lang geduurd hadt, op de onver„ wagtste wyze, omtrent zo als in den „ Jaare MDCLXXXIV. aan den dag ge„ bragt (*)," veroorzaakten, zo ras ze in *Engeland* geleezen en bekend waren, zwaare klagten en bittere verwyten tegen de *Vereënigde Gewesten*, in 't algemeen, en in 't byzonder tegen die Leden der Hooge Regeeringe, by welken *Engelands* Heerschzugt den meesten wederstand ontmoet hadt; en die het toetreeden tot de *Gewapende Onzydigheid*, met onbezweeken yver, doordrongen: deeze stondt der Zeedwinglandye van *Groot-Brittanje* den doodsteek toe te brengen; aan dat Bondgenootschap kon het Gemeenebest, van wegen de uitgebreidheid zyner Scheepvaard, den meesten klem by zetten. *Engeland* wilde liever dan dit gedoogen het zelve den Oorlog aandoen; doch dit was niet mogelyk zonder teffens dien der *Russische*, *Zweedsche* en *Deensche* Mogenheden, zich op den halze te haalen. ——— Welk een gunstig redmiddel uit die verlegenheid, verschaften de Papieren by den Heere LAURENS gevonden! Van veel mindere gewaande ontdekkingen hadt men eenen grooten ophef gemaakt; en aan deeze was de gedaante der misdaad van gekwetste Majesteit des Konings van *Engeland* te geeven, en kon men

(*) *Politiek Vertoog*, bl. 150.

men ze als eene Zamenſpanning, met de Wederſpannelingen der *Britſche* Kroone doen voorkomen. Hadt *Amſterdam*, van den aanvang der Onlusten af, zich minst naar de inzigten van *Engeland* willen ſchikken, de Regeerders dier Stad kon men nu brandmerken als aan eene Hoofdmisdaad ſchuldig, en de Strafoefening eeniger Leden, onder bedreiging van eenen Oorlog, vorderen.

Wat men 'er zich van voorſtelde.

Dubbele kans hadt hier de flinkſche Staatkunde van dat Hof: gaf de Staat gehoor aan de ingeleverde klagten, ſtondt dezelve, beevende voor de gedaane bedreigingen, de gedaane eiſchen toe, dan werd de invloed dier magtige Koopſtad, en aller Leden der Hooge Regeeringe, die in haare maatregelen traden, vernietigd, en hier mede had *Engeland* zyn oogmerk volkomen bereikt, dan zouden de *Vereenigde Gewesten* op *Engelands* wenken moeten vliegen, of liever voor *Engelands* voeten kruipen. —— Bleef men hier op dit alles doof, kon die gewenschte omwenteling niet te wege gebragt worden, dan was 'er nooit beter voorwendzel om 't Gemeenebest den Oorlog, met het uitzigt op de wenschlykſte voordeelen, hoe eer hoe beter, aan te doen. Het onverwagt opſteeken daar van, zou de Scheepvaard onverhoeds op 't lyf vallen, en de Stad *Amſterdam*, boven al, veel ſchats kosten: van het gemeen te dier Stede, en elders, dat afkeerig van den Oorlog zou zyn, hadt

IV. BOEK. 1780.

men misnoegen en gemor te wagten; en kon zich, uit hoofde der omstandigheden, waar in de Republiek, tot nog toe zich bevind, vleijen met het denkbeeld dat alles op de voordeeligste wyze zou uitvallen. — Daar boven al moest dit werk der Oorlogsverklaaringe verhaast worden, op dat dezelve daar mogt weezen eer de Toetreeding, tot de *Gewapende Onzydigheid* gedaan, en dezelve ondertekend was: om langs dien weg, daar andere poogingen dreigden te zullen mislukken, den Staat, als eene *Oorlogende Mogenheid*, daar buiten te sluiten.

Door YORKE aan zyne Hoogheid, en door deezen aan de Staaten van *Holland*, overgeleverd.

't Leedt ook slegts korten tyd of de Ridder YORKE, wonder in zyn schik met deeze ontdekking, leverde deeze bezwaarende Papieren, in handen van den Heere Erfstadhouder over, die dezelve, op den twintigsten van Wynmaand, ter Vergadering der Staaten van *Holland* inleverde, zeggende, ten slot zyner Aanspraake, by die gelegenheid, niet zonder blykbaare gevoeligheid, by de overgifte. „ Ik kan niet af zyn van te betuigen pimmer ietwets gehoord te hebben, „ van eenige gehoudene Deliberatien, „ veel min gegeevene Authorisatie, om „ een Tractaat met de *Noord-Americaansche Colonien* aan te gaan!"

Afschriften na *Amsterdam* gezonden. Berigt dier Stad.

Volgens Besluit van hunne Ed. Groot Mogenden, werd zyne Hoogheid voor de gegeevene openingen en gedraagene Landsvaderlyke zorge bedankt. En aangezien de ingeleverde Stukken betrekking hadden

tot

WILLEM DE V. leevert de Papieren van den Heer LAURENS over.

IV. BOEK. 1780.

tot zekere byzondere Verstandhouding en geheime Onderhandeling, die tusschen een Commissaris van het *Americaansche Congres*, en een Koopman der Stad *Amsterdam*, in gevolge van den last van een Minister dier Stad, zou hebben plaats gehad, over het aangaan van een Tractaat van Commercie, tusschen dit *Gemeenebest* en de *Noord-Americaansche Volkplantingen*, welker Souverainiteit, of Onafhangelykheid, by deezen Staat nimmer was erkend, en tot het onderneemen van hoedanig eene Onderhandeling by hunne Ed. Groot Mogenden nooit eenige raadpleegingen waren gehouden, veel min eenige lastgeeving aan iemand was verleend geworden, vondt men goed Afschriften van die Stukken aan Burgemeesteren en Regeerderen der Stad *Amsterdam* te zenden, om ten spoedigsten daar op te dienen van Berigt (*). —— Dit Berigt kwam reeds den vyf- en twintigsten van dezelfde Maand in (†), en werd in 't licht gegeeven, om den nadeeligen indruk, welken het zeer verzwaard gerugt, wegens deeze Papieren, door 't geheele Land gemaakt hadt, tegen te gaan. 't Zelve bepaalde zich tot de gehoude handelwyze der Regeeringe, ten opzigte van het ontworpen Plan; liet de Byiaagen, in Briefwisselingen bestaande, waar in zy geen deel altoos hadt, anderen ter verantwoor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 422.
(†) Den voornaamen inhoud, hebben wy hier boven bl. 423. opgegeeven.

IV. BOEK. — 1780.

woording over. De Regeering, meende met het zenden van dit verslag, „ aan de or„ ders voldaan te hebben, en te mogen wag„ ten dat Hun Ed. Gr. Mog: geene zwaa„ righeid zouden maaken, ten spoedigsten „ te verklaaren, met dit Berigt *volkomen* „ *genoegen te neemen.* Waar op zy te „ meerder moesten aandringen; om dat „ reeds verscheide gerugten, dit geval be„ treffende, te haarer kennisse waren ge„ komen, waar aan een *Lid van Staat* „ niet behoorde te worden bloot gesteld; „ en waar van zy den nadeeligen invloed „ niet zouden kunnen nalaaten, door alle „ gepaste wegen en middelen, tegen te „ gaan."

Strafelschend en dreigend Vertoog van YORKE 10. Nov.

Zeer veelen onzer Landgenooten waren geenzins agterlyk met de haatlykste inboezemingen tegen de Regeering van *Amsterdam* te verspreiden; zommigen gingen zo verre, gelyk ons door geloofwaardige Oorgetuigen verzekerd is, van te beweeren, „ dat 'er niet beter op was dan de Hee„ ren, die deel hadden in het beraamen „ van dit strafwaardig Ontwerp, na *En*„ *geland* over te zenden, op dat de Ko„ ning, naar welgevallen, met die Schul„ digen mogt handelen." Die inboezemingen, zulke, en soortgelyke verregaande gezegdens waren voorloopers van 't geen de Ridder YORKE eerlang, op den tienden van Slachtmaand, ter Vergadering van hun Hoog Mogenden inbragt. Naar gewoonte van 's Konings Vriendschap, jegens deeze Gewesten, hoog opgegeeven, en

en den Natuurlyken Vyand van beiden, gelyk hy *Frankryk* noemde, afgeschilderd te hebben, „ als die geene „ kunstgreepen van Staatkunde spaarde, „ om de Verbintenissen tusschen *Groot-„ Brittanje* en dit Gemeenebest, te ver-„ breeken; en die, zints eenigen tyd, „ maar met al te veel voordeels wrogt, „ ondersteund door eene Party, die alleen „ in de Republiek zogt te heerschen, en „ altoos gereed was, het algemeen belang „ aan zyne *byzondere inzigten* op te offe-„ ren." —— Naa een beklag over de geringe uitwerking zyner Verzoeken om Hulpbenden, en zyner Vertoogen tegen de dagelyksche inbreuken op de plegtigste Verbintenissen, ging hy op deezen heftigen, en dreigenden toon voort. „ Reeds een geruimen tyd geleden, hadt „ zyne Majesteit ontelbaare aanduidingen „ gehadt, van de waarlyke oogmerken „ eener toomlooze *Cabale*. Maar de Pa-„ pieren van den Heer LAURENS, zoge-„ naamd Voorzitter van het voorgewend „ Congres, hebben de ontdekking gedaan „ van een *Complot*, waar van geen voor-„ beeld te vinden is in de Jaarboeken van „ de Republiek. Het blykt uit deeze Pa-„ pieren, dat de Heeren van *Amsterdam*, „ reeds in de maand Augustus des Jaars „ MDCCLXXVIII. eene heimlyke Ver-„ standhouding hebben aangevangen, met „ de *Americaansche Weerspannelingen*, dat „ 'er Lastbrieven en Volmagten door hun „ zyn afgegeeven, betreklyk tot het slui-

„ ten

IV. BOEK. — 1780.

„ ten van een Verbond van Onverbreekelyke Vriendschap met die Wederspannigen; schoon Onderdaanen van een Souverain, met wien de Republiek, door de dierbaarste verbintenissen op 't naauwst verbonden is. —— Dat de Aanleggers van dit *Complot* 't niet loochenen, maar integendeel erkennen, en het, schoon vrugtloos, tragten te regtvaardigen."

„ Het is, in deeze omstandigheid, dat zyne Majesteit, zich verlaatende op de billykheid van U Hoog Mogenden, eene uitdruklyke Afkeuring vordert van een gedrag zo onregelmaatig, en niet minder strydig met hunne geheiligste Verbintenissen, dan met de Grondwetten van de Republiek. Op gelyke wyze eischt zyne Majesteit eene spoedige Voldoening, geëvenredigd aan de Belediging, mitsgaders dat de Pensionaris VAN BERCKEL, en diens *Medepligtigen, openbaar gestraft mogen worden*, als Verstoorders van de algemeene rust en Schenders van het Regt der Volken. — Zyne Majesteit houdt zich verzekerd, dat 't Antwoord van U Hoog Mogenden spoedig, en, in alle opzigten, voldoende zal zyn. Maar, zo het tegendeel mogt gebeuren, zo U Hoog Mogenden weigerden te voldoen aan een zo regtmaatig verzoek, of 't zelve met stilzwygen tragten te leur te stellen, 't geen als eene weigering zal aangezien worden. In dat geval kan de Koning niet anders

doen

„ doen dan de Republiek aanzien als goed-
„ keurende de Aanslagen, die zy weigert
„ af te keuren, en te straffen. Door dus-
„ danig een gedrag zal de Koning zich ge-
„ drongen vinden, tot het neemen van die
„ maatregelen, welke de handhaaving van
„ zyne Waardigheid, en der wezenlyke be-
„ langens zyns Volks, van hem vorde-
„ ren (*).”

Aanmerkingen op dit Vertoog.

Hadden eenige der voorgaande Vertoogen des *Engelschen* Afgezants by de Landzaaten zeer veel opziens, verwonderings en afkeers gebaard, het thans ingeleverde maakte eene algemeene verontwaardiging gaande by allen, die het *Engelsche* Hof niet toegedaan waren. Behalven dat het Ontwerp, waar op men 't gelaaden hadt, tastbaar van dien aart was, dat het van geen dienst altoos kon weezen, of standgrypen, zonder dat de Vryverklaaring van *Noord-America*, door *Groot-Brittanje* zelve voorafging, en, uit dit waare oogpunt beschouwd, niets beledigends voor dat Ryk inhieldt, belgden zich zeer veelen aan de uitgezogte schendnaamen van *Factie*, *Cabale* en *Complot*, op de haatlykste wyze, daar ingevlogten, om 'er de aanzienlykste Leden der Regeeringe, in een voornaam Gewest, mede te brandmerken, en den Ingezetenen te doen voorkomen als Lieden, die *het algemeen belang aan hunne byzondere Inzigten opöfferden*,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 212.

IV. BOEK. 1780.

den, schuldig aan heimlyke kunstenaaryen, en vol gevaarlyke bedoelingen: dan boven al verwekte de stoute strafvordering over den Pensionaris VAN BERCKEL, *en diens Medepligtigen*, gelyk men hun bestempelde, het hoogst gaand misnoegen by allen, die de Onafhangelykheid van den Staat ter harte namen, en oordeelden, dat geene vreemde Mogenheid, hoe genaamd, iets te schaffen hadt met de Leden der Regeeringe in eene Vrye Republiek, die ieder, als zodanig aangemerkt, aan hun wettigen Souverain alleen rekenschap schuldig waren, veel min ter straffe gevorderd mogten worden van eenen vreemden. —— Veelen merkten op, dat het aan de Staaten zou gestaan hebben, om, wanneer 'er een voorstel van een Plan eens zodanigen Verbonds met de *Noord-Americaanen* te sluiten ter tafel gebragt wierd, 't zelve goed of kwaad te keuren; en dat 'er, 't zelve afgekeurd zynde, niets tegen de Regten van *Engeland* zou misdaan geweest zyn: en of dan dit Voorstel, tydig of ontydig, wys of dwaas, mogt geheeten worden, zulks den Koning van *Engeland* niet aanging: ja dat, indien met zodanig een Voorstel iets bedreeven ware, strydig met de gronden van de Regeering deezer Landen, dit de Huishouding des Gemeenebests, en geene vreemde Mogenheid, betrof. 't Welk zelfs nu niet in bedenking kwam, daar 'er geen Voorstel, hoe genaamd, geschieden slegts een ruw Plan ontworpen was, 't geen niet

kon

kon werken, dan op een tyd, wanneer geene krenking der Regten des Konings van *Groot-Brittanje* daar mede kon ge paard gaan. —— Regeerings Leden, die niets meer gedaan hadden, dan, ten hoogsten genomen, aanleiding geeven tot het ontwerpen, van zeker Plan, voor *Verstoorders van de algemeene Rust* en *Schenders van het Regt der Volken* uit te kryten, was, aan den eenen kant, ongerymd, en droeg, aan den anderen kant, alle kenmerken van eene onbegrensde Heerschzugt. Het slot, en de dreigende toon, paste in den mond eens Afgezants, die in 't begin zich niet ontzach, om te klaagen, *over de dagelyksche Inbreuken op de plegtigste Verbonden*, gepleegd door een Gemeenebest, gebukt onder de schennissen 't zelve aangedaan door Onderdaanen van een Vorst, wiens *Gematigdheid* hy durfde roemen.

Staaten van *Holland* besluiten het Gedrag van *Amsterdam* af te keuren.

Terwyl het Volksoordeel deezen weg op liep, en het misnoegen aller wegen mompelde, zogt men, in den *Haage*, den toorn des *Engelschen* Afgezants te stillen; immers, by meerderheid, besloot men ter Vergadering der Staaten van *Holland* en *Westfriesland*, op den drie- en twintigsten van Slachtmaand, overeenkomstig, met een Verslag den derden dier Maand reeds uitgebragt, „ dat hun Ed. Groot Mogen- „ den, te eenemaal *desavoueerden* en af- „ keurden, al het geen door of van wegen „ Heeren Burgemeesters en Regeerders „ der Stad *Amsterdam*, in deeze zaak, ge- „ daan en verrigt was, — als mede dat

„ door

IV. BOEK. 1780.

„ door de Heeren van de Ridderschap en „ verdere Gecommitteerden tot het Groot „ Besoigne, zou worden onderzogt en „ overwoogen, hoedanig eene nadere „ voorziening en kragtdaadige middelen, „ zouden kunnen en behooren beraamd en „ vastgesteld te worden, waar door der„ gelyke Onderneemingen van één Lid „ der Hooge Regeering, buiten kennis en „ medeweeten van zyne Medeleden, voor „ het toekomende, zouden voorgekomen „ en tegen gegaan kunnen worden."

Tegenverklaring van *Amsterdam.*

Het Verslag, waar mede dit Besluit zamenstemde, was reeds in *Amstels* Vroedschap overwoogen, en daar vastgesteld, als het Besluit zo mogt uitvallen, zich daar tegen te verzetten; gelyk de Afgevaardigden deeden, met het inleveren van eene breede Tegenverklaaring, strekkende om aan te toonen, dat men, zonder eenigzins agt te slaan op het gegeevene Berigt, de zaak in het verkeerde daglicht bleef beschouwen, als of 'er eene daadlyke Onderhandeling tusschen de Regeering van *Amsterdam* en den Commissaris van het *Noord-Americaansch Congres*, hadt plaats gehadt; en dezelve de onvoorzigtigheid zouden begaan hebben, om, zonder des gelast te weezen, door hunne Hoog Mogenden, in derzelver naam, te handelen over het aangaan en sluiten van een Tractaat, en alzo, ten minsten ingewikkeld, de Onafhangelykheid dier Staaten te erkennen, 't geen duidelyk tegen het ingeleverde Berigt aanliep, 't welk alleen van

een

een *Bloot Ontwerp* ſprak, dat by de hand zou kunnen genomen worden; naa de Onafhangelyk Verklaaring van *Noord-America* door het Hof van *Engeland*: weshalven 'er geene *goed* of *kwaad* keuring van hun gehouden gedrag te passe kwam; geene Handeling, daar aan onderworpen, beſtondt 'er. ——— De Uitgebragte *Afkeuring* zou voor de Regeering dier Stad, te nadeeliger zyn, merkten zy op, „ om „ dat ze zou moeten dienen, tot een „ grondſlag van 't geen 'er onmiddelyk „ werd bygevoegd, te weeten, *dat men al* „ *het geen door Burgemeesteren in deeze zaak* „ *gedaan en verrigt was, geheel en al voor* „ *Rekening van die Heeren overliet* (*). „ Dat hadt hun, vooral het zedert nog „ gebeurde in overweeging genomen zyn„ de, in twyfel gebragt, of wel het obg„ merk met die byvoeging mogt zyn, om, „ wanneer, door of van wegen het Hof „ van *Engeland*, de voorgewende Onder„ handeling, tegen de Stad van *Amſter*„ *dam*, of tegen de Leden van haare Re„ geering, of derzelver Ministers, of „ wel tegen de Schepen of Goederen haa„ rer Ingezetenen, feitlykheden mogten „ ondernomen worden, aan dezelve de „ verſchuldigde Beſcherming van den „ Staat te weigeren. Zy moesten beken„ nen

IV. BOEK. 1780.

(*) Deeze woorden moeten in 't *Verſlag* geſtaan hebben, ze worden in het daar op genomen *Beſluit* niet gevonden.

IV. BOEK. 1780.

„ nen niet te kunnen begrypen, welke „ Uitwerkzels een *Bloot Ontwerp van een* „ *Tractaat van Commercie* zou kunnen te „ wege brengen, die men zou schroomen „ voor zyne rekening te neemen." —— 't Zelfde begrip hadt aanleiding gegeeven tot den tweeden Voorslag, naamlyk het beraamen van middelen, om dergelyke *Onderneemingen te voorkomen.* 't Gebeurde kon, wel ingezien, geene aanleiding geeven tot het aanleggen van zodanige onderhandelingen; dusdanige *Voorzieningen* waren vreemd van het Onderwerp, dat thans te verhandelen stondt, en op het tegenwoordige geval niet voegende, weshalven zy tot het beraamen daar van niet konden verstaan (*).

Haarlems Aanteekening.

Leverde *Amsterdam* deeze Tegenverklaaring in: de Afgevaardigden der Stad *Haarlem* betuigden wel uitdruklyk in het genomene Besluit, niet verder of anders toegestemd te hebben, dan om, door eene *Afkeuring* van 't geen van wegen Heeren van *Amsterdam* in deezen verrigt was, een bewys te geeven, dat de Onderhandelingen, daar by vermeld, gehouden waren buiten kennis en mede weeten van Hun Ed. Groot Mogenden, en dat die ook by deeze Raadpleeging, dezelve niet voor de hunne hadden aangenomen. —— Wanneer men, by meerderheid het bovengemelde Besluit nam, en daar by vastſtelde de Afge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 221. 226.

gevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge te gelasten hier van opening te doen, en den *Engelschen* Afgezant des kennis te geeven, ontkenden die van *Amsterdam* daar in toegestemd te hebben, en zeiden zulks te wraaken (*).

Besluit der Algemeene Staaten, en Antwoord aan *Engeland*.

Ter Algemeene Staatsvergadering, dit Besluit van Staaten van *Holland* ingebragt zynde; was het goedvinden van hunne Hoog Mogenden; het Hof van *Engeland* te verklaaren, „ dat zy, niets meer verlangende en gezind zynde om de goede Harmonie en Verstandhouding met zyne *Groot-Brittannische Majesteit*, door alle voegelyke middelen, meer en meer aan te kweeken; nooit eenige aanleiding gegeeven hadden tot eenige daad; waar uit wettig zou kunnen getrokken worden; eenige de minste erkentenisse van de Onafhanglykheid der *Noord-Americaansche Volkplantingen*. —— Dat zy ook nimmer eenige Raadpleegingen hadden gehouden; veel min eenige Volmagt gegeeven, om met dezelve in Onderhandeling te treeden; over het regelen van eenig Tractaat, hoe genaamd. —— Dat zy voorts niet aarselden te betuigen, dat zy te eenemaal *desavoueerden* en afkeurden; 't geen, door Burgemeesters en Regeerders der Stad *Amsterdam*, of door wien het ook zou mogen wee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 226. 227.

IV. BOEK. 1780.

„ weezen, kon zyn gedaan, 't geen ſtreedt „ tegen deeze Verklaring van hunne „ Hoog Mogenden (*).”

Nog ſcherper Aanſpraak van YORKE den 12. Dec.

Geen genoegen altoos nam het *Engelſche* Hof in dit Antwoord. De Ridder YORKE aan wien het, volgens Beſluit, ter hand geſteld was, verſcheen met een nog ſcherper Vertoog, den twaalfden van Wintermaand, waar in hy zich, op deezen trant, liet hooren. „ Het zou te „ kort gedaan zyn aan de Wysheid en „ Regtvaardigheid van U Hoog Mogen„ den, indien men veronderſtelde, dat „ Hoogstdezelven, één oogenblik konden „ twyfelen om aan zyne Majeſteit de ge„ vraagde voldoening te geeven. Uw „ Hoog Mog. Beſluiten van den zeven- en „ twintigſten zyn het gevolg geweest van „ eene beraadſlaaging, welke het inwen„ dige van derzelver Regeering, en niet „ het beantwoorden van het door my „ overgeleverd Vertoog, ten voorwerp „ hadt; de eenige aanmerking, die men, „ derhalven, op die Beſluiten maaken zal, „ is deeze; dat de grondbeginzels, die „ dezelve hebben opgegeeven, de billyk„ heid van de Vraag, door den Koning „ gedaan, op het klaarſte bewyzen. By „ het raadpleegen over dit Vertoog, op „ 't welk ik, uit naam van myn Hof, „ een onmiddelyk en in alle opzigten vol„ doe-

(*) *Extract uit het Register der Reſolutie van hunne Hoog Mog. Lunæ,* 27. Nov. 1780.

IV. BOEK. 1780.

„ doenend antwoord vorder, zullen U Hoog
„ Mogenden, buiten twyfel, zich te binnen
„ brengen, dat het eene zaak is, van het
„ uiterste gewigt, dat het betreft eene
„ klagte door een beledigd Souverain voor-
„ gedraagen; dat de Belediging, waar van
„ dezelve eene *Voorbeeldige Straffe* en *vol-*
„ *komene Voldoening* vraagt, een schennis
„ is van de *Bataafsche Staatsgesteldheid* van
„ welke de *Koning Borg* is; een Inbreuk
„ op de openbaare Trouw; en een Aan-
„ slag op de Waardigheid van zyne Kroon.
„ De Koning heeft zich nooit verbeeld,
„ dat U Hoog Mogenden een Verbond
„ met zyne wederspannige Onderdaanen
„ zouden goedkeuren: dit zou een aan-
„ val, eene volstrekte Oorlogsverklaaring
„ van uwe zyde weezen; maar de Beledi-
„ ging is geschiedt door de Regeerders van
„ eene Stad, welke een aanzienlyk gedeel-
„ te van den Staat uitmaakt; en het is de
„ zaak van den Souverain om die Beledi-
„ ging te straffen, en te herstellen. ——
„ Zyne Majesteit heeft, met de klagten
„ deswegen door zynen Gezant gedaan,
„ die Straffe en dat Herstel, in handen van
„ U Hoog Mogenden gesteld, en het zal
„ niet dan in den uitersten nood zyn, dat
„ is, in geval van Weigering van Regt
„ van wegen U Hoog Mogenden, of van
„ Stilzwygen, 't geen als een weigering
„ zal moeten aangezien worden, dat de
„ Koning zelve dit op zich zal neemen (*)."

Met

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 228.

IV. BOEK. 1780. Aanmerking op dit Vertoog.

Met de aangroeijende stoutheid der taale van den *Britschen* Afgezant, vermeerderde ook het hoog gereezen misnoegen; en hoe zeer, zints eenen geruimen tyd, gewoon aan de sterkste Uitdrukkingen, in de Vertoogen diens Staatsdienaars, stondt ieder versteld over het aangevoerde in dit laatste, dat, naamlyk de Koning van *Groot-Brittanje*, *Borg* of *Guarandeur* van de Regeeringsvorm deezer Gewesten zou weezen: noch de Geschiedenissen, noch het Staatsregt deezer Landen, noch eenig Verbond tusschen de Kroon van *Engeland* en deezen Staat, leverden iets op, 't geen den minsten steun gaf aan een voorwendzel, van zulk een vreemden en ongehoorden aart hier ter baane gebragt. Men zou bykans in 't gevoelen treeden, „ dat," gelyk een zeker Schryver van dien tyd zich uitdrukte, „ YORKE geoordeeld heeft, door „ zyn langduurig verblyf in deeze Lan„ den, zo veel geloofs by een ieder ge„ wonnen te hebben, dat de grootste On„ gerymdheden, Gulde Spreuken in zyn „ mond wierden (*)."

YORKE dringt aan op spoedig Antwoord.

Nieuwe Raadpleegingen vielen 'er op dit nadere en schampere Vertoog. Dan, schoon het volgens den aart onzer Regeeringsgesteltenisse onmogelyk was, dat de

(*) *De Eer der Regeering van Amsterdam verdedigd* bl. 92.

de Gewesten zich binnen zo korten tyd, over dit Onderwerp konden bepaalen, kwam de onverduldige Ridder, drie dagen naa de overgaave zyns Vertoogs, by den Voorzitter der Algemeene Staaten, dringende op een antwoord, zeggende, dat hy, by verder uitstel, een Postbode na zyn Hof zou afzenden: de Heer QUARLES, wegens *Holland* die post bekleedende, bragt YORKE, die reeds negen- en twintig Jaaren het Gezantschap by deezen Staat hadt waargenomen, onder 't oog, dat de Regeeringswyze hier te Lande hem te zeer bekend was, dan dat hy een zo spoedig antwoord kon verwagten, dat de Afschriften zyns Vertoogs na de byzondere Gewesten waren rond gezonden, en dat de Antwoorden, volgens den gemeenen loop, zouden inkomen.

Besluit van Staaten van *Holland* omtrent de Papieren by den Heer LAURENS gevonden, en de Stukken daar toe betrekkelyk.

Staaten van *Holland* draalden niet een Besluit uit te brengen, betrekkelyk tot de bewuste Papieren, en behelsde 't zelve, op den één- en twintigsten van Wintermaand genomen, „ om de beide *Vertoogen* des *Groot-Brittannischen* Afgezants, „ benevens het *Ontwerp Tractaat*, zo als „ het door zyne Hoogheid ter tafel van „ hunne Ed. Mog. was gebragt, als mede „ het *Berigt* door Heeren Burgemeesteren „ en Regeerders der Stad *Amsterdam* in„ gediend, met de verdere *Ophelderingen* „ daar toe behoorende, als zynde de ee„ nige Stukken, welken ten deezen aanzie„ ne in aanmerking kwamen, te zenden „ aan den President en Raade van den Ho-

IV. BOEK. 1780.

„ ve Provinciaal, om hunne Ed. Groot „ Mog. te dienen, met derzelver overleg- „ gingen eeniglyk en bepaaldlyk op deeze „ Vraag, of in voorschreeve Stukken „ iets gevonden wierd, 't welk naar Reg- „ ten, en volgens de vastgestelde Wetten „ en Placaaten deezer Landen, stoffe zou „ kunnen opleveren, tot het wettiglyk „ aanvangen van Lyfstraflyke Regtsvor- „ deringen, tegen de Burgemeesters en „ Regeerders der Stad *Amsterdam*, die, „ in den Jaare MDCCLXXVIII., ten tyde „ van het *Ontwerp Tractaat* geregeerd „ hadden; mitsgaders tegen den oudsten „ Pensionaris derzelve Stad. —— Welke „ Regtsvorderingen hun Ed. Groot Mo- „ genden in allen gevallen, verstaan en by „ deezen verklaaren, dat, agtervolgens „ 's Lands Privilegien, nergens anders dan „ voor de *Regtbank* der gemelde Stad, „ en zulks voor den Hoofd-Officier en „ voor Schepenen aldaar, als den dage- „ lykschen en bevoegden Regter, aange- „ vangen en gevoerd konden worden (*)."

Besluit der Algemeene Staaten. *Zeelands* byzonder gedrag.

Wanneer dit Besluit, den volgenden dag, ter Algemeene Staatsvergadering gebragt was, vondt men goed den Griffier FAGEL te gelasten, van 't zelve den Ridder YORKE kennis te geeven. By de raadplee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 233. 234. Dit Besluit was het, 't geen nevens de Verklaaring tot de Toetreeding tot de *Gewapende Onzydigheid*, na het Hof van *Petersburg* verzonden werd, waar van wy boven bl. 415. spraaken.

pleegingen over diens laatsten Vertoog bleeven de Afgevaardigden van *Zeeland*, aandringen op hunne verscheidene voorslagen om de gereezene Geschillen met *Engeland*, langs den weg van Onderhandeling, te vereffenen, en wilden den *Engelschen* Afgezant tot antwoord geeven, „ dat hunne Hoog Mogenden geen Regtsgebied hebbende in de byzondere Gewesten, niets anders konden doen, dan het Onderzoek en de Voorziening, ten opzigte van de Persoonen, in de Briefwisseling en Onderhandeling betrokken, aan de Staaten dier Gewesten, onder welkers Souverainiteit zy behoorden, overlaaten: dat zy daarenboven deeze zaak als louter Politiek beschouwden, en dus hunne Hoog Mogenden daar over niet konden oordeelen; maar ieder Gewest." De Heer VAN CITTERS, Afgevaardigde van *Zeeland*, ten dien dage Voorzitter by de Algemeene Staaten, in dit gevoelen staande, weigerde het Besluit, overeenkomstig met dat van *Holland*, te neemen, 't geen de Heer QUARLES, die wegens *Holland*, de voorgaande week Voorzitter geweest was, daar op, naar gewoonte, verrigtte.

YORKE weigert dit Antwoord aan te neemen.

Toen de Heer FAGEL 't zelve by den Ridder YORKE, dien zelfden dag, inleverde, met verzoek om het aan zyn Hof te zenden, kreeg hy een weigerend antwoord, op denzelfden hoogen toon gestemd, als de twee laatste Vertoogen. „ U bedankende, Myn Heer! voor het

IV. BOEK. 1780.

„ Berigt, 't geen gy my, van wegen de
„ Algemeene Staaten, wel hebt willen
„ mede deelen, vind ik my verpligt u te
„ doen opmerken; dat het Onderwerp, —
„ zynde de Aanslag door de Regenten van
„ een der voornaamste Steden der Repu-
„ bliek in 't werk gesteld, tegen de Waar-
„ digheid des Konings, en de Regten van
„ zyn Kroon; een Aanslag zo wel stry-
„ dende tegen de Verbintenissen van 't
„ Gemeenebest met *Groot-Brittanje*, als
„ met de Regeeringsvorm van 't Gemee-
„ nebest zelve; een Aanslag, eindelyk,
„ openlyk door de Schuldigen goedge-
„ keurd, en op eene onverwagte wyze
„ ondersteund door de Regeering hunner
„ Stad, ondanks de Afkeuring der Alge-
„ meene Staaten en de kennelyke bewy-
„ zen, die hun gedrag in alle opzigten on-
„ verantwoordlyk maaken; zynde voorts
„ deeze zaak van eene al te tedere natuur,
„ dan dat dezelve geene spoedige, en naar
„ de belediging geschikte voldoening zou
„ vorderen, verre van kragtloos maakende
„ Geregtsvorderingen te kunnen gedoo-
„ gen. Hier om zou ik gelooven gebrek-
„ kig mynen pligt te betragten, om, vol-
„ gens de stipste bevelen, die ik heb, van
„ met kragt aan te dringen op de oogen-
„ bliklyke Vergoeding, gevorderd in myn
„ Vertoog van den tienden November,
„ wanneer ik het op my durfde neemen,
„ om aan zyne Majesteit zulk een verwy-
„ lend en geenzins voldoenend antwoord,
„ toe te zenden; te meer daar hunne

„ Hoog

„ Hoog Mogenden een Gezant te *Londen* „ hebben, die in ſtaat is, wanneer zy „ het goed vinden, om hunne voorneemens ten deezen opzigte, aan myn Hof „ bekend te maaken (*)."

Engeland beſluit den Staat den Oorlog te verklaaren.
Yorke opontboden.

Op deeze weigering werd terſtond een Pinkje van *Scheveningen* na *Engeland* afgevaardigd, om dit Beſluit den Grave VAN WELDEREN te doen toekomen, en het aan 's Konings Staatsdienaar over te geeven. Middelerwyl hadt men, den zestienden van Wintermaand, te *Londen* tyding ontvangen, dat de *Veréénigde Gewesten* tot de *Gewapende Onzydigheid* toegetreeden waren, en dat de *Hollandſche* Gezant deswegen Verklaaring zou doen aan het Hof. 't Zelve bemerkende dat het hier te Lande, zo wel als in *Rusland*, mislukt was, om ons buiten dat Verbond te ſluiten, oordeelde het nu tydig, een derde en laatſte middel aan te wenden om ons, met het zekerſte gevolg, van 't zelve, en alle de voordeelen daar aan verknogt, te ontzetten; met door eene Oorlogsverklaaring, ons van alle Regten der Onzydigheid te doen vervallen. Men ſneedt den Grave VAN WELDEREN alle gelegenheden af, om de Verklaaring der Algemeene Staaten, de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid behelzende, over te leveren; en beſloot, in den nagt van den negentienden van Wintermaand, onzen Staat den Oorlog aan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 23. 26.

IV. BOEK. 1780.

aan te doen, en den Ridder YORKE van hier op te ontbieden, die ook den drie- en twintigsten bevel van zyn Hof ontving om deezen Staat onmiddelyk te verlaaten, gelyk hy nog één dag heimlyk in den *Haage* vertoefd hebbende, den vyf- en twintigsten, na *Antwerpen* vertrok, alleen vergezeld van een Kamerdienaar en twee Knegts, alles voorts op den ouden voet laatende.

Vreemde behandeling des Graaven VAN WELDEREN te *Londen*, en hy van daar op ontboden.

De Staatsdienaar STORMONT weigerde hier op alle onderhandeling met den Grave VAN WELDEREN, zo zy geen voorslagen van Voldoening en Bevreediging behelsden: deeze ontving in den nagt, tusschen den zeven- en acht- en twintigsten van Wintermaand, last om de Verklaaring, wegens de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid over te handigen, en dan *Londen* te verlaaten. Deeze poogde hy, nevens het Besluit der Algemeene Staaten, omtrent de zaak der Stad *Amsterdam*, Lord. STORMONT, ter hand te stellen; doch hy ontving deeze Papieren ongeopend te rug. —— In een tweeden Brief aan dien Staatsdienaar, betreffende de Schikkingen op zyn vertrek uit *Engeland*, nam hy de gelegenheid waar, om zyne verwondering te betuigen over het te rug ontvangen van den voorgaanden, en van zyne toeneemende verwondering, op het hooren van de redenen mondeling door deszelfs Secretaris gegeeven, wegens het ongeopend te rug zenden, teffens betuigende. „ Gy zult my „ willen vergunnen, Mylord, U te doen

„ op-

„ opmerken, dat het niet mogelyk is te
„ weeten, of een Voorstel aanneemelyk
„ is, dan niet, zo lang men het niet ge-
„ zien heeft, hunne Hoog Mogenden
„ hebben my wel uitdrukkelyk gelast,
„ vóór myn vertrek van dit Hof, aan het
„ *Britsche Ministerie*, de Stukken over te
„ geeven, die ik de eer gehad heb u giste-
„ ren toe te zenden. Hoe kan ik die Be-
„ velen uitvoeren, wanneer gy my de
„ eere van een Mondgesprek niet wilt
„ vergunnen, en ook geene Brieven van
„ my ontvangen! Ik vlei my dat uwe
„ Lordschap, overtuigd van de billykheid
„ myner aanmerkingen, den op gister te
„ rug gezonden Brief wel zal willen aan-
„ neemen, en my een regel antwoord
„ zenden, om my van uwe oogmerken
„ ten dien aanziene te onderrigten." —
Het antwoord hier op, naa weinig oogen-
blikken, hem toegezonden, was van dee-
zen aan 't character diens Staatsdienaars,
zo zeer voegenden, als voor onzen Staat
hoonenden inhoud. „ Zo lang het gedrag
„ der Republiek de banden van Vriend-
„ schap, die 'er tusschen de beide Volken
„ bestondt, en die de Koning bestendig
„ gewenscht heeft te onderhouden, niet
„ verbrooken hadt, ben ik altoos, gelyk
„ gy weet, myn Heer! volvaardig geweest
„ om ten allen tyde, over alles wat uw
„ post betrof, met U te spreeken, en ik
„ heb alles, wat van U kwam met de
„ verschuldigde oplettenheid ontvangen.
„ Maar, zedert dat alle Verbintenis tus-

„ schen

IV. BOEK. 1780.

„ fchen de beide Volken, *door den Vyandlyken. Aanval van uw Volk*, verbrooken „ is; zedert dat ik, in myne hoedanigheid „ als Staatsdienaar, U de Verklaaring des „ Konings, en de in gevolge van dezelve „ gegeevene Bevelen, heb mede gedeeld, „ kan ik U niet meer als den Gezant eener „ Vreemde Mogenheid aanmerken. Gy „ moet derhalven, myn Heer! het te rug „ ontvangen van het Pakje aan my gezonden; doch ongeopend door my wederom gezonden, alleen toefchryven aan „ de uitvoering van een Pligt, in de tegenwoordige omftandigheden onvermydelyk. Naa eene Vredebreuk moet alle „ Onderhandeling van Staatswegen, noodwendig ophouden; en alle Bevelen vóór „ die gebeurtenis gegeeven, kunnen niet „ meer op den tegenwoordigen toeftand „ van zaaken worden toegepast (*).”

Manifest des Konings van Engeland tegen deezen Staat.

De voorheen aangeduidde, en in deezen Brieve van Lord STORMONT vermeldde Oorlogsverklaaring des Konings van *Groot-Brittanje*, tegen de *Vereénigde Nederlanden* in zo veel haast opgemaakt, of althans uitgegeeven; naa dat men de Toetreeding der *Vereénigde Gewesten*, tot de *Gewapende Onzydigheid* vernomen hadt, en de ftaatlyke berigtgeeving daar van, met voordagt, ontweeken was, verdient hier in haar geheel plaats. 's Konings taal luidt. — „ Geduurende den ganfchen loop onzer

„ Re-

(*) Nieuwe Nederl. Jaarb. 1781. bl. 32, 33.

IV. BOEK. — 1780.

„ Regeeringe, is ons Gedrag, jegens de „ Staaten Generaal der *Veréénigde Nederlanden* geweest, dat van een opregt „ Vriend en getrouwen Bondgenoot. Indien zy aan de wyze grondbeginzelen, „ door welke de Republiek pleeg bestuurd „ te worden, getrouw waren gebleeven, „ dan hadden zy zich even yverig moeten „ toonen om de Vriendschap te onderhouden, die zo lang tusschen de beide Volken heeft stand gegreepen, en die zo „ weezenlyk voor de belangen van beiden is —— Maar, door den invloed van „ eene Factie, *Frankryk* toegedaan, en de „ Voorschriften van dat Hof volgende, „ heeft eene tegenovergestelde Staatkunde „ de overhand genomen. Dus is onze „ Vriendschap, zedert eenigen tyd, alleen beantwoord geworden, door openbaare veragting van de Plegtigste Verbintenissen, en herhaalde verbreeking „ van de openbaare Trouw."

„ By den aanvang van den Verdeedigenden Oorlog, in welken Wy ons door „ den Aanval van *Frankryk* gewikkeld „ vonden, hebben wy de tederste omzigtigheid betoond voor de belangen van „ de Staaten Generaal, en eene begeerte „ om hunne Onderdaanen veilig te doen „ genieten alle de voordeelen van den Koophandel, die bestaanbaar waren met het „ groot en billyk Grondbeginzel onze eigene Verdeediging. —— Onze Gezant „ werd gelast eene Vriendlyke Onderhandeling aan te bieden, om alles uit den „ weg

IV. BOEK. 1780.

„ weg te ruimen, dat eenige aanleiding
„ tot onaangenaame geschillen kon gee-
„ ven; op deezen aanbod van den twee-
„ den November MDCCLXXVIII., pleg-
„ tig door hem aan de Staaten Generaal
„ gedaan, is geen agt geslaagen."

„ Naa dat, door den Aanval van *Span-*
„ *je*, even ongetergd als die van *Frank-*
„ *ryk*, het getal onzer Vyanden was ver-
„ meerderd, vonden wy noodzaaklyk om
„ de Staaten Generaal aan te maanen tot
„ het volbrengen van hunne Verbintenis-
„ sen. In het vyfde Artykel van de al-
„ toos duurende *Defensive Alliantie*, den
„ derden Maart MDCLXXVIII. tusschen
„ onze Kroon en de Staaten Generaal te
„ *Westmunster* geslooten, werd, behal-
„ ven de algemeene verpligting om elkan-
„ der te hulpe te komen, duidelyk be-
„ paald, *dat die van de twee Bondgenooten,*
„ *die niet aangevallen is, verpligt zal zyn*
„ *met den Aanvaller te breeken, Twee Maan-*
„ *den naa dat de aangevallene Party het ge-*
„ *ëischt zal hebben.* —— Des niet tegen-
„ staande zyn 'er Twee Jaaren verloo-
„ pen, zonder dat ons de minste hulpe is
„ gegeeven, zonder zelfs een Letter Ant-
„ woord op onze herhaalde verzoeken."

„ Zo volstrekt agteloos zyn de Staaten
„ geweest op hunne Verbonden met Ons,
„ dat zy aan onze Vyanden gereedlyk be-
„ loofd hebben eene Onzydigheid te hou-
„ den, rechtdraads strydig met deeze Ver-
„ bintenissen; terwyl Zy Ons onthielden
„ de Hulp, welke Zy verbonden waren

„ te

„ te geeven, wordt onder de hand den
„ Vyand alle Hulp verleend, en binnen-
„ landſche Regten werden opgeheeven, al-
„ leen met oogmerk om den Toevoer van
„ Scheepstoerusting na *Frankryk* te bevor-
„ deren."

„ Ter rechtſtreekſche en openbaare ver-
„ breeking van het Tractaat, gedoogden
„ zy, dat een *Americaanſche Zeerooyer* ver-
„ ſcheide weeken in eene hunner Havens
„ vertoefden, en lieten zy zelfs toe, dat
„ een gedeelte van zyn Krygsvolk de
„ Wagt hieldt in een Fort op *Texel*."

„ In de *Oost-Indien* hebben de Onder-
„ daanen van de Staaten Generaal, een-
„ ſtemmig met *Frankryk*, getragt Vyanden
„ tegen ons op te rokkenen."

„ In de *West-Indien*, en byzonder op
„ het Eiland *St. Euſtatius*, is alle beſcher-
„ ming en hulp toegebragt aan onze weer-
„ ſpannige Onderdaanen, hunne Kaapers
„ werden openlyk ontvangen in *Holland-*
„ *ſche* Havens, vergund om zich daar te
„ herſtellen, met Wapenen en Oorlogsbe-
„ hoeften voorzien, van Scheepsvolk ver-
„ zorgd, hunne Pryzen ingebragt en ver-
„ kogt, en dit alles in rechtſtreekſche ver-
„ breeking van zo klaare en plegtige Be-
„ dingen, als met mogelykheid kunnen
„ gemaakt worden."

„ Dit gedrag, zo onbeſtaanbaar met
„ alle goede trouwe, zo ſtrydig met het
„ gevoelen van het wyste gedeelte der *Hol-*
„ *landſche Natie*, moet voornaamlyk toe-
„ geſchreeven worden, aan de overhand

IV. BOEK. 1780.

„ der bestuurende Leden van de Magi-
„ straat van *Amsterdam*, wier geheime Ver-
„ standhouding met onze weerspannige
„ Onderdaanen verdagt was, langen tyd
„ eer dezelve bekend werd, door de ge-
„ lukkige ontdekking van een Verdrag,
„ waar van het Eerste Artykel luidt. —
„ *Daar zal een vaste, onverbreeklyke, en
„ algemeene Vrede en opregte Vriendschap
„ plaats hebben, tusschen hunne Hoog Mo-
„ genden, de Staaten van de Zeven Veréé-
„ nigde Provincien van Holland, en de Ver-
„ éénigde Staaten van Noord-America, en
„ de Onderdaanen en het Volk van gemelde
„ Partyen; en tusschen de Landen, Eilan-
„ den, Steden en Vlekken, gelegen onder het
„ Regtsgebied van voorschreevene Veréénigde
„ Staaten van America, en het Volk en de
„ Inwoonders van dezelve, zonder onderscheid
„ van Persoon of Plaatzen.* — Dit Tractaat
„ is in September MDCCLXXVIII. getekend,
„ op uitdruklyk bevel van den Pensionaris
„ van *Amsterdam*, en andere voornaame
„ Magistraatsleden dier Stad. Zy erken-
„ nen thans niet alleen de geheele Onder-
„ handeling; maar beroemen 'er zich op,
„ en zeggen met ronde woorden, zelfs aan
„ de Staaten Generaal, *dat wat zy deeden,
„ was 't geen hun onvermydelyke Pligt van
„ hun vorderde.*"

„ Ondertusschen weigeren de Staaten
„ eenig Antwoord te geeven op het Ver-
„ toog door onzen Gezant ingeleverd; en
„ deeze weigering wordt verzwaard door
„ hun overgaan tot andere zaaken, ja zelfs

„ tot

„ tot de overweeging van deeze Zaak, „ voor zo verre het binnenlandsche betrof; en, schoon zy het onmogelyk vonden om het gedrag van hunne Onderdaanen goed te keuren, ontweeken zy nogthans voorbedagtlyk om de Voldoening te geeven, zo onwederspreekelyk aan ons verschuldigd."

„ Wy hadden allen Regt om te verwagten, dat zodanig eene Ontdekking Hun zou opgewekt hebben, tot eene welgepaste verontwaardiging over het Ongelyk Ons en Hun zelven aangedaan, en dat Zy bereidwillig zouden geweest hebben om Ons eene volkomene en volledige Voldoening te geeven, en de strengste straffe den Beledigeren aan te doen. Het gewigt der zaake vorderde een oogenbliklyk Antwoord, voor de Eer en Veiligheid van dit Land. Die eisch werd, derhalven, door onzen Afgezant, in herhaalde gesprekken met de Staatsdienaaren, aangedrongen, als mede, in een tweede Vertoog, gevorderd met al den ernst, die de Oude Vriendschap en de gevoeligheid over versche beledigingen daar aan geeven konden: en het Antwoord nu gegeeven op een Vertoog over zulk een Onderwerp, meer dan vyf weeken geleden overgeleverd, is, *dat de Staaten het hebben overgenomen.* — Zulk een Antwoord, in zodanig eene gelegenheid, kon alleen voortvloeijen uit het vast ontwerp van voorbedagte en reeds besloote Vyandschap door de

IV. BOEK. 1780.

„ Staaten, daar toe overgehaald door de
„ beledigende Raadgeevingen van *Amsterdam*, om dus den Vyandlyken Aanval te
„ begunstigen, welke de Magistraat van
„ die Stad, in naam van de Republiek, gedaan hadt. Daar is een einde aan de
„ trouw van alle Tractaaten met Hun,
„ indien *Amsterdam* zich de Souveraine
„ Magt kan aanmaatigen om deeze Tractaaten ongestraft te verbreeken, door
„ den Staat in Verbintenissen te brengen
„ volstrekt strydig met dezelve, en door
„ de Republiek te doen zamen spannen,
„ met de oproerige Onderdaanen van een
„ Souverain, aan welken zy door de
„ naauwste banden verbonden is. Een
„ Inbreuk op de Wet der Volkeren door
„ een der geringste Leden van eenig Land
„ begaan, geeft den beledigden Staat het
„ Regt om Voldoening en Straf te eischen. —— Hoe veel te meer, derhalven, wanneer de Belediging, waar over
„ geklaagd wordt, de Schennis is van de
„ Openbaare Trouw, begaan door bestuurende en veel invloeds hebbende Leden in
„ den Staat? Naardemaal dan de gevraagde
„ Voldoening niet gegeeven is, moeten
„ Wy, schoon met grooten tegenzin, aan
„ ons zelven dat Regt bezorgen, 't geen
„ Wy anders niet konden bekomen. Wy
„ moeten de Staaten Generaal aanzien als
„ Partyen in de Belediging, welke zy niet
„ willen vergoeden, als Deelneemers in
„ den Aanval, dien zy weigeren te straffen; en onzen maatregelen daar volgens

„ in-

„ inrigten. Wy hebben, daarom, onzen „ Gezant gelast den *Haag* te verlaaten, „ en zullen terstond zodanige strenge mid„ delen ter hand neemen, als de gelegen„ heid ten vollen regtvaardigt, als onze „ Waardigheid, en de weezenlyke belan„ gen van ons Volk, van ons eischen."

„ Wy wenschten, uit agting voor de „ *Hollanders* in 't algemeen, dat het mo„ gelyk geweest ware deeze maatregelen „ geheel tegen *Amsterdam* alleen in te rig„ ten; doch dit kan niet geschieden, of „ de Staaten Generaal moesten onmidde„ lyk verklaaren, dat *Amsterdam* in dat „ geval, geen hulp van hun zal ontvan„ gen, en overgelaaten zal worden, aan de „ gevolgen van den Aanval door die Stad „ gedaan."

„ Zo lang *Amsterdam* toegelaaten wordt „ de overhand te hebben in de Algemeene „ Raadslagen, en ondersteund wordt door „ de Magt van den Staat, is het onmo„ gelyk den Aanval tegen te gaan, eens „ zo aanzienlyken Gedeeltens van het „ Geheel, zonder met het Geheel stryd „ te voeren. Doch Wy zyn al te zeer „ overtuigd van de gemeene belangen, „ der beide Landen, om ons, in 't midden „ van deezen twist, niet te herinneren, „ dat het eenigst punt door ons beoogd, „ is, om in de Raadsvergaderingen van de „ Republiek eene geneigdheid op te wek„ ken, om tot de oude Vriendschap terug „ te keeren, door ons die Voldoening, „ wegens het voorledene, en die Zeker-

 „ heid

IV. BOEK 1780.

„ heid voor het toekomende te geeven, „ welke Wy niet minder bereid zullen zyn „ om te ontvangen, dan Zy om ons de„ zelve aan te bieden, en tot welkers be„ koming Wy alle onze werkzaamheden „ zullen inrigten. Ons voorneemen is al„ leen om voor onze Veiligheid te zorgen, „ door het verydelen van de gevaarlyke „ Aanslagen, tegen ons gesmeed. Wy „ zullen altoos genegen gevonden wor„ den, om de Vriendschap met de Staaten „ Generaal te vernieuwen, wanneer Zy „ opregtlyk zullen weder keeren tot het „ Stelzel door de Wysheid hunner Voorva„ deren gestigt, en nu omverre gestooten „ door eene Factie, die met *Frankryk* „ heeft zamen gespannen, tegen de waare „ belangen van de Republiek, niet min„ der dan tegen die van *Groot-Brittan*„ *je* (*)."

Aanmerkingen daar over.

Een gevolg deezer Oorlogsverklaaring was het Koningly k Bevel, om algemeene Brieven van Schaverhaaling uit te geeven, tegen de Schepen, de Goederen en Onderdaanen der Algemeene Staaten van de *Vereënigde Nederlanden*, welker uitwerking, nevens de verdere gebeurtenissen naa deezen stap des *Engelschen* Hofs, in een volgend Boek, door ons moeten beschreeven worden. —— Nog eenige weinige aanmerkingen over de Oorlogsverklaaring zelve, behooren hier plaats te vinden; ee-

(*) *Universal Magaz.* Vol. LXVII. pag. 326.

eenige weinige, zeg ik: want, by de Tegenverklaaring, van wegen onzen Staat, in 't volgend Jaar, gegeeven, zal de wederlegging van deeze in vollen dag gesteld worden. —— Men kan niet ontkennen, dat in deeze Oorlogsverklaaring eene zeer zigtbaare gelykvormigheid doorstraalt, met de Vertoogen, door den *Engelschen* Afgezant, van tyd tot tyd, by onzen Staat, zints den Jaare MDCCLXXVII. ingediend. Eene gelykvormigheid, welke 'er geen waarde aan byzet, of het moest iet verdienstlyks in zich behelzen, dat men aan zich zelven gelyk bleef, in het voorwenden van Vriendschap, terwyl Vyandschap het hart vervult; in het leugenagtig beroepen op Trouwe aan Verbintenissen, en 't verwyten van derzelver Schennis aan de zodanigen, die zich aan de Letter der Plegtigste Verdraagen hielden; in het dreigend strafvorderen van Persoonen, zonder onderzoek en verhoor der Beschuldigden, tegen allen vorm van Regtspleeging. —— Schoon de Geschiedenissen aller wegen blyk draagen by het vermelden der Oorlogsverklaaringen, dat geen Vorst, hoe onregtvaardig ook eenen Oorlog aanvangende, naalaat regtmaatige redenen voor te wenden, zyn de hier op gegeevene van allen schyn van billykheid en regt ontbloot, en de zaak blykbaar zo slegt, dat men zich met tastbaare onwaarheden heeft moeten behelpen. En geen wonder de waare reden des Oorlogs, het *Toetreeden tot de Gewapende Onzydigheid*, wordt zorg-

IV. BOEK. 1780.

vuldig verzweegen; men haastte zich de Oorlogsverklaaring in 't licht te brengen, eer de aankondiging van deezen Stap aan 't Hof van *Londen* geschiedde, de mogelykheid om dit te doen werd onzen Staatsdienaar ontnomen, en tot den Oorlog beslooten, eer men de berigten, behelzende het Besluit der Staaten, ten opzigte van de Zaak van *Amsterdam*, hadt ontvangen.

Het oordeel van zommigen in *Engeland* over die Oorlogsverklaaring.

Meer waarheids, ten opzigte van den grond der zaake, dan in de geheele Oorlogsverklaaring, was te vinden in de betuiging eens *Engelsmans*, die op verre na den *Hollanderen* niet begunstigde, als hy schreef. ,, Eene groote maate van Voldoening moet 'er van de *Hollanderen* ,, gevorderd worden, voor het onherstelbaar Ongelyk *Groot-Brittanje* aangedaan, ,, door met andere Onzydige Mogenheden, den heilloozen strik te spannen, ,, van in het Wetboek der Zee, een nieuw ,, Artykel in te voegen, 't geen, algemeen ,, toegestaan zynde, de bron zal weezen ,, van eindlooze Oorlogen. De Algemeene Staaten behooren, met die andere ,, Mogenheden, bedagt te weezen op eene ,, Verzaaking van het ongerymd Stelzel, ,, 't geen zich het regt aanmaatigt om alle ,, Koopwaaren, aan boord van Onzydige ,, Schepen, vry te verklaaren. En het is ,, te hoopen, dat men geen Vrede zal sluiten met die valsche Vrienden, die dit ,, struikelblok in onzen weg gelegd hebben, ,, eer de Voorregten der *Britten* op Zee,

,, op-

„ op den ouden voet herfteld zyn (*).” — De Hertog van RICHMOND, durfde, wanneer Lord STORMONT in het Parlement de Oorlogsverklaring ingeleverd, en, als een ftuk van de fpreekendfte billykheid aangepreezen hadt, ten aanziene van de opgegeevene hoofdreden des Oorlogs, zeggen. „ De Koning is, door „ de onkunde en overyling zyner Staats- „ dienaaren, ten opzigte van deeze zaak, „ tot eene *daadlyke valschheid* verleid. Hy „ zegt, in deezer voege gehandeld te heb- „ ben; om dat 'er een Tractaat was aan- „ gegaan tusfchen de *Noord-Americaan-* „ *fche Volkplantingen* en *Amfterdam.* 't „ Zelve behelst alleen *Een ruwe Schets van* „ *een Tractaat, om te kunnen worden aan-* „ *gegaan enz.* Dit was, derhalven, niets „ meer dan een nog ruw Ontwerp eener „ Verbintenisfe. De twist met de *Hol-* „ *landers*, wegens een nog Ongetekend „ Verdrag, en 't geen misfchien nooit zou „ bekragtigd worden, kon nimmer eene „ genoegzaame reden opleveren, om de „ oude Vriendfchapsverbintenis te ver- „ breeken, om onregtvaardig den Eigen- „ dom aan te tasten, van niets kwaads ver- „ moedende, onfchuldige, en vlytige *Hol-* „ *landeren*, en ons zelven, in onze tegen- „ woordige uitgeputte omftandigheden, „ in alle de rampen eens verzwaarden Oor- „ logs

(*) *London Magazine.* 1781. bl. 132

IV. BOEK. 1780.

„ logs te dompelen." —— Lord JOHN CAVENDISH beweerde in 't *Huis der Gemeente*, „ dat de zaak der *Hollanderen* „ en der andere Oorlogvoerende Mogen„ heden zeer verschilde. *Frankryk* en „ *Spanje* hebben *ons*; maar *wy* de *Hollan*„ *ders* aangetast (*)." —— Het Handeldryvend en weldenkendst gedeelte der *Engelschen* beschouwde de Vredebreuk met de *Nederlanderen* voor aller verderflykst, en oordeelde de gehoudene handelwyze der aan 't roer zittende Staatsdienaaren, dwaas en onzinnig.

YORKE steekt, naa eenigen tyd verblyfs te *Antwerpen*, na *Engeland* over.

Veelen beweerden, in dien tyd, en misschien niet zonder grond, dat *Engeland* zelve niet gedagt hadt tot dien stap te komen, dat de Ridder YORKE, zich vast verzekerd houdende, dat het Gemeenebest, voor zyn dreigtaal beevende, het hoofd in den schoot zou leggen, en niets durven bestaan, 't geen zo hoogst mishaagde aan het *Britsche* Hof, dat Hof hadt aangespoord, om hem die harde en tot het uiterste komende taal te doen voeren; en dat zy beiden zich vonden te leur gesteld. Hoe gaarne zou hy en zyn Hof vernomen hebben, dat men het oor aan den onbillyken eisch geleend hadt, om het gehaate en gevloekte *Amsterdam* aan zich zelven over en onbeschermd te laaten, en dus eene scheuring te wege te brengen van den band, die ruim twee honderd Jaa-

(*) *Universal Magazine*, Vol. LXVIII. pag. 80. 84.

Jaaren de *Vereenigde Gewesten* aaneenſnoerde, of door Lands en Burgertwisten het Gemeenebest te verzwakken, en de kragt te beneemen, tot het perk en paal zetten aan de heerschzugtige oogmerken en ſnoode handelingen van *Engeland*. Mogelyk heeft hy, niet geheel buiten hoope, dat de zaaken zulk een keer mogten neemen, daar hy niet langer als Afgezant in 't Grondgebied van den Staat kon verblyven, zich nog eenigen tyd te *Antwerpen* en *Oostende* opgehouden, en alles in den *Haage*, op den ouden voet gelaaten, onder zynen Geheimſchryver, die eene geruime wyl naa hem in die Hofplaats vertoefde, naar zommiger gevoelen, met vry meer dan de ſchikking op de Huislyke zaaken zyns Meesters belast. —— Doch eerlang ſtak de geweezene Afgezant na *Engeland* over, gevolgd van de Klagten zyner Vrienden, die hy in deeze Gewesten naliet, dan nog meer overlaaden met de Vloeken, der geene die aan zynen invloed grootendeels de Onheilen ons Land bejegend toeſchreeven.

Eenige voorbereidende ſchikkingen tot verdeediging.

Ten tyde dat men hier te Lande beſlooten hadt, om den lang vertraagden Stap der Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid te doen; kon men niets anders verwagten, dan dat *Engeland*, dien Stap geſchied zynde, in woede en wraakzugt, over het mislukken van alle dwarsboomingen, zou uitbarsten, en dien wrok zoeken te koelen, door eenen vyandlyken aanval. De Raad van Staaten vaardigde een Brief

af

IV. BOEK. 1780.

af aan hun Hoog Mogenden, wegens het Opontbod van den Verlofgangeren om zich terstond by hunne Regimenten te vervoegen: nevens een voorslag van schadeloosstelling van twaalf stuivers ter week, voor het missen der verlooven. Het Opontbod geschiedde, hangende de raadpleegingen der Bondgenooten over dit Voorstel, door zyne Hoogheid, met kennisgeeving van de in overweeging genomene Verhooging der Soldye (*). —— De aanhoudende klagten, wegens de mishandelingen der *Engelschen* zo overal ter Zee, als byzonder in de *West-Indien*, hadden eindelyk te wege gebragt, dat 'er, in Slachtmaand, eene schikking beraamd wierd tot het uitloopen onzer Oorlogschepen, ter beveiliging van onze Zeevaard, in de *Noordzee*, de *Middelandsche Zee*, en elders, boven al in *West-Indien* (†). Van hoe weinig gevolgs dit was, zal de Geschiedenis des volgenden Jaars ons vermelden. Wy moeten, ten opzigte van dit Jaar, nog eenige Gebeurtenissen optekenen, zo die voorvielen in gevolge van nog onafgedaane zaaken in den voorleden Jaare, als die thans eerst plaats greepen, en voor de vergetelnisse verdienen bewaard te blyven.

'T GEBEURDE TEN DEEZE JAARE OMTRENT CAPELLEN TOT DE POLL.

Onder het overweegen der nog sleepende zaaken, biedt zich eerst onzer aandagt aan,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1050. 1069.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 927.

aan, het zo veel gerugts maakend en den Lande doorklinkende geval des *Overysselschen* Ridders VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL (*). De herhaalde en ten afgeloopen Landsdage nedergelegde Verzoekschriften des Ridders, om afdoening van zaaken en tydsbepaaling aandringende, werden opgevat, en door alle de Leden overgenomen. De Graaf VAN RECHTEREN TOT WESTERVELD, betoonde, op den voet van *Zwolle*, in 't herstel des Ridders te stemmen, en wat de Drostendiensten aanbelangde was hy van gevoelen, dat Ridderschap en Steden zes Heeren behoorden te benoemen, om naauwkeurig te onderzoeken in hoe verre het Besluit des Jaars MDCXXXI nog in kragt, en in hoe verre het, door 't Besluit des Jaars MDCCXXV, vernietigd was geworden. —— De Meerderheid der Ridderschappe, gevoelig geraakt door de Aantekeningen der drie Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle*, verdeedigden zich daar tegen, op eene scherpe wyze, vertrouwende tegen dezelve aan te toonen, dat de vertraaging, en het niet afdoen van het hangend geschil, niet aan hun, maar aan VAN DER CAPELLEN, en den driftigen tegenstand der Steden, moest geweeten worden. Dit was ook de hoofd-inhoud van hun Antwoord op de nu geleezene Ver-

IV. BOEK. 1780.

(*) Zie hier boven bl. 211.

IV. BOEK. 1780.

Verzoekschriften des Ridders, zy hielden zich aan den Raadslag in den Jaare MDCCLXXIX genomen. De drie Steden bleeven der Meerderheid van de Ridderschappe geen antwoord schuldig, en eene manlyke, kragtige, en teffens gematigde wederlegging inleverende. Meer dan dit viel 'er op deezen Landdag en dit Jaar hier omtrent niet voor. Elke Party gaf de andere de wyte dier vertraaginge (*).

Een Nieuwe Haven in *Texel* aangelegd.

Reeds in den Jaare MDCCLXXVIII, toen zyne Hoogheid *Texel* bezogt, hadden Schultevoerders, Kaag- en Ligterschippers van de Dorpen den *Burg* en 't *Oude Schilt* op dat Eiland, hem onder 't oog gebragt, hoe, door 't verloop der Gronden, het wegraaken eener beschuttende reeks Duinen, en het geweldig toeneemen der Stroomen, hun voorige Legplaats, by harden wind en ysgang, geheel onveilig geworden was; en aangeweezen hoe 'er eene bekwaame en altoos bruikbaare Haven voor binnenlandsche Vaartuigen, even beoosten het *Oude Schilt*, zou kunnen aangelegd worden, grootlyks strekkende tot hunne eigene veiligheid, en ten dienste der Zeevaard; waar op de Stadhouder hun veroorlofde, om met overleg van Burgemeesteren, mitsgaders Dykgraaf en Heemraaden van *Texel*, een ontwerp van dergelyk een Haven te maaken, met begrooting van de kosten, en aanwyzing

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 342. enz.

zing van de middelen, waar uit dezelve zouden te vinden zyn; en zich daar mede te vervoegen by hun Ed. Groot Mogenden. Zy ſtelden dit te werk, en verzogten by deezen Vryheid tot dien noodzaaklyken aanleg: met de opgave van 't geen daar t'huis hoorende Vaartuigen 'sjaarlyks, naar gelange van derzelver grootte, zouden opbrengen; van 't geen de Vaartuigen, op gemelde Dorpen niet t'huis hoorende, en die gebruik van deeze Legplaats zouden begeeren te maaken, 's weeklyks, zouden moeten betaalen; met een voorſlag om de nog ontbreekende penningen te mogen vinden, in eene kleine belasting op elk Koopvaardyſchip *Texel* uitvaarende, die meest allen groot belang hadden in het behoud der Binnenvaartuigen; welke tefſens zou kunnen dienen zo tot betaaling der renten als der afloſſinge van de opgenomene Gelden. Op het een en ander, als mede tot de aankoop der Poelen en Gronden, ter plaatze waar de Haven zou gemaakt worden, en de ontheffing der Verponding daar op ſtaande, kreegen zy een gunſtig antwoord (*). —— Dit werk werd met ernst voortgezet en de nieuw aangelegde Haven, in 't laatst van Herfstmaand deezes Jaars geopend; de aanleg en ruimte is zodanig, dat de Schippers onbeſchroomd met ſtaande zeilen 'er kunnen inloopen, en met een belaaden Ligter dezel-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1778. bl. 1180. 1190.

IV. BOEK. 1780.

zelve oplaveeren. Acht dagen naa dat de eerste Schuit 'er binnen gezeild was, ondervondt men, by een opsteekenden storm, het nut deezer Haven; dewyl de Vaartuigen, die anders veel zouden geleden, en groot gevaar geloopen hebben, 'er volmaakt veilig lagen: dagelyks nam het getal der veiligheid zoekende Vaartuigen toe, en telde men, toen 'er nauw een halve maand verstreeken was, reeds acht- en vyftig zo belaadene Ligters, Kaagschepen als Loosschuiten in die lang gewenschte wykplaats (†).

Een Bergplaats voor de Oorlogscheepen in *Texel* gezogt, maar niet gevonden.

Was het verloop der Zeegaten en de verandering daar door te wege gebragt, de aanleidende oorzaak tot het vervaardigen der nu gereede *Texelsche Haven* voor binnenlandsche Vaartuigen; dit zelfde verloop maakte het verblyf voor 's Lands Oorlogschepen in *Texel* vry kommerlyk en vol gevaars wegens het Dryf-ys: men was hierom, in den jongst verloopen Winter, te raade geworden de Oorlogschepen, in den zogenaamden *Balg* te bergen; doch de ondervinding leerde dat ze niet tegen 't ys beveiligd lagen. In dit Naajaar werden de Schout-by nagt Grave van BYLANDT met deszelfs Neef, Capitein BYLANDT, en de Capitein Equipagie Meester van 's Landswerf te *Amsterdam* MAY, benevens de Capitein KINSBERGEN, en SMISSAERT afgezonden, om eene bekwaame

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 875.

IV. BOEK. 1780.

bekwaame Legplaats ter Overwinteringe voor 's Lands Oorlogschepen op te zoeken. Zy meenden die gevonden te hebben tusschen het *Amsteldiep* en den vasten Wal omtrent de *Zyp*, by de zogenaamde *Oude Sluis*, tegen over het Westeinde van het Eiland *Wieringen*, in eene geul of diepte het *Veer* genaamd: waar zy van vier tot zes vademen diepte peilden, men besloot die plaats door Tonnen af te baakenen, en de overwinterende Oorlogschepen daar op te leggen: die, egter, het Geschut zouden moeten lossen, om zo veel te minder diep te gaan. Doch, behalven dat dit geen gering ongemak was, en een beletzel in het vaardig uitrusten, op een tyd dat zulks spoed mogt vereischen, beantwoordde die ontdekking, waar van door zommigen zeer hoog werd opgegeeven, niet aan de verwagting, de beoogde beveiliging tegen den Ysgang hadt wel met een Zuidwesten wind plaats; doch geheel niet met eenen Noordwesten (*).

Een Vaart, in *Drenthe* gegraaven, en een nieuw Dorp *Kloosterveen* aangelegd.

In het Landschap *Drenthe* was men, zints tien Jaaren, onledig met het graaven eener nieuwe Vaart, negen uuren lang, voor by *Meppelt*, na en door de *Zwartsluis* in de *Zuidzee* loopende, deeze werd in Wynmaand zo verre gebragt, dat ze, op eenige verwyderingen na, die nog in de Veenen moesten gemaakt worden, voltooid mogt heeten, en twee Vaartuigen door dezelve te

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 226. 227.

IV. BOEK. 1780.

te *Asfen* kwamen: welk reeds aanzienlyk Vlek, zich langs die Vaart eene grootere gemeenfchap en meerder vertier beloovende, dezelve met klein Gefchut en waaijende Vlaggen, volvrolyk verwelkomde. Verfcheide gronden aan dit nieuwe Vaarwater paalende en by *Asfen* gelegen, waren reeds afgemeeten, om binnen kort, tot Huisplaatzen verkogt te worden. En hadt men, een zeldzaam verfchynzel in onze Gewesten, twee uuren van *Asfen*, een nieuw Dorp aangelegd, *Kloosterveen* geheeten, waar door deeze Vaart heen ftroomt, omtrent honderd Huizen aangebouwd: in 't zelve de grondflagen gelegd tot een achtzydige Koepelkerk, gefchikt om twee duizend menfchen te kunnen bevatten, die, zo ras mogelyk, gebouwd zou worden. Zo heeft de vlyt, door kunst geholpen, eene ftreek, nog voor weinig Jaaren uit ontoegangbaare moerasfen en wildernisfen beftaande, in eene bewoonbaare plaats veranderd, op welker bevolking men, uit de grootte van het Kerkgebouw, vry veel hoops moet hebben (*).

Eene Maatfchappy te *Leeuwaarden* fchryft eene Prysvraag uit, wegens den Uitvoer van het Hooi.

Hoewel de Oeconomifche Tak van de *Hollandfche* Maatfchappye der Weetenfchappen te *Haarlem*, naa dat het eerfte vuur by de oprigting bekoeld was, meer wederfpraaks dan in den beginne ontmoette, en verfchillen, uit onderfcheide oorzaaken gereezen, eenige eertyds yverige

Voor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 32. 33.

Voorſtanders, daar van wending gemaakt hadden, hieldt dezelve ſtand, en voer, van jaar tot jaar, voort met het opgeeven van Prysvraagen, en het toereiken van Eerbeloo-ningen, die onbetwisbaar, in zommige gevallen, ter bereiking van het groot oogmerk ſtrekten; doch, behalven dit nut, kan niet gelochend worden, dat het Voorbeeld van door Eerpryzen den geest aan te prikkelen, zo digt onder 't oog der Vaderlanderen, by aanhoudenheid zich vertoonende, zyne werking deedt, en anderen, van dien Tak afgeſcheiden, aanſpoorden dit gepaste middel te bezigen om de kundige lieden, dikwyls in een onbekenden hoek gezeten, op te wekken tot het bearbeiden en uitwerken van 't een of ander onderwerp, en de vrugten van dien arbeid magtig te worden. 't Was met dit loflyk inzigt, dat eene kleine Maatſchappy van tien Leeden, te *Leeuwaarden*, eene Prysvraag uitſchreef, een ſtuk van aanbelang, *Friesland* betreffende. Bekend is het dat dit Gewest, vol ryke Weidlanden, niet tegenſtaande de Veeteelt 'er ſterker dan in eenig ander wordt voortgezet, zo veel Hoois oplevert, dat men het dikwyls na buiten voert, en met groote winst verkoopt. Deeze uitvoer is nu eens opengeſteld, dan weder verboden. Buiten twyffel kunnen 'er aan of afraadende omſtandigheden zich opdoen. Maar het is de Vraag, wat in 't algemeen, buiten zodanige omſtandigheden, voor dit Gewest oorbaar moest gerekend worden, of dien

IV. BOEK. 1780.

Uitvoer in 't geheel te verbieden, of denzelven, voor altyd, vry te laaten, of daar omtrent geene Wet te maaken; maar zulks te laaten verblyven aan het beleid der Regeerderen, om, naar gelang der tyden en omstandigheden, den uitvoer open te zetten of te sluiten: als mede welke Jaargetyden in 't gemeen, of tot den uitvoer of tot het verbieden daar van best geschikt zyn. Hier omtrent waren de gevoelens der kundigste Lieden verdeeld, en wenschte de gemelde Maatschappy nader onderrigt te worden door een antwoord, op welks bestvoldoende een Eerprys van Dertig Ducaaten gesteld werd (*).

Vlas-teelt en Reederye te *Barsinger-horn* en *Kolhorn* met vrugt voortgezet.

Een vonk der door dien zelfden Tak opgewakkerde zugt tot bevordering van 's Lands welvaard, en om in 't zelve reeds daar zynde middelen van bestaan te verbeteren, vertoonde zich, in 't Noordlyk deel van *Holland*, op de Dorpen *Barsingerhorn* en *Kolhorn*. De Vlas-teelt is aan deeze streek byzonder eigen en van groot nut in den anders werkloozen Winter. Eenige Vaderland- en Menschlievende Ingezetenen dier Dorpen, opgewekt om de eerlyke hand, die liever het gewonnen brood, dan het toegereikte der Armverzorgeren in den mond steekt, werk te geeven, lagen in den voorleden Jaare eene Vlas-reederye aan; en zy hadden in deezen het genoegen om,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 392. 395. *Prysverhandelingen Voorr. daar op ingekomen.*

om, by de eerste Jaarlyksche Reekening, te zien, dat, behalven het beschoote wit omtrent den Arbeidsman, hunne onderneeming niet onvrugtbaar was geweest (*). Men zal ons misschien beschuldigen, dat wy in ons Tafereel *Kleinigheden* brengen; doch behalven dat dit woord zeer betrekkelyk is, wenschten wy daar toe, in deeze soort, meer gelegenheden aan te treffen, en poogingen der Menschliefde, schoon in een engen kring werkende te mogen vermelden. Zy kenmerktekenen den aart van dat waardig gedeelte der Lands Ingezetenen op eene voordeeliger wyze, dan de Uitvinding van Kunsten, die alleen tot voedzel van verdartelde Weelde strekken, of dienen om de oogmerken van verdrukkende Heerschzugt de behulpzaame hand te leenen. En heeft men, door dusdanige *Kleinigheden*, wy willen dit woord eens laaten gelden, uit de Geschiedenissen te verbannen, een zeer gebrekkig en onvolkomen verslag van de gesteldheid der tyden, der Naakomelingschap overgelaaten.

IV. BOEK. 1780.

Lugts- en Weersgesteldheid in dit Jaar, met derzelver gevolgen.

Bewoog ons de buiten gemeene Lugts- en Weersgesteltenis des voorleden Jaars, met derzelver gevolgen, daar omtrent een eenigzins breedvoerig verslag te geeven (†). die van het tegenwoordige vordert, om gelyke reden, dat wy het niet geheel met stilzwygen voorby stappen, en eenige byzon-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 641.
(†) Zie hier boven bl. 218.

IV. BOEK. 1780. zonderheden niet in vergetenheid laaten. Van den twee en twintigsten van Hooimaand, tot den achtienden van Herfstmaand, en dus ruim de tyd van acht weeken, was het Weer, in alle opzigten, zo merkwaardig, dat geene in de Aantekeningen bekende Saisoenen 'er by haalen kunnen. De Barometer stondt de geheele Oostmaand bykans onveranderlyk zeer hoog; de Thermometer beklom, menigmaalen meer dan tachtig Graaden, en daalde, op de gewoone uuren der waarneeming, niet beneden de zestig. —— De Windstreek leverde eene allerwonderbaarste zeldzaamheid in ons Land op. De tafels van verscheide Waarnemeren wyzen uit, dat hier de Oostlyke winden veel minder waaijen dan de Westlyke, dat in den Zomer de Oostlyke winden zeldzaamst zyn, en in Oogstmaand allerminst: thans was deeze, schoon doorgaans met weinig kragts, de heerschende Wind, en koelde het in omtrent acht weeken geen éénmaal uit den Westen op: de Aantekeningen hebben geen voorbeeld, dat de helft der Oostlyke winden, in dat Jaargetyde bedroeg, opgeleverd. De Helderheid der Lugtsgesteldheid was desgelyks zonder wedergade; en de Droogte werd al dien tyd, op de meeste plaatzen, door geen regen afgewisseld, één enkele Donderbui viel in dien heeten tyd te *Amsterdam*.

Twee maanden lang was het Weer verrukkend schoon; doch hadt het ook zyne ongevalligheden, en de gedugte ge-

vol-

volgen, in vry groote maate. De aanhoudende Droogte, gepaard met de bestendige Oostlyke Winden, veroorzaakten zulk eene laagte van alle de wateren in ons Vaderland, dat, in 't gemelde tydsbestek, nauwlyks een eenigzins diepgaand Schip van *Amsterdam* over 't *Pampus* kon komen; tot groote belemmering der Scheepvaard. By menschen geheugen hadt men het Y nimmer zo vol Schepen gezien; de binnenwateren waren zodanig uitgedroogd, dat de Trekschuiten, over den grond gesleept, veel langer dan gewoonlyk onder den weg bleeven. Overal droogden de Slooten uit, derzelver bodem borst, door de schroeijende hitte, even als het andere Land, waar het verdorrende Gras, het Vee schaars voedzel opleverde, en de Landman, om het voor sterven van dorst te hoeden, water moest aandraagen. Het Hooi, schoon schaars, werd gelukkig ingezameld. De Boekweit was bykans geheel weg. De meeste soorten van Aardvrugten leden door de droogte, en een heirleger Rupzen deedt aan zommige zo groote schade, dat, indien een nog by tyds ingevallen regen geen overblyfzel behouden hadt, het gebrek aan deeze, voor 't algemeen noodigste voortbrengzelen, in den Winter, jammerlyke gevolgen zou gehad hebben: die tydige regen verkwikte ook de Weiden, waar men, in 't begin van Slachtmaand, meer gras dan in den droogen Zomer vondt. De vroege Graanen slaagden gelukkig; het geboomte gaf meer vrugts dan men zich

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

in 't begin beloofde. De grootte Hette in Oogstmaand, hadt het loof van veele Boomen doen verdroogen; doch, door de aanhoudenheid der warmte in Herfstmaand, sproot weder een nieuw groen uit, ook zag men beginzels van bloeizel; maar de regens, in 't laatst dier Maand, schielyk zeer zwaar wordende, hielden die zeldzaamheden, in den voorleden Jaare met de uiterste verwondering opgemerkt, geen stand. Veelen vleiden zich, uit hoofde der zo aanhoudende, anders lugtzuiverende, en zomtyds met eene maatige koelte opwaaijende Noord-Ooste Winden, die 's morgens en 's avonds eene aangenaame verkoeling veroorzaakten, dat de Hette, die gevaarlyke uitwerkzelen niet zou hebben, als men in het voorleden Jaar zo smertlyk ondervondt. Eene bedroevende uitkomst stelde deeze gunstige verwagting te leur: want, schoon Ziekte en Dood op zommige plaatzen minder jammers veroorzaakten en minder verwoestings aanrigtten, werden andere zwaarder bezogt, en mag men zeggen, dat Ziekte en Sterfte na genoeg even sterk, in die beide Jaaren hebben geheerscht (*).

Met

(*) Men zie eene allernauwkeurigste opgave van de Uitkomst der Waarneemingen, en byzondere aanmerkingen wegens de Lugtsgesteldheid deezes geheelen Jaars, in de *Algem. Vaderl. Letteroef.* III. Deel. II. Stuk. bl. 170. enz. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1159. en de Opgaven van de Sterflysten. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1. enz.

IV. BOEK. 1780.

Met een enkel woord moeten wy hier nog optekenen, dat de Koning van *Zweeden*, in den Zomer van dit Jaar een Reis na *Spa* en *Aken* gedaan hebbende, van daar over de *Nederlanden* te rug keerde, de voornaamste Steden en Plaatzen bezogt; doch onder den naam des Grave VAN HAGHA reizende, om alle pligtspleegingen, aan gekroonde Hoofden verschuldigd, te ontgaan, hadt dit bezoek niets, 't geen byzonder de aandagt trok, of iets der beschryvingswaardig opleverde.

De Koning van *Zweeden* doorreist deeze Landen.

De worstelingen der Vryheid tegen dwingelandsch Geweld in *America* hielden aan, en de uitslag bleef dit Jaar twyfelagtig; wy kunnen niet meer dan de voornaamste gevallen even aanstippen; doch mogen zulks, om aan ons zelven gelyk te blyven, niet agter wege laaten: in het vast vertrouwen dat onze Leezers, onder het naagaan van 's Lands lotgevallen, die grootendeels de gevolgen waren van den daar ontstaanen Kryg, te meermaalen dagten, hoe het in dien oord mogt gesteld weezen: en of de Onafhanglykheid der *Noord-Americaansche Volkplantingen*, zo heftig bestreeden, zich door de wapenen vestigde (*).

Verslag der Krygsverrigtingen in *Noord-America*, in dit Jaar.

Zuid Carolina te overmeesteren, was reeds in 't Naajaar van MDCCLXXIX. het hoofddoel van den Generaal HENRY CLIN-

(*) Zie den toestand van *Noord-America* tot dit Tydperk hier boven bl. 242.

IV. BOEK. 1780. CLINTON, en den Admiraal ARBUTHNOT; doch, schoon reeds alles voor eenigen tyd daar toe in gereedheid gebragt, en het Krygsvolk zelfs ingescheept was, leedt het, by mangel van zeker berigt of de *Fransche* Vlootvoogd D'ESTAING de *Noord-Americaansche* Kust verlaaten hadt, tot het laatst van Wintermaand, eer de Vloot van *Nieuw York* zeil ging. Een vreeslyke storm beliep dezelve, verscheide voorraadschepen geraakten 'er van verstrooid, beschadigd op strand gezet, of in den grond; eenige vielen in de handen der *Americaanen*; één Schip was genoodzaakt alle de Paarden over boord te werpen (*). Onder zo veel ramps bereikte het overschot, niet voor het einde van Louwmaand de *Savannah*, en 't was in midden van Sprokkelmaand dat zy aan de Kust van *Zuid Carolina* landde, en omstreeks *Charles Town*, de Krygsmagt ontscheepten; die uit *Georgia* nog versterking ontving, tot het beleg dier Stad, door den Admiraal ARBUTHNOT van den Zeekant aangevallen, die de Haven vermeesterde en de insluiting bykans volkomen maakte. De Generaal LINCOLN, daar het bevel voerende, antwoordde op den eisch ter overgave dat hy de Stad tot het uiterste zou verdeedigen. De gemeenschap der belegerde Stad was nog eenigen tyd

(*) *Verzameling van Stukken tot de Dertien Vereenigde Staaten van Noord-America, betrekkelyk* bl. 60. *Universal. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 353.

tyd landwaards in, open aan de zyde van *Coopers Rivier*, langs welke men ontzet zogt aan te brengen; doch vrugtloos, 't gelukte de afgevaardigde Krygsbenden, deeze deels te verslaan, deels te verjaagen; en CLINTON eene aanzienlyke versterking uit *Nieuw York* ontvangen hebbende, vondt zich in staat, om die Rivier geheel meester te worden, en 't zich moedig verdeedigd hebbend *Charles Town*, te eenemaal in te sluiten. Behalven dat de Admiraal, zo veel afbreuks aan den belegerden toebragt als hem mogelyk was uit de Schepen, vermeesterde hy, door de landing van Zeesoldaaten en Matroozen, onder begunstiging van zyn geschut, twee buiten Forten, die zich, by verdrag, overgaven. De Generaal LINCOLN nogmaals aangemaand om de Stad niet bloot te stellen aan een verwoesting dreigenden storm, kon in de voorwaarden niet bewilligen, en de vyandlykheden werden op nieuw hervat; doch kon hy het niet langer dan tot Bloeimaand uithouden, wanneer hy, op de eigenste voorwaarden, als hy voorheen van de hand wees, *Charles Town* over gaf; aanzienlyk was de Krygsvoorraad daar bemagtigd.

Voorspoed scheen de *Britsche* Wapenen deezen Zomer te zullen vergezellen. Lord CORNWALLIS, hadt het genoegen, dat de Colonel TARLETON, door hem na de Grenzen van *Noord-Carolina* gezonden, om een Vyandlyk Leger, 't geen hy vernomen hadt, dat zich daar verzamelde, te ver-

IV. BOEK. 1780. verslaan, eer het uit de nabuurige Volkplantingen, eene genoegzaame sterkte tot het bieden van vrugt doenden wederstand bekomen hadt. Hoe zeer verrast, hoe zwak, weigerden zy zich op de voorwaarde der Bezettinge van *Charles Town* over te geeven, en moesten voor de overmagt bukken.

Naa dit gelukkig slaagen was 'er niets dat het Krygsgeweld van Lord CORNWALLIS wederstondt, en de te onderbrenging van het wydstrekkend *Zuid-Carolina* oordeelde men, toen de Generaal CLINTON, in 't begin van Zomermaand naa *Nieuw York* toog, zo volkomen, dat hy, in eenen brieve nauw woorden kon vinden, om zyne blydschap uit te drukken over den voordeelingen stand der dingen, en boven al, wegens de gereedheid der Inwoonderen om zich aan hem te onderwerpen, betuigingen van hunne gehegtheid aan den Koning te doen, en zelfs de wapens ter verdeediginge van diens Heerschappye op te vatten. Hadt men vroegere Bevelhebbers, na *America* gezonden, om 't zelve te onder te brengen, in *Engeland* verweeten, dat zy een allerheerlykst en gereedst middel ten dien einde verwaarloosd, en verzuimd hadden, het eene gedeelte der *Americaanen*, door het andere te bestryden: en, in elk vermeesterd Gewest, zodanig eene inwendige magt te laaten, als bykans, zo niet in geheel, genoegzaam was, tot de behoudenis en verdeediging in 't vervolg; de Generaal

CLIN-

CLINTON en diens Opvolger zogten 't zelve aan te wenden, en de Ingezetenen van *Zuid-Carolina* te verpligten tot het aanvaarden eens Stelzels van zelfverdeediging, en het werklyk deel neemen in het onderdrukken des Opſtands aan de Grenzen. Dit liet zich zo ſchoon aanzien, dat men hoopte, langs dien weg, binnen weinig maanden, ten minſten dit gedeelte des Vasten-lands, weder aan de Kroon van *Engeland* te zullen hegten (*).

Hoe gerustſtellend en moedgevend zich het gelaad der dingen in *Zuid-Carolina* aan 't oog van den Generaal CLINTON mogt opdoen; hoe hoog hy mogt opgeeven van de bereidwillige Onderwerping der Ingezetenen, en de hoop op derzelver Byſtand in den Oorlog tegen hunne Landgenooten, het bleek welhaast, dat veelen zo weinig genoegen vonden, onder het nieuw opgeregte Staatsbeſtuur, dat zy zich, op de best mogelyke wyze, van hunne eigendommen afmaakten, en het Land ruimden: Dit werd zo algemeen, dat Lord CORNWALLIS, omtrent het einde van Hooimaand, het noodzaaklyk vondt een Bevelſchrift te doen uitgaan, allen verkoop en overdragt van goederen verbiedende, zonder eerst van den Bevelhebber van *Charles Town* daar toe verlof bekomen te hebben; ook werd alle Schippers verbooden eenige Perſoonen ter Volkplanting uit

(*) *Univerſal Magaz.* Vol. LXXVI. p. 353-356.

IV. BOEK. 1780. uit te voeren zonder een Vrygeleidbrief van dien zelfden Bevelhebber. Zulks bewolkte de gunstige uitzigten, waar mede men zich gevleid hadt, eenigermaate; doch zy verdweenen te eenemaal, wanneer het zigtbaar doorstraalde, dat de zo streelende Onderwerping der meeste bewoonderen van *Zuid-Carolina*, enkel uit vrees geschied, of gedwongen geweest, was, en dat niets hun kon te rugge houden van het opvolgen hunner Vryheidsmin, zo ras zich de gelegenheid daar toe gunstig aanboodt. —— Toen de magt der *Noord-Americaanen* in de nabuurschap aangroeide, en de grenzen naderde, verlieten veelen, die zich aan de Regeering van *Groot-Brittanje* onderworpen, en anderen, die daar toe hun woord gegeeven hadden, deeze Party en waagden alles met tot de andere over te gaan. Bevelhebbers met de hun onderhoorige Manschap, die Lord CORNWALLIS verwagt hadt, dat voor hem zouden te velde trekken, vervoegden zich by het Leger hunner Landgenooten.

De te onderbrenging van *Noord-Carolina*, hadt Lord CORNWALLIS op 't ooge, en steeds briefwisseling gehouden met de Koningsgezinden in dat Landschap, die hem sterk aandreeven tot het volvoeren van dit oogmerk; doch, behalven de onrustige gesteldheid in *Zuid-Carolina* was de hette in den Zomer te groot om een Veldtocht aan te vangen, en deeze desgelyks ongeraaden vóór den Oogsttyd te onderneemen, wegens gebrek aan leevens-

mid-

middelen in dien oord. Moeite hadt hy zo lang de hem begunstigende Party aldaar in rust te houden; de beweegingen, welke zy, ondanks zyn raad, te vroegtydig maakten, werden ligt gedempt, Lord RAWDON trok ondertusschen na de grenzen van *Noord-Carolina*, en sloeg zich by *Camden* neder, op eene zeer voordeelige plaats, waar Lord CORNWALLIS hem van al het noodige verzorgde. IV. BOEK. 1780.

Maar onder het maaken van alle die toebereidzelen hadt het gelaad der dingen in *Noord-Carolina* eene geheel andere gedaante gekreegen. Behalven het dempen der beweegingen van de Koningsgezinden, verscheen 'er de Major Generaal Baron VAN KALBE, een *Duitsch* Officier in *Americaanschen* dienst met een vry sterk Leger Landbenden, en eenig Krygsvolk uit *Virginia*. De Bestuurders der Volkplantinge betoonden zich onvermoeid in alles ter verdeediginge, zo niet ten aanval, te vervaardigen: zy wierven volk, en de Opperhoofden trokken na de grenzen; verscheide schermutzelingen vielen 'er voor met weifelend Krygsgeluk; doch de menigte der *Noord-Americaanen* groeide zo sterk aan, dat Lord RAWDON zyne posten genoodzaakt was in te trekken. Het overloopen veeler *Zuid-Carolinaaren* verzwakte de *Engelsche* Party, en stevigde de andere.

In deezen toestand verscheen de Generaal GALES in *Noord-Carolina* om het opper-

IV. BOEK — 1780.

perbevel te voeren met een talryk Leger. Ziekte en andere onheilen hadden het Leger van Lord CORNWALLIS zeer verzwakt; de plaats waar Lord RAWDON zich nedergeslaagen hadt, was, hoe goed in andere opzigten, slegt om een aanval af te weeren; te rug te trekken zag Lord CORNWALLIS, dat, behalven het agterlaaten van honderden Zieken, en veel Voorraads, stondt gevolgd te worden van 't verlies van *Zuid-Carolina* en *Georgia*: hy besloot, derhalven, dit niet te doen, en ook den vyand, op de ongunstige plaats by *Camden*, niet af te wagten: weinig was 'er, zyns oordeels, by eene Nederlaage meer dan by het te rug trekken te verliezen, en by eene Zegepraal veel te winnen. Onderrigt dat GATES slegt gelegerd was, brak hy op om dien te verrassen; dan deeze verliet juist dien zelfden nagt, zyne Legerplaats om CORNWALLIS te overvallen. In den donker werden de vooruitgezonden benden van wederzyden handgemeen. CORNWALLIS ontdekte dat de *Americaanen* op slegten grond streeden, en deedt het gevegt marren tot dat hy, door het licht al het voordeel daar van kon trekken; dit toonde hem nog klaarder, de engte der plaats, aan alle kanten met diepe zwampen omringd, aan zyne mindere Krygsbende groot voordeel in dien aanval schonk, en de meerdere belette hunne gelederen uit te breiden. Eene beweeging, by het aanbreeken des daglichts in 't *Ame-*

vicaansche Leger gemaakt, die een verandering van bevelen aanduidde, was, onder 't oog des vyands, niet van onvoorzigtigheid vry te spreeken. Lord CORNWALLIS zag dit voordeel, en bediende 'er zich van. Welhaast was het gevegt algemeen en heftig van wederzyden: de stille nevelagtige morgenstond was oorzaak dat de rook de beide Legers als een dikke wolk bedekte, en eenigen tyd belette te zien, aan welk eene zyde zich de overwinning verklaarde. 't Bleek eerlang dat 's Koningsbenden vorderden, dat de *Americaanen* in verwarring geraakten, aller wegen heen vlugtten, en den vyand het veld lieten. Veelen bezweeken naa den eersten aanval, en konden niet weder aan den Vyand gevoerd worden; alleen de geregelde Landbenden, en een Regiment van *Noord-Carolina*, streedt tot het laatste. De Baron VAN KALBE, de tweede Bevelhebber, werd doodlyk gewond, gevangen genomen; hy besteedde zyne laatste oogenblikken in het voorzeggen van een Brief, waar in hy zyne vuurigste genegenheid voor de *Amerikaanen* betuigde, en den hoogsten lof gaf aan de geregelde Landbenden, van welker dapperheid hy eene zo versche blyk gezien hadt, ten slot het genoegen verklaarende, 't geen hy voelde, in hun lotgenoot geweest te hebben, en gesneuveld te zyn in het verdeedigen hunner zaake. —— De zegepraal door CORN-

IV. BOEK. —— 1780.

IV. BOEK. 1780. WALLIS behaald, was volkomen. GATES hadt in zyn ongeluk den troost dat men zyne verrigtingen goedkeurde.

De *Americaansche* Generaal SUMPTER was, zints eenigen tyd, zeer gelukkig geweest in Partyen van Koningsvolk en Voorraad te onderscheppen. Lord CORNWALLIS, oordeelde het, tot zyne verdere Krygsverrigtingen in *Noord-Carolina* noodig, deeze hinderpaal uit den weg te ruimen, en het gelukte den daar toe afgezonden Colonel TARLETON, SUMPTER te verrasfen, en overwinnend weder te keeren. Het stondt geschaapen dat deeze overwinningen voor de wapenen van Lord CORNWALLIS, geheel het Land zouden openzetten, en het lot deezer Volkplantingen beslisfen, dan het zeldzaam lot diens Oorlogs scheen aan de Overwinningen der *Britten*, de gewoone uitwerkzels te ontzeggen: want niet tegenstaande deeze schitterende voordeelen, deedt 'er zich geen vooruitzigt op, van een schielyk voleindigen des Krygs. 't Gezag van *Groot-Brittanje* werd alleen erkend op die plaatzen, welke 's Konings Krygslieden met de daad bezaten, en alleen zo lang zy 'er bleeven. Vryheidsmin en Haat tegen het Moederland woonden in het hart der Volkplanteren (*).

Toen-

(*) *Universal Magaz.* Vol. LXVII. pag. 182 en Vol. LXXVII. pag. 77-86.

over en legerde zich by *Oragne Town.* CLINTON beklaagde zich, dat hy, in zyn tegenwoordigen toestand, niet in staat was iets treffends tegen de veréénigde magt der *Noord-Americaanen* en *Franschen* te onderneemen (*).

Uit dit gansche beloop der zaake blykt, de aanhoudende Vryheidsmin der *Noord-Americaanen*, niet bezwykende onder felle tegenslagen; maar zich steeds weder opbeurende, tot demping van de menigmaal opgevatte vuurige hoop der op hun afgezondene gehuurde Legerknechten; die wy in een volgend Jaar, op het diepst, vernederd zullen zien.

(*) *Universal Magaz.* Vol. LXVI. pag. 280. 281.

Einde des Tweeden Deels.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Staa-

Toen de Generaal CLINTON, in 't midden van den Winter, tot den gemelden tocht naa *Zuid-Carolina*, *Nieuw-York* verlaaten hadt, vondt die Stad zich ras bloot gesteld aan een oogschynlyk zeer onverwagt gevaar. Een Winter, in die Landstreeke zonder wedergade in strengheid en duur, beroofde *Nieuw-York* en de daar by liggende Eilanden, van de voordeelen, die dezelve tot weezenlyke *Gibraltars* voor de *Noord-Americaanen* maakten; en tevens van de bescherming der Vloote, aan eene zelfde maate van gevaar onderheevig. De *Noord-Rivier*, als mede de Straaten en Kanaalen, die tusschen de Eilanden doorloopen, waren allerwegen, bezet met ys van zulk een dikte en sterkte, dat het den overtocht van Legers, met de zwaarste Lastwagens en Geschut zou hebben kunnen draagen: de Eilanden en de aangrenzende Kusten vertoonden zich aan 't oog niet anders dan één Vast land. De Bevelhebber PATTISON te *Nieuw-York*, nam met zyne Medebevelhebber KNYPHAUSEN, de voorzigtigste en spoedigste maatregelen ter verdeediginge, in dien ontrustenden toestand. Alles wat wapens kon voeren werd te *Nieuw-York* gewapend. De Koninglyke Fregatten, in 't ys bezet, dienden tot een Voorschans, de Manschap der Voorraad- en Koopvaardyschepen werd met pieken gewapend, om de Werven te verdeedigen. — Gelukkig voor de dus op-

VI. BOEK. 1780. opgeslootenen, dat de Generaal WASHINGTON buiten staat was om voordeel te doen, met deezen onvoorzienen kans. 't Kleine Leger te *Morris Town* nedergeslaagen, was veel minder in aantal dan de overgebleevene Koninglyke Bezetting. Nogthans maakte hy beweegingen en toerustingen, genoeg om zyn oogmerk aan te duiden en wel gegronde vrees te wekken. Lord STERLING ondernam een vrugtloozen aanslag op *Staaten Eiland*; voorts vielen, 'er geduurende den Winter, niets dan eenige schermutzelingen in dien oord voor (*).

De Generaal CLINTON, in den Zomer derwaards weder gekeerd, zou gaarne, of alleen te Lande, of veréénigd met den Admiraal ARBUTHNOT ter Zee, van *Nieuw-York* de *Americaanen* aangevallen hebben; doch hy ontving van deezen kundschap, dat zy zich dermaate versterkt hadden, dat hy alle gedagten om een aanval met de Landmagt alleen te doen liet vaaren, en de veréénigde met de Vloot ongeraaden oordeelde. —— Intusschen was WASHINGTON, met een sterk aangegroeid Leger, schielyk de *Noord-Rivier* over, en naa *Kingbridge* getrokken; maar vernomen hebbende, dat CLINTON niet op *Rhode Eiland* gekomen was, trok hy de Rivier weder over

(*) *Universal. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 357.

Rot.

U.

U.

V.

W.

Y.

BERICHT VOOR DEN BINDER.